

העותרים:

1. ח"כ גלעד קריב
2. זולת – לשוויון וזכויות אדם (ע"ר 580679371)
3. ארגון "קול רבני לזכויות אדם" (ע"ר 580151967)

באמצעות ב"כ עוה"ד דפנה הולץ-לכנר מ.ר. 16001
ו/או קמילה אביגיל מיכמן מ.ר. 84497
ממשרד דפנה הולץ לכנר ושות', עורכי דין
מגדל המוזאון, רח' ברקוביץ 4, תל אביב יפו
טל: 077-2040881 פקס: 077-2040882
דוא"ל: Lechner@publiclaw.co.il

- נ ג ד -

המשיבים:

1. הכנסת
באמצעות הלשכה המשפטית של הכנסת,
משכן הכנסת, קריית בן גוריון, ירושלים 9195016
טל': 02-6408636, פקס': 02-6753495
2. ראש הממשלה ח"כ בנימין נתניהו
3. שר הבטחון
4. מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית
5. השר לביטחון לאומי
6. שירות בתי הסוהר
7. הפרקליט הצבאי הראשי
8. היועצת המשפטית לממשלה

באמצעות פרקליטות המדינה, רח' סלאח א-דין 29, ירושלים
טל': 073-3925511, פקס': 02-6467001
דוא"ל: hcj-dep@justice.gov.il

עתירה דחופה ביותר למתן צווים על תנאי

ובקשה למתן צו ביניים

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת ליתן צווים על תנאי, המורים למשיבים, לבוא וליתן טעם, כדלקמן:

א. מדוע לא יבוטל חוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026 (להלן: "החוק"), אשר התקבל בכנסת ביום 30.3.26.

- נוסח החוק כפי שאושר במליאת הכנסת בקריאות שנייה ושלישית מצ"ב כנספח 1.

ב. מדוע לא יורה בית משפט נכבד זה על העדר תוקפו של חוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026, באזור כהגדרתו בסעיף 2 לחוק, ובדגש על בטלות סעיף 3 לחוק, אשר קובע, ללא סמכות בדין, כי שר הביטחון יורה למפקד כוחות צה"ל באזור לתקן בתוך 30 ימים מיום תחילת החוק, את הצו בדבר הוראות ביטחון באופן שיחיל עונש מוות על תושב האזור, כהגדרתו בסעיף 3(א)(ד) לחוק, קרי - על תושב האזור שאינו אזרח ישראלי או תושב ישראל.

ג. מדוע לא יינתן כל צו אחר כפי שימצא בית משפט נכבד זה לנכון ומתאים בנסיבות העניין.

סעדים אלו מתחייבים בראש ובראשונה בשל אי חוקתיותו של החוק, נוכח פגיעתו הקשה בזכויות היסוד במדינת ישראל: בזכות לחיים, בזכות לכבוד האדם, בעקרון השוויון ובזכות להליך הוגן, באופן שאינו עומד בתנאי פסקת ההגבלה.

בנוסף, לחוק אין כל תוקף באזור, כהגדרתו בסעיף 2 לחוק, היות ודיני המשפט החלים בשטחי הגדה המערבית אינם דיני המשפט הישראלי אלא המשפט הבינלאומי הפומבי שעניינו בתפיסה לוחמתית. לפיכך, מתחייב להורות על בטלות הוראת סעיף 3(א) לחוק המחייבת את שר הביטחון להורות למפקד הצבאי לתקן את הצו בדבר הוראות הביטחון באופן שייקבע בו עונש מוות כעונש חובה, בכפוף לחריג מצומצם, שכן אין להחיל חקיקת הכנסת בשטח הכבוש.

תוכן עניינים

4	בקשה למתן צו ארעי דחוף במעמד צד אחד ולאחר קבלת עמדת המשיבים להפכו לצו ביניים
6	בקשה לאיחוד הדיון בעתירה יחד עם העתירות בבג"ץ 76304-03-26 ובג"ץ 76417-03-26
7	בקשה לקביעת הדיון בעתירה במועד מוקדם ככל הניתן
7	מבוא
8	הצדדים לעתירה
8	העותרים
9	המשיבים
10	התשתית העובדתית
33	ההסדרים הקבועים בחוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026
35	מיצוי הליכים
36	הטיעון המשפטי
36	חלק ראשון: ההסדרים החוקיים בהם נקבע עונש מוות בדן הישראלי ובגדה המערבית
39	חלק שני: החוק אינו עומד באמות מידה חוקתיות
39	א. הפגיעה בזכויות
41	1. הפגיעה בזכות לחיים
42	2. הפגיעה בשוויון נוכח ההסדר המפלה והגזעני הקבוע בחוק
44	3. הפגיעה בכבוד האדם
45	4. הפגיעה בזכות להליך הוגן
47	ב. החוק אינו צולח את מבחני פסקת ההגבלה
48	1. החוק אינו הולם את ערכיה של מדינת ישראל
49	2. תכלית החוק אינה ראויה
53	3. החוק אינו עומד במבחני המידתיות
58	חלק שלישי: החוק פוגע באופן משמעותי במעמדה הבין לאומי של מדינת ישראל וביחסי החוץ שלה
61	חלק רביעי: החוק נחקק בחוסר סמכות ביחס לגדה המערבית
67	סוף דבר

בקשה למתן צו ארעי דחוף במעמד צד אחד ולאחר קבלת עמדת המשיבים להפכו לצו

ביניים

בית המשפט הנכבד מתבקש בזאת ליתן צו ארעי המונע ממפקד כוחות צה"ל באזור לתקן את הצו בדבר הוראות הביטחון כך שבסעיף 209 שבו, אחרי סעיף קטן (ג) יבואו סעיפים קטנים (ד)-(ז), כנוסחם בסעיף קטן 3(א) לחוק.

צו ארעי זה מתבקש בשל הנסיבות הבאות:

1. ביום 30.3.26, זמן קצר לאחר קבלת החוק במליאת הכנסת, הוגשו לבית משפט נכבד זה שתי עתירות המבקשות את בטלותו. (בג"ץ 76304-03-26, עדאלה - המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי בישראל ואח' נ' הכנסת ואח', ובג"ץ 76417-03-26, האגודה לזכויות האזרח בישראל נ' הכנסת ואח'), (להלן: "העתירות הנוספות").

2. ביום 31.3.26 הורה כב' השי' י' כשר למשיבים בעתירות הנוספות להגיש תגובה מקדמית לעתירות וכן תשובה לבקשה למתן צו ביניים עד ליום 24.5.26 והוסיף כי "בשלב זה, לא מצאתי להורות על מתן צו ארעי".

יצוין כי צו הביניים שהתבקש בשתי העתירות היה צו לפיו תושהה החלתו של החוק כולו עד להכרעה בעתירה.

3. לפיכך, בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד, נדרשים המשיבים להגיש את תגובותיהם, הן ביחס לצו על תנאי והן ביחס לצו הביניים שהתבקשו באותה עתירה - 55 ימים לאחר מועד כניסתו של החוק לתוקף.

4. במצב דברים זה, נוכח משך הזמן הארוך שהוקצב לתגובת המשיבים, בלא מתן צו ארעי, נותרה על כנה הוראת סעיף 3(א) לחוק, לפיה על פי הוראת שר הביטחון יתקן מפקד כוחות צה"ל באזור, בתוך 30 יום ממועד כניסתו לתוקף של החוק, את הצו בדבר הוראות הביטחון, (להלן: "הצו"), באופן שיתווסף לו סעיף 209(ד) וייקבע כי "תושב האזור הגורם בכוונה למותו של אדם והמעשה הוא מעשה טרור כהגדרתו בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016 (בסעיף זה – מחבל), דינו מיתה ועונש זה בלבד", (זאת למעט החריג הצר אם מצא בית המשפט הצבאי, מנימוקים שיירשמו, כי מתקיימות נסיבות מיוחדות שבשלן ראוי להטיל עונש מאסר עולם ועונש זה בלבד).

5. מכאן שבתוך זמן קצר, ועוד בטרם הגשת תגובותיהם המקדמיות של המשיבים, יתקן מפקד כוחות צה"ל באזור את הצו בהתאם להוראת סעיף 3(א) לחוק, והוספת סעיפים 209(ד)-(ז), כנוסחם בסעיף 3(א) לחוק תהפוך למעשה עשוי, והכל עוד בטרם תוכרע שאלת חוקיותו וחוקתיותו של החוק בכלל ושל סעיף 3 לחוק בפרט.

6. בכך טמון סיכון ליצירת מצב בלתי הפיך, שכן בשלב זה אין לדעת מתי תוכרענה העתירות והאם יהיה זה טרם מועד הרשעתו של תושב האזור הראשון בעבירה המפורטת בסעיף 209(ד) לצו, באופן שעלול להביא לגזירת עונש מוות על אדם, עוד בטרם הכרעה בעתירות.

7. על פי ניסיון העבר, קיימת סבירות גבוהה שבירור העתירות עשוי להתארך משך זמן רב באופן שהעדר צו ביניים צו בהיקפו כמבוקש, עלול להיווצר מעשה עשוי אשר יפגע בחיי אדם בטרם בחינת שאלת חוקתיותו וחוקיותו של החוק.

דוגמאות למשך הזמן הארוך לבירורן של עתירות בנושאים חוקתיים ובנושאים ציבוריים בעלי חשיבות עליונה קיימות למכביר. כך, למשל, בעתירות התוקפות את חוקיותו וחוקתיותו של התיקון לחוק-יסוד: השפיטה (תיקון מס' 4) וחוק בתי המשפט (תיקון מס' 105), התשפ"ה-2025, (בעניין שינוי הרכב הוועדה לבחירת שופטים), אשר התקבלו בכנסת ביום 27.3.25, **עד היום - לאחר חלוף שנה מיום קבלת החוק - טרם התקיים דיון בעתירות** (אם כי הוצא צו על תנאי), והדיון קבוע ליום 16.6.26, וברי כי אין כל צפי למועד בו יינתן פסק הדין.

באופן דומה העתירה הראשונה בדרישה להקמת ועדת חקירה ממלכתית, שהינה סוגיה מרכזית, חשובה ודחופה מאין כמותה (בג"ץ 4889/24, **התנועה למען איכות השלטון נ' ממשלת ישראל ואח'**), הוגשה ביום 24.7.24, **ועד היום - לאחר חלוף למעלה משנה וחצי ממועד הגשתה - טרם התקבלה הכרעה בעתירות.**

8. בעניינו, הסיכון ליצירת מצב בלתי הפיך באשר לצו נובע מכך שאפילו באם ישתכנע בית המשפט הנכבד לאחר קבלת תגובות המשיבים ביחס לצו הביניים שהתבקש בעתירות הנוספות, להוציא את צו הביניים, לא יהיה בכך כדי למנוע את הוספת סעיפים 209 (ד)-(ז), כנוסחם בסעיף 3(א) לחוק, על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור, שכן סעיפים אלו יהפכו באותו המועד למעשה עשוי באופן שיחייב הוצאת צו מוחלט לביטולם.

ברי כי הנטל הדרוש לצורך ביטול הוראות הצו לאחר תיקונו **בתוך 30 ימים מיום תחילתו של החוק**, הינו כבד לעומת מניעתו מלכתחילה באמצעות מתן הצו הארעי כמבוקש.

9. לפיכך ולנוכח לוח הזמנים שנקבע לתגובות המשיבים, **מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו צו ארעי מיידי, צר בהיקפו מזה שהתבקש בשתי העתירות שהוגשו ביום 30.3.26, באופן שלא ימנע את כניסת החוק כולו לתוקף, אלא למצער ימנע ממפקד כוחות צה"ל באזור לתקן את הצו בדבר הוראות הביטחון בהתאם להוראת סעיף 3(א) לחוק, עד להכרעה בעתירה.**

הדבר מתחייב בכדי למנוע את הנזק הכבד שבהוספת סעיפים 209 (ד)-(ז) לצו על ידי מפקד כוחות צה"ל באזור, עוד בטרם נבחנה על ידי בית משפט נכבד זה שאלת חוקיות החוק בכלל וחוקיות סעיף 3 לחוק בפרט, ובכלל זה שאלת עצם הסמכות לקבוע בחוק הכנסת מתן הוראות למפקד הצבאי בכל הנוגע לתיקון הצו בדבר הוראות הביטחון באזור.

10. מן הדין להיעתר לבקשה למתן הצו הארעי, בראש ובראשונה בשל סיכוייה הטובים של העתירה להתקבל, זאת בשל הפגיעה הקשה בזכויות היסוד - הזכות לחיים, לכבוד האדם, להליך הוגן והזכות לשוויון, בהעדר כל תכלית ראויה – היות והתכלית ההרתעתית הנטענת נעדרת כל בסיס עובדתי והיא אף נסתרה במפורש על ידי גורמי הביטחון והמומחים כפי שהוצג במהלך החקיקה, וכן נוכח הפגיעה הבלתי מידתית הגלומה בו, ובהינתן כי חוק זה אינו הולם כלל וכלל את ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית, אלא ההיפך הוא הנכון - המדובר בחוק המבזה ושם ללעג ולקלס את כל הערכים של מדינה יהודית ודמוקרטית.

11. בנוסף גם "מאזן הנוחות" נוטה בבירור למתן הצו הארעי הצר בהיקפו כמבוקש. זאת בשים לב לנסיבות הרגישות של העניין שלפנינו, כאשר תוקפו של החוק ובכלל זה תוקפו של סעיף 3(א) לחוק הוא מיידי. שהרי הנזק שייגרם לאדם שיידון לעונש מוות בשל אי הוצאת הצו הארעי הינו נזק בלתי הפיך וחמור מכל, לעומת היעדר כל נזק לאף גורם ולאף אינטרס ציבורי ממניעת כניסתו לתוקף של סעיף 3(א) לחוק לכל הפחות עד לאחר קבלת תגובות המשיבים לעתירות וההכרעה השיפוטית באשר למתן צו הביניים שהתבקש בעתירות בבג"ץ 76304-03-26 ובג"ץ 76417-03-26.

12. הצו הארעי מתבקש לצד בקשת העותרים דן למתן צו ביניים אשר יורה כי על המשיבים להימנע מיישום החוק בכללותו, עד למתן פסק דין סופי בעתירה, כפי שפורט בהרחבה בעתירות הנוספות, זאת לאחר שתתקבלנה תגובות המשיבים לבקשה למתן צו הביניים כפי שהורה כב' הש' י' כשר בעתירות הנוספות.

בקשה לאיחוד הדיון בעתירה יחד עם העתירות בבג"ץ 26-03-76304 ובג"ץ 76417-

03-26

13. ביום 30.3.26, כאמור, זמן קצר לאחר קבלת החוק במליאת הכנסת, הוגשו לבית משפט נכבד זה שתי העתירות הנוספות המבקשות את בטלותו.

14. העתירה דן מוגשת שישה ימים לאחר שהתקבל החוק בכנסת (שבמהלכם חל חג פסח) והיא עוסקת באותו נושא, מעלה שאלות עובדתיות ומשפטיות דומות ומבקשת סעדים דומים לאלו שהתבקשו בעתירות הנוספות. לפיכך בכדי לחסוך זמן שיפוטי, מטעמי יעילות דיונית, וכן לשם מניעת כפילויות וחסכון במשאבים, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על איחוד הדיון בעתירה דן עם העתירות הנוספות.

15. יודגש כי איחוד הדיון מתבקש בשלב מוקדם ביותר ולפיכך אין בו כדי לעכב את ניהול ההליכים המצויים בפני בית משפט נכבד זה. בהתאם להחלטת כב' הש' י' כשר בעתירות הנוספות, העתירה דן מוגשת 50 יום לפני המועד שנקבע להגשת תגובותיהם המקדמיות של המשיבים לעתירות הנוספות, ומשכך יוכלו המשיבים, במסגרת תגובותיהם, להתייחס גם לעתירה דן.

16. בעתירה טמון ערך מוסף ותרומה משמעותית ומחדשת לצורך חידוד וייעול הסוגיות שבמחלוקת, ובכך לסייע לבית המשפט הנכבד בניהול ההליך המשפטי לשם עשיית הצדק והגעה לחקר האמת וכן מבוקש בה צו ביניים נוסף, צר בהיקפו מזה שהתבקש בעתירות הנוספות, אשר בית המשפט הנכבד מתבקש לשקול לתיתו.

17. יתרה מזאת, העותר מס' 1, ח"כ גלעד קריב, הינו חבר בוועדה לביטחון לאומי והוא היה שותף פעיל ביותר בהליך חקיקת החוק. משכך, פורשת העתירה תשתית עובדתית רחבה באשר לפגמים המהותיים שנפלו בהליך החקיקה, עליהם התריע מבעוד מועד העותר מס' 1, ובכך יש כדי להוסיף תרומה מהותית, משמעותית ומחדשת לבירור ההליך המשפטי. כך גם העותרות מס' 2 ו-3 הינן עמותות ציבוריות אשר ליוו את הליך החקיקה לכל אורכו והציגו חוות דעת מפורטות בפני חברי הוועדה לביטחון לאומי באשר לפגמים הקשים הגלומים בחוק, כפי שיפורטו בעתירה.

18. ככלל נוטה בית המשפט הנכבד לאחד דיון בעתירות ציבוריות דומות המוגשות בהפרש של ימים אחדים (ולעיתים אף בהפרש זמן ניכר למדי), כאשר העתירות מעלות שאלות עובדתיות ומשפטיות זהות או דומות בעיקרן. איחוד הדיון ייעשה במיוחד כאשר ההליכים מצויים בשלבים מקדמיים. כך, לשם המחשה, הורה בית המשפט הנכבד על איחוד העתירות בעניין חובת גיוס הציבור החרדי (בג"ץ 6198/23, בג"ץ 6199/23 ובג"ץ 6477/23), העתירות לביטול תיקון 37 לפקודת המשטרה (בג"ץ 8987/22, בג"ץ 99/23, בג"ץ 179/23, בג"ץ 532/23 ובג"ץ 2985/23), העתירות בעניין אי חוקתיות תיקון מס' 3 לחוק-יסוד: השפיטה (ביטול עילת הסבירות), בה צורפו שמונה עתירות שונות (בג"ץ 5658/23, בג"ץ 5659/23, בג"ץ 5660/23, בג"ץ 5661/23, בג"ץ 5662/23, בג"ץ 5711/23, בג"ץ 5749/23), העתירות בדרישה להקמת ועדת חקירה ממלכתית (בג"ץ 4889/24, בג"ץ 5221/24 ובג"ץ 6040/24) ועתירות רבות נוספות.

19. אשר על כן, מתבקש בית המשפט הנכבד להורות על איחוד הדיון בעתירה עם העתירות הנוספות וכן להורות למשיבים להתייחס לעתירה דן, במסגרת תגובתם המקדמית לעתירות, בהתאם להחלטת כב' השי"י כשר.

בקשה לקביעת הדיון בעתירה במועד מוקדם ככל הניתן

בשים לב לחשיבותו של הנושא ולאור ההשלכות כבדות המשקל הנובעות מהותרת החוק נשוא העתירה בספר החוקים של מדינת ישראל ולו יום אחד נוסף, נוכח הפגיעה הקשה הגלומה בו בערכי היסוד ובעקרונות היסוד של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירות לדיון במועד מוקדם ככל הניתן.

מבוא

"להרוג אדם כדי להראות שהרג הוא פסול - זו סתירה מוסרית עמוקה".

(דזמונד טוטו - ארכיבישוף אנגליקני דרום אפריקני, זוכה פרס נובל לשלום לשנת 1984, נודע בהתנגדותו למשטר האפרטהייד ולמדיניות ההפרדה הגזעית).

"המדינה אינה רשאי ליטול חיים בשם החוק כאשר היא מבקשת להגן על ערך החיים".

(אלברט איינשטיין).

"עין תחת עין תהפוך את העולם כולו לעיוור".

(מהטמה גנדי).

"לא זו בלבד ש(עונש מוות) אינו מכפר על הפגיעה בגופה של החברה, אלא הוא אף מוסיף עליה כתם חדש".

(אלבר קאמי, הרהורים על הגיליוטינה (1957) - מצוטט בחוות דעת הסנגוריה הציבורית, כפי שהוצגה בפני הוועדה לביטחון לאומי).

"רציתי להאמין שאני חיה במדינה שלא תולים בה אנשים".

(סופי בן דור - בתם של נדיה ואלי כהן).

"אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם".

(רבי טרפון ורבי עקיבא-משנה מכות א).

קביעת עונש מוות בחוק הינו הביטוי האלים, האכזרי והקיצוני ביותר של מדינה נגד זכויות אדם. המדובר בפגיעה אנושה בעקרון קדושת החיים, הנעשית בחסות החוק והמשפט, והיא מעלה את השאלות היסודיות ביותר הנוגעות לגבולות האלימות שמדינה רשאית להפעיל כלפי אדם. מתן היתר למדינה לבצע פעולות המתה משפטיות נושא עמו השפעות הרסניות על מערכת המשפט, על ערכי המוסר של הפרט ושל החברה וכרוך מעצם הגדרתו בזילות חיי אדם של החברה בכללותה.

כפי שהדגיש כל אחד מהעותרים בפני הוועדה לביטחון לאומי במהלך חקיקת החוק, חוק הקובע עונש מוות עומד בסתירה מהותית וקשה לערכי היסוד של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ולהוראות הדין הבינלאומי שמדינת ישראל קיבלה על עצמה.

הפגם המוסרי העמוק והחומרה הקשה הגלומים בעצם מתן הסמכות לרשויות המדינה לקטול חיי אדם באשר הוא אדם, וזאת אף במקרה בו ביצע את הפשע החמור מכל, מקבל משנה חומרה נוכח האפליה הקשה, על רקע גזעני ולאומני מובהק, הגלומה בחוק. כך - החוק מבדיל בין דם לדם של העבריין ושל הקורבן בביצוע עבירות זהות, באופן שאין לו אח ורע בשיטת המשפט ובחקיקה במדינת ישראל. החוק קובע עונש מוות אך ורק לערבים המבצעים עבירות טרור (בין אם ערביי ישראל ובין אם תושבי הגדה המערבית ורצועת עזה) ולא ליהודים המבצעים עבירות דומות. בכך מזכיר החוק את החקיקה במשטרים האפלים ביותר שידעה ההיסטוריה האנושית.

לכל אלו מתווספים הטעמים המעשיים כבדי המשקל נגד עונש המוות, ובהם: החשש מטעויות ומהוצאות להורג של חפים מפשע בשים לב לייחודו של עונש המוות כעונש בלתי הפיך, חולשתו של טיעון ההרתעה (תוך הצגת נימוקים כבדי משקל מצד גורמי ביטחון, כפי שיופרטו בעתירה, המחזקים את היפוכו של טיעון ההרתעה - קרי את הטענה לפיה הטלת עונש מוות תגביר את הפגיעה בביטחון ותעודד אלימות) וכן המגמה הברורה לביטול עונש המוות במדינות הדמוקרטיות והמערביות.

בנוסף לכל הפגמים הקשים הללו, הרי שבשל הגזענות הגלומה בחוק, הוא מנוגד למשפט הפלילי הבינלאומי המנהגי, לאמנה הבינלאומית לביעור כל צורות ההפליה הגזענית והוא מהווה עבירה פלילית בינלאומית היות והוא סותר את אמנת רומא המגדירה את העקרונות הגלומים בחוק כפשע נגד האנושות.

כפי שיפורט בהרחבה בעתירה, החוק נגוע בשורה ארוכה של פגמים נוספים העומדים בסתירה לזכויות חוקתיות ובהן הזכות להליך הוגן, כך, בין היתר, שלילת העצמאות השיפוטית וגזירת עונש ללא מתן משקל לנסיבות אישיות של הנאשם או לנסיבות ביצוע העבירה, גזרת עונש מוות בבתי המשפט הצבאיים ברוב רגיל ואף מבלי שהתביעה ביקשה או הסכימה לכך, מבטל את הסמכות להקל בעונש או להעניק חנינה ומחייב ביצוע העונש בתוך 90 יום, באופן המהווה פגיעה קשה בזכות למיצוי מלוא הגנתו של הנאשם בטרם הטלת העונש האכזרי ביותר אשר אין ממנו חזרה.

לאור האמור, המדובר בחוק ברברי ומפלצתי, אשר יהפוך את מדינת ישראל למקום בו שולטים רגשות הנקם, כאשר משפחות נפגעי עבירה יוזמנו כדבר שבשגרה לצפות בתלייתם של רוצחי בני משפחתם.

לפיכך הותרת חוק זה בספר החוקים של מדינת ישראל מהווה קלון מוסרי כבד וכתם בל יימחה על כלל החברה בישראל ומן הדין לבטלו מוקדם ככל הניתן.

הצדדים לעתירה

העותרים

20. העותר מס' 1, ח"כ גלעד קריב, הוא חבר כנסת מטעם מפלגת "הדמוקרטים". ח"כ קריב פעל, כגורם מרכזי שהוביל את מהלך ההתנגדות לחקיקת החוק נשוא העתירה דן מטעם האופוזיציה ככלל ומטעם מפלגתו בפרט. ח"כ קריב השתתף בהליך חקיקת החוק באופן אינטנסיבי מתחילתו ועד סופו וביטא עמדה נחרצת, עקבית ובלתי מתפשרת לפיה אין מקום לחוק זה בספר החוקים של מדינת ישראל, כמדינה יהודית ודמוקרטית.

21. העותרת מס' 2, עמותת זולת לשוויון ולזכויות אדם (להלן: "מכון זולת"), הינה עמותה המקדמת פעילות ציבורית ענפה בנושאים שונים המצויים בסדר היום הציבורי, מתוך מחויבות לזכויות אדם, זכויות אזרח,

שוויון ושותפות בין כל מגזרי החברה הישראלית. עם העלאתו של החוק נשוא העתירה על סדר יומה של הכנסת, פרסם מכון זולת נייר עמדה הקובע כי הצעת החוק היא גזענית, מהחמורות ביותר שהונחו על שולחן הכנסת וכי יש לדחותה על הסף.

- נייר עמדה מטעם מכון זולת בעניין הצעת חוק עונש מוות למחבלים מצ"ב כנספח 2.

22. העותר מס' 3, ארגון "קול רבני לזכויות אדם", פועל כעמותה רשומה משנת 1988 ובה חברים 177 רבנים ורבות מוסמכים ותלמידי רבנות אקטיביסטיים, הפועלים במשותף להפצת מידע על זכויות אדם בישראל ובשטחים הכבושים, בשיתוף פעולה עם ארגוני זכויות אדם בארץ ובעולם. נציגי הארגון השתתפו בדיונים שהתקיימו בוועדה לביטחון לאומי בכנסת בתהליך חקיקת החוק ופרסמו נייר עמדה, שהובא בפני חברי הוועדה, לפיו יש להתנגד להצעת החוק ולעצם קביעת עונש מוות במערכת המשפט הישראלי ובבתי הדין הצבאיים בכלל, מתוך תפיסת עולם יהודית הלכתית לפיה רק מי שברא את החיים, יש לו רשות ליטול את החיים.

- נייר עמדה מטעם ארגון קול רבני לזכויות אדם מצ"ב כנספח 3.

המשיבים

23. המשיבה 1 היא הכנסת, המשמשת כרשות המכוננת והמחוקקת של מדינת ישראל, אשר חוקקה ביום 30.3.2026 את החוק נשוא העתירה.

24. המשיב 2, הוא ראש הממשלה בנימין נתניהו, אשר בהתאם לסעיף 5(ב) לחוק, הוא היחיד שיש בידו הסמכות לדחות את ביצוע גזר הדין שייגזר מכוח חוק זה ולפנות לבית המשפט בבקשה לעיכוב ביצועו של עונש המוות.

25. המשיב 3 הוא שר הביטחון, ח"כ ישראל כץ, אשר סעיף 3(א) לחוק קובע כי עליו להורות למפקד כוחות צבא ההגנה לישראל באזור יהודה ושומרון, לתקן, בתוך 30 ימים מיום תחילתו של החוק, את הצו בדבר הוראות הביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009, כך שעל תושב האזור, למעט אזרח ישראלי או תושב ישראל, שגרם בכוונה למותו של אדם במעשה טרור – יוטל עונש מוות ועונש זה בלבד, אלא אם מצא בית המשפט הצבאי, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, כי מתקיימות נסיבות מיוחדות שבשלן ראוי להטיל עונש מאסר עולם. כמו כן, קובע סעיף 3(ב) לחוק, כי שר הביטחון יקבע בנהל את מדיניות מקום העמדתו לדין של מחבל באזור.

26. המשיב 4 הוא מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית אשר משמש כ"מפקד הצבאי" באזור, והוא נושא באחריות הכוללת לביטחון ולחיים האזרחיים באזור. מכוח סמכויותיו של המפקד הצבאי פועלות כלל הרשויות באזור, ובכלל זה המנהל האזרחי לאזור, מחוז ש"י של משטרת ישראל וגורמים נוספים.

27. המשיב 5 הוא השר לביטחון לאומי, ח"כ איתמר בן גביר.

28. המשיבה 6, היא רשות בתי הסוהר, אשר הופקדה על ביצועם בפועל של עונשי המוות שיוטלו על נידונים מכוח החוק.

29. המשיב 7, הוא הפרקליט הצבאי הראשי. הוא בעל הסמכות המשפטית העליונה בצה"ל, החלטותיו המקצועיות מחייבות את כלל יחידות צה"ל והוא משמש גם כיועץ המשפטי של הרמטכ"ל.

30. המשיבה 8, היא היועצת המשפטית לממשלה, אשר בין יתר תפקידיה לפרש את הדין וכן לייעץ, לחוות דעתה ולהורות לכל גורמי השלטון את הנדרש לצורך קיום עקרון שלטון החוק. עמדת היעוץ המשפטי לממשלה, אשר המשיבה 8 עומדת בראשה, הובעה בפני חברי הוועדה לביטחון לאומי במהלך הליך החקיקה והובהר להם כי החוק נגוע בפגמים חוקתיים קשים.

התשתית העובדתית

31. ביום 16.1.2023 הונחה על שולחן הכנסת לדיון מוקדם הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש מוות למחבלים), התשפ"ג-2023, הצעת חוק פרטית שיזמה ח"כ לימור סון הר מלך מסיעת "עוצמה יהודית" (פ/1738/25). הצעת חוק דומה במהותה הוגשה ע"י ח"כ עודד פורר וחברים נוספים מסיעת ישראל ביתנו ביום 6.2.2023 (פ/2198/25). בהמשך, וביום 6.1.2026 מוזגה הצעת החוק של ח"כ סון הר מלך עם הצעת חוק פרטית זהה שהועלתה ע"י ח"כ ניסים ואטורי מסיעת הליכוד (פ/2671/25).

32. בנוסחים אלה, הוצע להוסיף לסעיף 301א לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: "חוק העונשין"), שעניינו "רצח בנסיבות מחמירות", את סעיף 301א(ג) לפיו "על אף הוראות סעיף קטן (א) [הקובע עונש מאסר עולם חובה בעבירות רצח בנסיבות מחמירות], הגורם בכוונה או באדישות למותו של אזרח ישראל כשהמעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, כאמור בסעיף 144 לחוק זה, ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי, דינו – מיתה, ועונש זה בלבד". בנוסף, הוצע כי שר הביטחון יורה למפקד הצבאי להורות בצו, "כי סמכותו של מותב של בית משפט צבאי באזור לגזור על נאשם עונש מוות לא תותנה בכך שגזר הדין ניתן פה אחד, וניתן יהיה לגזור עונש כאמור ברוב רגיל של שופטי המותב", ו"כי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בגזר דין סופי בבית משפט צבאי באזור" (סעיף 2(ב) לנוסח הראשון).

33. בדברי ההסבר להצעות חוק אלה, נכתב, בין היתר, כי: "מטרתה של הצעת חוק זו לגדוע את הטרור באיבו, ולייצר הרתעה כבדת משקל. לא עוד בתי כליאה עם תנאי "הכל כלול". לא עוד שחרורי מחבלים אחרי ריצוי מחצית העונש. לפי הצעה זו – טרוריסט שיורשע ברצח מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, ובנסיבות שבהן המעשה נעשה מתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו, ידון לעונש מיתה – חובה. לא רשות, ולא בשיקול דעת. עונש חובה. כמו כן, ההצעה מבקשת לשנות את הדין החל באזור, ולקבוע כי ניתן יהיה לגזור עונש מוות גם ברוב דעות, וכי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שקיבל גזר דין סופי".

4. נוסח הצעת החוק לדיון מוקדם (פ/1738/25) מצ"ב כנספת 4.

34. ביום 26.2.2023 החליטה ועדת שרים לענייני חקיקה לתמוך בקריאה טרומית בהצעת החוק שיזמה ח"כ סון הר מלך (פ/1728/25) (החלטה מס' ח/96 אשר קיבלה תוקף של החלטת ממשלה ביום 9.3.2023), בכפוף לשני התנאים הבאים: הראשון, כי יושמט מהצעת החוק המשפט "ועונש זה בלבד" והשני, כי לאחר קריאה הטרומית ולפני הקריאה הראשונה יתקיים דיון בהצעת החוק בוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי, במסגרתה יתבקשו גורמי המקצוע להציג חלופות להתמודדות עם הטרור¹.

¹ החלטת ועדת שרים לענייני חקיקה מיום 26.2.2023 מס' ח/96 אשר קיבלה תוקף של החלטת ממשלה ביום 9.3.2023 זמינה לקריאה בקישור הבא: <https://www.gov.il/he/pages/dec303-2023>

35. מדיווחים בתקשורת עלה כי הדיון שהתקיים בוועדה היה סוער ונוקב וכי התנהל עימות בין הדרג הפוליטי לדרג המקצועי, לרבות מול הייעוץ המשפטי לממשלה. כך, המשנה ליועצת המשפטית לממשלה, שרון אפק, אמר כי: **"לקיחת חייו של אדם, אף אם הוא הרוצח הנתעב ביותר, היא הפגיעה הקשה ביותר בזכות לחיים, ללא שהוצגה הצדקה הרתעתית או אחרת"** עוד קבע, כי הצעת החוק אינה חוקתית וכי היא מעוררת קשיים משמעותיים במישור המשפט הבין-לאומי. ההסתייגות מהצעת החוק הובעה גם על ידי גורמים ממערכת הביטחון אשר התייחסו להשלכות הביטחוניות הנובעות מהחוק. בתוך כך ציין נציג המל"ל בדיון, כי **"מערכת הביטחון חושבת שזה יעודד פיגועי חטיפה או מיקוח, פיגועי נקם, תסיסה והפרות סדר וכמובן הבערת השטח"**. נוכח הסתייגויות נוקבות אלה, והמלצת הגורמים המקצועיים להבאת ההצעה לאישור הקבינט לדיון נרחב בטרם תיערך קריאה טרומית, הוחלט לתמוך בהצעת החוק בסייגים כאמור על אף התנגדותו הנחרצת של השר לביטחון לאומי.²

36. ביום 1.3.2023 הועלתה ההצעה במליאה לדיון מוקדם יחד עם הצעת חוק שהועלתה מטעם סיעת ישראל ביתנו, והיא אושרה ברוב של 55 מול 9 מתנגדים. ההצעה אושרה בנוסחה המקורי כפי שהוגשה, כאשר התיבה "ועונש זה בלבד", המגדיר את עונש המוות כעונש חובה, נותר על כנו.³

37. במהלך ישיבת המליאה, נשאה ח"כ סון הר מלך דברים, מהם עלה בבירור כי התכלית העומדת בבסיס חקיקת החוק היא תכלית לאומנית שנועדה להשיב ליהודים את "כבודם הלאומי", כך לדבריה, על ידי השתת עונש מוות על מחבלים פלסטינים, תוך שהיא דחתה מכל וכל את התנגדותם של גורמי הביטחון, אשר הבהירו כי התכלית ההרתעתית שלכאורה החוק מבקש לקדם – איננה מתקיימת, וכי אין כל מימד של הרתעה בהשתת עונש מוות על מי שממילא מבקש ומוכן למות לשם קידוש מטרותיו.

וכך אמרה ח"כ סון הר מלך: **"בימים האחרונים אני שומעת שוב ושוב את הטענה המגוחכת מצד אלו המעוניינים למנוע את העברת החוק החשוב הזה, הטענה כי שאיפתם ורצונם של המחבלים הם למות בכל מחיר, ולכן עונש מוות לא רק שלא ירתיע אלא יממש את מטרותם ויביא לעלייה בפיגועי הטרור. במחילה, הרשו לי לגחך על כך. מה עוד תמצאו כדי למנוע מאיתנו להגן על עצמנו? אם אכן זה המצב, מדוע אנו רואים פעם אחר פעם מחבלים יוצאים ומסגירים את עצמם בידיים מורמות לידי כוחות צה"ל, כדי להימנע מחיסול? מדוע פעם אחר פעם נמלטים המחבלים מזירת הפיגוע ומסתתרים במרתפים ובכוכים בניסיון להציל את חייהם, אם כל רצונם הוא למות? כיצד הגענו למצב שבו נמצאים היום בבתי הכלא 5,000, כן, 5,000 מחבלים רוצחים או שניסו לרצוח יהודים ?**

הניסיונות הללו של גורמים במערכת הביטחון ובמערכת הפוליטית למצוא בכל דרך טיעונים שימנעו את העברת החוק הזה, נובעים מתפיסות עולם לקויות ומעוותות שהושרשו באופן מכוון בגופים רבים במדינה על ידי גורמי שמאל קיצוניים וארגונים פרוגרסיביים, תפיסות עולם הזויות, שרואות במחבלים שפלים בני אדם שווי זכויות ולא חיות טרף שיש לכלות מן העולם; תפיסות שלפיהן מחבלים שידיהם מגואלות בדם של יהודים זכאים לתנאי בית מלון, לפינוק על חשבון תושבי מדינת ישראל; תפיסות שגורסות שיש

² ירון אברהם "העימות על חוק עונש מוות למחבלים – והמילים שהכריעו: שיקול הדעת יישאר בידי השופטים" N12 (26.2.2023) זמין לקריאה בקישור הבא: https://www.mako.co.il/news-politics/2023_q1/Article-f632a1be9fe8681026.htm; מיכאל האוזר טוב וחו מענית "חרף התנגדות היועמ"שית, השרים אישרו לקדם את הצעת חוק עונש מוות למחבלים" הארץ (26.2.2023) זמין לקריאה בקישור הבא: <https://www.haaretz.co.il/news/politi/2023-02-26/ty-article-premium/00000186-8ce1-d5bf-adb6-afe709fa0000>

³ פרוטוקול מליאת הכנסת מיום 1.3.2026 זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/smartprotocol/session/2201940/2201173>

להכיל את הטרור ולקיים הידברות עם מנהיגיו ולא למגרו ביד קשה; תפיסות שאינן מאפשרות לעמנו להגן על עצמו.

מול התפיסות המעוותות הללו אני ניצבת כאן היום, מתוך כנסת ישראל, כדי לייצג את הדרישה והזעקה של עם ישראל, הדרישה המוסרית, הצודקת והמתבקשת לעמוד ולהשיב מלחמה מול מי שמנסה לקעקע את קיומנו כאן במדינת ישראל, שרוצח יהודים ומבקש לכלותינו רק משום שבחרנו לחיות כאן, על אדמת המולדת שלנו, כיהודים גאים בזהותם וביהדותם. הדרישה הגיעה אחרי עשרות שנים של כבוד לאומי מושפל ואלפי נרצחים, עד שעם ישראל צעק: די – די להשפלה הלאומית, די לטרור, די למציאות האבסורדית שבה רוצחי יהודים ממשיכים לחיות מעל האדמה הזאת⁴.

38. ביום 20.11.2023 החלה הוועדה לביטחון לאומי, בראשות ח"כ צביקה פוגל, לדון בהצעת החוק ולהכינה לקריאה ראשונה. בפתח הישיבה, נשא יו"ר הוועדה, את הדברים הבאים: "לצערי הרב, ב-7 באוקטובר, שמחת תורה, חווינו זוועות שאין בשפה העברית את המילים שיכולות לתאר את מה שהיה שם. לא את הטבח, לא את האונס, לא את השריפה, לא את כריתת האיברים ולא שום דבר מדברי הזוועה שהיו שם. לפני הרבה מאוד שנים מדינת ישראל קבעה שבמדינת ישראל מתקיים עונש מוות, היא קיימה אותו פעם אחת לנאצי שקראו אייכמן. אני אומר לכם שכל אחד מהמחבלים הוא אייכמן – כל אחד מהם ללא יוצא מן הכלל צריך לעלות על הגרדום. אנחנו לא יכולים להחזיק בבתי הכלא שלנו אנשים שמבחינתם לרצוח ילד, להתעלל באישה בהריון זה חלק מהלקסיקון. אנחנו לא צריכים להכיל את החיות האלה, אנחנו לא צריכים להמשיך ולגדל את המפלצת הזאת".

ובהמשך: "אותם מחבלים שנכנסו ב-7 באוקטובר בבוקר, חג שמחת תורה שלנו, לא באו לרצוח אחד או שניים, לא באו לחטוף שמות מסוימים. הם באו להשפיל את מדינת ישראל, הם באו מתוך חזון שעל חורבותיה של מדינת ישראל הם יקימו מדינה אסלאמית. אני, כל עוד שהנשמה באפי, לא אתן לזה לקרות. אני לא אשאיר, כל זמן שזה תלוי בי, אפילו לא אחד מהם שיוכל לספר את הסיפור של ה-7 באוקטובר – אפילו לא אחד מהם, גם לא בכלא. זאת המשימה שלי, זה מה ששמתי לעצמי. והחלטתי כן לקיים את הדיון הזה, אני חושב שהוא דיון חשוב, הוא דיון שמביא לידי ביטוי את זכותה של מדינת ישראל לתבוע את עלבונה. כן, זה מה שצריך. אני לא מסתכל על זה בהיבטים של הרתעה, אני מסתכל על זה בהיבטים של גמול, אני מסתכל על זה בהיבטים של עתיד, אלה ההיבטים שאני מסתכל עליהם".

39. על רקע דברים אלה, ובעת הרגישה בה הייתה מצויה מדינת ישראל באותה עת, כאשר בידי החמאס הוחזקו מאות חטופים, התפתח עימות בין יו"ר הוועדה, ח"כ סון הר מלך והגורמים הפוליטיים שתמכו בקידומה של הצעת החוק לבין נציגי משפחות החטופים שהתחננו לא לעלות את הצעת החוק לדיון דווקא בעת הזו, משום החשש לחיי יקיריהם⁵.

40. על רקע המהומה שהתחוללה בדיון, החליט יו"ר הקואליציה, ח"כ אופיר כץ, כי הצעת החוק לא תעלה להצבעה במליאה לפני דיון ואישור בקבינט המדיני-בטחוני. מאז לא נידונה הצעת החוק משך שנתיים ואולם נעשו פניות חוזרות ונשנות מטעם השר לביטחון לאומי לראש המל"ל, צחי הנגבי, לצורך קידומה של הצעת החוק. כך, ביום 23.4.2023 פנה השר איתמר בן גביר לראש המל"ל, ודרש לקיים דיון בקבינט בהצעת

⁴ ר' פרוטוקול הדיון במליאה מיום 1.3.2023, ישיבה מס' 48, בעמ' 133-134.

⁵ פרוטוקול ישיבה מס' 85 של הוועדה לביטחון לאומי מיום 20.11.2023 זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2211536>

החוק; ביום 14.10.2023 פנה השר לביטחון לאומי לראש המל"ל פעם נוספת וביקש לקיים דיון בקבינט בעניין עונש מוות למחבלים שנתפסו במהלך טבח ה-7 באוקטובר ובהקשר זה לעלות לדיון בקבינט את הצעת החוק; ביום 8.11.2023 פנה השר פעם נוספת לראש המל"ל, ודרש לעלות את הצעת החוק לדיון בקבינט לטענתו משום ש"צו השעה מחייב להטיל גזר דין מוות על מחבלים שבאים להשמיד להרוג ולאבד את אזרחי ישראל", תוך שהוא מפנה אף לסעיף 116 להסכם הקואליציוני שנחתם בין סיעתו, סיעת "עוצמה יהודית" ובין סיעת "הליכוד", בו נקבע כי סיעות הקואליציה יחוקקו חוק עונש מוות למחבלים לפני שיועבר תקציב שנת 2023.

- פניות השר לביטחון לאומי לראש המל"ל מצ"ב כנספח 5.

41. השר לביטחון לאומי פנה אף לראש ממשלת ישראל בדרישה דומה. כך, ביום 10.10.2024 פנה השר איתמר בן גביר לראש הממשלה, בנימין נתניהו, בדרישה לעלות את הצעת החוק לדיון בקבינט תוך הפנייתו לסעיף 116 כאמור בהסכם הקואליציוני. ביום 15.5.2025 פנה השר איתמר בן גביר פעם נוספת לראש הממשלה ודרש את העלאת הצעת החוק לדיון בקבינט, תוך שהוא מטיח בו כי: **"לצערי הרב, בנושא חקיקת עונש המוות למחבלים, חרף פנייתנו הרבות בשנה האחרונה הן במכתבים והן בעל פה, אין התקדמות - ומדיניות זו לא ברורה לי כלל וכלל. האם מי שרצח אמש את צאלה גז הי"ד, לא ראוי לעונש הזה?! האם מי שרוצח ילדים ותינוקות, מי שמתנהג בשפלות הגדולה ביותר צריך להמשיך להישאר בחיים?! אני שב ודורש ממך לקיים בדחיפות דיון בקבינט בעניין, ולאפשר את קידום חוק עונש מוות למחבלים לקריאה שניה ושלישית"**

- פניות השר לביטחון לאומי לראש הממשלה מצ"ב כנספח 6.

42. ביום 28.9.2025 התחדשו הדיונים בוועדה לביטחון לאומי בהצעת החוק ובישיבה זו אישרה הוועדה את הצעת החוק לקריאה ראשונה במליאה, חרף התנגדות הייעוץ המשפטי של הכנסת. היועץ המשפטי לוועדה, עו"ד עידו בן יצחק, הבהיר בוועדה כי ככל שתתקיים הצבעה היא תהיה פסולה בשל קיומה במהלך הפגרה. עוד הוסיף ואמר כי: **"העמדה שלנו שחובה לשמוע את הגורמים הביטחוניים שלא נשמעו וקיום דיון מהותי בסעיפי החוק. ממכלול הדברים הללו וככל ובכל זאת תתקיים הצבעה היא תהיה פסולה"**⁶.

43. במהלך הישיבה נשמעו עמדותיהם של גורמים מקצועיים, בין היתר, נציגת משרד המשפטים, עו"ד אביגיל סון פלדמן אמרה כי יש צורך בחוות דעת עדכנית של הגורמים הביטחוניים, לאחר שבחוות דעת קודמת נקבע כי ההצעה אינה מקדמת הרתעה. נציג הסנגוריה הציבורית, עו"ד ישי שרון, הוסיף ואמר כי נוכח העובדה שמדובר בסוגיה כבדת משקל, יש צורך בפעולות מקדימות שנדרש לבצע בטרם תקודם ההצעה, לרבות סקירה של הייעוץ המשפטי לכנסת, משפט משווה, עמדה עדכנית של גורמי הביטחון ועוד וכי המסגרת הנוכחית בשלב זה אינה מאפשרת דיון מעמיק⁷.

44. יצוין, כי לקראת דיון זה הוגשה עמדת הסניגוריה הציבורית, המביעה התנגדות עקרונית לעונש המוות, ובכלל זה להצעת החוק. הנימוקים העיקריים של הסניגוריה הציבורית התבססו על הטיעון העקרוני נגד עונש מוות, בהיותו עונש אכזרי, אלים ומוזיל חיי אדם; אי-חוקתיותו של עונש המוות; החשש מטעויות ומהוצאות להורג של חפים מפשע; חולשת טיעון ההרתעה כהצדקה לעונש מוות, ובפרט כשמדובר במעשי

⁶ ר' עמי 49 לפרוטוקול מס' 469 מישיבת הוועדה לביטחון לאומי ביום 28.9.2025 זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2235089>

⁷ ר' הי"ש 6 לעיל, בעמ' 43.

רצח על רקע אידיאולוגי; מגמת ביטול עונש המוות בעולם; סתירת התיקון המוצע בחוק העונשין את הרפורמה בעבירות ההמתה; והנמכת הרף הראייתי לגזירת עונש מוות בבתי המשפט הצבאיים.

- עמדת הסגוריה הציבורית מיום 15.9.2025 מצ"ב כנספח 7.

45. במהלך הישיבה, דרש העותר מס' 1, ח"כ גלעד קריב, לקיים דיון חסוי בוועדה בטרם ההצבעה על מנת לשמוע את עמדת הגורמים הביטחוניים ואולם דרישתו נדחתה וההצבעה בוצעה מבלי שהובא מלוא המידע הרלוונטי בפני חברי הוועדה, בין היתר עמדת השב"כ, ועל אף שח"כ קריב התריע על כך בפני יו"ר הוועדה ודרש לקבל את עמדת הגורמים הביטחוניים במלואה בטרם תתקיים ההצבעה⁸.

46. חרף התנגדות זו והתנגדות היעוץ המשפטי לכנסת לקיום ההצבעה, קיימה הוועדה הצבעה במהלך הפגרה ואולם למיטב הידיעה, ההצבעה נפסלה, כפי שציין היועמ"ש לוועדה מבעוד מועד, והצעת החוק חזרה להכנה לקריאה ראשונה.

47. ביום 27.10.2025 פורסם בתקשורת כי לאחר שהשר בן גביר הציב אולטימטום בישיבת סיעת "עוצמה יהודית" ובו קצב שלושה שבועות עד שהחוק יובא להצבעה ובמידה ולא יעשה כן, תפרוש מפלגתו מהממשלה, סוכם בין יו"ר הוועדה לביטחון לאומי לבין יו"ר הקואליציה, אופיר כץ, יחד עם היועצת המשפטית לכנסת, כי יתקיים דיון נוסף בנוגע להצעת החוק ובסופו תתקיים הצבעה⁹.

48. על רקע זה, ביום 3.11.2025 התקיימה ישיבה נוספת בוועדה לביטחון לאומי, בה נדונה הצעת החוק של ח"כ סון הר מלך וכן הצעת החוק של ח"כ עודד פורר (פ/25/2198). יו"ר הוועדה ציין כי בישיבה זו תישמע עמדת היעוץ המשפטי לכנסת וכי קודם לכן, התקיים דיון חסוי בוועדה באומרו: "קיימנו דיון מסווג, בדיון המסווג הוצגה עמדה עקרונית בעד הצעת החוק, עם הסתייגויות ובקשות להכרה בזה שיש גם מצבים חריגים, אבל בדברים האלה נדון בין הקריאה הראשונה לקריאה השנייה והשלישית"¹⁰.

49. במהלך הישיבה, הציג עו"ד בן יצחק, לראשונה את עמדת היעוץ המשפטי לכנסת, ועמד על הקשיים המהותיים שבהצעת החוק, כדלקמן:

א. החשש מפני טעויות בהליך המשפטי, שיובילו להטלת עונש בלתי הפיך על חפים מפשע.

ב. הצעת החוק איננה קובעת רף ראייתי גבוה יותר להטלת עונש מוות, מן הרגיל, אלא קובעת רכיב חובה תוך שלילת שיקול הדעת השיפוטי.

ג. עמימות שברכיב המטרה או המניע בהצעת החוק ("מתוך כוונה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו).

ד. הקושי העולה בייחוד ההצעה לפגיעה באזרחי ישראל בלבד, מבלי שיינתן מענה לאירועי טרור בהם נרצחו תושבי קבע, תיירים ועובדים זרים כפי שקרה למשל ב-7 באוקטובר.

⁸ ר' ה"ש 6 לעיל, בעמ' 49, 50 ו-53.

⁹ עמית סגל ודביר ג'ברה "בעקבות האולטימטום לרה"מ: הוועדה לביטחון לאומי תצביע על חוק עונש מוות למחבלים" N12 (27.10.25) זמין לקריאה בקישור הבא: https://www.mako.co.il/news-politics/2025_q4/Article-d5aa4364b562a91027.htm

¹⁰ ר' בעמ' 6 לפרוטוקול ישיבה 485 מישיבת הוועדה לביטחון לאומי מיום 3.11.2025. זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2236041>

ה. ביחס להחלת עונש המוות באזור והתיקון המוצע בצו בדבר הוראות ביטחון, קבע הייעוץ המשפטי לכנסת כי המנגנון הקבוע בהצעת החוק, לפיו המחוקק הישראלי כופה על המפקד הצבאי לשנות את ההסדרים בגדה המערבית, מהווה חריגה מדיני הכיבוש החלים בגדה, אשר מכוחם יונק המפקד הצבאי את סמכויותיו, באומרו כי: **"לפי דיני התפיסה הלוחמתית, החלים באיו"ש, המפקד הצבאי באזור הוא הריבון, ובסמכותו לקבוע מה יהיו הדינים החלים באזור. דרך המלך, אם כן, לתיקון ההסדרים החלים באזור היא באמצעות צו של המפקד הצבאי באזור. הקונסטרוקציה המוצעת בהצעת החוק, לפיה המחוקק בישראל יחליף למעשה את המחוקק באזור, לא קיימת כיום בחוק הישראלי, הגם שהוצעה בהצעות חוק שונות, שאף אחת מהן טרם הבשילה, ומבחינה זו אנחנו בקרקע לא זרועה, ויש לעמוד על המשמעויות של הדבר"**.

ו. בנוסף, עונש מוות כבר קיים בצו בדבר הוראות ביטחון וכי הסיבה שבגינה לא נגזר עונש מוות עד כה היא משיקולי מדיניות של הדרג המדיני, אשר לא ביקש להשית עונש כזה.

ז. עקיפת ההוראה הקבועה כיום בצו בדבר הוראות ביטחון, לפיה ניתן להשית עונש מוות פה אחד בלבד, וההצעה להוריד את הרף הראייתי בענישה כה מחמירה, מעלה חשש אינהרנטי לכך שלא ניתן יהיה לתקן את גזר הדין במקרה של הרשעה שגויה. לכן, נכון יותר להחמיר את הדרישות הראייתיות מאשר להקל עליהן.

ח. ההוראה כי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות הנה חריגה ביותר כפי שציין עו"ד בן יצחק, באומרו כי: **"גם בארצות הברית, שבה יש עונש מוות, עדיין קיימת האפשרות להקלה בעונש על ידי מושלי מדינות או הנשיא ברמה הפדרלית. גם בישראל, אפילו בחוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם לא נקבעו סייגים לגבי האפשרות להקל בעונש"**. עוד קבע, כי הוראה זו מנוגדת לסעיף 75 לאמנת ג'נבה הרביעית בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה (1949) – שהוראותיה חלות בגדה המערבית – הקובע: **"אין לשלול מנידונים למיתה את הזכות להגיש בקשת חנינה"**.

ט. חוסר קוהרנטיות בהצעת החוק אשר מייצרת הבחנה לא רלוונטית ואף מפלה בין מי שעניינם ידון בבית המשפט הישראלי לבין אלו שעניינם ידון בבית המשפט הצבאי. בהקשר זה ציין עו"ד בן יצחק: **"מאחר שאין הוראה דומה לגבי סמכותו של נשיא המדינה להקל בעונשם של מי שנידונו בבתי המשפט הישראליים, ההסדר המוצע אינו קוהרנטי. מי שנידון בבית משפט צבאי לא יהיה זכאי לקבל הקלה בעונש, ואילו מי שנידון בבית משפט בשטח ישראל כן יהיה זכאי לכך. יש לזכור שההחלטה באיזה בית משפט להעמיד לדין נגזרת ממשתנים שונים, חלקם אקראיים, והיא יוצרת הבחנה משונה"**.

50. לסיכום, עמדת הייעוץ המשפטי לכנסת, כפי שהוצגה ע"י עו"ד בן יצחק, הנה כי בתיקון המוצע בצו הוראות ביטחון קושי מהנימוקים שצוינו לעיל **"מעבר לכך שלא ברורה התועלת שיביא, לאור זאת שכיום לא מבקשים עונש מוות ואנו ממליצים לוועדה שלא לאשרו"**¹¹. יודגש, כי הכשלים והקשיים שעליהם הצביע הייעוץ המשפטי לכנסת, לא תוקנו בהצעת החוק שעברה בקריאה שנייה ושלישית והם רלוונטיים לנוסח החוק נשוא העתירה.

¹¹ רי הייש 10 לעיל, בעמ' 7-8.

51. באותה ישיבה התייחס העותר מס' 1, ח"כ קריב, לסוגיה מקדמית הנוגעת לעצם קיום הדיונים בהצעת חוק זו בוועדה לביטחון לאומי באופן שלא מאפשר קיום דיון מעמיק ומהותי בסוגיות, שכן הוועדה נשלטת ומנוהלת ע"י חברי סיעת עוצמה יהודית, שאחת מחברותיה יזמה את הצעת החוק, באומרו¹²:

"גלעד קריב (העבודה):

ואני אומר עוד פעם, כולנו צריכים להכיר במחיר הנורא שהמשפחות שילמו.

אני אומר אמירה אחת לגבי פרוצדורת העבודה בבית הזה ואז אסביר למה כפי שעשיתי בפעם הקודמת, אני מצביע נגד. הדיון בחוק הזה לא היה צריך להתקיים בוועדה הזו. יש ועדה בבית הזה שעוסקת בחקיקת העונשין, זו ועדה שהובילה גם רפורמה מאוד מאוד גדולה בעבירות הרצח, ההריגה וההמתה, וחלק גדול מהדיונים אגב החוק הזה, נדונו שם. אבל בבית הזה, בעיקר בשלוש השנים האחרונות, השתרש הרעיון המעוות שלכל סיעה בקואליציה יש ועדה בכנסת, ועדה שעובדת לא בפרמטרים פרלמנטריים של חובת הרשות המחוקקת לבצע את המהלך למול הרשות המבצעת, אלא לכל סיעה יש את הוועדה להתגדר בה.

זה לא כדי להטיל דופי בך, היושב-ראש, הרי זה נוהג שהשתרש פה לאורך כל הוועדות הקואליציוניות, ולכן חוק שלא שייך לוועדה הזו מקודם כאן בפרמטרים שהם לא פרלמנטריים אלא פרמטרים מפלגתיים, ורק בזה יש בעיניי טעם רציני לפגם. אנחנו לא בישיבת סיעה של עוצמה יהודית. אנחנו בדיון של ועדה מאוד רצינית בכנסת, שצריכה להתעסק עם סוגיות מאוד כבדות בתחום ביטחון הפנים".

52. מבחינה מהותית, עמד ח"כ קריב על קשיים מהותיים בהצעת החוק, כפי שצוינו גם על ידי הייעוץ המשפטי לכנסת ואולם יו"ר הוועדה השיב כי הדברים יידונו בין הקריאה הראשונה לשנייה. למעשה, אף אחת מהסוגיות המהותיות וכבדות המשקל שהועלו בישיבה לא זכו להתייחסות עניינית שכן הוועדה דהרה לאישורה של הצעת החוק לקריאה ראשונה. ר' בעמ' 17 לפרוטוקול הדיון בישיבה:

"גלעד קריב (העבודה):

אני יודע, זה חלק מהוויכוח הגדול שלי אתכם, אבל גם כשחושבים אחרת, יש בסופו של דבר לראות האם יש פה איזשהו מאמץ – גם בדרך שמקדמים את החוק, גם בסעיפים שלו – לאיזושהי קוהרנטיות, עם תפיסת עולם של מדינת חוק שמכבדת תפקיד של בתי משפט.

"היו"ר צביקה פוגל:

גלעד, אנחנו בקריאה ראשונה. אני מבטיח לך שבין קריאה ראשונה לשנייה ושלישית, כל הסייגים ששמו, אני לא אוותר עליהם. אתה מכיר אותי, אתה יודע שאני אדון בכול.

53. בתום הישיבה, נערכה הצבעה בעניין הצעת החוק של ח"כ סון הר מלך ובהצעת החוק של ח"כ עודד פורר, בסופה שתיהן אושרו לקריאה ראשונה ברוב של 2 מול 1.

54. ביום 5.11.2025 הונחו על שולחנה של הכנסת שתי הצעות החוק, הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159)(עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025 והצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160)(עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, לקריאה ראשונה. נוסח ההצעה נותר כשהיה, אך דברי ההסבר שוננו, ומטרת החוק תוארה כדלקמן:

"חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), קובע עונש של מאסר עולם על עבירת רצח. הניסיון מלמד כי עונש זה אינו מרתיע מחבלים, שכן רבים מהם מניחים שתקופת מאסרם תקוצר משמעותית בעסקאות הכוללות שחרור אסירים. מחבלים רבים אף חזרו לסורם והמשיכו בפעילות טרור לאחר שחרורם. כמו כן, הרשות הפלסטינית מעבירה מדי שנה סכומי כסף למחבלים הכלואים בבתי הסוהר

¹² רי הייש 10 לעיל, בעמ' 15.

בישראל המסייעים בקיומם. מאחר שעונש המאסר אינו מרתיע דיו, מוצע לקבוע כי דינם של מחבלים על מעשי רצח שביצעו יהיה מיתה. עונש זה יהיה בו כדי להרתיע וכך למנוע ביצוע מעשי טרור נוספים.”

- הצעת החוק כפי שהונחה לקריאה ראשונה מצ"ב כנספח 8.

55. ביום 10.11.2025 עברה הצעת החוק בקריאה ראשונה במליאת הכנסת¹³, במהלכה ח"כ סון הר מלך נשאה את הדברים הבאים:

”חוק עונש מוות למחבלים משנה תפיסה, משנה פרדיגמה. לא עוד בתי כלא, לא עוד עסקאות, אלא גזר דין מוות. כי זה מאוד פשוט: מחבל מת לא ישוב למעגל הטרור ולא ישוחרר חי. חוק עונש מוות למחבלים שעליו אנו מצביעים היום הוא תשובה. הוא תשובה של עם שידע שואה, שידע טרור, תשובה של עם חפץ בחיים. כששבים למקור של העם שלנו, אל התורה, אל שורש הצדק והאמונה, אנחנו יודעים שיש לנו את הציווי: מחה תמחה את זכר עמלק. הציווי הזה הוא מתוך אחריות. אחריות לשמור על החיים, עלינו, על ילדינו, על עתידנו כאן. החוק הזה הוא תשובה של אומה חפצת חיים, תשובה של עם שמסרב להשלים עם מציאות שבה מחבלים קמים לרצוח יהודים רק מפני שהם יהודים ואחר כך יושבים בכלא וממתינים לעסקה שתשחרר אותם, וחוזר חלילה. החוק הזה אומר: דם יהודי איננו הפקר. חוק עונש מוות למחבלים הוא תשובה מוסרית אמונית לאומית. הוא חוק של צדק, הוא ביטוי למדינה יהודית שאומרת: די, לא עוד רחמים, לא עוד הססנות, אנחנו בוחרים בחיים. ומי שבחר במוות יישא באחריות למעשיו. אנו אומה חפצת חיים”¹⁴.

56. באותה ישיבה, הועלתה הצעת החוק שיזם ח"כ ניסים ואטורי ואושרה בקריאה טרומית. בהמשך, הצעה זו מוזגה כאמור עם הצעת החוק שיזמה ח"כ סון הר מלך. גם ח"כ ואטורי נשא דברים דומים במליאה, ואמר כי הוא מצטרף ומחזק את ח"כ סון הר מלך והוסיף כי אחת התכליות העומדות בבסיס הצעת החוק מטעמו היא בין היתר שיקול כלכלי הנוגע לכלכלת האסירים הביטחוניים בבתי הסוהר¹⁵:

”אסור לנו לבזבז עליהם שקל אחד. אסור לנו לתת לבג”ץ להחליט כמה צבעים של פירות הם יקבלו. אנחנו צריכים לבוא ולקחת את הדבר הזה בשתי ידיים עכשיו, להגן על עם ישראל. אנחנו מחויבים לעם ישראל, להגן עליו. אם לא עונש מוות, מה אנחנו עוד רוצים? לגדל אותם בבתי הכלא? מה אנחנו רוצים? שיבוא לפה עוד איזה נאור לבית משפט ויגיד: לתת להם ארבעה סוגי פירות, תנו להם קצת חלבונים? אנחנו לא רוצים את זה. מי שרצח ילדים בדם קר – דינו עונש מוות, נקודה”

57. ביום 19.11.2025 התחדשו הדיונים בוועדה לביטחון לאומי והיא החלה בהכנת הצעת החוק לקראת קריאה שנייה ושלישית. בפתח הישיבה, הציג יו"ר הוועדה, ח"כ פוגל "מסמך עקרונות", שלדבריו נועד לסייע בגיבוש הנוסח להצעת החוק, ובו נכתב כדלקמן:

”אחרי הטבח הנורא שהתרחש בשמחת תורה, למעט שוליים בלתי רלוונטיים, עם ישראל מבין היטב שאין צורך וראוי יותר מעונש מוות למחבלים אשר באים להשמיד, להרוג ולאבד את עם ישראל אנשים, נשים וטף. מלבד היותו צודק, עונש מוות יבטיח כי אין יותר קלפי מיקוח ואין יותר עסקאות שמשלמים עליהם [הטעות במקור] בדם יהודי עתידי.

¹³ פרוטוקול ישיבת המליאה מס' 329 של הכנסת ה-25 מיום 10.11.2025 זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/smartprotocol/session/2236093/4531349>

¹⁴ רי הייש 13 לעיל, בעמ' 221.

¹⁵ רי הייש 13 לעיל, בעמ' 223.

מתוך כוונה לקדם את הצעת החוק בהקדם, להלן עקרונות בסיסים עליהם יושתת החוק עליו נצביע לשנייה שלישית בוועדה:

1. מדובר בחוק ערכי מאין כמותו עבור עם ישראל היושב בארצו.
2. מדובר בחוק בעל חשיבות הרתעתית הצופה פני עתיד על סמך ניסיון (רע ב)עבר.
3. החוק חייב להיות בר יישום. אין אנו מחוקקים אות מתה, בבחינת 'הצהרת חוק'.
4. החוק יקבע כי כל מי שרוצח יהודי רק בשל היותו יהודי לרבות מתכנן או משלח דינו מוות בלבד.
5. העונש יוטל ברוב רגיל, ללא שיקול דעת, ללא יכולת לערער על סוג העונש, ללא יכולת להמתיק את העונש באמצעות 'עסקה' או באמצעות חנינה (בכפוף לדין הקיים).
6. על מנת למנוע כל אפשרות להתחמק מביצוע גזר הדין החוק יקבע במפורש כי גזר הדין יבוצע תוך 90 יום מעת היותו חלוט.
7. גזר הדין יבוצע על ידי שירות בתי הסוהר ובאמצעות זריקת רעל (תוך התאמת הדין הקיים בנושא).

- העתק מסמך העקרונות מצ"ב כנספח 9

58. אחד הרכיבים הבולטים שאותם ביקשו לקדם יוזמי הצעת החוק, כפי שעולה אף ממסמך העקרונות הוא שלילת שיקול הדעת של גורמי התביעה ושל בתי המשפט, אשר לדידם יובילו לכך שהחוק יהפוך לאות מתה בספר החוקים וכי בפועל הוא לא ייושם. כך, טען השר בן גביר באותה ישיבה כי:

"אנחנו לא רוצים להפוך את החוק הזה לאות מתה. אנחנו לא רוצים להפוך את החוק הזה, שיהיה בספר החוקים, אבל אף אחד לא יפעיל אותו, כי יגידו: רגע, שיקול הדעת שלנו ככה ושיקול דעת אחר, שיקול דעת כאן ושיקול דעת פה [...] שלא יהיה מצב שינצלו את זה ויהפכו את החוק לאות מתה".¹⁶

59. בסך הכל התקיימו בוועדה 29 דיונים במסגרת הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית, וזאת החל מיום 19.11.2025 כאמור ועד ליום 25.3.2026. במהלך הדיונים שהתקיימו בוועדה, בלטה במיוחד התעלמות גורפת של חברי הוועדה מעמדותיהם של גורמי מקצוע, בראש ובראשונה התעלמות גורפת מאזהרות הייעוץ המשפטי בדבר אי חוקתיות החוק.

60. ביום 7.12.25 הונחה על שולחנה של הוועדה סקירה מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת, ואלה עיקריה:

- א. על הוועדה להשתכנע כי עונש מוות ישיג את תכלית ההרתעה, וכי לא ניתן להשיג תכלית זו באמצעי פוגעני פחות וכי התועלת שבעונש המוות עולה על נזקיו. אף אם תגיע הוועדה למסקנה עקרונית כי עונש המוות עומד בשלושת התנאים שבמבחני פסקת ההגבלה, הצעת החוק כוללת, מלבד ההסתייגות העקרונית, מספר הסדרים פרטניים, שהכללתם בהצעת החוק מעוררת קשיים חוקתיים ועלולה לפגוע בחוקתיות ההסדר כולו.
- ב. יש להקשיח את התנאים לשימוש בעונש מוות, למשל באמצעות הגדלת ההרכב המוסמך לגזור אותו, על מנת לצמצם את האפשרות שחפים מפשע יורשעו ויוצאו להורג שכן מדובר בעונש שהוא בלתי הפיך.

¹⁶ ר' עמי' 16 בפרוטוקול ישיבה מס' 503 בוועדה לביטחון לאומי מיום 19.11.2025. זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2236626>

- ג. הטלת עונש מוות מנוגדת להוראת סעיף 6 באמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966 (להלן – ICCPR), שישראל חתומה עליה ואשררה אותה. סעיף 6 לאמנה אינו אוסר באופן מוחלט הטלת עונש מוות, אך הוא קובע, בין היתר, כי לכל אדם הזכות הטבעית לחיים וכי אין לשלול אותה משום אדם באורח שרירותי.
- ד. שלילת הזכות לבקש חנינה מהנידון למוות, מנוגדת לסעיף 75 לאמנת ז'נבה הרביעית הקובעת כי בשום מקרה אין לשלול מנידונים למיתה את הזכות להגיש בקשת חנינה. אמנה זו אושררה ע"י מדינת ישראל, אך לא נקלטה במשפט הפנים ישראלי. הגם שעמדתן המסורתית של ממשלות ישראל היא שהאמנה אינה חלה באזור, ישראל נוהגת דה-פקטו על פי הוראותיה ההומניטריות.
- ה. ביחס לסעיף 1 להצעת החוק, שבה מוגדרים התנאים שמהווים את יסודות העבירה, נקבע כי על יסודות העבירה להתייחס לכוונת מבצע העבירה ולא לתוצאת העבירה וכן יהיה נכון להשמיט את התנאי "מטרה לפגוע בתקומת העם היהודי בארצו". ניתן לייחד את העבירה שתחול כך שתבוצע מתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל, או לחלופין, לקשור את ההסדר להגדרה של "מעשה טרור", הקבוע בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016.
- ו. קביעת עונש מוות כעונש חובה, הסדר חריג שלא קיים בדין הישראלי ביחס לאף אחת מהעבירות שבהן נקבע עונש מוות, עשוי לפגוע באיזונים החוקתיים שבהצעת החוק ולכן אין לכלול הוראה זו בהצעת החוק.
- ז. סעיף 2 לחוק המוצע, קובע מראש את תוכן החקיקה שעתידה להיות מעוגנת בתחיקת הביטחון, וזאת ללא הותרת שיקול דעת לשר הביטחון או למפקד כוחות צה"ל באזור, הרי שניתן לראות את התיקון כסוג של חקיקה ישירה של הכנסת בשטחי האזור. מנגנון זה חורג מדפוס החקיקה הנוהג באופן משמעותי במיוחד, לנוכח העובדה שההסדרים המוצעים בסעיף זה משפיעים במישרין על זכויות נאשמים בהליכים פליליים.
- ח. ההקלה ברוב הדרוש לצורך הטלת עונש מוות באזור, עומדת ביחס הפוך לאמות מידה המקובלות בדין הישראלי ואף בארה"ב, שכן נוכח הבעייתיות האינהרנטית שבעונש המוות, בהיותו בלתי הפיך, נכון להקשיח את התנאים להטלת עונש מוות ולא להקל עליהם.
- ט. ביטול האפשרות הקבועה בסעיף 184(א) לצו בדבר הוראות ביטחון, הקובע כי מפקד כוחות צה"ל באזור רשאי להקל על תנאי בעונשו של מי שנידון בידי בית משפט צבאי או לחון אותו על תנאי, מעצימה את הקשיים האינהרנטיים הטמונים בעונש מוות וכן את הפגיעה בנורמות מן הדין הבינלאומי, ולכן לא נכון לכלול הסדר זה בהצעת החוק.
- י. קיימת חוסר קוהרנטיות משמעותית בין ההסדר המוצע בישראל לבין ההסדר המוצע באיו"ש. מאחר שמדובר בתיקון שנועד לשרת את אותה התכלית, נכון יהיה שגם תהיה הלימה ביניהם.
- יא. אשר לאופן ביצוע גזר הדין, נקבע כי לא בטוח שהצעת החוק הנוכחית היא המסגרת הנכונה להסדרת אופן ביצוע עונש המוות, בהינתן העובדה שהיא עוסקת בעונש מוות בעבירות מסוימות, בעוד שבעבירות אחרות יוותרו ההסדרים הקבועים כיום בחקיקה הישראלית, כלומר, תלייה או ירייה. מכל מקום, אם יוחלט לעשות כן, הדרך לעשות זאת היא באמצעות תיקון חוק בתי המשפט (עבירות שעונשן מוות).

- סקירה מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת מיום 7.12.25 מצ"ב כנספח 10.

61. קשיים אלה, עליהם הצביע הייעוץ המשפטי לכנסת למעשה לא תוקנו באופן מהותי.

62. במהלך הדיונים בוועדה בלטה במיוחד גם ההתעלמות מעמדתם של גורמים רפואיים, לרבות מעמדת ההסתדרות הרפואית. כך למשל, ביום 8.12.25 טען פרופ' חגי לוין, יו"ר ארגון רופאי בריאות הציבור, כי מנקודת מבט של בריאות הציבור יש חשש משמעותי לכך שהצעת החוק תגרום נזק לבריאות הציבור בישראל – על כך זכה למתקפה מהשר לביטחון לאומי ומח"כ סון הר מלך. ר' בעמ' 16 לפרוט' הישיבה מיום 8.12.25 כדלקמן¹⁷:

"חגי לוין:

מנקודת מבט של בריאות הציבור, כיושב-ראש איגוד רופאי בריאות הציבור אני חייב להביע כאן את החשש העמוק שלנו שהצעת החוק הזאת תגרום נזק לבריאות הציבור בישראל.

השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר:

מה אתם קשורים? אתם בריאות הציבור של המחבלים.

חגי לוין:

אם תרשה לי, אני אסביר.

השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר:

לא. אני לא מביין. כל הזמן אתם מביאים לכאן ארגונים רפואיים. אתם מתבלבלים. אתם צריכים להגן על האזרחים. מה הקשר ביניכם לבין מחבלים?

חגי לוין:

אם תרשה לי, אני אסביר. קודם כל, במדינת ישראל היה מקרה של הוצאה להורג בבית דין שדה של מאיר טוביאנסקי. חשוב שנזכור את המקרה הזה.

השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר:

לכן אנחנו רוצים משפט.

חגי לוין:

המקרה הזה ממחיש לנו כיצד הוצאה שגויה להורג גורמת לטראומה קשה מאוד גם למבצעי הפעולה, גם לציבור הרחב ולגורמים נוספים.

חגי לוין:

כמדען וכאפיידמיולוג אנחנו רוצים לעשות דברים על בסיס ראיות. המחקרים בעולם מראים שעונש מוות גורם נזק לבריאות הציבור.

השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר:

נו, באמת.

¹⁷ פרוטוקול ישיבה מס' 513 של הוועדה לביטחון לאומי מיום 8.12.25 זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2237052>

חגי לוי:

אני מבקש מכם כוועדה, מעבר לדוח ועדת המחקר, תבדקו באופן ספציפי.

לימור סון הר מלך (עוצמה יהודית):

זה מופע סטנדאפ או שאנחנו בדיון בכנסת ישראל?

חגי לוי:

תבדקו איך הכנסת עונש מוות משפיעה על אלימות במדינות, איך היא יכולה להגדיל את מספר מקרי הרצח ולא להקטין אותם, איך היא משפיעה על המצב הנפשי של החברה כולה. לכן מעבר לעמדה של ההסתדרות הרפואית שהיא תציג או לא תציג אותה והיא הונחה בפניכם לגבי המהות המעורבות של רופאים, כיושב-ראש איגוד רופאי בריאות הציבור אני חייב להצביע בפניכם על כך שההצעה הזו תזיק לבריאות הציבור בישראל."

63. בהקשר זה יודגש, כי ביום 19.11.25 הונחה על שולחן הוועדה עמדת ההסתדרות הרפואית, לפיה: "חל איסור מוחלט על רופאים ישראלים להשתתף באופן פעיל או פסיבי בהוצאות להורג - לרבות הערכת כשירות, מעורבות בהזרקת חומרים, ניטור סימנים חיוניים או מתן ייעוץ טכני. עמדה זו נשענת על עקרון היסוד של הרפואה שמקורו הן בשבועת הרופא העיברי: "ושמרתם עד מאוד חיי האדם מרחם אימו והיה שלומו ראש חרדתכם כל הימים" העיקרון המקובל בעולם המערבי הוא כי הרפואה נועדה להציל חיים, לרפא ולהפחית סבל - ולא ליטול חיים."

- עמדת ההסתדרות הרפואית מצ"ב כנסת 11.

64. באותה ישיבה, ציין היועץ המשפטי לוועדה, עו"ד עידו בן יצחק, כי עמדת גורמי הביטחון הוצגה בדיון החסוי וראוי שתישמע גם בגלוי נוכח כובד המשקל של הסוגייה, במיוחד משום שהעמדה איננה חד משמעית והועלו על ידי גורמי הביטחון שיקולים לחיוב ולשלילה, לאמור:

"לגופם של דברים. שלחנו סקירה מפורטת ולא אחזור על כל הדברים. הסוגייה המרכזית מבחינתנו כאשר בוחנים את ההסדר היא תכלית הרתעתית. בדיון החסוי הוצגו עמדות גורמי הביטחון ליתרונות ולחסרונות. אמרתי גם בדיון החסוי שהעמדות האלה, חשוב שייאמרו גם בדיון גלוי. אנחנו מחוקקים חוק שהוא משנה סדרי עולם וראוי שהציבור ידע מה הם השיקולים שעומדים בבסיסו. זאת בעצם ההצדקה לקיומו של החוק"¹⁸.

65. ביחס לעמדת גורמי הביטחון, ביום 20.11.25 דווח בתקשורת כי ראש השב"כ, דוד זיני, הציג לדרג המדיני חוות דעת המצדדת בהצעת החוק. זאת, לאחר שנים בהן ראשי השב"כ הביעו התנגדות עקבית לגזירת עונש מוות על מחבלים¹⁹.

66. לקראת הדיון שנערך ביום 23.12.2025 הונח נוסח חדש להצעת החוק, מטעם המציעה חה"כ סון הר-מלך. במסגרת נוסח זה הוסר רכיב המטרה או המניע שעניינו גרימת מוות לאזרחי ישראל במטרה "לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו", והוחלף במטרה "לפגוע באזרח או תושב ישראלי". לנוסח זה נוסף סעיף שעניינו הטלת עונש מוות על משתתפי הטבח בשבעה באוקטובר 2023, שבין היתר, סותר במובהק את האיסור על ענישה רטרואקטיבית שבסעיף 3 לחוק העונשין, ועל עונש מוות רטרואקטיבי בפרט, כקבוע

¹⁸ שם, בעמ' 23.

¹⁹ יניב קובוביץ "זיני הודיע לממשלה: שב"כ שינה את עמדתו ותומך בעונש מוות למחבלים" הארץ (20.11.25). זמין לקריאה בקישור הבא: https://www.haaretz.co.il/news/politics/2025-11-20/ty-article/premium/0000019a-a203-d67f-adbe-fec3d8570000?utm_source=chatgpt.com

בסעיף 6(2) לאמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות (ICCPR) (1966) (להלן: "האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות או האמנה"), אשר ישראל צד לה. סעיף זה הוסר בהמשך.

67. על רקע השינויים בהצעת החוק, התגלעה מחלוקת בין השר לביטחון לאומי לבין שר המשפטים, שכן הצעת חוק הנוגעת למחבלי ה-7 באוקטובר נידונה באותה עת בוועדת החוקה, חוק ומשפט וכפי שמסרה נציגת משרד המשפטים, עו"ד לילך וגנר "החלטת ועדת השרים לא כללה את ההתייחסות לאירועי 7/10 שלהן מורכבות. יש הצעת חוק מקבילה בוועדת החוקה ושר המשפטים תומך בקידומה." "בכל מקרה זה צריך לחזור לוועדת שרים לחקיקה בגלל הנושא החדש שלא עמד בפניה". יועמ"ש הוועדה, עו"ד בן יצחק, הדגיש וציין כי הנוסח החדש לא תואם עם הייעוץ המשפטי.

68. ביום 6.1.2026 מוזגה הצעת החוק שיזמה ח"כ סון הר מלך עם הצעת החוק של ח"כ ניסים ואטורי מסיעת הליכוד.

69. בדיון שהתקיים ביום 14.1.2026 בוועדה, עמדו נציגת המל"ל ונציג משרד הביטחון, על העובדה כי קביעת עונש מוות חובה, ללא שיקול דעת, אינו מקובל על גורמי הביטחון וכי יש להותיר מרחב לשיקול דעת²⁰. כך למשל, אמר נציג משרד הביטחון, תכלת מרדכי פייגנסון:

"תכלת מרדכי פייגנסון:

[..] אני אומר בשורה התחתונה שאף הערה שלנו לא התקבלה ולא ראיתי התייחסות בנוסח המתוקן. למשל: ההערה של עונש מוות שהוא חובה ולא עונש מוות שהוא בשיקול דעת.

תכלת מרדכי פייגנסון:

הערנו שתי הערות בהקשר הזה. א', הפער בין הדין הישראלי לדין האזור הוא מוקשה, ולא מצאנו טעם להבחנה. דבר שני, אנחנו סבורים שעצם העובדה שזה עונש חובה, זה מעורר קשיים, במיוחד בראי כן ששמענו גם שעמדת הקבינט היא שזה לא יהיה עונש חובה. לכן אנחנו מנסים להבין²¹.

כן הוסיפה עו"ד נחמה פרל מהמטה לביטחון לאומי:

"נחמה פרל:

אנחנו חוזרים על העמדה שהצגנו בדיונים קודמים. ביחס לסוגיה הכללית, המל"ל תומך בהוספת כלי נוסף של עונש מוות לארגז הכלים במלחמה בטרור. ביחס לסוגיית עונש מוות חובה באזור, החלטת ועדת שרים לחקיקה קבעה בין היתר לתמוך בקריאה טרומית, כפוף לתנאים הבאים, כאשר אחד התנאים היה שיושמט מהצעת החוק המשפט בעונש זה בלבד, כלומר שישמר שיקול הדעת. המלל מאמץ את עמדות גורמי הביטחון והחוק, שהתקבלו גם בכתב וגם בעל פה, המבקשות לשמוע על שיקול דעת בעניין הטלת עונש מוות למחבלים²².

70. באשר להחלת החוק באזור, ציין נציג משרד הביטחון כי מדובר בנושא שמעורר קשיים מהותיים אשר עלול לעלות כדי "סיפוח דה-פקטו".

²⁰ פרוטוקול ישיבה מס' 541 בוועדה לביטחון לאומי מיום 14.1.26 זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2239101>

²¹ שם, בעמ' 50.

²² שם, בעמ' 51.

71. ביום 20.1.2026 הוצגה לראשונה עמדת השב"כ בפני חברי הוועדה על ידי ראש חטיבת המחקר, אשר סייג ואמר כי אמנם השב"כ תומך בהצעת החוק ואולם יש להימנע מקביעת עונש מוות כעונש חובה אלא להותיר שיקול דעת. וכך אמר נציג השב"כ בשיחה טלפונית שהתקיימה במהלך הדיון²³:

"ראשית, העמדה שלנו היא שלהחלת עונש המוות למחבלים יש יתרונות פוטנציאליים, גם לצד חסרונות פוטנציאליים, והשורה התחתונה היא שלאור הפוטנציאל ההרתעתי שקיים בהחלת עונש מוות למחבלים, העמדה שלנו היא לתמוך עקרונית בקידום החקיקה. ולצד האמור, להימנע מקביעת עונש המוות כעונש חובה בכל מצב, אלא למעשה, על פי ההקשר, להחליט האם נכון במקרה הנדון להטיל את עונש המוות [...]"

אבל למעשה, בשביל ההגינות, אני אומר שגם עוד קודם לכן עמדת השירות הייתה להתנגד לעונש המוות בעבר בשנים הקודמות. ואני אבהיר בקווים כלליים מה מבחינתנו השתנה. ראשית, המרכיב המרכזי הוא המרכיב ההרתעתי. כלומר, עונש המוות אינו מופנה, או שהאפקטיביות שלו אינה רק כלפי מישהו שמוחל וממומש ביחס אליו, אלא למעשה, כמו כל אלמנט הרתעתי, הוא בעיקר נועד שלא להתממש. כלומר, העוצמה שלו, אם הוא אכן מצליח, היא בכך שהוא מונע מאנשים לעשות מעשה שבכלל יביא אותם למקום הזה. המרכיב הזה של ההרתעה, צריך להגיד, הוא לא חד-משמעי והוא מעולם לא היה חד-משמעי. גם בעמדות השירותיות בעבר, שהשורה התחתונה שלהן הייתה שלא נתמוך בהחלת עונש מוות, המרכיב ההרתעתי הוא, צריך להגיד, אמביוולנטי. בוודאי שיש מפגעים שמבצעים פיגועים בידיעה שהם ייהרגו ואולי לא אכפת להם להיהרג, ואולי זה אפילו מקודש. צריך להגיד גם פה, גם ביחס אליהם עשוי להיות הבדל בין כאלה שנהרגים תוך כדי ביצוע, לבין כאלה שמוצאים להורג על ידי האויב הציוני, ויכול להיות שכן יהיה פה איזשהו ממד שעשוי להרתיע גם אותם. אבל בוודאי שיש גם קבוצות אחרות שלגביהן הדבר הזה כן יכול להרתיע. ואני רוצה להגיד שגם העניין של קבוצות שהן יותר אידיאולוגיות, גם זה יכול לשחק לשני הכיוונים. יש פה מרכיבים שקשורים לרזולוציות שונות, גם דתיות ואפילו לשיטת ההוצאה להורג, שעשויות להיות רלוונטיות.

אז אם לסכם את הרכיב הזה, אני אומר: הרכיב ההרתעתי הוא בוודאי לא חד-משמעי. יש מקרים שבהם זה לא ירתיע, יש מקרים שבהם זה כן ירתיע, ואני אוסיף — יש גם מקרים שכמובן עצם ההוצאה להורג עלול גם לייצר הגברה של פיגועי נקמה, בין אם לאחר ביצוע גזר הדין ובין אם בניסיון למנוע את גזר הדין"

"העמדה השירותית עדיין רואה יתרונות בהחלת עונש מוות, רואה גם חסרונות פוטנציאליים, ולכן תומכת בהותרת מרחב שיקול דעת, ככל שבאיזה מנגנון שייבחר, כדי לאפשר למעשה לבחון האם בהקשר הקונקרטי הדבר הזה נכון לביצוע או לא. עד כאן"

[ההדגשות אינן במקור – הח.מ.]

- עמדת נציג השב"כ מתוך פרוטוקול הדיון שהתקיים בוועדה ביום 20.1.26 מצ"ב כנספח 12.

72. בהקשר זה, יודגש, כי העותר מס' 1, ח"כ קריב, עורר בפני יו"ר הוועדה טענה עקרונית לפיה העובדה שהדיונים בוועדה אינם מלווים באופן קבוע ועקבי על ידי יועץ משפטי מטעם השב"כ או ממי מגורמי הביטחון הרלוונטיים האחרים, כאשר רק בשלב מאוחר זה נשמעת לראשונה עמדת השב"כ בעל פה במהלך הדיון, מהווה טעם משמעותי לפגם בהליך החקיקה. ר' בעמ' 8 לפרוטוקול הדיון מיום 20.1.26:

גלעד קריב (העבודה):

אדוני, בפתח רשימת השאלות שלי, אני רוצה לומר שעם כל הכבוד למתכונת שמתקיימת כאן, היא רחוקה מלספק. המציאות שבה הגורם המרכזי שמופקד מכוח החוק על מלחמה בטרור לא מלווה

²³ פרוטוקול ישיבה מס' 545 בוועדה לביטחון לאומי מיום 20.1.26. זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2239309>

באופן קבוע את הדיונים בהצעת החוק הזאת, היא טעם לפגם דרמטי בהליך החקיקה. אני אומר את זה גם לך וגם לייעוץ המשפטי. אני אחזור ואטען את הטענה הזאת.

אני לא נכנס לשאלה האם זה סירוב של השירות לשלוח את נציגיו. פגשתי יועצים משפטיים של השירות בעשרות דיונים ובמגוון ועדות. אני לא מצליח להבין את התופעה, שבה נציג השב"כ לא מלווה את הדיונים כאן בוועדה לכל אורכה.

73. בהמשך הדיון, הציף העותר מס' 1, שאלות כבודות משקל סביב סוגיית עמדת השב"כ תוך שהוא מבקש לקבל עמדה כתובה שמציגה את עבודת המטה שנעשתה בשב"כ בשאלה זו, ואולם אלה מעולם לא נענו אלא נרשמו בלבד. וכך אמר ח"כ קריב במהלך הדיון בישיבה:

גלעד קריב (העבודה):

שאלה שנייה שאני מבקש לשאול היא האם יש חוות דעת של השב"כ שאתם יכולים להניח על שולחן הוועדה, מפורטת על כל היבטיה, בהתייחסות לכל סעיף? אני רוצה לשמוע את עמדת השב"כ לא בגדול, אלא ביחס לכל אחד מסעיפי החוק. כמו שאני מבקש ממשרד המשפטים.

היו"ר צביקה פוגל:

בבקשה, קדימה.

גלעד קריב (העבודה):

שאלה שלישית. אני רוצה להבין איזו עבודת מטה – יכול להיות שתעדיפו לתת את התשובה בדיון חסוי, אז אני מבקש דיון חסוי. אני מבקש שבפני הוועדה תונח עבודת המטה שנעשתה בשב"כ לפני השינוי בעמדה. האם הייתה עבודת מטה מסודרת? האם ראש השירות החדש ביקש לבחון את הסוגיה, מחלקת המחקר ביצעה עבודת מטה, הייעוץ המשפטי תרם את תרומתו, ויש חוות דעת שהונחה בפני ראש השב"כ?

ובהמשך:

גלעד קריב (העבודה):

נכון, אני שמח שזה נאמר. אני מבקש לדעת ביתר פירוט מה הם מציעים, כי כרגע, צריך להזכיר, יש עונש מוות בחוק. אני מבקש להבין איזה שינוי אתם מציעים בחקיקה הקיימת, לאור העובדה שהיום יש עונש מוות בחוק, ואתם מתנגדים.

השאלה הבאה, האם אתם תומכים בהחלת עונש מוות בסיטואציה שבה אין פסיקה פה אחד של שופטי ההרכב?

השאלה הבאה, האם אתם תומכים בקביעה בחוק שלא ניתן להקל בעונש או להמיר אותו במאסר עולם באף סיטואציה?

אני מבקש לדעת את עמדתכם על ההבחנה בין הדין בבתי הדין הצבאיים לבין הדין בבתי המשפט הפליליים של מדינת ישראל, והאם ההבחנה הגורפת שבמערכת אחת יש עונש מוות חובה אבל במערכת השנייה זה לא קיים, נראית לכם כעמדה הולמת לגבי החוק ולגבי העונש?

מכיוון שדיברתם רבות בהערות על הנושא ההרתעתי, אני חייב להגיד שלא הצלחתי להבין את השורה התחתונה. הם אמרו שיש לזה תרומה הרתעתי, יש לזה גם גירעון בהתנעה. יתרה מכך, אמרתם שזה גם מעלה את הסיכון לפיגועי נקמה ולחטיפות, שבעקבותיהן יהיו הוצאות להורג בראווה.

אני לא מצליח להבין איזו תשתית מחקרית ועובדתית גיבש השב"כ לטובת שקלול מרכיב ההרתעה. יש דרכים לעשות את זה, ואני מבקש לדעת מעבר לעבודת המטה, איזו עבודת מחקר נעשתה מאז 7 באוקטובר לניתוח ההיבט ההרתעתי. מה עשיתם, מה השורה התחתונה של המחקר הזה, אם היה מחקר.

74. במענה לשאלות אלה, סיפק אוריה, נציג השב"כ בדיון, תשובות חלקיות בלבד, לאמור: "במקרה הנדון, בלי קשר לזהותו של ראש שירות שהתחלף, העמדה שהוצעה לראש שירות כהמלצה לעמדה שירותית הייתה שונה מהעמדות השירותיות בעבר. הסיבה לשינוי נוגעת לכך שהגורמים המקצועיים באותו תהליך, באותה עבודת מטה, חשבו שהמציאות השתנתה באופן כזה שדורש לשנות את העמדה השירותית. כפי שאמרתי, האמירה שלנו היא כן להפעיל שיקול דעת פר מקרה, ובכל אופן שבו זה יחוקק, אנחנו ממליצים – אני אומר את זה מהזווית הביטחונית וברור לי שיש זוויות נוספות, מדיניות וכו' – אבל לפחות מהזווית שלנו, אני חושב שיש משמעות לחקיקה במובן של ברירת המחלף כהשתת עונש מוות, לצד היכולת להחיל את זה מול מקרה נתון ומול שיקולים ביטחוניים קונקרטיים למקרה הנתון.

חלק מהשאלות שעלו הם לא לפתחי. כלומר, האם הפסיקה בפה אחד או לא, אני חושב שאין לנו מה להתייחס בהקשר הזה. לאור עמדת השב"כ, כמו שצינתי קודם, למעשה אין הבחנה מבחינתנו בין הדין הצבאי לדין הישראלי. זה קצת מייתר את השאלה. לגבי השאלה שלא נשחרר נידונים למוות בעסקאות שו"ן, אני אומר פה את דעתי ולא עמדה שירותית שהתגבשה, אני חושב שהשב"כ יתמוך בהחלטה שלא לשחרר נידונים למוות בעסקאות שו"ן, ולו כדי לצמצם את המרכיב של ניסיון לייצר פיגועים וחטיפות נגד אזרחים ישראלים על ידי האויב, כדי למנוע הוצאה להורג. פעם שמעשה כזה יהיה חסר תוחלת, אולי זה לא ימנע במאה אחוזים, אבל לפחות יצמצם.

לגבי ההרתעה, אני אחזור על מה שאמרתי. כפי שציין חבר הכנסת קריב, לא ברור מה אנחנו אומרים בדיוק על האפקט ההרתעתי. התשובה היא שזה אכן לא לגמרי ברור. יש מרכיבים לכאן ומרכיבים לצד השני, וקשה להגיד אמירה גורפת וחותרת עבור כל מקרה. הדבר תלוי הקשר, תלוי המציאות בשטח, תלוי המניעים, תלוי סביבת המפגע, תלוי האוכלוסייה שאותה אנחנו רוצים להרתיע. לכן, עמדתנו הייתה להותיר את מימוש העונש לא כחובה מוחלטת, אלא עם איזשהו מנגנון שיאפשר לחרוג מהעונש הזה מול שיקול דעת²⁴.

75. חרף בקשותיהם של חברי הוועדה ושל יו"ר הוועדה בפרט, כי הדיונים בוועדה ילוו מעתה ואילך ע"י נציג מהשב"כ באופן קבוע, למעשה מאז אותה ישיבה ולמיטב הידיעה, נציגי שב"כ לא שבו לדיוני הכנסת הפומביים. באשר לעמדה שהוצגה על ידי שב"כ בפני חברי הכנסת והגורמים המקצועיים במסגרת הדיונים החסויים, אמר העותר 1, ח"כ קריב, בדיון מיום 17.2.2026:

"חשוב לומר שהשב"כ הביע התנגדות לנוסח החקיקה שמונח כרגע לפנינו. התנגדות ברורה בכמה דברים. אבל בכל זאת, הוא שינה את עמדתו הכללית ביחס לנושא עונש המוות. ועם זאת, ואני אומר את זה כאן, לאוזני הציבור – השב"כ לא הניח בפנינו שום תשתית עובדתית שתומכת בשינוי העמדה. למרות הבקשה החוזרת ונשנית, שלי בעיקר, גם של גורמים אחרים שהיו כאן, חשוב שהציבור יידע שלא הונחה שום תשתית עובדתית מחקרית בנושא השפעות המהלך הזה על נושא ההרתעה"²⁵.

כן תיאר ח"כ קריב את היעדר המענה המהותי של שב"כ לקשיים שהוצפו בפניו:

²⁴ שם, בעמ' 13-14.

²⁵ הקלטת דיון הוועדה מיום 17.2.2026, 18:38-19:41. ההקלטה זמינה להאזנה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2240681>

"העליתי בדיונים הגלויים, אפשר להניח שהעליתי גם בחסויים [...] האם בתוך עבודת המטה האסטרטגית שנערכה בשב"כ [...] האם לקחו בחשבון שדווקא הצעת החוק הזו באה ואומרת: 'מרשיעים בן אדם ותוך 90 יום מוציאים אותו להורג', האם התרחיש הזה לא רק יעצים את המוטיבציה של ארגוני הטרור בתוך 90 הימים הללו לחטוף אזרחים ישראלים, כדי בכל זאת לנסות להפעיל לחץ? הם יאמרו: אנחנו נחטוף אזרחים, ונודיע: אתם תוציאו להורג, אנחנו נוציא להורג [...]. ביקשתי שהשב"כ יאמר לי האם שקללתם את העניין הזה בעבודת המטה שלכם. יאמר היו"ר האם קיבלתי תשובה. זאת אומרת, אנחנו עוסקים פה בחוק שיש לו השלכה על חיי אזרחים ישראלים. לשיטת השר, זה לטובה, זה יגן על אזרחים ישראלים. אני מעלה את החשש שזה עוד יותר יסכן אזרחים ישראלים. אני מבקש לשמוע מהשב"כ האם הם לקחו את זה בחשבון – דממה. מסך מושחר. אוריה סיים את עדותו, שנמשכה 45 שניות. כך זה נראה, החקיקה"²⁶.

76. גם עו"ד בן יצחק מהייעוץ המשפטי לוועדה עמד על כך באומרו כי: "עמדת גורמי הביטחון לא הייתה תמיכה בלתי מסויגת. לצד הטענות שמצאו בהחלת עונש מוות, הם גם עמדו על כך שההשפעה ההרתעתית היא חלקית ויש מקרים שלא יושפעו מכך, ואף עמדו על חסרונות אפשריים בהם גלוריפיקציה של המוצאים להורג, ניסיונות חקיינות ופיגועי מיקוח לסיכול הוצאות להורג"²⁷.

77. במהלך הישיבה שהתקיימה בוועדה ביום 20.1.26 הוצגה לראשונה גם עמדת הייעוץ המשפטי לממשלה על ידי עו"ד לילך וגנר מטעם ייעוץ וחקיקה (פלילי). עמדתה הובאה בעל פה בלבד במסגרת הדיון, ועיקריה כדלקמן:

"[...] אנחנו שבים ומדגישים מה שכולם שמו פה על השולחן – שעונש מוות כבר קיים היום בחקיקה הישראלית, גם בדין הישראלי בעבירות מסוימות וגם באיו"ש בעבירת הרצח. הוא לא הופעל עד היום, למיטב הבנתנו, באיו"ש, בגלל החלטה של הדרג המדיני. אז אני אציג את הדברים כסדרם ובתמצית, כי אני יודעת שהוועדה מתקדמת.

אני אתחיל עם התיקון לחוק העונשין. הענישה באמצעות הוצאה להורג של אדם זה עונש קיצוני ובלתי הפיך, על הרקע הזה צריך לבחון באופן מדוקדק את התועלות שבהצעה ואת השלכותיה. השיטה שלנו מבוססת כידוע לכם על הרשעה מעבר לספק סביר, ולא מעבר לכל ספק או במצב של וודאות מוחלטת. והזכות למשפט חוזר, [...] מסמלת את ההכרה בזה שהמערכת האנושית יכולה לטעות, כולל המערכת המשפטית. ההוצאה להורג של בן אדם על יסוד הרשעה בעצם שוללת את האפשרות הזאת, ומאפשרת להטיל עונש בלתי הפיך גם אם מסתבר בדיעבד שהוא חף מפשע.

[...] בהיבט החוקתי, לאורך השנים אחד הקשיים המרכזיים שהוצפו היה נעוץ ביכולת של ההסדר להגשים את תכליתו. מאז ומעולם הצעות החוק התבססו על התכלית של ההרתעה, ועמדת גורמי הביטחון הייתה שעונש מוות לא מרתיע, זאת בעיקר בהסתמכות על המחקרים בחו"ל ובמדינות שבהן נהוג עונש מוות. לאחרונה הובאה עמדה שונה, אבל גם העמדה הזאת, ואנחנו תכף נשמע אותה, היא לא נחרצת. הוצגו היבטים לכאן ולכאן, וציינו ברוב הגינותם גם גורמי הביטחון שהם לא ביצעו בדיקה מחקרית. גם יו"ר הוועדה בדיון הקודם הציג שמחקרים שנעשו בעולם לא הצביעו על כך שעונש המוות מרתיע. כך לגבי כלל עבירות הרצח החמורות שבהן נהוג עונש מוות. ואז נשאלת השאלה מה הדין לגבי עבריינות אידיאולוגית, שכאן היא הסיבה לאירוע הזה. אין לנו בסיס לחשוב שדווקא בעבריינות אידיאולוגית ההרתעה תגבר, אלא דווקא תפחת.

מעבר לזה, הקשיים שהצעת החוק, ונשאלנו על זה, מבקשת לקדם, מעוררים קושי במשפט הבין-לאומי. דה'פקטו, ישראל נחשבת למדינה שביטלה הלכה למעשה את עונש המוות, מכיוון שכמעט לא נעשה בו שימוש מעולם, להוציא גזר הדין של אדולף אייכמן. בהתאם לזה ישראל גם הכריזה על עצמה כמי שהשעתה את עונש המוות. [...] אז השינויים שהצעת החוק מבקשת לחולל צפויים לעורר טענות

²⁶ שם, בדקה 53:38-33:41.

²⁷ ר' עמי 80-70 בפרוטוקול ישיבה מס' 555 בוועדה לביטחון לאומי מיום 3.2.2026. הפרוטוקול זמין לקריאה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2240162>

כבדות משקל שלפיהן ישראל לא עומדת במחויבויות שלה לפי דיני זכויות האדם הבין-לאומיים, ובפרט סעיף 6 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966, [...] בדבר הזכות לחיים.

לגבי יו"ש, החלק שנוגע לשם מציף קשיים משמעותיים מיוחדים, נוכח העובדה כי הוא קובע את עונש המוות כעונש חובה, וגם מביא להסרת חסמים פרוצדורליים בנוגע להטלת עונש מוות, ובה הוא פוגע בעצם בזכות להליך הוגן. עונש מוות חובה מעלה בעיות מיוחדות. גם במדינות שצוינו פה, שבהן קיים עונש מוות, הוא לא עונש חובה. ובשאר לא קיים מוות כעונש חובה. עלה פה גם, ואני שבה ומבהירה, שעונש חובה בארצות הברית נקבע כנוגד את החוקה. כל גורמי המקצוע ששמענו מתנגדים לעונש מוות חובה, ולא הוצגה שום תשתית מקצועית שתומכת בעונש מוות חובה. בעצם לא הוצגה שום הצדקה לקביעה הזאת, ולכן אנחנו חושבים שהעונש הזה לא משרת את התכלית של ההצעה, שהיא הרתעה. ההוראה שמחייבת הכרעה פה אחד של שלושה שופטים בהטלת גזר דין מוות, וערעור חובה בהרכב מורחב של שופטים, חמישה שופטים, אפשרות החנינה וההמתקה, יחד עם עוד חסמים פרוצדורליים, בעצם נועדו לבטא זהירות יתרה שיש לנקוט ביחס לשימוש בסמכות הטלת עונש מוות, והחובה לעשות שימוש בכל האמצעים שעומדים לרשות המערכת כדי לוודא שלא יעשה שימוש שגוי בסמכות הזאת.

[...] סמכות החנינה או ההמתקה קיימת ביחס לעונשים בכלל, היא לא ייחודית לעונש מוות, והיא מבטאת את האפשרות שנסיונות או שיקולים שונים יצדיקו התחשבות באדם שנידון בפלילים והקלה עמו. לטעמנו ברי כי לא יעלה על הדעת לשלול את הסמכות הזו דווקא ביחס לעונש הכי חמור בספר החוקים, שביחס אליו היא הכי חיונית. השלילה של האפשרות לחנינה ולהקלה היא חסרת תקדים גם בהיבטים ישראלים וגם בהיבטים בין-לאומיים.

הקלת האפשרות להטיל עונש מוות, וזה עלה פה גם בהערות של הצבא וגם בהערות של גורמים נוספים, מעלה קושי גם במישור מחויבות ישראל לעמידה בכללי המשפט הבין-לאומי. תקנה 43 לתקנות האג מנחה את המפקד הצבאי, שהוא מפעיל את סמכויותיו ביחס לאזור יהודה ושומרון, להפעיל את הסמכויות כדי לשמור על הסדר הציבורי והביטחון, תוך שמירה על החוק שהיה קיים באזור טרם כניסת צה"ל לאזור, אלא אם יש מניעה מוחלטת לכך. בהתאם לפסיקה הישראלית, בהפעילו את סמכויותיו באזור, נדרש המפקד הצבאי לאזן בין צורכי הצבא והביטחון מחד לבין צרכיה של האוכלוסייה האזרחית, וזאת ביחס לכלל היבטי החיים האזרחיים התקינים [...]. באשר לחקיקה, הפסיקה קבעה כי הסיפא לתקנה 43 מתירה חקיקה, איפה שהיא נדרשת, לצורך אחת מתכליות תקנה 43, שזה שיקול ביטחון וניהול החיים התקינים של האוכלוסייה המקומית. סעיף 68 לאמנת ג'נבה הרביעית קובע כי במסגרת דיני התפיסה הלוחמתית ניתן להטיל עונש מוות, אבל יש שם מגבלות. [...] אז מבחינה מעשית, כל שינוי מהותי שנעשה בהקשר הזה בחקיקת הביטחון יבחן בתשומת לב מיוחדת בזירה הבין-לאומית, והוא צפוי לעורר ביקורת רבה וטענות לאי-עמידת ישראל במחויבויותיה לפי המשפט הבין-לאומי, ואנחנו נתקלים בדוגמאות שזה כבר מתחיל, כי החקיקה הזאת היא חקיקה בקנה, שהיא מוכרת בעולם. גם בהקשר של איו"ש תעלה הסוגיה של עמידת מדינת ישראל במחויבויות שלה תחת סעיף 6 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, מה שהזכרתי לגבי ישראל, וביתר שאת לאור ההבחנות השונות שנעשות בין החקיקה בישראל ובאיו"ש.

אני אתייחס עוד לסוגיה האחרונה, והיא הקביעה שיש לבצע את עונש המוות בתוך 90 ימים מיום פסק דין סופי. הקביעה הזאת פוגעת באופן מהותי במימוש הזכות לחנינה. היא לא מאפשרת להגיש בקשות לחנינה, ופרק הזמן הזה אין בו די כדי למצות את התהליכים המשפטיים שכרוכים בבקשות מהסוג הזה. אנחנו לא מכירים מדינה בעולם שיש בה בפועל דרישה זהה."

עו"ד וגנר סיכמה:

"אז הסיכום של כל העמדה הזאת הוא שהיום יש בחקיקה שלנו, גם בישראל וגם באיו"ש, אפשרות להטיל עונש מוות, אבל ההצעה הזאת מערערת את מוסכמות היסוד בתפיסה של המשפט הישראלי, מסירה את הערובות ההכרחיות והמקובלות בעולם, ועלולה להיתפס כמפירה את המשפט הבין-לאומי. והתיקונים המוצעים מעלים שאלות חוקתיות כבדות משקל שדורשות בחינה מעמיקה, כל זאת ללא ניתוח מעמיק שילמד כיצד ההצעה תתרום להרתעה של פעילי טרור פוטנציאליים"

בתשובה להצהרת יו"ר הוועדה בדבר הצורך בעונש מוות ככלי למאבק בטרור, השיבה עו"ד וגנר:

"ההתמודדות של מדינת ישראל עם טרור, היא התמודדות שאנחנו עושים בצורה יום-יומית ואנחנו מגויסים אליה באופן מלא. [...] אנחנו מייחדות לעבירות לפי חוק המאבק בטרור, תיקונים לחוק המאבק בטרור כדי לשפר את הכלים שיש בידי כל הרשויות להתמודד עם האיום הקיומי על מדינת ישראל. אנחנו לא חושבים שאי-אפשר לנסות לשפר את הכלים האלה; אנחנו חושבים שההצעה הספציפית הזאת לא נותנת כלי שבאמת לעומת כל מיני רעיונות אחרים שאנחנו מקדמים, שבאמת יתרום למאבק שלנו בטרור"²⁸.

- העתק עמדת הייעוץ המשפטי לממשלה מיום 20.1.2026, מתוך פרוטוקול הוועדה, מצ"ב כנספח 13.

78. ביחס לעמדה כי הוראות החוק מפרות את הדין הבין-לאומי, ואף עלולות להקים סנקציות גם בפורומים בין-לאומיים, הצטרף גם עו"ד מתן גלבו, ייעוץ וחקיקה (משפט בין-לאומי) במשרד המשפטים והתייחס לכך בדיון שהתקיים בוועדה ביום 3.2.2026 :

"הנוסח עלול לעורר טענות שישראל מפרה את המחויבות שלה לפי המשפט הבין-לאומי. ושוב, אני מתייחס לשני ההיבטים, גם איפה שהחוק מתייחס לישראל וזה במסגרת המשפטית של דיני זכויות האדם הבין לאומיים וספציפית המחויבות של ישראל תחת האמנה לזכויות מדיניות ואזרחיות, ה-ICCPR, סעיף 6 באופן ספציפי. וגם באזור יהודה ושומרון – טענות ביחס לאי עמידתה לפי המחויבות שהיא נטלה על עצמה לפי דיני התפיסה הלוחמתית. אני מדבר על סעיף 43 לתקנות האג משנת 1907 וסעיפים 68 ו-75 לאמנת ג'נבה הרביעית. אם אני יכול לציין רק לדוגמה סעיף שזה עלה בהצעה הנוכחית, אז למשל המגבלה של 90 יום, היא עומדת בניגוד למה שמצוין בסעיף 75 לאמנת ג'נבה הרביעית שמצריך במינימום חצי שנה. שוב, זו דוגמה למחויבות שישראל לקחה על עצמה ובעצם החוק הולך לכיוון אחר [...]. הטענות בזירה הבין-לאומית זה לא טענות באוויר"²⁹.

79. עו"ד גלבו התייחס גם לתחולתו המפלה של החוק :

"אני רוצה להתמקד בהגדרה של תושב האזור [...]. לעמדתנו, כשלעצמה, ההגדרה הזאת עלולה לחזק טענות בזירה הבין-לאומית בדבר הפליה ממוסדת ושיטתית בין האוכלוסייה הישראלית לפלסטינית. זאת לא מסקנה שהיא בעלמא, ובית הדין הבין-לאומי לצדק, ה-ICJ, כבר הגיע למסקנה הזאת בחוות הדעת המייעצת שלו מ-2024 [...]. אני אציין שבחוות הדעת המייעצת, ה-ICJ מתייחס לטענות של הרבה צדדים שהעלו את טענות האפרטהייד. בגלל זה, לא ניתן לשלול כי הצעת החוק שמבקשת להטיל עונש מוות חובה ועם סעיף ספציפי שמתייחס לתושבים הפלסטינים, תיבחן במסגרת חקירה כחלק מניסיון של משרד התובע לבסס טענת הפליה רחבה יותר כלפי האוכלוסייה הפלסטינית"³⁰.

80. חרף הסתייגויות ברורות וחד משמעיות של הייעוץ המשפטי לכנסת והייעוץ המשפטי לממשלה, נמשכו הדיונים בוועדה לקראת הכנת הצעת החוק לקריאה שניה ושלישית.

81. יודגש, כי ביום 28.1.2026 פנה העותר מס' 1, ח"כ קריב, ליו"ר הוועדה, ח"כ פוגל, במכתב בו חזר ועמד על דרישות מהותיות שהעלה במסגרת הדיונים שהתקיימו בוועדה ביחס לשלוש סוגיות קריטיות שנדרשה לגביהן התייחסות מפורשת של גורמי המקצוע. כך, דרש ח"כ קריב כי הפצ"ר יתייצב לדיון בוועדה לצורך הצגת העמדה המפורטת של הפרקליטות הצבאית ביחס לחקיקה, בדגש על הלימה בין החקיקה לבין הדין הבינלאומי והישראלי ביחס לשטחי איו"ש. כן דרש ח"כ קריב את התייצבותו של מנכ"ל משרד החוץ בדיון גלוי לטובת הצגת עמדת משרד החוץ ביחס לחקיקה והשפעתה האפשרית על מעמדה הבינ"ל של מדינת ישראל ועמידה במחויבויות שלה מבחינת הדין הבין לאומי. זאת ועוד, דרש ח"כ קריב לקבל התייחסות

²⁸ שם, בעמ' 19.

²⁹ שם, בעמ' 74-75.

³⁰ שם, בעמ' 24-25.

משפטית מפורטת מטעם לשכת נשיא המדינה ביחס לסמכותו העקרונית לחון או להקל בעונשם של מורשעים בבתי הדין הצבאיים.

- מכתבו של העותר 1 מיום 28.1.2026 מצ"ב כנספח 14.

82. כמו כן, פנה העותר מס' 1 ביום 3.2.2026 ליועצת המשפטית של הוועדה, עו"ד מירי פרנקל שור, בדרישה לקיים דיון נוסף בוועדה שבה תינתן לו, ולחברי הוועדה הנוספים, האפשרות המלאה להתייחס לשינויים החדשים בנוסח ההצעה בטרם תקודם לשלבים הבאים של הליך חקיקה. זאת, לאחר שבמהלך הדיון שהתקיים ביום 3.2.26, מנע יו"ר הוועדה מהעותר מס' 1, להשמיע את עמדתו ביחס לשינויים מהותיים שנכללו בנוסח ההצעה ובמקום זאת בחר היו"ר לנעול את הדיון בוועדה באופן חד צדדי, תוך הודעה כי תינתנה לחברי הוועדה 48 שעות להגשת הסתייגויות.

- מכתבו של העותר 1 מיום 3.2.2026 מצ"ב כנספח 15.

83. בהמשך וביום 16.2.2026 קבעה וועדת הכנסת, כי יש לדחות את טענותיהם של העותר 1, ח"כ קריב וח"כ עאידה תומא סלימאן בדבר הכללת הוראות בנוסח הצעת החוק שהנן בגדר נושא חדש, וזאת על אף שבוצעו שינויים ותוספות בסעיפים מהותיים בנוסח הצעת החוק. כך למשל ביחס לסעיף ההגדרות, החלת סמכות השיפוט באזור ואף רכיבי העבירה.

- מכתבו של יו"ר וועדת הכנסת מיום 16.2.26 מצ"ב כנספח 16.

84. במהלך הדיונים בוועדה הוגשו אלפי הסתייגויות על ידי חברי הוועדה מטעם סיעות האופוזיציה, ולבסוף ביום 15.3.26 התגבש הנוסח הסופי של הצעת החוק, אשר נידון בישיבות הוועדה לקראת העברת החוק בקריאה שניה ושלישית. הדיונים בוועדה התנהלו בצל המלחמה עם איראן, כשהמשק כמעט משותק ואזרחי ישראל שוהים במקלטים ובמרחבים המוגנים.

85. בדיון שהתקיים ביום 15.3.26 שונה פעם נוספת רכיב המניע בסעיף 1 להצעת החוק ונקבע כי **"הגורם בכוונה למותו של אדם מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל"**, זאת על אף שהייעוץ המשפטי לכנסת הצביע קודם לכן על הבעייתיות הטמונה בניסוח רכיב המטרה באופן עמום וכי ניסוח מעין זה יוביל בהכרח להחרגת ישראלים-יהודים מתחולת החוק. עוד נעשה שינוי בהוראה הקובעת, כי **"תושב האזור הגורם בכוונה למותו של אדם והמעשה הוא מעשה טרור כהגדרתו בחוק המאבק בטרור, תשע"ו-2016 (להלן – מחבל), דינו מוות ועונש זה בלבד"**, והוסף לה **סייג מצומצם ביותר**, לפיו **"אם מצא בית המשפט הצבאי, מנימוקים מיוחדים שיירשמו כי מתקיימות נסיבות מיוחדות שבשלן ראוי להטיל עליו עונש מאסר עולם, רשאי הוא להטיל על המחבל עונש כאמור ועונש זה בלבד"**.

86. העותר מס' 1, ח"כ קריב, התייחס לשינויים אלה ובפרט לכך שניסוח המניע או רכיב המטרה באופן זה יוביל בפועל להטלת עונש המוות על פלסטינים בלבד, ואמר: **"כל אדם שענינו בראשו יודע שלשם זה מכוון, לבוא ולומר שמעשה טרור במסגד, שמעשה טרור שמכוון נגד אזרחים ישראלים מוסלמים זה לא לשלול את קיומה של מדינת ישראל..."**. חה"כ סון הר-מלך, מציעת החוק, השיבה מיד כי **"זה לא מעשה טרור"**.

[..] זה לא הגדרה של מעשה טרור, מעשה טרור מאוד מאוד ברור מה הוא, חד משמעית, אתה בכלל לא יכול להשוות"31.

87. באותו דיון, הציגה עו"ד לילך וגנר, את עמדת הייעוץ המשפטי לממשלה ביחס לנוסח הסופי של הצעת החוק לפיה עמדת הייעוץ המשפטי לממשלה היא שהחוק אינו עומד באמות מידה חוקתיות. לא הוצגה חוות דעת כתובה מטעם היעוץ המשפטי לממשלה ולכן עיקר הדברים של עו"ד וגנר יובאו כדלקמן³²:

"לילך וגנר:

[..] העמדה שלנו בתמצית היא שהתיקונים שנעשו בנוסח הנוכחי בכל הנוגע לאפשרות של הערעור, ותיקון הנסיבה המחמירה בחוק העונשין, נותנים מענה לחלק מהקשיים שהוצגו בדיונים הקודמים, אבל הנוסח העדכני לא מרפא באופן מהותי את הפגמים בהצעה. לכן, מכלול ההצעה עדיין אינו עומד באמות המידה החוקתיות. הפגמים העיקריים שעדיין נותרו בעינם, כך, למשל, בכל הנוגע לקביעת עונש מוות כעונש חובה שניתן לסטות ממנו רק מטעמים מיוחדים; היעדר הסמכות לחנינה.

מבחינתנו, הקביעה של עונש מוות כעונש חובה שניתן לסטות ממנו רק מטעמים מיוחדים, הוא פגם מהותי. גם היעדר הסמכות לחנינה או הקלה בעונש; שינוי הרוב הנדרש להטלת גזר דין מוות באיו"ש; וביצוע גזר הדין תוך 90 ימים. זה נושא שהעלה גם שר המשפטים. בנוסף, הייעוץ המשפטי של הוועדה הצביע בדיונים הקודמים על הפער שנוצר בחקיקה בין ההסדר באיו"ש להסדר בישראל. זה פער שעד היום נבע ממערכת הדינים השונה שחלה באזור ובישראל, אבל עכשיו מוצע לעגן אותו בחקיקה ישראלית עדכנית. הפער הזה נותר משמעותי גם לאחר התיקונים המוצעים, ואפילו מוחרף נוכח הענקת סמכות לגורם מדיני פוליטי להחליט היכן יועמד לדין תושב איו"ש.

[...] אני אתיחס לתיקונים לפי הסדר שעידו הקריא. בתיקון הראשון, כפי שעידו אמר, מדובר בעונש שקודם היה עונש חובה שאי-אפשר לסטות ממנו, ועכשיו הוא עונש חובה שניתן יהיה לסטות ממנו בנסיבות מיוחדות או מטעמים מיוחדים שיירשמו.

אמרתי שאפשר לסטות ממנו בנסיבות מיוחדות שיירשמו באמצעות נימוקים מיוחדים. המשמעות של התיקון הזה היא שאם קודם לכן העונש היה עונש חובה שאי-אפשר לסטות ממנו, עכשיו אפשר בנסיבות מיוחדות לחרוג מעונש מוות. לתפיסתנו, זה לא מבטל את המהות של העונש כעונש חובה, כי זאת נותרת ברירת המחדל בהינתן הרשעה בעבירה.

היו"ר צביקה פוגל:

הבנת אותנו נכון.

לילך וגנר:

ובית המשפט ככלל לא רשאי לסטות ממנו. במקום שבית המשפט הוא זה שינמק את ההחלטה להטיל את העונש המחמיר ביותר שאפשר להטיל על נאשם – דיברנו על המשמעות של עונש מוות כעונש בלתי הפיך, כפי שנעשה ביחס לכל עבירה אחרת בדין הפלילי.

לימור סון הר מלך (עוצמה יהודית):

³¹ הקלטת הדיון בוועדה מיום 15.3.26, דקה 15: 28-1: 29: 20. ההקלטה זמינה להאזנה בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2241592>

³² רק עמי' 13-7 בפרוטוקול ישיבה מס' 576 של הוועדה לביטחון לאומי מיום 15.3.26 (הישיבה הראשונה שהתקיימה ביום זה) זמין בקישור הבא: <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2229/sessions/2240972>

תסבירי לי איך יכול להיות שזה עדיין עומד בהגדרה מבחינתכם של עונש חובה. אני לא מצליחה להבין את זה, היגיון פשוט, ולא ההיגיון המשפטי ההזוי שלכם. אם מצא בית המשפט – יש נימוקים מיוחדים, כלומר זה כבר לא עונש חובה. לבית המשפט יש נימוקים ספציפיים שאומרים שמתקיימות נסיבות מיוחדות, והוא יכול להטיל עונש מוות. איך זה עדיין עונש חובה לעזאזל? תסבירי לאדם הפשוט במדינת ישראל, לא להזויים שבחברה.

לילך וגנר:

זה נכון מבחינה משפטית מה שאמרתי, כי זה עדיין מוגדר כעונש חובה, אבל בואו נשים בצד את ההגדרות המשפטיות. אני מסכימה עם חברת הכנסת סון הר מלך, שזה לא על ההגדרות המשפטיות האם קוראים לזה עונש חובה או לא קוראים לזה כך. השאלה מהותית ואנחנו מצביעים על הבעייתיות בקביעת העונש הזה. קראי לו לא עונש חובה אלא עונש מוצע, עונש שהוא ברירת מחדל. אני מציגה את העמדה שאומרת שלקבוע עונש מוות לאור מאפייניו שפירטנו עליהם ואני לא אחזור – הסיכון לטעות וכל הדברים שדיברנו עליהם בדיונים הקודמים – לקבוע אותו כעונש מוצע ביחס לעונש הספציפי הזה, זה בעייתי מאוד. לכן, אנחנו חושבים שהמצב צריך להישאר כמו שהוא היום, שהעונש הוא מירבי, ולא מצב שבו מגבילים את שיקול הדעת של בית המשפט לנמק למה הוא לא מטיל את זה, אלא למה הוא כן מטיל את זה במקרים החמורים ביותר.

זה המצב שאנחנו חושבים שצריך להיות. שוב, גם במדינות ששאבנו מהן השראה כל הזמן – היה פה איזשהו משפט משווה לגבי זה – אנחנו לא מכירים מדינות שבהן עונש המוות הוא עונש מוצע. תקראו לזה עונש מוצע ולא עונש חובה, אם יותר נוח לכם להשתמש בביטוי הזה, ובית המשפט מסביר את הסיבה שהוא סוטה מהעונש. זה עונש שמטילים אותו במצבים החמורים ביותר, ובית המשפט צריך לנמק מדוע הוא מטיל אותו. לא מצאנו אח ורע לשיטה של התיקון המוצע.

היו"ר צביקה פוגל:

אני לא אחזור בחזרה לטענה ש"לא מצאנו אח ורע" לעוד מדינה בעולם שמתמודדת עם טרור מבפנים ובחוץ כמו מדינת ישראל. אני פטור. נמשיך, לילך.

לילך וגנר:

לגבי הסעיף שעוסק באיסור על הקלה בעונש או בחנינה, אין שינוי להבנתנו ולא ניתן מענה לקושי שהוצף בכל הנוגע לשלילת אפשרות החנינה, אלא נועד לדייק מי הגורם שמוסמך לחון את מי שהורשע באזור – המפקד הצבאי, וכלל הקשיים, לרבות הקשיים במישור המשפט הבין-לאומי והעובדה שמדובר שוב בהסדר שגם לו אין אח ורע במדינות אחרות, וכל מה שדיברנו על מה שהיה בארצות הברית עם הסיפור של אי-חוקתיות האירוע הזה, נותרו בעינם. בארצות הברית ניתן משקל רב מאוד להגנות הפרוצדורליות בהקשר של עונש מוות. אנחנו רוצים להעיר גם הערה נוסחית, שהנוסח לא ברור כי הוא מדבר על עונש מוות שנגזר על חשוד או על נאשם, או שזה תוקן בינתיים – לא ראיתי אם זה תוקן בנוסח האחרון.

לגבי האפשרות לערער – מחיקת מה שהיה סעיף 3(א)(ח) – התיקון הזה נותן מענה לקושי שהצבענו עליו בנוגע לשלילת זכות הערעור, ואני רק רוצה להבהיר לפרוטוקול, שהמשמעות של המחיקה היא שיחול הסעיף הכללי בצו בדבר הוראות ביטחון, סעיף 156, שקובע ערעור אוטומטי על עונש מוות.

לגבי ההוראה שקובעת שתושב האזור יועמד לדין בבית משפט צבאי בלבד, ומחליפים אותה בהוראה שמסמיכה את שר הביטחון לקבוע חוקיות, כביכול התיקון הזה ממיר את הקביעה שכל תושב אזור יועמד

לדין בבית משפט צבאי לנוהל של שר הביטחון, וזאת על אף האמור בכל דין. יש לנו כמה בעיות עם הסעיף הזה, והתחלתי לדבר על זה קודם, אבל אני אדבר קצת יותר מסודר.

דבר ראשון, זה לא נותן מענה לקושי המהותי, שבהתגברות על סמכות השיפוט הישראלית כי הנוסח עדיין מתגבר על הוראות הדין בנוגע לסמכות השיפוט, כי כתוב: על אף האמור בכל דין. לא ניתן להתגבר על הוראות חוק באמצעות נוהל, וזה מבחינת המדרג הנכון. ובכל מקרה, השאלה היכן נאשם עומד לדין צריכה להיקבע לפי מבחן משפטי אחיד. כמו שהסברתי קודם, מבחן מרב הזיקות מכריע היום איפה מועמד נאשם לדין, כאשר יש סמכות שיפוט מקבילה בשני מקומות. המבחן הזה מהווה היום חלק מהדין מכוח הפסיקה. הנוסח המוצע מסמיך את שר הביטחון להחליט בניגוד לדין על הערכאה המוסמכת לדון בעניינו של נאשם.

שר הביטחון הוא גורם מדיני ופוליטי ולא מתאים שהוא יקבע את הנוהל בעניין הזה. נהלי תביעה ואכיפה אמורים להישאר בידי רשויות האכיפה, מה גם שלא ברורה הרלוונטיות של השיקולים של שר הביטחון, שהוא אמון עליהם, לשאלה איפה צריך להעמיד את הנאשם לדין, וכפועל יוצא מכך, איזה דין יחול עליו כי בסוף הוא יועמד לדין, או בישראל או באיו"ש. זאת לא השאלה האם הבן אדם יועמד לדין, אלא איפה הוא יועמד לדין, ואיזו מערכת דינים תחול עליו.

לגבי הנסיבה המחמירה שמוצעת בסעיף 301(א) לחוק העונשין והיא התיקון מ-במטרה לפגוע באזרח, ל-במטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל, משנה את הנוסח שקיים, כך שבמקום שהוא יוחמר באופן אוטומטי בצד רצח שהוא מעשה טרור ממאסר עולם למוות, צריך שתהיה מטרה לפגוע באזרח או בתושב ישראל. הרכיב הזה שהוחלף – במטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל – יש בו בעייתיות משפטית שאני אחדד. המטרה לשלול את קיומה של המדינה כמדינה יהודית ודמוקרטית, זה מונח שאנחנו מכירים מחקיקה. הוא נמצא בחוק-יסוד: הכנסת, בחוק המפלגות ובחוק העמותות, אבל הוא לא נמצא בחוק העונשין, לא בעבירות הביטחון בחוק העונשין ולא באף אחת מהעבירות. למעשה, מבחינת המשפט הפלילי בהקשר של ביצוע עבירת רצח, אני אנסה לדייק ולהגיד שזה יותר מניע מאשר מטרה. יש הבדל בין מניע למטרה – מניע הוא משהו יותר פנימי של הבן אדם שלא מתגלה כלפי חוץ, ומטרה זה יותר צופה פני עתיד.

נראה שברמה הפרקטית יהיה קושי להוכיח את המניע הזה, והדבר הזה בעייתי כי הוא מחריף את הפער שדיברתי עליו בתחילת דבריי בין הדין הישראלי לאיו"ש. בישראל יצטרכו להוכיח מניע מאוד מסוים, שאין לו כרגע תקדים בחוק העונשין, ובאיו"ש לא יצטרכו להוכיח את זה, וכמו שאמרנו קודם, זה עונש מוצע או עונש חובה שאפשר לסטות ממנו מנימוקים מיוחדים שיירשמו. לכן, אני חוזרת לנקודת המוצא שלי, שההסתייגויות שהתקבלו לא מרפאות את הפגמים המהותיים בהצעה הזאת, ועדיין היא נותרה מבחינתנו כהצעה שלא עומדת במבחני החוקתיות. אני אגיד שמבחינת שר המשפטים, אין שינוי בעמדה והסעיף שהוא ביקר בדיונים הקודמים של 90 הימים, לא תוקן. מהבחינה הזאת לא ניתן מענה להערה שלו בהקשר הזה."

88. עמדת הייעוץ המשפטי לממשלה אפוא ברורה וחד משמעית, ובסיכומו של דבר קובעת כי הצעת החוק אינה חוקתית מכל הטעמים שפורטו לעיל.

89. נוכח התעלמות חברי הוועדה מעמדת הייעוץ המשפטי לממשלה, וכן מעמדת גורמים צה"ל והמל"ל ביחס לקשיים שמתעוררים אל נוכח מחויבויות של מדינת ישראל במישור המשפט הבין לאומי, והעובדה כי החלת החוק בשטחי האזור תציב את מפקד כוחות צה"ל באזור במצב של הפרת חובות אלה, פנה העותר מס' 1 ביום 18.3.26 לפצ"ר, על מנת שיציג את חומרת הדברים במלוא עוצמתה בפני שר הביטחון וראש הממשלה בתיאום עם ראש המטה הכללי ויתריע בפניהם באופן ברור, כי החקיקה פוגעת במפקדים ובחיילי צה"ל וחושפת אותם לסכנות משפטיות.

- מכתבו של העותר מס' 1 מיום 18.3.26 מצ"ב כנספח 17.

90. חרף עמדה הייעוץ המשפטי לממשלה והתרעות חוזרות ונשנות של גורמים מקצועיים בפני חברי העבודה, כמו גם חרף הסתייגויות כבדות משקל שהעלו בייעוץ המשפטי לכנסת, נוסח החוק נותר על כנו ואושר בוועדה לקריאה שנייה ושלישית ביום 24.3.2026.

91. ביום 29.3.2026 הונחה הצעת החוק על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ושלישית (ר' נספח 1).

92. ביום 30.3.2026 החוק התקבל במליאת הכנסת ברוב של 62 מול 48 מתנגדים.

ההסדרים הקבועים בחוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026

93. החוק קובע הסדרים להטלת עונש מוות בישראל ובגדה המערבית. סעיף 1 לחוק קובע כי מטרתו של החוק היא "לקבוע עונש מוות למחבלים שביצעו פיגועי טרור רצחניים, כאמצעי למאבק בטרור, בין השאר לשם הגנה על מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה, הגברת ההרתעה, מניעת פיגועי מיקוח וגמול על מעשיהם הנפשעים של המחבלים".

94. סעיף 3 לחוק, שעניינו "עונש מוות ביהודה והשומרון", קובע הסדרים ביחס להחלת עונש מוות באזור. סעיף 3(א) לחוק קובע כי שר הביטחון יורה למפקד כוחות צה"ל באזור, לתקן בתוך 30 ימים מיום תחילת חוק זה, את הצו בדבר הוראות הביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009, כך שיתווסף לו סעיף קטן (ד) לפיו, תושב האזור הגורם בכוונה למוותו של אדם והמעשה הוא מעשה טרור, כהגדרתו בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016, דינו עונש מוות ועונש זה בלבד, למעט אם נמצאו נימוקים מיוחדים שיירשמו והתקיימו נסיבות מיוחדות שבשלן ראוי להטיל על המחבל עונש מאסר עולם.

דהיינו, הסעיף קובע כי עונש מוות, הוא עונש ברירת המחדל, ביחס לתושבי האזור וכי רק בהתקיימם של נסיבות מיוחדות ונימוקים מיוחדים שיירשמו, ניתן להקל על העונש ולקבוע מאסר עולם בלבד.

עוד הובהר, כי בסעיף זה "תושב האזור", הוא מי שרשום במרשם האוכלוסין של האזור או מי שמתגורר בו אף אם אינו רשום במרשם, למעט אזרח ישראלי או תושב ישראל.

95. כן נקבע כי יתווסף סעיף קטן (ה) לפיו הדרישות הקיימות בצו בדבר הוראות הביטחון ביחס להטלת עונש מוות, יצומצמו וכי על מנת להקל על גזירת עונש המוות, אין להתנות את גזר הדין בשלושת התנאים הקבועים כיום בצו בדבר הוראות הביטחון והם: התביעה ביקשה לגזור עונש זה או תמכה בהטלתו; גזר הדין ניתן פה אחד; דרגתם של שופטי המותב אינה פחותה מסגן אלוף. רוצה לומר – על אף קביעת עונש מוות כעונש ברירת מחדל, התנאים להטלתו, בניגוד לכל היגיון משפטי, הוקלו משמעותית.

96. נקבע כי יתווסף סעיף קטן (ו) לפיו מפקד כוחות צה"ל באזור לא יהיה רשאי להקל או להמיר את עונש המוות שנגזר על מחבל ולא יהיה רשאי לחון אותו.

97. בסעיף קטן (ז) שיתווסף, נקבע כי עונש מוות שגזר בית משפט צבאי יבוצע בידי שירות בתי הסוהר בהתאם להוראות סעיף 5 לחוק זה.

98. בסעיף 3(ב) לחוק נקבע כי "שר הביטחון יקבע בנוהל את מדיניות מקום העמדתו לדין של המחבל", דהיינו בידי שר הביטחון הופקדה הסמכות לקבוע האם המחבל יועמד לדין בבית משפט ישראלי או בבית משפט צבאי, כאשר ההשלכות לכך הן דרמטיות בשל ההסדרים השונים הקבועים בחוק.

99. בסעיף 4 לחוק נקבעה הקלה נוספת להטלת עונש המוות ביחס לדין הקיים, כך שכעת סמכותו של בית המשפט להטיל עונש מוות בהתאם לחוק העונשין, התשל"ז-1977 ובהתאם לחוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התש"י-1950, לא תותנה בכך שהתביעה ביקשה לגזור עונש כאמור או תמכה בהטלתו.

100. בסעיף 5 נקבעו ההסדרים לביצוע עונש המוות, לפיהם גזר הדין, הן בישראל והן באזור, יבוצע בתוך 90 ימים מיום שגזר הדין הפך חלוט והוא יבוצע בידי שירות בתי הסוהר. בסעיף 5(ב) נקבע סייג, לפיו ראש הממשלה רשאי, אם מצא נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, לדחות את ביצוע גזר הדין ולפנות לבית המשפט שגזר את העונש בבקשה לעיכוב ביצוע גזר הדין לתקופה נוספת, ובלבד שהתקופות במצטבר לא יעלו על 180 ימים.

101. בסעיף 6 לחוק נקבע התיקון בחוק העונשין, לפיו בסעיף 301א' שעניינו "רצח בנסיבות מחמירות", יתווסף סעיף קטן (ג), הקובע כי הגורם בכוונה למותו של אדם מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל, בנסיבות בהן מדובר במעשה טרור, כהגדרתו בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016, דינו – מיתה או מאסר עולם, ואחד מעונשים אלה בלבד. דהיינו, הסדר זה הוא מקל יותר מהעונש שנקבע באזור, שכן מדובר על שתי חלופות שוות משקל שלגביהן נתון לבית המשפט שיקול הדעת, ואולם מדובר בשיקול דעת מוגבל.

102. בסעיף 7 לחוק נקבעו שורת תיקונים הדרושים בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, שעיקרם: גזר הדין יבוצע באמצעות תלייה; ביצוע גזר הדין יבוצע באמצעות סוהר שהנציב הסמיך לכך; אסיר נידון למאסר עולם יועבר לבית סוהר או לאגף בבית סוהר שייקבע כמקום כליאתם של נידונים למוות; נידון למוות יוחזק ככל האפשר בנפרד מכל אסיר אחר ולא יוחזק בתא אחד עם מי שלא נידון למוות;

103. כן נקבע כי לא תתאפשר גישה לאסיר נידון למוות, למעט לסוהר, איש דת שיאושר ע"י מנהל בית הסוהר, מבקר רשמי מכוח כהונתו לפי סעיף 72 לפקודת בתי הסוהר, מי שהשר הסמיך לשמש כמבקר לפי סעיף 72 כאמור, עורך דין לשם קבלת שירות מקצועי ולכל היותר עם שני עורכי דין ורופא. משמעות הדברים היא שלא תתאפשר גישה לבני משפחתו של הנידון למוות בטרם יבוצע גזר הדין.

104. עוד נקבע, כי בני משפחתו או מי מהאנשים המקורבים לנידון למוות לא יוכלו לנכוח בעת ביצוע גזר הדין. נקבע, כי הנוכחים בעת ביצוע גזר הדין הנם מנהל בית הסוהר, נשיא בית המשפט המחוזי או שופט בית המחוזי שהוסמך לכך, לרבות נשיא בית המשפט הצבאי לערעורים או שופט שהסמיך לכך, מבקר רשמי שהוסמך לכך, איש דת שיאושר על ידי מנהל בית הסוהר, נציג משפחת נפגעי העבירה שבה הורשע הנידון למיתה, באישור מנהלת בית הסוהר וכן רופא. ביחס לגורמים אחרים, שאינם המנויים כאמור, נקבע כי הנציב רשאי לאשר את נוכחותם בנסיבות חריגות ומטעמים מיוחדים שיירשמו. כן נקבע כי ניתן יהיה לקיים את ביצוע גזר הדין גם בהיעדר מרבית הנציגים למעט מנהל בית הסוהר, אם יש בכך כדי לעכב את ביצוע גזר הדין.

105. כן נקבע כי זהות הסוהרים שיבצעו את גזר הדין תישמר בסודיות וכי חשיפת זהותם תהווה עבירה פלילית.

106. בסעיפים 8 ו-9 לחוק נקבעו הסדרים שבהם יש לבצע תיקונים משלימים, כגון תיקון חוק הממשלה ותיקון חוק זכויות נפגעי עבירה.

107. נוכח הסדרים חריגים אלה שנקבעו בחוק זה, הסותרים את עקרונות היסוד החוקתיים הקבועים בחוקי היסוד של מדינת ישראל, ובראש ובראשונה בזכות היסוד הראשונה במעלה, היא הזכות לחיים ובערך

העליון במדינה דמוקרטית ויהודית, הוא ערך קדושת החיים, מבלי לעמוד בתנאי פסקת ההגבלה הקבועה בחוקי היסוד, והכל תוך הפליה בוטה על רקע לאומני, וכן בשל הנימוקים המשפטיים הנוספים כפי שיפורטו בחלק המשפטי לעתירה, מוגשת העתירה דנן.

מיצוי הליכים

108. מהותה של הדרישה למיצוי הליכים נועדה לאפשר לרשות לדון בבקשת העותר ולשקול האם לשנות את החלטתה בטרם יפנה העותר לבית המשפט לשם קבלת הסעד (ברק-ארז, **משפט מינהלי דיוני**, 346). בפסיקה נקבעו מספר חריגים לכלל זה. כפי שהבהירה כב' הנשיאה (בדימ') חיות, יש לבחון **"בכל מקרה לגופו האם נכון לעמוד על הדרישה למצות ההליכים בעתירות שבהן נתקף דבר חקיקה ראשית, ואין להקפיד בכך הקפדה יתרה, שאינה הכרחית, מקום שדרישה כזו אין בה תועלת"** (דנג"ץ 912/21 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר האוצר, פסקה 7 (21.4.2021)), וראו בעניין זה גם דברי הש' הנדל בבג"ץ 2905/20, **התנועה למען איכות השלטון בישראל ואח' נ' כנסת ישראל ואח'**, (12.07.2021), (עניין ממשלת החילופים), בפסקה 19, וכן דברי המשנה לנשיאה (בדימ') מלצר בפסקה 19 לפסק דינו באותו עניין, בצינו:

"יש קושי בדרישה למיצוי הליכים בעתירות חוקתיות המופנות כנגד חוקתיות של חוק, ומקל וחומר בעתירות המכוונות כלפי חקיקת-יסוד של הרשות המכוננת.... הסיבה לכך היא שרוב הטעמים המבססים את עילת מיצוי ההליכים, שעליהם עמדתי לעיל – אינם מתקיימים, לרוב, ביחס לעתירות חוקתיות בכלל, וביחס לחוקי-יסוד בפרט.... גם הנימוק לפיו מיצוי ההליכים מעניק לרשות הזדמנות להפעיל את סמכותה, או לגבש את עמדתה טרם שבית המשפט מעביר עליה ביקורת שיפוטית – איננו חל במקרים מסוג זה. זאת, שכן מדובר בענייננו בחוק-יסוד – ולא במדיניות שצריך לגבש עמדה ביחס אליה".

109. עוד בעניין העדר הצורך במיצוי הליכים קודם להגשת עתירה חוקתית, ראו בפסקה 29 לפסק דינה של כב' הש' ברק-ארז שם, בו היא מבהירה כי פנייה לכנסת לאחר שנשלם הליך החקיקה אינה יכולה להוביל לתיקון המצב ומשכך, ככלל הימנעות מפנייה כזו אינה אמורה לחרוץ את גורלה של עתירה חוקתית שהונח לה בסיס מבחינות אחרות. לאור האמור, הרי שעל פי דין לא נדרשה פנייה מוקדמת בנסיבות העניין למיצוי הליכים בטרם הגשת העתירה.

110. מכל מקום, במקרה שלפנינו מוצו כל ההליכים על ידי העותר מסי' 1, ח"כ קריב, שהשתתף באופן פעיל ועקבי בדיונים שהתקיימו בוועדה לביטחון לאומי ואף הוגשו הסתייגויות מטעם סיעתו במהלך הליך החקיקה. טופס הסתייגויות הראשון המונה 1000 סעיפים הוגש ביום 10.2.26 ובהמשך, ביום 16.3.26, הוגש טופס הסתייגויות נוסף, המונה 797 הסתייגויות, המבוססות על הטענות כמפורט בעתירה.

- **טופס הסתייגויות שהוגש מטעם סיעתו של העותר 1 מיום 10.2.26 מצ"ב כנסת 18.**

- **טופס הסתייגויות נוסף שהוגש מטעם סיעתו של העותר 1 מיום 16.3.26 מצ"ב כנסת 19.**

111. כך גם העותרות 2-3 השתתפו בדיוני הוועדה לביטחון לאומי, הגישו ניירות עמדה וחוות דעת מקצועיות והביעו בפני חברי הוועדה, במהלך הדיונים בהצעת החוק, באופן עקבי ונחוש, את התנגדותן לחוק.

הטיעון המשפטי

מהלך הטיעון בפרק זה יהיה כדלקמן: בחלקו הראשון של פרק זה נסקור את הוראות החוק בהן קיים עונש מוות בדין הישראלי ובגדה המערבית, עובר לחקיקתו של חוק זה. בחלק השני, נטען כי החוק נשוא עתירה דנן אינו חוקתי בהיותו פוגע בזכויות חוקתיות מן המעלה הראשונה, בהן הזכות לחיים, הזכות לשלמות הגוף, הזכות לשוויון והזכות להליך הוגן. פגיעות אלה בזכויות יסוד הנהנות ממעמד נורמטיבי על חוקתי, מוקנות לכל אדם באשר הוא אדם והפגיעה בהן תיעשה רק בהתאם למבחני פסקת ההגבלה. בחלק זה יטענו העותרים, כי החוק אינו עומד במבחני פסקת ההגבלה וכי הפגיעה בקדושת החיים ובערך השוויון נעשית שלא למטרה ולתכלית ראויה – אלא נהפוך הוא. החוק אינו עולה בקנה אחד עם עקרונותיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית, והתכלית העומדת ביסודו היא תכלית לאומנית וגזענית שנועדה להשביע את תאוותם של מי שצמאים לנקמה. כפי שיפורט בחלק זה בהרחבה, החוק אינו צולח אף לא אחד ממבחני המידתיות הקבועים בפסקת ההגבלה, בהיותו מסב נזק בלתי הפיך אשר ספק רב אם יש בו כל תועלת, ואף ההפך מכך, הנזק שעשוי להיגרם לחברה הישראלית כתוצאה מעידוד פיגועי נקם וכן למדינת ישראל במישור היחסים הבינלאומיים מוביל למסקנה כי הנזק משמעותית גדול יותר מהתועלת. בהקשר זה, יטענו העותרים בחלק השלישי, כי החוק אינו עומד בנורמות הקבועות במשפט הבין לאומי, אשר מדינת ישראל מחויבת לעמוד בהן, ובשל מכך מסב נזק משמעותי ליחסים הבינלאומיים ויחסי החוץ של מדינת ישראל. לבסוף, יטענו העותרים כי ככלל ההסדרים שנקבעו בחוק ביחס להחלת עונש המוות בגדה המערבית, אינם חוקיים, שכן הכנסת כלל אינה מוסמכת לחוקק בגדה המערבית. לפיכך דינו של חוק זה, על מכלול ההסדרים הקבועים בו – בטלות.

חלק ראשון: ההסדרים החוקיים בהם נקבע עונש מוות בדין הישראלי ובגדה המערבית

112. כפי שפורט בסקירה מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת, מערכת המשפט הישראלית ירשה את עונש המוות שהיה קיים בפקודת החוק הפלילי, 1936 ובתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 בעבירות של רצח, בגידה ושימוש ונשיאה לא חוקיים של כלי נשק וחומרי נפץ.

113. לאחר קום המדינה נחקקו עונשי מוות נוספים: בחוקת השיפוט הצבאי, התש"ח-1948, שהוחלפה בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1995, נקבע עונש מוות בעבירת בגידה בידי חייל וכן בעבירות שנחקקו מכוח חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, התש"י-1950 ובחוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התש"י-1950.

114. בשנת 1954 חוקקה הכנסת את החוק לתיקון דיני עונשין (ביטול עונש מוות על רצח), התשי"ד-1954. החוק המיר את עונש המוות בגין רצח למאסר עולם חובה (סעיף 1), למעט בעבירת רצח של אדם נרדף בתקופת השלטון הנאצי לפי חוק עשיית דין בנאצים (סעיף 2). שר המשפטים, פנחס רוזן, שהציג את הצעת החוק במליאת הכנסת, התייחס בהרחבה לסוגיית ההרתעה, והציג מחקרים שמטילים ספק בתועלת ההרתעתית של העונש, וכי במדינות שבהן בוטל עונש המוות, מספר מקרי הרצח דווקא פחת. רוזן גם התייחס לחשש מהרשעות שגויות שיגרמו למותם של חפים מפשע, והציג דוגמאות למקרים כאלה שאירעו בעולם.

115. גם לאחר ביטול עונש מוות בעבירת הרצח, נותרו בספר החוקים של ישראל מספר עבירות שהעונש בצדן הוא עונש מוות: פגיעה בריבונות המדינה או בשלמותה, גרם למלחמה וסיוע לאויב במלחמה, לפי סעיפים 97-99 לחוק העונשין, תשל"ז-1977. העונש בגין עבירות אלו הוא מיתה או מאסר עולם, אך עונש מוות יוחל רק בעת שמתנהלות פעולות איבה צבאיות על ידי ישראל או נגדה (סעיף 96 לחוק העונשין). כתב אישום בעבירות אלו יכול להיות מוגש רק על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו בכתב (סעיף 123 לחוק

העונשין); **פשע כלפי העם היהודי או פשע נגד האנושות בתקופת השלטון הנאצי או פשע מלחמה בתקופת מלחמת העולם השנייה**, בהתאם לסעיף 1 לחוק עשיית דין בנאצים, **ורצח של אדם נרדף בתקופת השלטון הנאצי**, בהתאם לסעיף 2(ו) לחוק עשיית דין בנאצים וסעיף 300(ב) לחוק העונשין. העונש בגין עבירות אלה הוא מיתה, אך בית המשפט יכול להביא בחשבון נסיבות מקלות, ובלבד שהעונש על עבירות לפי סעיף 1 לחוק לא יפחת מעשר שנים (סעיף 11 לחוק עשיית דין בנאצים); **עבירת השמדת עם, ובכלל זה קשר, הסתה וניסיון להשמדת עם או השתתפות בה**, בהתאם לסעיפים 2 ו-3 לחוק השמדת עם. העונש בגין עבירות אלו הוא מיתה, אלא בנסיבות מקלות מסוימות שבהן העונש לא יפחת מעשר שנים (סעיף 2 לחוק השמדת עם); **עבירות ביחס לכלי ירייה וחומרי נפץ**, לפי סעיף 58 לתקנות ההגנה. העבירות נדונות בבתי משפט צבאיים בלבד, והעונש בגינן הוא "מיתה או אותו עונש פחות מזה, אשר בית המשפט יצווה עליו". ההרשעה צריכה להיות פה אחד (סעיף 31 לתקנות ההגנה), וניתן לממש את גזר הדין רק לאחר אישורו על ידי הרמטכ"ל (סעיף 47 לתקנות ההגנה); **עבירת בגידת חייל** לפי סעיף 43 לחוק השיפוט הצבאי. עבירה שחלה על חיילים בלבד, הכפופים לחוק השיפוט הצבאי, והעונש בגינה הוא מוות, אולם נקבע כי בית דין צבאי יחיל עונש זה רק אם העבירה נעברה בתקופת לחימה. שר הביטחון רשאי להקל בעונש (סעיף 442(ב)(1) לחוק השיפוט הצבאי).

116. במרבית העבירות המפורטות לעיל, מעולם לא נגזר עונש מוות. למעשה, מאז הקמת המדינה הוצאו להורג שני אנשים בלבד מכוח עונש מוות שנגזר עליהם.

117. הראשון, ארע בשנת 1948 כאשר הואשם הקצין מאיר טוביאנסקי בהעברת מידע לאויב ונידון למוות לאחר משפט שדה בבית דין צבאי שלא הוסמך לכך. טוביאנסקי הורשע, הוטל עליו עונש מוות והוא הוצא להורג בו ביום באמצעות כיתת יורים. לאחר מותו טיהרה ועדת בדיקה את שמו, הוא זוכה מאשמה, משפחתו פוצתה על ידי המדינה ודוד בן-גוריון התנצל בפני אלמנתו על הטעות הטראגית. ראש מותב השופטים שגזרו על טוביאנסקי מוות, הועמד לדין והורשע בגרימת מוות בכוונה³³.

118. במקרה השני נגזר ובוצע עונש מוות מכוח החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם, מכוחו הוצא להורג אדולף אייכמן בשנת 1962. כן נגזר מכוחו של חוק זה עונש מוות על גיון איוואן דמיאניוק בשנת 1988, עונש שלא בוצע לאחר שזוכה מחמת הספק בערעור.

119. בטרם בוטל עונש המוות בעבירת הרצח, גזרו בתי המשפט גם עונשי מוות בעבירה זו, אך אף אחד מהם לא בוצע בפועל. חלק הומרו בעונשי מאסר בערעור, ואת חלקם המתיקו נשיאי המדינה הראשונים, חיים ויצמן ויצחק בן צבי. החוק שביטל את עונש המוות בעבירת רצח בשנת 1954 קבע כי גם מי שנגזר עליו עונש מוות לפי תחילתו, יומר עונשו במאסר עולם.

120. גם בית המשפט הצבאי בלוד גזר לאורך השנים עונשי מוות, בעבירות לפי תקנות ההגנה, אך אף אחד מהם לא בוצע. בחלק מהמקרים העונש הומר למאסר עולם בערעור, במקרה אחד הנאשם מת לפני ביצוע גזר דינו, ובמקרה נוסף בשנת 1956, העונש לא בוצע בסופו של דבר. הסיבות שבשלן ערכאת הערעור המירה את עונש המוות בעונש מאסר כללו פגמים בהליך השיפוטי; מקרים שבהם ביצוע העבירה לא גרם למוות; נסיבות המקרה לא הצדיקו גזר דין מוות; נאשם קטיין; החלטת השופטים בערכאה הנמוכה לא ניתנה פה

³³ יורם רבין, יניב ואקי דיני עונשין כרך ג 194-195 (2022).

אחד ; וכן בקשת התביעה שלא להטיל עונש מוות. בארבעה מקרים נוספים בשנות ה-80, בית המשפט הצבאי נמנע מלכתחילה מהטלת עונש מוות מאחר שהתביעה לא ביקשה זאת³⁴.

121. עונש מוות קיים גם בתחיקה הרלוונטית בגדה המערבית, זאת מכוח שני דינים : תקנות ההגנה, שאזכרו לעיל וצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה ושומרון) (מס 1651), התש"ע-2009 (לעיל ולהלן : "צו בדבר הוראות ביטחון" או "הצו").

122. סעיף 209 לצו בדבר הוראות ביטחון קובע עונש מוות בעבירה של גרימת מוות בכוונה. לפי סעיף 165 לצו, ניתן להטיל עונש מוות רק בהחלטה פה אחד של שלושה שופטים בדרגת סגן אלוף.

123. לאורך השנים קיבלו ממשלות ישראל מספר החלטות מדיניות באשר לעונש מוות. בתחילה, בשנת 1967 נקבע כי התובעים הצבאיים לא יבקשו עונש מוות. בשנת 1979 החליטה הממשלה כי תובעים יוכלו לבקש עונש מוות, רק בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, ואם הדבר תואם עם גורמים מדיניים. בשנת 1985 סיכמו שרי המשפטים והביטחון והיועץ המשפטי לממשלה כי התביעה תוכל לנהוג כפי שיקול דעתה העצמאי.

124. בתי המשפט הצבאיים באיו"ש ובעזה דנו באפשרות להטיל עונש מוות במספר מקרים. בכמה מהם גזר בית המשפט עונש מוות, אך מאחר שהחלטה לא ניתנה פה אחד, הוא הומר במאסר עולם. המקרה האחרון מסוג זה היה בשנת 2003, בעניין ראאד שייד, שהורשע בבית המשפט הצבאי יהודה בפרשת הליניץ ברמאללה. בשנת 2018 גזר בית המשפט הצבאי עונש של מאסר עולם על עומר עבד אל-ג'ליל, שהורשע ברצח בני משפחת סולומון בחלמיש. אחד השופטים קבע, בדעת מיעוט, כי יש להטיל עונש מוות. בחלק מהמקרים שנדונו בבתי המשפט הצבאיים לאורך השנים דנו בתי המשפט בשאלה האם להתחשב בבקשת התביעה שלא להטיל עונש מוות, ובדרך כלל הנטייה הייתה שלא לגזור עונש מוות מקום שהתביעה לא ביקשה זאת³⁵.

125. הן בבתי משפט בישראל והן בבתי משפט צבאיים, לא ניתן לגזור עונש מוות על מי שגילו פחות מ-18 שנה בעת ביצוע העבירה. זאת, מכוח סעיף 25(ב) לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971 וכן סעיף 165(ב) לצו בדבר הוראות ביטחון.

126. זאת ועוד, קיימים הסדרים חוקיים, הן במערכת המשפט הישראלית והן באזור, שמשמשים דה-פקטו כמעין בלמים לביצוע עונש מוות, גם אם נגזר עונש מוות על ידי בית המשפט. כך, על גזר דין מוות מוגש ערעור באופן אוטומטי, אף אם הנאשם עצמו לא ערער עליו, וזאת הן בבתי המשפט הצבאיים (סעיף 156 לצו בדבר הוראות ביטחון) והן בבתי המשפט בישראל (סעיף 202 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], תשמ"ב-1982).

127. כמו כן, למפקד הצבאי סמכות להקל בעונשו של אדם שהורשע בבית משפט צבאי או להעניק לו חנינה (סעיף 184 לצו בדבר הוראות ביטחון), ולנשיא המדינה סמכות לחון עבריינים שהורשעו בבית משפט ישראלי ולהקל בעונשם (סעיף 11(ב) לחוק-יסוד : נשיא המדינה).

³⁴ ר' בעמ' 7 וההפניות שם בנספח 10.

³⁵ עופר בן חיים "עונש המוות בפסיקת בתי המשפט בישראל ובאזורים המוחזקים", משפט וצבא 10, 36 (1989).

128. מן האמור לעיל, עולה כי עונשי מוות קיימים בדין הישראלי זה מכבר, ואולם מקורם בדברי חקיקה שחלה לגביהם סעיף שמירת הדינים שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. הסדרים אלה מסויגים ואינם מהווים בשום מקרה, עונשי חובה שאין להם חלופה אחרת הכובלת את שיקול הדעת השיפוטי לגזירת עונש מוות בלבד. מבחינה פרוצדורלית, קיימים מנגנונים מאזנים שנועדו לצמצם את האפשרות לטעויות ולהשתתף עונש מוות על חפים מפשע, כך למשל העובדה שניתן לגזור עונש מוות באזור רק פה אחד במוותב של שלושה שופטים בדרגת סגן אלוף, וכן העובדה שמוגש באופן אוטומטי ערעור, שנועד לאפשר לערכאה גבוהה יותר לבחון את תוצאות ההליך ואת גזר הדין. כמו כן, קיימת סמכות לחון את הנידון הן באזור והן בישראל.

129. **החוק נשוא העתירה, מבטל ומפרק מיסודם באופן מכוון כל אחד ואחד מהמנגנונים שנועדו לאזן את חומרתו של עונש המוות ולמעשה, מקל על גזירתו ועל ביצועו באופן שאינו עומד באמות מידה חוקתיות.** בכך שונה החוק שלפנינו בתכלית ובאופן מהותי מכל יתר החוקים הקיימים היום בספר החוקים, בהם קבועה האפשרות להטלת עונש מוות, שכן בשל אותם מנגנונים מאזנים, כפי שתוארו לעיל, הפך עונש המוות באותם החוקים למעין "אות מתה", בעוד שבחוק נשוא העתירה ייחפך עונש המוות ל"אות ממתה" (כפי שציינה הסנגוריה הציבורית בחוות דעתה בפני הוועדה לביטחון לאומי במסגרת הליך החקיקה).

חלק שני: החוק אינו עומד באמות מידה חוקתיות

130. העותרים יטענו כי החוק פוגע בליבת הזכויות החוקתיות המעוגנות בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, (להלן: "חוק היסוד") וכי פגיעה זו אינה עומדת בתנאי פסקת ההגבלה וזאת בניגוד לקבוע בסעיף 8 לחוק היסוד. כפי שיפורט בפרק זה, בחינה חוקתית של ההסדרים הקבועים בחוק זה, מובילה למסקנה כי החוק פוגע בזכויות אדם, אינו הולם את ערכיה של מדינת ישראל, תכליתיו אינן ראויות והפגיעה בזכויות אלה היא במידה העולה על הנדרש.

131. כבר בשנת 1996 התייחס פרופ' אהרן ברק לשאלת חוקתיות עונש המוות, וקבע במאמרו "הקונסטיטוציונליזציה של מערכת המשפט בעקבות חוקי-היסוד והשלכותיה על המשפט הפלילי (המהותי והדיוני)", כי "חקיקה בדבר עונש מוות עשויה להיכשל בכל אחת מהתחנות של פסקת ההגבלה"³⁶.

א. הפגיעה בזכויות

132. כהערה מקדימה יצוין ויודגש, כי שאלת תחולתן של זכויות חוקתיות המנויות בחוק היסוד על התושבים באזור, לא זכתה אמנם להכרעה ברורה על ידי בית המשפט, אולם לא אחת בחן בית המשפט את הפגיעה בזכויות התושבים באזור באספקלריה חוקתית. כך למשל, בבג"ץ 1308/17 עיריית סלואד נ' הכנסת (נבו) (9.6.2020) (להלן: "עניין חוק ההסדרה"), בג"ץ הורה, בדעת רוב, על בטלות החוק להסדרת ההתיישבות ביהודה והשומרון, התשע"ז-2017, בשל פגיעתו באופן לא מידתי בזכויות יסוד חוקתיות של תושבי אזור יהודה ושומרון הפלסטינים לקניין, לשוויון ולכבוד. בפסקה 32 לפסק דינה עמדה כב' הנשיאה (בדימוס) א' חיות, על הדברים הבאים, אשר יפים גם לענייננו אנו:

"בענייננו עם זאת, הביעו למעשה כל הצדדים, במידה כזו או אחרת, את העמדה לפיה ניתן לקיים את הדיון בעתירות מתוך הנחה שחוק ההסדרה כפוף לעקרונות החוקתיים שבחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו (ראו סעיפים 79 ו-81 לתגובת הממשלה; סעיפים

³⁶ אהרן ברק "הקונסטיטוציונליזציה של מערכת המשפט בעקבות חוקי-היסוד והשלכותיה על המשפט הפלילי (המהותי והדיוני)" מחקרי משפט יג 5, 19 (1996)

99-104 לתגובת היועץ המשפטי לממשלה; פרוטוקול הדיון, בעמ' 47, שורה 30 לעמדת מועצת מטה בנימין). עמדה זו נובעת בהכרח מן הגישה התומכת בסמכותה של הכנסת לחוקק את חוק ההסדרה מלכתחילה. ממה נפשך: מחד גיסא, ככל שהכנסת נטולת סמכות לחוקק את חוק ההסדרה דינו להתבטל מטעם זה בלבד, והדיון בעילת חוקתיותו של החוק – מתייתר. מאידך גיסא, ככל שלכנסת קיימת סמכות לחוקק את חוק ההסדרה קשה להלום כי רשויות השלטון, והכנסת בכללן, תוכלנה לפעול בשטחי האזור כשהן משוחררות מערכי היסוד המיועדים להגנה על זכויות אדם, כל אדם, ומן הבלמים והאיזונים הקבועים בהקשר זה בחוקי היסוד. לשון אחר, כוחה של הכנסת לחוקק מותווה ומוגבל על-ידי חוקי היסוד (ראו גם פסקה 187 לתגובת הממשלה). החוקה – אותה נורמה חוקתית-על-חוקית – מטילה על המחוקק חובה לחוקק חוקים העולים בקנה אחד עם עקרונות שלטון החוק הפורמלי והמהותי, ובכלל זה שלא לפגוע בזכויות אדם בלא שאפשר להצדיק פגיעה זו באיזון שבין זכותו של הפרט וצרכי הכלל (ראו אהרון ברק "שלטון החוק ועליונות החוקה" משפט וממשלה ה' 375, 395 (תש"ס)). (ההדגשה לא במקור – הח"מ).

133. בבג"ץ 7862/04 זוהרייה חסן מורשד בן חוסין אבו דאהר נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, נט(5) 368 (2005) נדונה עתירה שהוגשה כנגד החלטת המפקד באזור, לפיה הוצא צו גיזום ביחס לשטח שנמצא בתחומי המקרקעין הפרטיים של העותרת, רק משום היותם גובלים בביתו של שר הביטחון לשעבר, שאול מופז. באותו עניין בית המשפט קבע כי: "על מפקד האזור להפעיל שיקול-דעת קפדני וזהיר ביותר בטרם יוציא צו הפוגע בזכויות קניין של אזרחים בשטח מוחזק. חובה זו מוטלת עליו הן מכוח דיני המלחמה במשפט הבינלאומי הן מכוח המשפט החוקתי הנוהג בישראל, המגדיר זכות קניין כזכות יסוד חוקתית".

134. כפי שנקבע בעניין חוק ההסדרה, במקרים חריגים ביותר, החורגים ממנגנון החקיקה הנהוג באזור, בהם הכנסת מתיימרת לחוקק חוק שתחולתו באזור, אזי כוחה של הכנסת לחוקק מותווה ומוגבל על ידי חוקי היסוד.

135. לכך יש לצרף את העובדה כי ממילא על תושבי האזור, חלים כללי המשפט הבינלאומי והם מוגדרים כ"תושבים מוגנים", מכאן שקיימים בענייננו גם מקורות נורמטיביים שמקורם במשפט הבינלאומי, אשר יש להביאם בחשבון במסגרת הבחינה החוקתית. למקורות אלה ולאופן שבו פורשו על ידי בית משפט זה לאורך השנים, השפעה של זכותם של הפלסטינים תושבי האזור לזכויות אדם חוקתיות, בין היתר כפי שנקבע למשל בעניין חוק ההסדרה זכותם לקניין ולשוויון, ומקל וחומר בענייננו זכותם לחיים ולכבוד האדם (ר' בפסקה 34 בעניין חוק ההסדרה וההפניות שם).

136. מכל מקום, גם מבלי להידרש לשאלה כבדת משקל זו ביחס לתחולה אקס-טריטוריאלית של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו על תושבי האזור, הרי שהוראות החוק יחולו בפועל על פלסטינים שיוחזקו במשמורת הרשויות בישראל וביחס לכך נקבע כבר לא אחת, כי לאלה מוקנות הזכויות החוקתיות בחוק היסוד (לעניין זה ר' למשל: בג"ץ 5591/02 יאסין נ' מפקד מחנה צבאי קציעות, פ"ד נז(1) 403, 411 (2002); בג"ץ 2245/06 דוברין נ' שירות בתי הסוהר, בפסק דינה של כב' הש' א' פרוקציה (13.6.2006) (להלן: עניין דוברין); ע"פ 6659/06 פלוני נ' מדינת ישראל, פ"ד סב(4) 371, 329 (2008); בג"ץ 4386/16 מדיו נ' נציבות בתי הסוהר, (13.6.2017)).

137. מכל האמור לעיל עולה, כי על אף שתחולתו של החוק נשוא העתירה דן היא כפולה – קרי, הן באזור והן בישראל, אין מניעה ואין כל מגבלה לבחון את ההסדרים החוקיים בו באספקלריה חוקתית תוך בחינת הפגיעה בזכויות האדם של פלסטינים תושבי האזור, אשר צפויים להיות הקורבנות המרכזיים והעיקריים כתוצאה מהחלת עונש המוות לפי חוק זה.

138. משנאמרו הדברים דלעיל, ניגש לבחינת הזכויות החוקתיות שהפגיעה בהן נעשתה בחוק נשוא העתירה דן.

1א. הפגיעה בזכות לחיים

139. סעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע כי **"אין פוגעים בחייו, בגופו או בכבודו של אדם באשר הוא אדם"**. סעיף 4 לחוק היסוד קובע כי **"כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו"**. ענינו הרואות ועל כך אין כל עוררין בעקרונות היסוד של מדינת ישראל, שזכות זו להגנה על חייו של אדם, נתונה לכל אדם באשר הוא אדם, ללא הבחנה במעמד, אזרחות או מקום שהייה (בג"ץ 11437/05 קו לעובד נ' משרד הפנים, פ"ד סד(3) 122, 162 (2011)). כפי שנפסק בבג"ץ 5340/15 ההסתדרות הרפואית בישראל נ' כנסת ישראל (11.9.2016), בהיעדרה של הזכות לחיים – אין כל משמעות לזכויות האחרות, שכן **"אם אין חיים – קדושתם וכבוד האדם מניין"**.

140. חשיבותה העליונה של הזכות לחיים הודגשה בפסיקתו הענפה של בית משפט נכבד זה לאורך השנים. כב' המשנה לנשיא מ' חשין הגדיר את הזכות לחיים כ"ראשונה במלכות היא" (בג"ץ 2753/03 קירש נ' ראש המטה הכללי של צה"ל, פ"ד נז(6) 359, 452). הנשיא (בדימו') א' ברק הגדיר את הזכות לחיים "הזכות הבסיסית מכולן, זכות היסוד שביסוד, שבלעדיה אין זכויות אחרות" (בג"ץ 769/02 הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל נ' ממשלתי ישראל, פ"ד סב(1) 507) וכן ראו בג"ץ 5182/07 ג'ברין נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית (22.06.2007); בג"ץ 488/11 ההסתדרות הרפואית בישראל נ' שר הבריאות (19.06.2011) ועוד.

141. השאלה האם עונש מוות, בהיותו פוגע בזכות לחיים באופן הקיצוני והמובהק ביותר, עשוי להתגבר על מכשולי פסקת ההגבלה ובכך לעמוד במבחן החוקתיות – טרם נדונה בבתי המשפט. כאמור, עונשי המוות שנקבעו בחוק, טרם חקיקת החוק נשוא העתירה, מעוגנים בחקיקה שבאה לעולם בטרם נחקק חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, ועל כן הם נהנים מהגנת סעיף 10 לחוק היסוד, סעיף שמירת הדינים. ממילא גם לא נגזר עונש מוות בפסק דין סופי מאז חקיקת חוק היסוד.

142. השופט חיים כהן סבר כי המשמעות הראשונה לאיסור הפגיעה חיי אדם היא איסור הטלת עונש מוות. לעניין חוקתיות עונש מוות, התבטא השופט כהן באופן נחרץ וציין כי הוא איננו עומד בדרישותיה ותנאיה של פסקת ההגבלה, וכלשונו: **"אבל אם ירצה המחוקק להבא להטיל עונש מוות על פשעים או על פושעים נוספים, ימצא את המכשולים של סעיף 8 לחוק היסוד נערמים על דרכו"**³⁷. במאמרו הסביר השופט כהן את "המכשולים של סעיף 8 לחוק היסוד". כך למשל מנה את התכליות האפשריות לעיגון הסדר עונש מוות, שהן הרתעה, הגנה מפני סכנת פושעים ותכלית ביעור הרע וטיהור המחנה. לעניין תכלית ההרתעה ציין כי מנתונים סטטיסטיים שקובצו בשנות החמישים והשישים נראה שהיקף הפגיעה ואכזריותה אינו מושפע מעונש מוות ולעיתים אף עלול להצמיח "קדושים מעונים" המשמשים לחסידיהם דוגמה ומופת. לעניין

³⁷ חיים ה' כהן, "ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית – עיונים בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו" הפרקליט (ספר היובל, התשנ"ד) 9,

תכלית ההגנה מפני סכנת פושעים ציין כי "תכלית זו אינה מחייבת עונש מוות דווקא, ועל-כן יעלה החוק "על הנדרש". לעניין התכלית האחרונה ציין שהיא "איננה "ראויה" בעליל". על כל אלו, סבר השופט כהן שהסדר עונש מוות נופל עוד בשלביו הראשונים של הבחינה החוקתית והיא ההלימה לערכיה של מדינת ישראל.

143. השופט אהרון ברק התייחס אף הוא לחוקתיות עונש מוות ועמידתו בדרישות פסקת ההגבלה, במידה ויוטל בעתיד על-ידי המחוקק, וציין כי: "קיימת ספרות השוואתית השוללת אפשרות זו. על-פיה, חקיקה בדבר עונש מוות עשויה להיכשל בכל אחת מהתחנות של פסקת ההגבלה. קשה יהיה לו במיוחד לעבור את הדרישה כי אין הפגיעה למעלה מן המידה הדרושה"³⁸.

144. כפי שנקבע בעמדת הייעוץ המשפטי לכנסת "אין חולק על כך שגזר דין מוות, מעצם טיבו, פוגע בזכותו של הנדון למוות לחיים. את השאלה האם פגיעה זו מגיעה כדי פגיעה בזכות לחיים במידה העולה על הנדרש יש לבחון לאור מבחני המידתיות שנקבעו בפסיקה". כפי שיפורט בהמשך, העותרים יטענו כי התשובה לשאלה זו מובילה למסקנה חד משמעית לפיה הפגיעה בחוק איננה עומדת במבחני המידתיות.

א. הפגיעה בשוויון נוכח ההסדר המפלה והגזעני הקבוע בחוק

145. מטרת החוק, כפי שנקבעה בסעיף 1, כמו גם ההסדר הקבוע בסעיף 3 ובסעיף 6 לחוק, מלמדים במפורש כי החוק מכווון באופן ספציפי נגד ערבים-פלסטינים בלבד, תושבי האזור ותושבי ישראל כאחד. סעיף 3 שעניינו "עונש מוות ביהודה והשומרון", מכווון הלכה למעשה לפלסטינים תושבי האזור, משום שבבתי המשפט הצבאיים נשפטים אך ורק תושבי האזור, בעוד שאזרחים ישראלים, לרבות מתנחלים, נשפטים בבתי המשפט בישראל על פי הוראות הדין הישראלי. סעיף 3 לחוק קובע כי עונש מוות ייגזר על "תושב האזור הגורם בכוונה למותו של אדם והמעשה הוא מעשה טרור כהגדרתו בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016". במסגרת זו נכללים על פי ההגדרה שבסעיף 3 לחוק נאשמים פלסטינים בלבד, ולא משום שטרור כלפי פלסטינים אינו קיים – אלא משום שסיפת סעיף 209(ד) לצו בדבר הוראות ביטחון, כנוסחו בסעיף 3(א) לחוק מגדירה מפורשות כי "תושב האזור" הינו "מי שרשום במרשם האוכלוסין של האזור או מי שמתגורר באזור אף אם אינו רשום במרשם כאמור, למעט אזרח ישראלי או תושב ישראלי". (ההגדרה לא במקור – הח"מ).

146. גם סעיף 6 לחוק, הקובע כי סעיף 301א בחוק העונשין, תשל"ז-1977, יתוקן, קובע כי רכיב המטרה הוא "הגורם בכוונה למותו של אדם במטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל" – גם רכיב זה מלמד כי המקרים בהם יוחל סעיף זה הם במקרים בהם מדובר במפגע פלסטיני שביצע את המעשה ממניע לאומני אידיאולוגי.

147. כפי שנכתב בעמדת האגודה לזכויות האזרח מיום 5.1.26: "הצעת החוק מייחדת את עונש המוות לפלסטינים, תושבי ואזרחי ישראל ותושבי השטחים הכבושים. כך, הצעת החוק מבקשת לייצר הסדר נורמטיבי שלפיו אלימות לאומנית של פלסטינים המופנית כנגד יהודים היא חמורה יותר מכל סוג אחר של אלימות, לרבות אלימות לאומנית של יהודים כנגד פלסטינים, ועליה להיענות בענישה אכזרית

³⁸ רי הייש 36 לעיל.

במיוחד. מדובר בפגישה אנושה בזכותם של האזרחים והתושבים הפלסטינים לחיים ולכבוד, העולה כדי ענישה על רקע לאומי-אתני"³⁹.

148. עמדה דומה הובעה ע"י קבוצת אנשי ביטחון ומשפט, בנייר עמדה שהונח בפני חברי הוועדה לביטחון לאומי ביום 25.11.25, בו הבהירו כי: "עצם ההבחנה האתנית פוגעת באופן עמוק בחוקיות ההצעה והופכת אותה ללא חוקתית, באשר שיטת משפט ראויה לשמה קובעת את העונש על עבירות על פי חומרתן ולא על פי מוצאם של המבצעים. כידוע, מעשי טרור קשים ביותר בוצעו על ידי ישראלים ממניעים לאומניים, ולמרבה הצער יש לכך דוגמאות רבות החל מרצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל, דרך הטבח במערת המכפלה וכלה ברצח בדומא, אם למנות רק מקצת המקרים".

- נייר עמדה שהוגש מטעם קבוצת אנשי ביטחון ומשפט מצ"ב כנספח 20.

149. לא זו אף זו, אלא שהחוק ממסד ומקבע רובד נוסף של הפליה פסולה בין מי שהם תושבי האזור לבין אזרחי ישראל ותושבי ישראל, בכך שהוא קובע שני הסדרים שונים, האחד מכוח סעיף 3 שיחול על תושבי האזור, והשני מכוח סעיף 6 שיחול על אזרחי ותושבי ישראל מכוח חוק העונשין. סעיף 3 לחוק קובע, כי ביחס לתושב האזור שירשע בעבירה "דינו מוות ועונש זה בלבד, אולם אם מצא בית המשפט הצבאי מנימוקים מיוחדים שיירשמו, כי מתקיימות נסיבות מיוחדות שבשלן ראוי להטיל על המחבל עונש מאסר עולם, רשאי הוא להטיל עליו עונש כאמור ועונש זה בלבד". לעומת זאת, סעיף 6 לחוק, קובע כי דינו של אזרח או תושב ישראלי בגין אותה עבירה הוא "מיתה או מאסר עולם, ואחד מעונשים אלה בלבד".

מכאן – כי ביחס לתושבי האזור, נקבע עונש מוות כעונש חובה שהנו בגדר ברירת מחדל, כאשר קיים חריג מצומצם שמאפשר להקל את העונש ולגזור מאסר עולם בלבד, מנימוקים מיוחדים שיירשמו ובשל קיומן של נסיבות מיוחדות, ולעומת זאת, ביחס לאזרחי ותושבי ישראל, קביעת עונש מוות היא רק אחת מבין שתי החלופות הקיימות בסעיף, ללא קביעת מדרג בין שתי האופציות, המחייב את הערכאה השיפוטית לגזור עונש מוות.

150. כבר נפסק לא אחת, כי "עקרון השוויון הוא מעקרונותיה הבסיסיים ביותר של מדינת ישראל. הזכות לשוויון היא מהחשובות שבזכויות האדם", וכי "חובה זו – של שוויון בין כלל אזרחיה של מדינת ישראל – ערבים ויהודים כאחד – מהווה יסוד מיסודותיה של היות מדינת ישראל מדינה יהודית ודמוקרטית" (בג"ץ 11163/03 ועדת המעקב העליונה לענייני הערבים בישראל נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד סא(1) 1, פסקאות 13 ו-14 לפסק דינו של הנשיא ברק (2006)). הזכות לשוויון היא חלק מזכותו של אדם לכבוד ככל שהיא קשורה לכבוד האדם בקשר ענייני הדוק, כבעניינינו (ראו, למשל, עניין חוק ההסדרה, בפסקה 46 לפסק דינה של הנשיאה חיות; אהרן ברק כבוד האדם – הזכות החוקתית ובנותיה ב 685-692 (2014)). כפי שנפסק, "הפליה מטעמי לאום, לצד הפליה מטעמי גזע ומוצא, היא הפליה מגונה ובזויה במיוחד, ואין כמו העם היהודי להבין זאת. היא פוגעת לא רק בשוויון אלא גם בכבוד האדם, ואף ברקמה הדמוקרטית של המדינה" (ע"א 8956/17 מנסור נ' המועצה המקומית כוכב יאיר – צור יגאל, פסקה 77 לפסק דינה של השופטת ברק-ארז (14.1.2021)).

151. בעניין חוק ההסדרה, הורה בית המשפט על ביטול של חוק ההסדרה בשל תוצאתו המפלה, שם נקבע בסעיף 66 לפסק דינה של כב' הנשיאה (בדימי) א' חיות, כי:

³⁹ נייר עמדה שהוגש מטעם האגודה לזכויות אזרח מיום 5.1.26 זמין לקריאה בקישור הבא: https://fs.knesset.gov.il/25/law/25_ls_bk_10605959.pdf

"בהקשרים אחרים כבר נפסק כי "טיפול שונה בשל דת או לאום הוא טיפול 'חשוד' והוא לכאורה טיפול מפלה" (עניין קעדאן, בעמ' 276; עניין ועדת המעקב העליונה, פסקה 20 לחוות דעתו של הנשיא א' ברק. פגיעה כזו בתושבי האזור הפלסטינים "אינה אך פגיעה בשוויון, אלא היא גם פגיעה בכבודם. היא פגיעה בזכותם לקדם את חייהם באורח אוטונומי; היא פגיעה בפרנסתם; [...] ובעיקר, היא פגיעה בזכותם הבסיסית שלא לסבול יחס מקפח מהשלטון" (ההדגשות במקור. עניין נסר, פסקה 46 לחוות דעתה של הנשיאה (בדימ') ד' ביניש). ההבחנה הנטענת גוררת באופן מובנה פגיעה בכבוד, שכן היא מעמידה את התושבים הפלסטינים "בעמדה נחותה, לכאורה, ביחס לשכניהם היהודים" (עניין נסר, פסקה 53 לחוות דעתה של הנשיאה (בדימ') ד' ביניש). וביתר שאת בהינתן העובדה כי מדובר ב"תושבים מוגנים" על פי הדין הבינלאומי הנתונים "בעמדת כוח נחותה באופן אינהרנטי מזו של המתישבים הישראלים באזור, שהם אזרחים מלאים ושווי זכויות של מדינת ישראל"

152. כאמור לעיל, בנוסף לפגיעה בזכות לשוויון של התושבים הפלסטינים בגדה המערבית, חלות עליהם כאמור זכויות נוספות הנגזרות ממעמדם כתושבים מוגנים, מכוח המשפט הבין-לאומי ההומניטרי, ובפרט, דיני הכיבוש. דינים אלו מחייבים את המפקד הצבאי לפעול לטובתה של האוכלוסייה המקומית, תוך שימור המצב החוקי הקיים ככל האפשר והגנה על כלל התושבים, על גופם, כבודם וזכויותיהם, ללא הפליה מכל סוג שהוא (ראו תקנות 43 ו-46 לתקנות האג וסעיפים 3 ו-27 לאמנת ג'נבה הרביעית; וראו גם עניין חוק ההסדרה, פסקאות 33-34 לפסק דינה של כב' הנשיאה (בדימ') א' חיות).

153. כל אלה מובילים למסקנה המתחייבת מאליה כי החוק דן פוגע עמוקות בשוויון, הן בין ערבים פלסטינים ליהודים, והן בין תושבי האזור לבין אזרחי ותושבי ישראל.

3א. הפגיעה בכבוד האדם

154. הזכות לכבוד האדם מעוגנת אף היא בסעיפים 2 ו-4 לחוק היסוד, וביחס לעונש מוות כתב פרופ' אהרן ברק במאמרו "כבוד האדם כזכות חוקתית", כי "כבוד האדם נפגע אם חיינו או שלמותו (הגופנית או הנפשית) נפגעים. עונש מוות נוגד את כבוד האדם". עוד כתב פרופ' אהרן ברק בספרו "פרשנות במשפט – פרשנות חוקתית", כי "מקובל לקבוע איסור על חקיקה עונשית אכזרית. על כן, תהא זו פגיעה בכבוד האדם לקבוע בחוק עונשים אכזריים כגון עונש מוות, סירוס, עינויים"⁴⁰.

155. מדינה הנוטלת חיים בהליך משפטי שיגרתי, כחלק מ"ארגז הכלים" הרגיל של הענישה, משדרת מסר חברתי של פיחות בערך חיי האדם. כפי שציין פרום המרצים והמרצות למשפטים למען הדמוקרטיה, "המתה משפטית, גם כשהיא עטופה בהליך סטרילי ומבוקר, משדרת פיחות בערך חיי האדם ופוגעת לא רק בנידון אלא במדינה ובחברה המבצעות אותה". הסנגוריה הציבורית הוסיפה כי הוצאה להורג "מעוררת שאלות יסוד הנוגעות לגבולות האלימות שמדינה רשאית להפעיל כלפי היחיד".

156. הנה כי כן, מעבר לשלילת הזכות לחיים עצמה, עונש מוות פוגע בכבוד האדם בהיותו עונש אכזרי והדבר מתחדד ביתר שאת נוכח ההסדרים שנקבעו בחוק לביצועו של עונש המוות.

⁴⁰ אהרן ברק פרשנות במשפט – פרשנות חוקתית 432 (1994)

157. ראשית - שיטת ההוצאה להורג. החוק קובע כי עונש המוות יבוצע בתלייה. שיטה זו, שנזנחה ברוב מדינות העולם, נחשבת לאחת הצורות האכזריות ביותר של הוצאה להורג. מדינות אחרות שביקשו לאמץ עונש מוות פנו, מטעמים הומניים, לשיטות שיגרמו פחות סבל לנידון. כך למשל בארה"ב, האמצעי הנפוץ ביותר הוא זריקת מוות (ר' בעמ' 21 לסקירה מטעם היעוץ המשפטי לכנסת). קביעת עונת מוות בתלייה, שיטה שנלקחה מתקנות ההגנה שמקורן בתקופת המנדט הבריטי, מעבר להיותה ארכאית, הרי שהיא פוגעת קשות בכבוד האדם בשעת הוצאתו להורג, בהיותה שיטה שעולה כדי עינוי ויחס בלתי אנושי. בהקשר זה, כבר נקבע בפסיקה כי חל איסור על שימוש באמצעים ברוטליים ובלתי אנושיים כלפי אסירים כאשר קביעה זו תואמת גם את אמות המידה במשפט הבין לאומי, אשר אוסרות על שימוש בעינויים ויחס אכזרי ולא אנושי (ר' למשל: בבג"ץ 5100/94 הוועד הציבורי נגד עינויים נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד נח(2) 746, 836 (1999)).

158. שנית - תנאי המחייבה והחזקת הנידון למוות עד להוצאה להורג. ההסדר הקבוע בסעיף 7 לחוק קובע כי הנידון למוות יוחזק בהפרדה, יוגבלו ביקורי משפחתו, ויצטמצם מספר עורכי הדין שיוכל לפגוש. כפי שציינה האגודה לזכויות האזרח בנייר עמדה שהוגש מטעמה ביום 19.3.26, מדובר בהחזקה ש"פוגעת בצורה אכזרית במיוחד ובלתי מידתית לחלוטין בכבודו של האסיר". החוק אינו מסתפק רק בהטלת עונש מוות, שמהווה עונש קשה ואכזרי ביותר בפני עצמו, אלא גוזר גם בידוד וניתוק של הנידון ממשפחתו וממייצגיו, בשעה שגזר דין המוות תלוי מעל לראשו. כל אלה מעצימים ומחדדים את הפגיעה העמוקה בכבוד האדם.

א4. הפגיעה בזכות להליך הוגן

159. הזכות להליך הוגן היא זכות חוקתית הנגזרת מהזכות לכבוד האדם ולחירות, כפי שנקבע בע"פ 1741/99 יוסף נ' מדינת ישראל, פ"ד נג(4) 750, 767 (1999) "חוק היסוד ביצר את זכותו של הנאשם למשפט הוגן.... זכות זו היא חלק מכבוד האדם". עוד נקבע בפסיקה, כי הזכות להליך הוגן היא תנאי להגשמת תכלית הדין הפלילי, שהינה גילוי האמת תוך שמירה על זכויות הנאשם (דנ"פ 4603/97 משולם נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(3) 160, 197 (1998)).

בע"פ 5121/98 יששכרוב נ' התובע הצבאי, פ"ד סא(1) 461 (2006), פסק בית המשפט ש"פגיעה שלא כדין בזכות להליך הוגן בפלילים עלולה לפגוע בזכותו החוקתית של הנאשם לחירות לפי סעיף 5 לחוק היסוד. כן עלולה היא לפגום בהערכתו העצמית של הנאשם וליצור אצלו תחושה של ביזוי וחוסר אונים כאילו היה כלי משחק בידיהם של אחרים, עד כדי פגיעה בזכותו החוקתית לכבוד".

160. החוק נשוא העתירה פוגע באופן מהותי בזכות להליך הוגן העולה אף כדי פגיעה בכבוד האדם. ראשית, החוק שולל את שיקול הדעת השיפוטי של גורמי התביעה. אחד מעמודי התווך של הליך הוגן הוא כי בית המשפט ידון כל אדם על פי נסיבותיו הפרטניות, יבחן את הרקע האישי ואת חומרת המקרה הספציפי, ויתאים את העונש לפרט שבפניו. החוק דן מבטל מיסודו את שיקול הדעת השיפוטי, לפחות ביחס לנאשמים בבתי המשפט הצבאיים ומטיל עונש מוות חובה. הייעוץ המשפטי לכנסת הבהיר כי "ככלל, העונשים הקבועים בספר החוקים של מדינת ישראל הם עונשי מקסימום" ושקביעת עונש חובה היא חריג נדיר, שמעולם לא הוחל בישראל ביחס לעונש המוות (ר' סעיף 59 לסקירת הייעוץ המשפטי לכנסת).

161. לפני חמישים שנה בדיוק, בשנת 1976, קבע בית המשפט העליון של ארצות הברית כי עונש מוות חובה, הנמנע מלשקול נסיבות פרטניות, פוגע בתיקון השמיני לחוקה האמריקאית האוסר על ענישה "אכזרית

ויוצאת דופן". בנימוקי בית המשפט בארה"ב, נקבע כי בטרם מתן גזר הדין יש לשקול את נסיבות המקרה ואת הרקע ונסיבותיו האישיות של הנאשם.

162. יתר על כן, החוק מאפשר לבית המשפט הצבאי לגזור עונש מוות אף מבלי שהתביעה ביקשה זאת. שלילה זו של שיקול הדעת התביעתי, שהוא עצמו מנגנון הגנה חשוב, מחמירה את הפגיעה בהליך ההגון ומעוותת את האיזון שבין הרשויות בניהול ההליך הפלילי.

163. בנוסף, החוק מבטל את הדרישה לגזירת הדין פה אחד, באופן שמאפשר לגזור עונש מוות כאשר קיים ספק בשל קיומה של דעת מיעוט. הצו בדבר הוראות ביטחון קבע, עובר לחקיקת החוק, כי עונש מוות בבתי המשפט הצבאיים יוטל רק בהחלטה פה-אחד של שלושה שופטים. דרישה זו שימשה בלם חיוני שמבטא הכרה בכך שבמקום שחי אדם תלויים בכף, קיומו של ספק, ולו אצל שופט אחד, מחייב נסיגה מעונש בלתי הפיך. החוק שבפנינו ביטל דרישה זו ומאפשר הטלת עונש מוות ברוב רגיל בלבד. משמעות הדבר היא מזעזעת: הוצאה להורג של אדם כאשר שופט אחד ממותב שלושה סבר שיש לזכותו.

164. אם לא די בכך, החוק מבטל את הדרישה לכך ששופטי המותב בבית הדין הצבאי חייבים להחזיק בדרגת סגן אלוף ומעלה לצורך הטלת עונש מוות, תוך שהוא פותח פתח להרכבים זוטרים יותר בדרגתם ופחות מנוסים מבחינה משפטית להשית את העונש הכבד ביותר והבלתי הפיך - מוות. בהקשר זה אמר עו"ד בן יצחק מהייעוץ המשפטי לוועדה את הדברים הבאים: "הצורך בהסדר השני של ביטול הדרישה למינוי קצינים בדרגת סגן-אלוף אינו ברור ולא הוצגה תכלית או הצדקה לקיומו. דווקא בגלל אופי העונש, נכון שישבו בדין השופטים המנוסים ביותר. הדבר צורם עוד יותר לאור החוק הישראלי, הקובע כי בהרכב שופטים הדין בעונש מוות ישבו שני שופטים מחוזיים ושופט עליון אחד. האם המקבילה שלהם היא קצינים זוטרים?"⁴¹.

165. הייעוץ המשפטי לכנסת ציין בהקשר זה כי "גם בארצות הברית הדרישה, הן ברמה הפדרלית והן ברוב רובן של המדינות בהן יש עונש מוות, היא להכרעה פה אחד" (ר' פסי' 73 לסקירה). בנייר עמדה השוואתי שהוגש מטעם הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל מיום 24.2.2006, עולה כי אף מדינה בעולם הדמוקרטי אינה מתירה הטלת עונש מוות ברוב רגיל. בכך מנהיגה ישראל מנגנון שאין לו אח ורע בדמוקרטיה המערביות.

166. פגיעה נוספת נעוצה בקיצור הזמן לביצוע גזר הדין ושליטת האפשרות להגשת ערעור אפקטיבי. סעיף 5(א) לחוק קובע כי גזר דין מוות חלוט יבוצע בתוך 90 ימים. הוראה זו קוטעת בצורה בוטה את האפשרות הממשית לפנייה למשפט חוזר, לגילוי ראיות חדשות ולבקשות חנינה. פורום המרצים והמרצות למשפטים למען הדמוקרטיה, ציין בנייר עמדה שהוגש מטעמם בהקשר זה, ובצדק, כי "הצעת החוק אף קובעת הסדר חריג לפיו עונש המוות יבוצע בתוך זמן קצר — כביכול ממש מתוך מטרה לסכל את האפשרות שתתגלה הרשעת שווא ויתאפשר משפט חוזר"⁴². על הקושי בקציבת הזמן הקצר לביצוע עונש המוות, עמדה אף עו"ד לילך וגנר מטעם הייעוץ המשפטי מממשלה, כפי שפורט בהרחבה בחלק העובדתי.

החריג היחיד שהוא קובע הינו בקשת ראש הממשלה לעיכוב הביצוע מ"סיבות מיוחדות", המאפשר לבית המשפט לעכב את ביצוע גזר הדין לתקופה של עד 180 יום (סעיף 5(ב) לחוק). יוער, כי לראש הממשלה אין

⁴¹ פרוטוקול מס' 555 משיבת הוועדה מיום 3.2.2026, 81.

⁴² נייר עמדה מטעם פורום המרצים והמרצות למען הדמוקרטיה מיום 20.1.26 זמין לקריאה בקישור הבא: https://fs.knesset.gov.il/25/law/25_ls_bk_10951228.pdf

סמכויות דומות הקשורות להליך הפלילי ומתן הסמכות האמורה מהווה פגיעה בעקרון הפרדת הרשויות (ראו עמדת המכון הישראלי לדמוקרטיה⁴³, בסעיף 20).

167. כמו כן, **החוק שולל מן הנידון למוות בבית המשפט הצבאי את האפשרות לבקש הקלה בעונשו, המתקנתו, או חנינה**. בכך עוקף החוק את ההוראה הקיימת בסעיף 184 לצו בדבר הוראות ביטחון, המסמיכה את המפקד הצבאי להקל בעונשו של אדם שהורשע בבית משפט צבאי או להעניק לו חנינה, **כפי שמתחייב לפי המשפט הבין-לאומי, ובפרט לפי סעיף 75 לאמנת ג'נבה הרביעית וסעיף 6(4) לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, הקובעים כי לא ניתן לשלול מנידונים למוות את האפשרות לחנינה או להמתקת העונש**. בהקשר זה יודגש, כי במהלך הדיונים שהתקיימו בוועדה לביטחון לאומי, הבהירה היועצת המשפטית לבית הנשיא, כי הנשיא אינו מוסמך לחון או להמתיק את עונשם של מורשעים בבית משפט צבאי⁴⁴ ולפיכך, המשמעות היא שהנידון נותר ללא מוצא באופן שפוגע עמוקות בזכות להליך הוגן.

168. פגיעה נוספת בזכות להליך הוגן, נעוצה **במעורבות פוליטית של שר הביטחון בשיקולי התביעה**. סעיף 3(ב) לחוק מסמיך את שר הביטחון לקבוע בנוהל את מדיניות מקום העמדתו לדין של תושב הגדה, "על אף האמור בכל דין" - הוראה המאפשרת לגורם פוליטי להתערב בשיקולי התביעה ולקבוע, באופן שרירותי, איזו מערכת דינים תוחל על הנאשם. התערבות זו בשיקולי התביעה, בשילוב עם השוני המהותי בין ההסדרים החלים בבתי המשפט בישראל לבין ההסדר החוקי שנקבע ביחס לתושבי האזור, יוצרת הבחנה מפלה ושרירותית בין נאשמים ופוגעת אנושות בזכות להליך הוגן, והכל תוך התערבות פוליטית ביישום הדין הפלילי.

169. לבסוף, יסוד המטרה "**לשלול את קיומה של מדינת ישראל**", כפי שהוא מוגדר בסעיף 6 לחוק, שאוב מעולמות התוכן של הגבלת זכויות פוליטיות, ואינו עולה בקנה אחד עם עקרון החוקיות. עקרון זה מעוגן בסעיף 1 לחוק העונשין, וממנו נגזרת הדרישה שהחוק הפלילי יהיה ברור, מפורט וחד משמעי, ולא מופשט ועמום. עמימות זו אף פותחת פתח לאכיפה שרירותית על ידי רשויות התביעה (ראו ע"פ 3583/20 פלוני נ' **מדינת ישראל**, פסקה 36 לפסק דינו של השופט שטיין (9.11.2020)).

ב. החוק אינו צולח את מבחני פסקת ההגבלה

170. נוכח המסקנה המתחייבת לפיה החוק פוגע בזכויות חוקתיות מהמעלה הראשונה, ובראשן הזכות לחיים ולשלמות הגוף, הזכות לכבוד האדם, הזכות לשוויון והזכות להליך הוגן, יש להוסיף ולבחון האם החוק הפוגע מקיים את דרישות פסקת ההגבלה, באופן שיצדיק את הותרתו בספר החוקים של מדינת ישראל.

171. פסקת ההגבלה קובעת ארבעה תנאים מצטברים אשר בהתקיימם צולחת הפגיעה בזכות את מבחן החוקתיות ואלו הם: (1) הפגיעה בזכות צריכה להיעשות בחוק או מכוח הסמכה הנדרשת בחוק; (2) החוק צריך להלום את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית; (3) על תכלית החוק להיות ראויה; (4) על הפגיעה בזכות החוקתית להיות במידה שאינה עולה על הנדרש.

172. הפגיעה בזכויות נעשתה בחקיקה ראשית של הכנסת, אלא שביחס להחלתה על תושבי האזור יטענו העותרים כי אין לכנסת סמכות לחוקק חוק שתחולתו הינה ביחס לפלסטינים תושבי שטח כבוש ביהודה

⁴³ עמדת המכון הישראלי לדמוקרטיה מיום 8.2.26. זמין לקריאה בקישור הבא: https://fs.knesset.gov.il/25/law/25_ls_bk_11301457.pdf

⁴⁴ הקלטת הדיון השני בוועדה מיום 15.3.2026, 05:10-02:00.

ושומרון, היות ומדובר באוכלוסייה מוגנת הנתונה לתפיסה לוחמתית, ומשכך חלה עליה תקנה 43 לתקנות האג 1907. הדבר אף אינו מתיישב עם הדין ההומניטרי ועם דיני זכויות האדם, הכל כפי שיפורט בהמשך.

העותרים יטענו כי החוק אינו צולח את המבחנים הקבועים בפסקת ההגבלה: החוק אינו הולם את ערכיה של מדינת ישראל הן כמדינה דמוקרטית והן כמדינה יהודית; חקיקתו אינה לתכלית ראויה וספק אם התכלית המוצהרת העומד בבסיסה, לכאורה תכלית ההרתעה, מתקיימת ורלוונטית לאור הנתונים שהוצגו במהלך הדיונים בוועדה, מה עוד שעל פי חוות דעת גורמי הביטחון ישיג החוק את התכלית ההפוכה; הפגיעה בזכויות החוקתיות אינה מידתית ואינה עולה בקנה אחד עם אף לא אחד משלושת מבחני המידתיות שנקבעו בפסיקה.

ב. החוק אינו הולם את ערכיה של מדינת ישראל

173. עונש המוות, כמדיניות ענישה שגרתית סותר חזיתית את הערכים העמוקים ביותר של הדמוקרטיה הליברלית, ולא בכדי יותר ממאה מדינות ביטלו את עונש המוות לחלוטין. כפי שציינה הסניגוריה הציבורית בנייר העמדה שהוגש מטעמה לוועדה, הדמוקרטיה המערבית היחידה בה עדיין קיים עונש מוות ומופעל בפועל היא ארצות הברית, ואף שם המגמה היא של ביטול הדרגתי. כל 46 המדינות החברות במועצת אירופה ביטלו את עונש המוות. ברור אפוא, כי מדינה המבקשת להיות חלק ממשפחת הדמוקרטיות המערביות אינה יכולה לאמץ מנגנוני ענישה האופייניים לשיטות שלטון שאינן דמוקרטיות. לא בכדי, מדינות דמוקרטיות רבות סבורות כי ביטול עונש המוות הוא הישג משמעותי, כאשר מדינת ישראל עצמה התגאתה בפני פורומים בינלאומיים בכך שעונש מוות לא בוצע בה, למעט במקרה של הצורך, אדולף אייכמן⁴⁵.

174. ככל שהרעיון לעונש מוות כעונש מירבי הוא רעיון פסול ושגוי, הרי שמכל קל וחומר עונש מוות חובה פסול עשרות מונים במדינה דמוקרטית; הדבר מהווה הפרה בוטה וחמורה של דיני זכויות האדם. אין אף מדינה בעולם המערבי המטילה עונש מוות כעניין שבחובה. למעשה, ברפורמה עבירות ההמתה נקבע כי אפילו מעונש מאסר העולם על רצח בנסיבות מחמירות, לרבות על רקע של טרור, ניתן לחרוג לקולא בנסיבות מיוחדות. בהקשר זה יצוין, כי אפילו החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תש"י-1950 לא קבע את עונש המוות כעונש חובה. העובדה שדרישת החובה מוטלת דווקא באיו"ש חמורה עוד יותר, ומדגישה את אלמנט האפליה בחוק: סעיף עונש החובה חל רק על תושבי האזור הפלסטינים, בעוד שאזרחים ישראלים יישפטו לפי הדין הישראלי שאינו כולל הוראה דומה (ר' פס' 11 בנייר העמדה של פורום המרצים והמרצות).

175. גם בממד הערכים היהודיים, החוק אינו הולם. כפי שציין השופט חיים כהן, "כבר חכמי המשנה עשו ככל יכולתם כדי להבטיח ששום פושע לא יומת". המשנה במסכת מכות מביאה את דבריהם של רבי טרפון ורבי עקיבא כי "אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם". הרב הראשי הרצוג קבע כי בתנאי הזמן הנוכחי, ובהיעדר בית המקדש והסנהדרין, "לא ידונו כלל דיני נפשות" ושהעונש הגדול ביותר הראוי למדינת ישראל הוא מאסר עולם. הרב יצחק מאיר לוין, בדיוני הכנסת משנת 1954, הצהיר בשם אגודת ישראל: "עם ביטול עונש המוות אנו מביאים לידי ביטוי שיש לעשות הכל לא לסלק את האדם מעל במת החיים". חקיקת עונש המוות ככלי ענישתי שגרתית סותרת מורשת ערכית יהודית עמוקה המקדשת את קדושת החיים של כל אדם באשר הוא אדם, שכן כל אדם נברא בצלם אלוהים.

⁴⁵ למשל הדוח הישראלי לוועדה הבינלאומית לזכויות אדם : Fifth periodic report submitted by Israel under article 40 of the Covenant pursuant to the optional reporting procedure, due in 2019 (CCPR/C/ISR/5, 11 October 2019) p. 11

176. על כך עמדה העותרת מס' 3, בנייר עמדה שהוגש מטעמה לוועדה לביטחון לאומי (ר' נספח 4), שם הבהירה כי היא מתנגדת עקרונית לעונש מוות במערכת המשפט, וביססה את התנגדותה על הערך היהודי של קדושת החיים, קרי, העיקרון לפיו האדם נברא בצלם אלוהים. לשיטת העותרת מס' 3, הסמכות ליטול חיים שמורה לבורא בלבד, ומערכת משפט אנושית, בשונה ממערכת ביטחון הפועלת בזמן סכנה מיידית, אינה יכולה ואינה ראויה לקבל על עצמה אחריות זו. עוד הודגש, כי שאלת עונש המוות אינה שאלה על זהות הנידון, אלא שאלה על יחסה של החברה כולה לחיי אדם באשר הוא אדם.

כפי שפורט בהרחבה בנייר העמדה, העותרת מס' 3 מתבססת בעמדתה על המסורת ההלכתית. כך, הסנהדרין גלתה מלשכת הגזית כדי לבטל למעשה דיני נפשות; המשנה במסכת סנהדרין מלמדת כי "כל המאבד נפש אחת מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא"; והרמב"ם פסק כי דיני נפשות אפשריים רק בפני בית הדין הגדול בלשכת הגזית. הרב הרצוג, הרב הראשי השני לארץ ישראל, הסיק מכך מסקנה מעשית: בהיעדר בית מקדש וסנהדרין, אין להנהיג עונש מוות במדינת ישראל, ועונשו הגדול ביותר של בית המשפט יהיה מאסר עולם.

מבלי להיכנס לפולמוס הלכתי בעניין זה, בקליפת האגוז יצוין כי העותרת מס' 3 דוחה את הטענות ההלכתיים שהועלו לתמיכה בחוק, כגון "דין רודף", "סמכות המלך" וסמכות הקהילה שכן לדידה, טענות אלה, אינם ישימים למדינה ריבונית מודרנית המחזיקה בצבא ובכלי כליאה יעילים. העותרת מס' 3 אף הזהירה מפני "המדורן החלקלק" הטמון בפרצה בעיקרון קדושת החיים, ואף הוסיפה על כך והדגישה כי הכנסת עונש המוות לתוך מו"מ מדיני, כקלף מיקוח בעסקאות חילופין, היא עצמה זילות חיי אדם, שכן היא מפכה את האדם למטבע פוליטי.

177. כפי שצוין לעיל, מדינת ישראל ביטלה את עונש המוות על עבירת הרצח כבר בשנת 1954 וזאת בעודה נתונה בסכנות קיומיות ממשיות. ביטול זה, שכפי שציין פורום המרצים בנייר עמדתו "חצה מחנות פוליטיים ואידיאולוגיים", הפך לאחד מסימני הזהות של מדינת ישראל הצעירה. לאורך שבעת העשורים שחלפו מאז, חרף מלחמות קשות ופיגועי טרור רצחניים, בחרה מדינת ישראל, באופן עקבי ובמודע, שלא לעשות שימוש בעונש זה פרט למקרה היחודי בעניין אדולף אייכמן. **הנהגת עונש המוות כיום, כחלק מארגון הכלים הרגיל של הענישה הפלילית, מנתקת את ישראל ממורשת ערכית עמוקה שהיא עצמה טוותה, ואינה הולמת את דמותה כמדינה יהודית ודמוקרטית.**

178. ניתוח רב-ממדי זה מוביל למסקנה כי החוק אינו הולם את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ועל כן כבר בתנאי זה הוא נכשל במבחן פסקת ההגבלה.

2.2. תכלית החוק אינה ראויה

179. סעיף 1 לחוק קובע כי מטרתו היא קביעת עונש מוות "כאמצעי למאבק בטרור, בין השאר לשם הגנה על מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה, הגברת ההרתעה, מניעת פיגועי מיקוח וגמול על מעשיהם הנפשעים של המחבלים". כפי שיטענו העותרים להלן, אף אחת מהמטרות המוצהרות של החוק אינה מתקיימת במקרה שלפנינו.

180. לאמיתו של דבר, וכפי שפורט בהרחבה בחלק העובדתי, יוזמי החוק הצהירו במפורש כי התכלית האמיתית העומדת בבסיסו היא **הרצון בנקמה מתוך הצורך בהשבת הכבוד הלאומי**. דהיינו, התכלית למעשה היא תכלית לאומנית, נקמנית וגזענית, שמייצגת תפיסת עולם קיצונית ששייכת לאוכלוסיית קצה של ציבור לאומני. כפי שצוטט בחלק העובדתי, אמירות רבות של יוזמי החוק, לרבות יו"ר הוועדה, ח"כ

פוגל, השר איתמר בן גביר ותומכי הצעת החוק, הביעו שאט נפש של ממש מהעובדה כי יש משקל כלשהו לזכויות חוקתיות של מי שייגזר עליו עונש המוות, במיוחד כאשר מדובר בתושבי האזור. בהקשר זה, השופט (בדימי') לוי הציע את "מבחן הרגישות לזכות" כדי לבחון את תכליתו של חוק, ולפיו תכלית שעיוורת לפגיעה בזכויות אדם, אינה תכלית ראויה :

"כדי שייחשב ראוי מבחינת מטרתו, על החוק הפוגע לגלות דעתו כי אין הוא מבקש לפגוע בזכות המוגנת באורח כה אנוש, עד כי הוא נעשה אדיש לחלוטין למשקלה ולחשיבות ההגנה עליה. חוק, שאינו מכיר כלל ועיקר בחשיבותה של זכות היסוד הנפגעת, הוא חוק שתכליתו אינה ראויה. לא ניתן להולמו בגדרו של סדר חברתי ששיח הזכויות הוא מאושיותו [...]. כדי לצלוח את מבחן הרגישות לזכות יש להראות, אפוא, כי החוק מותיר – ככל שהדבר ניתן – מרווח אמיתי לקיומה, ולו הגרעיני, של הזכות – רחב יותר או פחות, כעת או לעתיד לבוא, במגבלות כאלו או אחרות – ובלבד שקריאתו מובילה למסקנה כי אין הוא מתכחש לזכות זו" (בג"ץ 466/07 גלאון נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד סה (2) 1, פסקה 23 לפסק דינו של השופט (בדימי') לוי (2012)).

(ההדגשה אינה במקור - הח"מ).

181. התכלית הלאומנית, הנקמנית והגזענית שביסוד החוק, מבקשת להסתתר מאחורי תכלית ההרתעה, אך בבואנו לבחון את תכלית ההרתעה, עלינו להתעכב על פגם יסודי ברציונל זה של מנסחי החוק, שכן גורמי הביטחון, ובראשם השב"כ, קבעו לאורך שנים כי עונש המוות אינו מרתיע מחבלים. כך למשל, בשנת 2018 נדונה הצעת חוק דומה בוועדת החוק חוק ומשפט בכנסת ה-20. עמדת השב"כ שהוצגה באותו דיון התנגדה להצעת החוק, וכך הוסבר במהלכה⁴⁶ :

"הנימוק הראשון נוגע להרתעה. אנחנו עוסקים במאגר אוכלוסייה של מחבלים, של מפגעים, שחלקו פועל מתוך מניעים איסלאמיים, חלק אחר פועל מתוך מניעים פסיכולוגיים-נפשיים. הרבה פעמים הדברים מעורבים זה בזה, כאשר הנחת העבודה שלהם, חד משמעית היא שהם לא יחזרו חיים מן הפיגוע. גם אם הם מכינים לעצמם נתיב מילוט, הנחת העבודה המובילה שלהם היא, קודם כל, שהם לא יחזרו לחיים מן הפיגוע. ולכן, אין כאן אלמנט של הרתעה. מדובר באנשים שיודעים שהם ימותו במהלך הפעולה, פעמים רבות גם רוצים למות. הדברים האלה מבוססים על חקירות שאנחנו ביצענו גם על צוואות שהשאירו אחריהם מחבלים וכולי..."

סוגיה השנייה קשורה לרמת העידוד והמוטיבציה שמימוש עונש מוות יחולל בתוך האוכלוסייה שמועדת לפיגועים. וגם כאן אנחנו רואים בעייתיות רבה. אנחנו סבורים שזה יעודד פיגועי חטיפה ופיקוח, פיגועי נקם. אנחנו מדברים על ערך שהוא ערך מאוד משמעותי בחברה הפלסטינית, שבה אנחנו עוסקים. אנחנו מדברים על תסיסה והפרות סדר שהדברים האלה עלולים לעורר בשטח. וכמובן, גם כל הסוגיה שאנחנו קוראים לה "האדרת השהיד". כלומר, באמת בנייה של גיבורים והאדרת דרך הטרור."

182. לאותו דיון בוועדת החוקה, הגיע גם מי שהיה סגן ראש השב"כ, יצחק אילן ז"ל, אשר במהלך שירותו חקר מאות אם לא אלפי מחבלים מסוכנים, פיקד על אזור השומרון בשיא ימי האינתיפאדה השנייה לרבות מבצעי סיכול טרור, לכידת מבוקשים שידיים מגואלות בדם וייזום של סיכולים ממוקדים רבים. אילן הכיר

⁴⁶ עמ' 71 בפרוטוקול מס' 708 מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט מיום 14.11.2018. זמין לקריאה בקישור הבא : <https://main.knesset.gov.il/apps/committees/2215/sessions/2075740>

מקרוב את ארגוני הטרור הפלסטיניים ואת הגורמים המניעים אותם ומתוך כך נימק את התנגדותו להטלת עונש מוות כדלקמן:

"התקופה, שבין גזר הדין לבין ביצוע עונש המוות, עלולה להיות מנוצלת ע"י ארגוני המחבלים לצורך ביצוע פיגועי מיקוח, כדי למנוע את גזר דין המוות [...] דבר שני, זה יביא לפיגוע נקמה קשים מאוד – ביצוע גזר דין המוות – על ידי ארגוני המחבלים, שאליו הנידון למוות השתייך, או ארגון שפרס את חסותו עליו, או קרובי משפחה או חברים שלו".

"לאחר מכן, וזה הכי חשוב, קושי בביצוע מעצרים של מחבלים שצפוי להם גזר דין מוות. רבותיי, לא תמיד מחבלים נתפסים במקום, לא תמיד אנחנו יודעים מי הם המבצעים, תארו לעצמכם שאדם יודע שאם הוא ייתפס, ימות, איך הוא יתנהג במעצר".

"דבר שלישי, המשך ביצוע הפיגועים. תדעו לכם, אדם שצפוי לעונש מוות, אין לו שום סיבה לא להמשיך לעשות פיגועים. בין כה וכה, אם הוא ייתפס אז צפוי לו גזר דין מוות. אז למה לא לקחת איתו יהודים לעולם הבא...".

"העצמת חומרים הפיגועים, מחבל שיודיע שהוא צפוי לגזר דין מוות עלול להעצים את חומרת הפיגוע תוך כדי ביצוע, למשל, בעת פיגוע מיקוח עם בני ערובה".

"הפיכת הנידונים למוות לגיבורים. רבותיי, אתם לא מבינים, שהם יהפכו לגיבורים שיהיו מושא לחיקוי. תרבות האסלאם מעריצה ומוקירה "שהידים"⁴⁷.

183. דבריו של יצחק אילן ז"ל משקפים נכוחה את ההבנה לפיה לא רק שאין כל תכלית ביטחונית או הרתעתית ביסוד החוק, אלא שהותרתו בספר החוקים תוביל לפגיעה בביטחון המדינה, בחייליה ובאזרחיה משום שהיא תגביר את פיגועי הנקם והמיקוח ותיצור בקרב המחבלים תחושה לפיה אין טעם להיכנע, דבר שיוביל לפיגועים חמורים יותר ולהתנגדות חריפה יותר לניסיון מעצר.

184. בנייר העמדה שהוגש מטעם קבוצת בכירים לשעבר במערכת הביטחון ובמערכת המשפט מיום 25.11.25, התייחסו בהרחבה לכך שהתכלית העומדת בבסיס החוק לא רק שלא תוביל להרתעה, אלא היא תפגע פגיעה חמורה בביטחון המדינה, וקבעו פה אחד כי: "על פי ניסיונם של אנשי הביטחון החתומים מטה, המבוסס על שרות ארוך שנים במערכת הביטחון, אנו סבורים כי הנימוקים שהוצגו באותו דיון על ידי נציגי שב"כ ועל ידי סגן ראש השב"כ לשעבר, יצחק אילן, מבטאים בבהירות גם את עמדתו ושומטים את הקרקע מתחת לנימוק "הבטחוני" כביכול העומד בבסיס ההצעה. אין בהצעת החוק תרומה לביטחון אלא יש בה פגיעה בביטחון המדינה ואזרחיה". ועוד הוסיפו: "מניסיוןן של מדינות אחרות ומניסיונו של עם ישראל עצמו ניתן ללמוד כי עונש מוות לא רק שלא הרתיע אלא הביא למוטיבציה יתרה, להאדרת המוצאים להורג ולתוצאה הפוכה מזו שרצו להשיג".

185. עמדתו העדכנית של ראש השב"כ הנכנס, דוד זיני, שינתה את עמדת השב"כ מקצה לקצה ולפיה עמדת השב"כ היא "לתמוך עקרונית בקידום החקיקה". ברם, שינוי עמדת השב"כ שהוצג בדיוני הוועדה לביטחון לאומי, לא גובה בנתונים מחקריים גלויים ולא הוצגה לחברי הוועדה עבודת מטה סדורה שנעשתה ע"י השב"כ, על אף בקשת חברי הוועדה, לרבות בקשתו של העותר מס' 1, ח"כ קריב, לקבל עמדה כתובה

⁴⁷ שם, בעמ' 66-70.

מטעם השב"כ המפרט את הנתונים עליהם מתבססת העמדה החדשה של השב"כ. למעלה מכך, בניגוד למצופה, גורמים מקצועיים מטעם השב"כ כלל לא ליוו את הדיונים בוועדה באופן עקבי וכלל לא השתתפו בדיונים בהצעת החוק. עמדת השב"כ הושמעה במסגרת דיונים חסויים בלבד, למעט בישיבה מיום 20.1.26 שבה השתתף נציג השב"כ טלפונית והציג את עמדת השב"כ ביחס להצעת החוק. גם עמדה זו, על אף שהיא שונה מהעמדה המסורתית בה דבק שב"כ במהלך השנים, היא מסוייגת והובהר כי קיימים שיקולים לחיוב ולשלילה במובן ההתרעתי. בכל מקרה, הדגיש נציג השב"כ, כי העמדה המקצועית היא שאין להשית עונש מוות חובה אלא להתיר זאת לשיקול דעת של הערכאה השיפוטית.

186. כפי שפורט בהרחבה בנייר העמדה מטעם המרצים והמרצות למען הדמוקרטיה, הראיות המחקריות בעניין ההרתעה, מורות, אם בכלל לכיוון ההפוך. ככלל, המחקר האמפירי שנעשה בעולם בנושא לאורך העשורים האחרונים, התקשה לזהות קשר סיבתי ברור בין השימוש בעונש מוות ותמריצי הפשיעה של הרוצחים. בספרות מקובל אפוא לכנות את הטיעון הזה "מיתוס האפקט המרתיע", באשר הוא אינו מבוסס על ראיות מדעיות מספקות.

187. בהקשר של עונש מוות לרוצחים הפועלים ממניעים פוליטיים-אידיאולוגיים, ובפרט מניעים דתיים מסוג זה, הספק באשר לאפקט המרתיע של עונש מוות גדול אף יותר, שכן לא אחת פעולות הטרור נעשות מתוך היגיון מרטירי, הרואה במוות מטרה נאצלה. פרופ' ג'פרי פייגן, מהמומחים המובילים בעולם לחקר עונש המוות, ציין כי "ההיגיון של ההרתעה נשען על ההנחה שפושעים הם רציונליים ופועלים מתוך אינטרס עצמי... אולם טרוריסטים רבים רואים בהוצאה להורג עיקרון או מרטיריות. עבור מי שמבצעים מעשי טרור המונעים מאמונות דתיות, ההוצאה להורג מציעה מרטיריות וגמול בעולם הבא. לפיכך, הוצאה להורג של טרוריסטים עשויה דווקא לתת השראה לאלמות טרוריסטית במקום להרתיע מפניה"⁴⁸.

188. בכל הנוגע לתכלית המוצהרת השנייה, לפיה אחת ממטרות החוק היא הפחתת התמריץ לחטיפות לצורך עסקאות חילופין – גם תכלית זו אינה מתקיימת. עיון בלוגיקה הפנימית של הדברים מגלה ניגוד פנימי חמור, שכן ידיעת המחבל כי ממילא יוצא להורג, עשויה דווקא להגביר את המוטיבציה לחטוף, שכן יכולת-המיקוח שבאמצעות חטופים היא האמצעי היחיד שנותר לו למנוע את ביצוע גזר הדין. לא בכדי, עמדת השב"כ כפי שהוצגה בשנת 2018 היא שעונש מוות עשוי לשמש תמריץ משמעותי לפיגועי מיקוח שיכללו גם בני ערובה. מדובר אפוא בחקיקה שעלולה לקדם תוצאה הפוכה בדיוק מן התכלית שהיא מצהירה עליה.

189. מן האמור לעיל, עולה, כי גיבוש החקיקה בהתבסס על עמדתו ההסנינית של השב"כ בהתייחס לטענת ההרתעה, שהוצגה בחצי פה על אף שהיא עומד בסתירה לעמדתו המקובלת של השב"כ מזה שנים, המגובה גם בנתונים שנאספו משך שנים, אינו מספק לצורך ביסוס תשתית עובדתית ראויה, ובוודאי לא בהתחשב שעסקינן בפגיעה חמורה בליבת הזכות לחיים. כפי שהתריע העותר מס' 1, ח"כ גלעד קריב, בדבריו בפני הוועדה וכן במסמכים שהגיש כמפורט בחלק העובדתי לעתירה, שינוי עמדת השב"כ נעשה מבלי שהוצגה עבודת מטה סדורה ומבלי שהוצגו מסמכים או ניתוח מעמיק ומקיף באשר לעמדה החדשה. כבר נפסק בעבר, כי "כאשר הפגיעה היא בזכות מרכזית – כגון החיים, החירות, כבוד האדם, הקניין, הפרטיות – התכלית צריכה להגשים מטרה חברתית מהותית, או צורך חברתי לוחץ" (בג"ץ 8276/05 עדאלה – המרכז המשפטי לזכויות המיעוט הערבי נ' שר הביטחון, פ"ד סב(1) 1, 25-26 (2006)). תכלית שאינה מגשימה זאת

⁴⁸ ר' בעמ' 4 לנייר העמדה מטעם פורום המרצים והמרצות למען הדמוקרטיה מיום 20.1.2026.

כלל – אינה יכולה להיחשב תכלית ראויה. בנסיבות אלה, בשעה שהחקיקה כלל אינה מגשימה את מטרת ההרתעה, התכלית אינה יכולה להיחשב ראויה.

190. התכלית המוצהרת הנוספת המאוזכרת בסעיף 1 לחוק, היא התכלית העונשית המבקשת לגמול לטרוריסט על מעשיו אינה יכולה לשמש עוגן חוקתי מספיק להצדקת שלילת חיים. כפי שציין פורום המרצים בנייר עמדתו, הרתעת הרבים על ידי המתת הפרט מהווה "שימוש בלתי מוסרי באדם כאמצעי", ומטעם זה ממילא ירד משקלה של ההרתעה כשיקול ענישה מאז תיקון 113 לחוק העונשין. אשר לגמול גרידא, גם אם תכלית זו ראויה ביחס לעונשים מגבילים, קשה לקבל כי ניתן לבסס עליה לבדה את שלילת החיים המוחלטת, הבלתי הפיכה ובלתי ניתנת לתיקון. מדינה המוציאה אדם להורג כגמול, בתנאים שקטים ומבוקרים, אינה מגינה על אדם אחר, היא נוטלת חיים כמטרה בפני עצמה. כפי שנכתב בנייר העמדה מטעם העותרת מס' 3, מערכת הביטחון מוסמכת ליטול חיים מתוך הגנה מיידית בלבד, אך מערכת המשפט "מתפקדת בזירה אחרת, שונה לחלוטין" ואין בידיה הלגיטימיות לעשות כן כגמול בלבד.

191. מן האמור לעיל עולה, כי התכלית הנקמנית, הלאומנית והגזענית, זו שמבקשת לגזור עונש מוות על פלסטינים בלבד, על שלל הסדריו הפוגעניים והמפלים, היא שעומדת ביסודו של חוק זה וכי אין לו כל תכלית ראויה.

3ב. החוק אינו עומד במבחני המידתיות

192. כפי שפורט לעיל, החוק כשל כבר במבחן התאמתו לערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית ולכן דינו בטלות. למעלה מכך, החוק כשל אף במבחן התכלית הראויה. ואולם גם אם ימצא כי אכן יש בחוק זה תכלית ראויה העולה בקנה אחד עם ערכיה של מדינת ישראל, הרי שהחוק אינו צולח את שלושת מבחני המידתיות: מבחן הקשר הרציונלי, מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה ומבחן המידתיות במובנה הצר.

193. כידוע, כדי לקיים את דרישת המידתיות, על המחוקק להשתכנע שעונש מוות אמנם יכול להביא למימוש התכליות שנועדו לו – בפרט, הרתעה וחיזוק הביטחון; שאין אמצעי ענישתי אחר, שפגיעתו פחותה מהמתת הנאשם, אשר יכול לממש את התכליות במידה דומה או קרובה; ושניתן להצדיק את חומרת הפגיעה בזכויות כתוצאה מהפעלת עונש מוות נוכח התועלת שתצמח ממנו למימוש התכליות.

(1) מבחן הקשר הרציונלי

194. על פי מבחן זה, חייב להתקיים קשר רציונלי של התאמה בין התכלית הראויה, או המטרה, לבין ההסדרים הקבועים להגשמתה (האמצעים). לפיכך המבחן מסנן אמצעים שאינם מתאימים רציונלית להגשמת המטרה. מקובל לומר שאין דורשים אמצעי המסוגל לממש את התכלית בוודאות, ומנגד אין להיזקק לאמצעי שההסתברות שלו להשיג את המטרה היא זניחה בלבד⁴⁹. כפי שנקבע בעבר, "רציונליות דורשות עובדות. 'התאמה' מחייבת נתונים"⁵⁰.

הרף ההסתברותי הדרוש להשגת המטרה יהא כזה המושפע מחשיבות הזכות או מהיבט הזכות הנפגעת. את הרעיון הזה הציעה לראשונה כב' השי' ד' דורנר בפרשת עדאלה. באותו עניין, השי' א' ברק (כתוארו אז) קיבל עקרונית את גישתה זו של השי' ד' דורנר אך לא את פרטיה. הוא הציע כאמור לסווג את הזכויות לשת

⁴⁹ מרדכי קרמניצר, "מידתיות במבט ביקורתי ומשווה", 67 (המכון הישראלי לדמוקרטיה).
⁵⁰ בג"ץ 366/03 עמותת מחויבות לשלום וצדק חברתי נ' שר האוצר, פ"ד ס(3) 464, 509 (2005).

קבוצות, הזכויות בעלות החשיבות העליונה ואחרות. אשר לזכויות החשובות במיוחד שמולן יכולה לעמוד רק מטרה חיונית או דחופה, נדרשת לשיטתו הסתברות הגשמה ממשית. אשר לשאר הזכויות, שהמטרה שמולן חייבת להיות חשובה, הוא מציע לדרוש אפשרות סבירה של הגשמה⁵¹.

שאלה חשובה נוספת היא האם במסגרת מבחן זה נבחנת רק יעילותו של האמצעי לקידום התכלית או שמא יש להוסיף ולבחון שמא מדובר באמצעי שרירותי, לא הוגן או מחוסר היגיון במובן רחב יותר. כך למשל נפסלה **בפרשת מוראר**⁵² החלטה לסגור בפני חקלאים פלסטינים את שטחיהם החקלאיים לשם הגנה עליהם ושמירה על ביטחונם מפני התנכלויות של תושבים יהודים-ישראלים, שהרי מדובר באמצעי לא הוגן במובהק שפוגע פגיעה נוספת בזכויותיהם של מי שאמורים להיות מוגנים, והלכה למעשה מיטיב עם פורעי החוק.

בנוסף, ראוי ליישם את המבחן יישום אמיתי ומלא ולא חד-צדדי ומוטה. לכן יש לבחון במסגרתו לא רק את הצד החיובי של האמצעי מבחינת סגולתו לקדם את התכלית, אלא גם את צד "היעילות השלילית" הכרוך בו. "יעילות שלילית" זו עניינה בתוצאותיו הלא רצויות של האמצעי מלבד פגיעתו בזכות.

195. ביחס לתכלית המרכזית המוצהרת העומדת בבסיס החוק, היא תכלית ההרתעה – הרי שלא הוצגו נתונים או כל ביסוס ראיתי מינימלי לתמיכה בטענה זו. אף עמדת השב"כ, כפי שהוצגה בדיון בוועדה מיום 20.1.26, גורסת כי מרכיב ההרתעה הוא לא חד משמעי. העובדה שלא הוצגו נתונים רציניים בפני חברי הוועדה במהלך הליך החקיקה ביחס לקשר שבין הוצאה להורג לבין הרתעה, עברה כחוט השני בעמדות הייעוץ המשפטי לממשלה והייעוץ המשפטי לכנסת לאורך הדיונים שהתקיימו בוועדה, וכן בדרישותיו של העותר מס' 1, ח"כ קריב, בפני הוועדה לכל אורכו של הליך החקיקה.

196. הלכה למעשה – הקשר הרציונלי במקרה דנן, עשוי להיות הפוך. דהיינו, להוביל למוטיבציית יתר להוצאת פיגועים קשים יותר, כאמצעי נקמה או כקלפי מיקוח על מנת לנסות להוביל לשינוי גזר הדין של מחבלים נידונים למוות.

197. בנייר עמדה שהוגש לחברי הוועדה מטעם הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל, הוצגו מחקרים ונתונים אמפיריים שנעשו בסוגיה זו, אשר מלמדים על כך שאין כל מימד של הרתעה בגזירת עונש מוות. כך, לפי מחקר מקיף של האו"ם שהחל בשנת 1988 ומעודכן לשנת 2016, נקבע כי אין הוכחה מדעית שהוצאות להורג מרתיעות יותר ממאסר עולם. מדובר בסקירה המקיפה ביותר של ממצאי מחקר על עונש המוות ושיעורי הרצח ברחבי העולם.

198. בנוסף, המועצה הלאומית למחקר בארה"ב מצאה (2012) כי שלושים שנות מחקר לא סיפקו כל ראיות אמיונות לכך שעונש המוות משפיע על שיעורי הרצח במדינה. ממצא זה עולה מבדיקה של כ-700 מחקרים על ענישה והרתעה, ומתוכם 52 מחקרים שעוסקים בעונש המוות - בעיקר בארה"ב אבל גם במקומות אחרים בעולם. בשנת 2025 התפרסם מחקר עדכני עם מסקנות דומות.

199. בנייר העמדה הוצג תרשים המציג את שיעור הרצח במדינות בארה"ב בהן קיים עונש מוות, לבין מדינות בהן אין עונש מוות בחוק. הנתונים מראים כי במדינות בהן קיים עונש מוות בחוק, שיעורי הרצח גבוהים

⁵¹ שם, בעמ' 75.

⁵² בג"ץ 9593/04 מוראר נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה והשומרון (26.6.2007).

ב-25%-46% (בהתאם לשנה הרלוונטית), מאשר במדינות ללא עונש מוות. מכאן עולה כי ככל שיש השפעה להטלת עונש מוות, הרי שהיא ככל הנראה השפעה הפוכה מיצירת הרתעה.

- נייר עמדה מטעם הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל מצ"ב כנספת 21.

200. יתרה מכך, בשנת 2018 קבע בית המשפט העליון של מדינת וושינגטון, כי עונש המוות נכשל בהשגת מטרות ההרתעה כאשר הוא מוטל באופן שרירותי ובאופן מוטל גזעית, וקבע כי: " לאור מסקנתנו כי עונש המוות מוטל באופן שרירותי ומוטה גזעית, מתחייב ממנה הגיונית כי עונש המוות אינו משרת תכליות ענישתיות. המטרות העיקריות של ענישת מוות הן גמול והרתעה - ואם עונש המוות אינו תורם לאחת מהן או לשתייהן, הרי שהוא אינו אלא כפיית כאב וסבל חסרי מטרה ותכלית". הדברים נכונים גם בענייננו, כאשר מדובר בעונש מוות שיושג על נידונים על בסיס קריטריון אתני-לאומי⁵³.

201. כפי שצינו נציגי השב"כ וסגן ראש השב"כ לשעבר, בדיון שהתקיים בשנת 2018 באשר לעונש המוות, מסד הנתונים שנאסף על ידי השב"כ על יסוד מאות אלפי חקירות של מחבלים, מלמד על כך שעונש מוות לא רק שאינו מרתיע, אלא שהוא פועל גם בניגוד לתכלית הנוספת העומדת בבסיס החוק, ולמעשה מסכנת את אזרחי ישראל אף יותר, וזאת בשל החשש לעלייה בכמות הפיגועים בהם יילקחו בני ערובה. חשש זה מתחדד ביתר שאת, נוכח ההסדרים הקבועים בחוק, לפיהם אין למעשה לנידון למוות כל מוצא לערער על גזר דינו מבחינה משפטית, בסדר זמנים קצר של 90 ימים בלבד ולכן ברור שהפנייה האוטומטית תהיה לפיגועים שיפעילו לחץ עקיף על גורמי האכיפה שלא להוציא את גזר הדין לפעול, או לחלופין לחטיפת אזרחי ותושבי ישראל שישמשו כקלפי מיקוח כנגד אי ביצוע גזר הדין.

202. מכל האמור לעיל עולה, כי לא רק שלא הוצגה תשתית ראייתית מבוססת שיש בה כדי ללמד על האפקטיביות של עונש המוות ביחס לתכליות החוק, אלא שהנתונים שנאספו עד כה בישראל ובעולם, מלמדים על קשר הפוך. לפיכך החוק כשל, כשלוך נחרץ, במבחן הקשר הרציונלי של התאמה בין התכלית לבין האמצעים להגשמתה.

(2) מבחן האמצעי שפגיעתו פחותה

203. אפילו ניתן היה לבסס זיקה כלשהי בין עונש המוות לבין תכליות החוק, ובראשן תכלית ההרתעה, יש לשאול: האם לא ניתן לממש תכלית זו באמצעי שפגיעתו בזכויות קטנה יותר? הכנסת עצמה הכירה בכך שמאסר עולם חובה הוא עונש חמור ביותר. מאסר עולם ממלא את תכלית הגנת הציבור (הרחקה קבועה מן החברה), מפחית את הסיכון לשחרור בעסקאות חילופין, ומשיג את תכלית הגמול – כל זאת מבלי לשלול את חייו של אדם באופן בלתי הפיך.

204. בשנת 2016 עבר בכנסת חוק המאבק בטרור, תשע"ו–2016 וזאת לאחר דיונים שנמשכו שנים בכנסת. חוק זה הוא שאמור לאגד את הכלים בה המדינה נאבקת בטרור, והוא כולל הגדרה לטרור והעונשים והכלים אותם מבקשת המדינה לשם התמודדות עם הטרור. כמו כן, לפני שש שנים נכנסה לתוקפה הרפורמה באשר לעבירות ההמתה, המתבססת על מסקנות ועדה בראשות הח"מ פרופסור קרמניצר שכללה גורמי אקדמיה, פרקליטות, סגוריה, ומשרד המשפטים. הוועדה דנה בסוגיה ושמעה נציגי ציבור לאורך שנים. באף לא אחד מדיונים אלה (על חוק המאבק בטרור ועל עבירות ההמתה) עלה הרעיון לפיו יש להחיל עונש מוות בנסיבות

⁵³ State v. Gregory (427 P.3d 621, Wash. 2018).

טרור. הדברים מלמדים על כך, כי קיימים מכלול אמצעים, שעוגנו בחקיקה שפגיעתם פחותה מעונש מוות, ושתכליתם היא מיגור הטרור והמאבק בו.

205. יתרה מכך, כפי שפורט בהרחבה בחלק הראשון בפרק זה, בדין הישראלי וכן בתחיקת הביטחון באזור, קיימים הסדרים שמכוחם ניתן לגזור עונש מוות. העובדה כי לא נעשה בהם שימוש בפועל מלמדת מניה וביה על הקיצוניות שבהפעלת כלי זה, ועל העובדה כי קיימים אמצעים חלופיים שפגיעתם פחותה בהתמודדות עם טרור.

206. במאמרו של השופט חיים כהן⁵⁴, נטען כי ככל שיחוקקו עונש מוות בישראל, הרי שבוודאות הוא לא יצלח את מבחן המידתיות השני, שכן גם אם תכלית החוק תהיה ראויה, למשל הגנת הציבור, תכלית זו אינה מחייבת עונש מוות בהכרח, ועל כן יעלה החוק "על הנדרש". לעמדה זו, הצטרפו מלומדים נוספים, כך למשל רבין וואקי כותבים בספרם כי: "לדעתנו, חקיקה כזו תפגע בזכויות החוקתיות לכבוד ולחירות, וספק אם היא תעמוד בתנאייה של פסקת ההגבלה שבסעיף 8 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו. בעיקר תתקשה חקיקה כזו לעבור את התנאי הרביעי של פסקת ההגבלה שלפיו הפגיעה בזכויות צריך שתהא ב'מידה שאינה עולה על הנדרש'. קשה להלום עונש מוות שלא ניתן למצוא לו חלופות, כגון מאסר עולם, במקרים הנדרשים"⁵⁵.

207. בהקשר זה, יש להדגיש ולציין, כי על פי סעיף 3 לחוק, ההסדר שיחול באזור יהודה והשומרון הוא שעונש מוות הוא עונש חובה. קרי ברירת המחדל, שניתן יהיה לסטות ממנו רק מטעמים ונימוקים מיוחדים שיירשמו. הגדרת עונש מוות כעונש חובה, תוך כבילת שיקול הדעת השיפוטי, בוודאי שאינה יכולה לעמוד במבחן האמצעי שפגיעתו פחותה. על הפגיעה הבלתי מידתית בזכויות שנוצרת כתוצאה מההסדר החוקי שנקבע באזור איו"ש, עמדו פרופ' אורי אהרונסון פרופ' יונתן יובל, פרופ' יאיר לורברבוים, ד"ר מיכל סליטרניק ופרופ' יואב ספיר:

"בהיבט של מבחני מידתיות, חמורה במיוחד ההצעה לכלול בהסדר עונש מוות כברירת מחדל שקשה לסטות ממנה, כפי שמוצע לעשות בהליכים ביטחוניים בבית המשפט הצבאי. הגבלה כזו של שיקול הדעת השיפוטי (הכרוכה גם בשלילת שיקול הדעת התביעתי, שכן לפי ההצעה העונש יוטל גם אם לא התבקש), בפרט ביחס לעונש החמור ביותר בספר החוקים, מפרה את זכותם של נאשמים לענישה המתאימה לחומרת מעשיהם האינדיבידואליים, ואינה עומדת בדרישת המידתיות לשימוש באמצעי שפגיעתו הפחותה ביותר לשם מימוש תכלית החקיקה"⁵⁶.

השוו בג"ץ 3390/16 עדאלה נ' הכנסת (8.7.2021), פסי' 28-29 לפסק הדין של הש' פוגלמן, (כתוארו אז), שם נקבע ששלילה גורפת של זכויות סוציאליות מהוריהם של ילדים שהורשעו בעבירות ביטחון – מטעמי הרתעה – אינה עומדת במבחן המידתיות המחייב להשתמש באמצעי שפגיעתו פחותה. זאת, משום שניתן היה לחליפה בהסדר של בחינה פרטנית של התנהלות ההורה.

208. בנוסף, ההסדרים הקבועים בחוק, הן בהיבט הפרוצדורלי והן בהיבט הביצועי, מעצימים את הפגיעה ועומדים ביחס הפוך לדרישה לנקוט באמצעי שפגיעתו פחותה. למעשה, החוק נוקט בהסדרים דרקוניים

⁵⁴ הי"ש 37 לעיל, בעמ' 26-27.

⁵⁵ הי"ש 33 לעיל, בעמ' 207.

⁵⁶ אורי אהרונסון, יונתן יובל, יאיר לורברבוים, מיכל סליטרניק ויואב ספיר "כנסת קטלנית: המשמעויות המוסריות והמשפטיות של חקיקת עונש מוות למחבלים" ICON-S-IL Blog (23.3.2026),

<https://israeliconstitutionalism.wordpress.com/2026/03/23/230326>

שנועדו להעצים את הפגיעה בזכויות הנידונים למוות. כך למשל, בוטלה הדרישה שהתביעה תבקש את הטלת עונש המוות או תתמוך בהטלתו; בוטלה הדרישה כי גזר הדין יינתן פה אחד, באשר לתושבי האזור, ואף בוטלה הדרישה כי מדובר יהיה במוותב מנוסה ובעל ניסיון שיפוטי מספק כדי להטיל גזר דין בלתי הפיך. כמו כן, בוטלה האפשרות להקלה או להמתקת העונש, כמו גם זכות החנינה. אף סמכותו של ראש הממשלה לבקש את דחיית ביצועו של גזר הדין, הוגבלה באופן שבו ההארכה לא תעלה על 180 ימים.

209. כל אלה מלמדים על כך שהאמצעי שנבחר, לא רק שאינו בעל פוטנציאל הפגיעה הנמוך ביותר בזכויות, אלא הוא אמצעי שרירותי שבבסיסו, בין היתר, אפליה פסולה על רקע אתני-לאומי.

(3) מבחן המידתיות במובן הצר

210. החוק אינו עומד גם במבחן המידתיות במובן הצר, שכן הנזק הצפוי מהחוק יעלה על התועלת שתנבע ממנו. זאת, משום שמדובר בעונש מוות, שהוא במהותו אמצעי בלתי הפיך שאין ממנו חזרה.

211. הנזק הצפוי מתעצם, לא רק מעצם טיבו של עונש המוות כעונש בלתי הפיך, אלא גם בשל העובדה שקיים חשש סביר להרשעות שווא ולטעויות במערכת השיפוטית, בוודאי כאשר בוטלה הדרישה ביחס לתושבי האזור, כי גזר הדין יינתן פה אחד. ההקלה בדרישות הדיוניות ביחס לתושבי האזור מעלה משמעותית את הסיכון של שימוש שגוי בעונש מוות ומגדילה בכך את מרחב הטעויות והנזק הצפוי כתוצאה מיישומו של החוק.

212. שימוש מידתי בכלי זה ייתכן, אם בכלל, רק בתנאים מחמירים במיוחד שמטרתם לצמצם ככל הניתן את היתכנות הטעות. מטעמים אלה נקבע, למשל, ערעור אוטומטי על עונש מוות במדינות רבות, ביניהן אף בישראל, כפי שציינה והדגישה עו"ד וגנר מטעם הייעוץ המשפטי לממשלה בפני הוועדה, כמפורט בסעיף 86 להלן. בארצות הברית מוחל סטנדרט חוקתי של "heightened reliability" המחייב קיומם של תנאים דיוניים מחמירים, המכונים "super due process" בהליך משפטי שעשוי להוביל לעונש זה.

213. הנזק הצפוי, בנוסף לנזק הישיר שייגרם לנידונים למוות, הוא הנזק המצטבר לציבור הרחב לצד נזקים רוחביים למדינת ישראל, במיוחד מבחינת יחסי החוץ שלה, כפי שיפורט בהרחבה בפרק הבא.

214. ראשית, כפי שצוין בנייר העמדה מטעם בכירים לשעבר במערכת הביטחון ובמערכת המשפט, החוק יחליש את מדינת ישראל ויזיק ללכידות החברתית, שכן הוא יוביל להעמקת השסע החברתי והקיסוב בחברה הישראלית שממילא נמצאים בשפל עמוק בימים אלה. אחד המרכיבים החשובים בביטחונה של המדינה הוא הלכידות החברתית שבה. החוק עלול להביא למחלוקת חמורה בשאלות יסוד של ביטחון, של מוסר ושל משפט שיש בה כדי להעמיק את הקיסוב החברתי, ובכך לפגוע בביטחון ובחוסן הלאומי.

215. שנית, החוק מטיל כתם מוסרי על החברה הישראלית כולה ופוגע באמות מידה מוסריות ומצפוניות העומדים ביסודה של החברה והזהות הישראלית. הנימוק המוסרי, לפיו עונש מוות הוא עונש ששייך לתקופות ברבריות ולא לעידן מודרני של מדינת חוק, הוא נחלת רוב במדינות דמוקרטיות. מדינה המציבה גרדומים בכיכרותיה מדגימה אלימות קיצונית, מצלקת את הנשמה הקולקטיבית, מאבדת את יתרונה המוסרי ומשנה את אופייה.

216. בהקשר זה, ראו העמדה שהוצגה על ידי פרופ' חגי לוין במהלך הדיונים שהתקיימו בוועדה, לפיה עיגון עונש מוות בספר החוקים ושימוש בו בפועל, מוביל לפגיעה בבריאות הציבור. פרופ' לוין לא הצליח להציג

את עמדתו כדבעי במהלך הדיון, בשל מתקפות שספג מחברי הוועדה מסיעת "עוצמה יהודית", אך בראיון שקיים ברדיו 103FM הסביר והבהיר כ" **אם אנחנו נתחיל לעשות הוצאה להורג אני חושש שזה יגרום לטריגר של הטראומה אצל ניצולי הטבח - זה מה שמראה המחקר והניסיון בעולם**"⁵⁷.

217. מנגד, כפי שפורט בהרחבה לעיל, התועלת הצפויה מהחוק ביחס ליישום התכליות שלו, היא לא ברורה וספק אם בכלל תצמח ממנה תועלת או שמא נזקים כבדים בלבד, הן במישרין למי שייגזר עליו עונש מוות, והן בעקיפין לחברה הישראלית ולציבור הישראלי. ובעניין זה נשוב ונזכיר - **נקמת דם אינה תכלית ואינה תועלת**.

חלק שלישי: החוק פוגע באופן משמעותי במעמדה הבין לאומי של מדינת ישראל וביחסי החוץ שלה

218. החוק עומד בניגוד לחובותיה של מדינת ישראל לפי הדין הבינלאומי, ובראשן החובה לכבד ולהבטיח את הזכות לחיים. הזכות לחיים נחשבת לזכות יסוד במשפט הבינלאומי. היא מעוגנת בין היתר בסעיף 6 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966 (להלן: "האמנה"), והיא מבין הזכויות המעטות באמנה שלא ניתן לגרוע מהן אפילו במצב חירום. ישראל הצטרפה לאמנה בשנת 1991, ולפי הפרשנות המקובלת היא מחויבת לקיים את הוראותיה, הן ביחס לאנשים הנמצאים בשטחה הריבוני והן ביחס לאנשים שנמצאים בשטחים הנתונים תחת שליטה אפקטיבית שלה, לרבות כמובן הפלסטינים תושבי השטחים.

219. סעיף 6 לאמנה קובע כי לכל אדם יש זכות טבעית לחיים, אשר לא ניתן לשלול אותה באופן שרירותי. הסעיף אינו קובע איסור מוחלט על עונש מוות, אך הוא מתיר להטילו רק ב"מדינות שבהן לא בוטל עונש המוות". הוועדה לזכויות אדם שפועלת מכוח האמנה ומוסמכת לפרש אותה קבעה כי לאור האמור **מדינות שביטלו את עונש המוות שנהג בהן בעבר אינן רשאיות להשיבו על כנו**. משמע, ביטול עונש מוות הוא מעשה בלתי הפיך. יתרה מכך, מדינות אינן רשאיות להפוך עבירה, אשר במועד אשרור האמנה או בכל עת לאחר מכן, לא נשאה עונש מוות, לעבירה שעונשה מוות, ואינן רשאיות לשנות תנאים בעבירה קיימת באופן שיאפשר הטלת עונש מוות בנסיבות שבהן לא ניתן היה להטילו בעבר.

220. בנוסף, האמנה הגבילה את השימוש בעונש מוות לפשעים חמורים ביותר; שלא בענישה רטרואקטיבית; שהטלתו תיעשה על ידי בית משפט מוסמך, וכן חייבה לאפשר לנאשם את הזכות לפנות להמתקת העונש. 92 מדינות אשררו את הפרוטוקול אך ישראל אינה נמנית עמם.

221. בדומה לפרוטוקול השני לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, פרוטוקול 6 לאמנה האירופית לזכויות אדם משנת 1983 מתייחס אף הוא לביטול עונש המוות, למעט בגין פעולות שנעשות בזמן מלחמה. הוועדה לזכויות אדם של האו"ם ציינה שיש להגביל את השימוש בעונש מוות רק לפשעים חמורים ביותר, למשל לעניין שוד מזוין מצאה הוועדה כי הוא מפר את הזכות לחיים, והדגישה את הזכות להליך הוגן, שהוא בין היתר שיפוט על ידי טריבונל עצמאי ומתן זכות ערעור לנידון. בשנת 2002 קיבלה מועצת אירופה את פרוטוקול מספר 13 המבטל את עונש המוות באופן מוחלט ללא יוצא מן הכלל⁵⁸.

⁵⁷ אראל סג"ל ואיל ברקוביץ' 'פרופ' חגי לוין, יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור, חתם על עצומה הקוראת לעצור את קידום חוק עונש מוות למחבלים והסביר את עמדתו" **103FM** (18.2.26).

<https://103fm.maariv.co.il/programs/media.aspx?ZrqvVq=KFGJLJ&c41t4nzVQ=FJE>

⁵⁸ ר' סעיפים 9-10 במסמך הסקירה מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת.

222. מכאן שלפי כללי המשפט הבינלאומי, לאחר שישראל ביטלה את עונש המוות על עבירות רצח בשנת 1954, היא אינה רשאית להכניסו כיום מחדש לחוק העונשין, כפי שמוצע בהצעת החוק. כמו-כן, ספק רב אם היא רשאית לבטל את התנאים שנקבעו בצו בדבר הוראות בטחון ביחס להטלת עונש מוות בבית משפט צבאי, ובפרט את הדרישה שגזר הדין יוטל פה אחד.

223. כפי שצוין, בנוגע לבתי משפט צבאיים, בהם נקבע כי עונש המוות שיוחל בהם בהינתן הרשעה, יהיה ברירת המחדל, וכי סטייה ממנה לשם הטלת מאסר עולם תצריך הצדקה מיוחדת, מדובר אפוא מעשית בעונש ששקול לעונש חובה. לפי הוועדה לזכויות אדם, החובה לגזור עונש מוות הופכת את העונש לשרירותי ופסול על פי האמנה, מכיוון שהיא שוללת את סמכות בית המשפט לשקול את הנסיבות הספציפיות של הנאשם ושל העבירה במקרה שלפניו. לצד זאת ובנוסף, קובע החוק כי מפקד כוחות צה"ל – המחזיק בסמכויות הריבון בשטחים – לא יוכל להקל, להמיר, לשנות או לבטל עונש זה. קביעה זו מנוגדת חזיתית לזכות המפורשת שמעניקה האמנה לנידונים למוות לבקש חנינה או המתקה של גזר הדין. בהקשר זה יש לציין, כי הזכות של נידון למוות בבית משפט צבאי לבקש חנינה או המתקה עונש מעוגנת גם באמנת ז'נבה הרביעית וכן בסטנדרטים של האו"ם בנוגע למניעת פשיעה וצדק פלילי.

224. בנוסף לפגיעה החמורה האמורה בזכות לחיים, פוגע החוק באופן בוטה גם בזכות לשוויון המוגנת על ידי האמנה, בשל ההסדרים השונים שנקבעו בו, בין ההסדר שנקבע בחוק העונשין לבין ההסדר שנקבע בבתי המשפט הצבאיים ביחס לתושבי האזור. הפליה זו בין מורשעים בעבירות פליליות על רקע גזעני-לאומני-אתני אסורה הן לפי סעיף 2 לאמנה, המורה למדינות לכבד ולהבטיח את הזכויות המנויות בה, לרבות הזכות לחיים, ללא הפליה מכל סוג שהוא, והן לפי סעיף 26 לאמנה, שמעגן באופן ישיר את הזכות לשוויון. בהקשר זה קבעה הוועדה לזכויות אדם, כי די בכך שעונש המוות מושת בפועל בצורה לא פרופורציונלית על מיעוטים דתיים, גזעיים, ואחרים - כפי שקורה במדינות רבות - כדי לעורר חשש להפרת האמנה. קל וחומר, כך נראה, כאשר ההפליה נקבעת מראש בחוק עצמו⁵⁹.

225. ביום 31.3.26 פורסם גילוי דעת מטעם חוקרים וחוקרות המתמחים במשפט בין לאומי במוסדות אקדמיים בישראל בנוגע לחוק, בו הביעו זעזוע עמוק וגיננו באופן חד משמעי וברור את החוק שעבר, תוך שהדגישו כי החוק מפר באופן בוטה את הדין הבינלאומי. לדבריהם: "על בג"ץ לפסול אותו. אסור ליועמ"שית להגן עליו. אסור לאלוף הפיקוד ליישום אותו. על החברה האזרחית להתנגד לו. על הפוליטיקאים לפעול כדי לבטל אותו".

על גילוי הדעת חתומים משפטנים בכירים, ביניהם: פרופ' ארנה בן-נפתלי, פרופ' איל בנבנישתי, פרופ' אייל גרוס, פרופ' תמר אוסטובסקי-ברנדס, פרופ' גיא הרפז, ד"ר תמר מגידו, פרופ' דוד קרצמר, פרופ' יעל רונן, פרופ' יובל שני ועוד רבים נוספים, כמפורט בגילוי הדעת המצ"ב.

226. עוד צוין בגילוי הדעת כי בשל הסטנדרטים להם מחויבת מדינת ישראל כאמור לעיל, החוק מהווה הפרה ברורה של המשפט הבין-לאומי וכל צעד ליישום עלול לחשוף את המפקד הצבאי באזור, וכן אחרים הכפופים לפיקודו, לאחריות פלילית בין-לאומית.

החוק יוצר עבירה חדשה שדינה מוות (הריגה מכוונת מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל), והופך את עונש המוות הקיים בדין, החל בגדה המערבית ביחס לעבירה של הריגה כמעשה טרור, מעונש

⁵⁹ ר"י הי"ש 54 לעיל וההפניות שם.

שבשיקול דעת לעונש חובה, שלא ניתן לסטות ממנו אלא במקרים מיוחדים. בנוסף, הוא מנמיך את הדרישות הפרוצדורליות הנלוות להטלת עונש מוות אף בהחלטה שאינה פה אחד אלא ברוב של שני קצינים זוטרים, ואף אם התביעה לא דרשה להטיל עונש מוות. החוק גם מבטל את סמכותו של המפקד הצבאי להמיר את העונש או להקל בו, ומחייב לבצע את ההוצאה להורג בתלייה. צורת ענישה שנחשבת לפי הערה כללית 36 של וועדת זכויות האדם (2018), לאכזרית, בלתי אנושית ומשפילה.

227. חשיבות מיוחדת יש בעובדה שהחוק החדש מרחיב את הנסיבות המשפטיות בהן יחול עונש המוות, לכך שבפועל הוא יחול על נאשמים פלסטינים בלבד. הדבר מתאפשר הן משום שבבתי המשפט האזרחיים בישראל העונש יחול רק על עבירות שנעשו "מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל", מטרה שלא סביר שתיוחס לטרוריסטים יהודים, והן משום שההקלות הפרוצדורליות בהטלת עונש המוות בבתי המשפט הצבאיים בגדה המערבית יחולו במפורש על תושבי האזור שאינם אזרחי ישראל או תושביה. לפיכך, החוק מפר במפורש ובמשתמע הן את הזכות לחיים והן את האיסור על הפליה.

228. לאור זאת, טענו המשפטנים הבכירים בגילוי הדעת מטעמם, כי הטלת עונש מוות בנסיבות אלה עולה כדי אפליה גזעית, ובמקרים מסוימים אף כדי פשע אפרטהייד, שעשוי להקים אחריות פלילית בין לאומית לכל מי שמעורב בכך.

- גילוי דעת מטעם חוקרים וחוקרות משפט בין לאומי מיום 31.3.26 מצ"ב כנספח 22.

229. נוכח תפיסה זו של הדין הבינלאומי ביחס לעונש המוות, ברוב רובן של המדינות הדמוקרטיות בוטל עונש המוות או שהוא לא מיושם בפועל. במספר מדינות בארצות הברית, ביפן ובסינגפור קיים עונש מוות. ככלל, עונש מוות מבוצע בעיקר במדינות שאינן דמוקרטיות, כגון: סין, איראן, סעודיה וקוריאה הצפונית. במדינות האיחוד האירופי עונש המוות בוטל כליל וכל מדינה שמבקשת להצטרף לאיחוד לא יכולה לעשות כן ככל שקיים עונש מוות בספר החוקים שלה.

230. קבלת הצעת החוק משמעותה הצטרפותה של ישראל לגוש המדינות, שעיקרו לא דמוקרטי, המפעיל עונש מוות וזאת בניגוד למגמה העולמית בעשרות שנים האחרונות שהביאה לצמצום דרסטי במספר המדינות המפעילות עונש מוות. ודוק - יותר משני שלישים ממדינות העולם ביטלו את עונש המוות בחוק או בפועל, כאשר נכון לדצמבר 2024, 145 מדינות ביטלו את עונש המוות בפועל או בפרקטיקה. רק ב-54 מדינות עדיין קיים עונש מוות, ורובן מדינות דיקטטוריות בעולם השלישי (ר' פסקה 7-8 בסקירה מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת).

231. מבחינת האיחוד האירופי מדינות כאלה מוקצות, פסולות להצטרפות לגוש וסותרות חזיתית את הערכים המאחדים אותו. כשותפת הסחר המרכזית של ישראל, עונש מוות יביא להעמקת הבידוד הבינלאומי של ישראל, בידוד שהולך ומחריף ממילא ויחזק את תדמיתה כמדינה, הסוטה מעקרונות בינלאומיים המקובלים על המתקדמות שבדמוקרטיות.

232. על חומרת הסכנה ליחסי החוץ של מדינת ישראל אנו למדים בבירור מן העובדה כי ערב העברת החוק במליאה, שוגר איום ישיר של האיחוד האירופי על ישראל, לפיו ככל שהחוק יעבור, יוטלו סנקציות על ישראל, תוך שגורמים בכירים באירופה אמרו כי "ישראל דוהרת לתהום מוסרי ולא נוכל לעמוד מנגד"⁶⁰.

233. לא בכדי, מיד לאחר שעבר החוק, יצא שר החוץ, גדעון סער, במסר למדינות אירופה וניסה להגן עליו תוך שטען כי החוק מותיר שיקול דעת לשופטים, מאפשר זכות ערעור ומשאיר לנשיא המדינה את הסמכות להעניק חקיקה או להמתיק את העונש, כפי שמקובל בארה"ב. טיעונים אלה אינם נכונים כלל וכלל לגופו של עניין, משום שכאמור אין לנשיא סמכות לחון עבריינים באזור והסמכות של המפקד הצבאי לחון או להמתיק את עונשם של הנידונים למוות - ניטלה ממנו בחוק. כמו כן, שיקול הדעת השיפוטי נשלל ולמצער צומצם באופן מהותי שעה שנקבע עונש מוות חובה דה-פקטו באזור. יחד עם זאת, עצם העובדה ששר החוץ מיהר להעביר למדינות אירופה מסר מרגיע מטעמו, מעיד בבירור על כך שהחוק צפוי לפגוע ביחסי החוץ של מדינת ישראל, דבר שעלול לגרום אף אחריות פלילית לנוגעים בדבר ובאופן עקיף לפגוע בציבור הישראלי כולו, לרבות על דרך הטלת סנקציות כלכליות.

234. **עוד פורסם באותו הערב בו עבר החוק, כי גורמים מדיניים בירושלים שיגרו מסר נוסף למנהיגי מדינות אירופה לפיו: "לפני שאתם מקבלים החלטה ונוקטים בסנקציות נגדנו, תמתינו לראות האם בג"ץ פוסל את החוק". דברים אלה מלמדים, עד כמה עיני כולם נשואות לבג"ץ, אשר הוא הגורם הסופי שיכשיר או יפסול את החוק נשוא העתירה.**

חלק רביעי: החוק נחקק בחוסר סמכות ביחס לגדה המערבית

235. מאז כניסת צה"ל לאזור ועד היום ממשלת ישראל לא הפעילה את סמכותה הקבועה בפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948 להחיל את המשפט, השיפוט והמינהל של המדינה על שטחי האזור, ושר הביטחון לא הוציא מנשר המגדיר את השטחים הנ"ל ככאלה המוחזקים על ידי צה"ל לפי פקודת שטח השיפוט והסמכויות, התש"ח-1948 (בג"ץ 390/79 דויקאת נ' ממשלת ישראל, פ"ד לד(1) 1 (1979) (להלן: עניין דויקאת); בג"ץ 2612/94 שעאר נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד מח(3) 675, 681 (1994) (להלן: עניין שעאר); בג"ץ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נ' כנסת ישראל, פ"ד נט(2) 481, 514 (2005) (להלן: עניין חוף עזה)). המשמעות המעשית של הדבר היא כי משפט מדינת ישראל אינו חל באזור, ומערכת המשפט החלה בו מאז חודש יוני 1967 היא זו הקבועה בדיני ה"תפיסה לוחמתית" – Belligerent Occupation, כפי שהדבר השתקף בעמדתן העקבית של ממשלות ישראל לדורותיהן ובפסיקתו של בית משפט זה.

ראו, בין רבים: עניין דויקאת, בעמ' 13; בג"ץ 69/81 אבו עיטה נ' מפקד אזור יהודה ושומרון, פ"ד לז(2) 197, 228 (1983) (להלן: עניין אבו עיטה); עניין שעאר, בעמ' 681; עניין חוף עזה, בעמ' 514 ו-558-559; בג"ץ 393/82 ג'מעית אסכאן נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד לז(4) 785, 792 (1983) (להלן: עניין ג'מעית אסכאן); בג"ץ 7957/04 מראעבה נ' ראש ממשלת ישראל, פ"ד ס(2) 477, 492 (2005) (להלן: עניין מראעבה); בג"ץ 794/17 זיאדה נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פסקה 20 לחוות הדעת של המשנה לנשיאה (בדימי), השופט ס' ג'ובראן (31.10.2017) (להלן: עניין זיאדה). בקשה לקיים דיון נוסף נדחתה בדנג"ץ 9367/17 זיאדה נ' מפקד כוחות הצבא בגדה המערבית (30.5.2018) (להלן: דנג"ץ זיאדה);

⁶⁰ ירון אברהם "פרסום ראשון | האיחוד האירופי באיום ישיר על ישראל: אם חוק עונש מוות למחבלים יעבור - נטיל עליכם סנקציות" N12 (30.3.26). https://www.mako.co.il/news-world/2026_q1/Article-54bcd41fe3d91027.htm

השווה הראל ארנון "ישראל ביהודה ושומרון: היבטים מן המשפט הבינלאומי" **דיני מקרקעין והמשפט הבינלאומי ביהודה ושומרון** 77, 83-90 (2013).

236. בהתאם לתפיסה משפטית זו הוקם באזור ממשל צבאי שבראשו עומד מפקד צבאי (עניין ג'מעית אסכאן, בעמ' 792). במאמר שכתב התייחס מ' שמגר, לימים נשיא בית המשפט העליון, למצב דברים זה בצינו כי:

"כאשר כוח צבאי נוטל לידי את השליטה היעילה בשטח, שהיה לפני כן בתחום שלטונו של האויב שניגף בפניו, הרי עובדת החזקה היעילה בשטח היא המקנה למפקד הכוח הצבאי, החולש מעתה על האזור, את סמכויותיו, ומכוחה מתרכזות בו החובות והזכויות המתלוות לשליטתו זו" (ההדגשות במקור; מאיר שמגר "המשפט בשטחים המוחזקים ע"י צה"ל" הפרקליט כ"ג 540, 540 (1967) (להלן: המשפט בשטחים המוחזקים); ראו עוד Meir Shamgar, *Legal Concepts and Problems of the Israeli Military Government – the Initial Stage, in MILITARY GOVERNMENT IN THE TERRITORIES ADMINSTRATED BY Legal* ISRAEL 1967-1980: THE LEGAL ASPECTS 13, 14, 28 (1982) (להלן: Legal Concepts); ראו גם עניין אבו עיטה, בעמ' 228 ו-230).

237. תפיסה זו באה לידי ביטוי משפטי-הצהרתי במנשר בדבר נטילת השלטון ע"י צה"ל (מס' 1), התשכ"ז-1967 שפרסם מפקד כוחות צה"ל באזור מיד בסמוך לאחר כניסתו לשטח בחודש יוני 1967, שבו נקבע כי "צבא הגנה לישראל נכנס היום לאזור ונטל לידי את השליטה וקיום הבטחון והסדר הציבורי באזור". עוד באותו היום פרסם מפקד כוחות צה"ל באזור את המנשר בדבר סדרי שלטון ומשפט (אזור הגדה המערבית) (מס' 2), התשכ"ז-1967 (להלן: מנשר מס' 2) שבו נקבע בסעיף 3(א) כי "כל סמכות של שלטון, חקיקה, מינוי ומינהל לגבי האזור או תושביו תהא מעתה נתונה בידי בלבד ותופעל רק על ידי או על ידי מי שיתמנה לכך על ידי או יפעל מטעמי".

כפי שמציין מ' שמגר, הגם שאין לראות במנשרים אלה את הבסיס המשפטי לשלטונו של צה"ל בשטחי האזור, הם משקפים את הפרקטיקה המקובלת לפיה הכוח הצבאי הנוטל לידי את החזקה היעילה בשטח מודיע ומצהיר על פעולה זו (המשפט בשטחים המוחזקים, בעמ' 541; ראו עוד משה דרורי החקיקה באזור יהודה ושומרון 111 (1975) (להלן: **דרורי**)).

238. כפי שנקבע לא אחת בפסיקתו של בית משפט זה, חרף שליטתו בשטח הנתון בתפיסה לוחמתית, המפקד הצבאי אינו הריבון שם והגישה המקובלת היא כי תפיסת החזקה בשטח אינה גוררת מאליה גם את העברת הריבונות בשטח המוחזק מן הריבון הקודם אל המפקד הצבאי (בג"ץ 2056/04 **מועצת הכפר בית סוריק נ' ממשלת ישראל**, פ"ד נח(5) 807, 832 (2004) (להלן: עניין בית סוריק); עניין חוף עזה, בעמ' 520-521; דרורי, בעמ' 33). כפועל היוצא מכך, סמכות המפקד הצבאי היא זמנית מטבעה במובן זה שמשכה הוא כמשך תקופת החזקה היעילה של השטח על ידי השלטון הצבאי (עניין חוף עזה, בעמ' 521; Legal Concepts, בעמ' 46), גם אם זמניות זו נמשכת תקופה ארוכת שנים (עניין ג'מעית אסכאן, בעמ' 802-803; עניין חוף עזה, בעמ' 521). בהפעלת סמכותו כפוף המפקד הצבאי למערכת הנורמטיבית שבמסגרתה הוא פועל – היינו, כללי המשפט הבינלאומי הפומבי, ובמרכזם הדינים העוסקים בתפיסה לוחמתית (ראו, בין היתר: עניין מראעבה, בעמ' 492; עניין חוף עזה, בעמ' 514). כללים אלה מעוגנים במשפט הבינלאומי המנהגי ובמשפט הבינלאומי ההסכמי שהמדינה צד לו. כבר נפסק כי מבחינת התפיסה הלוחמתית הנוהגת באזור, ובהיעדר חקיקה "מזרימה" המעגנת במשפט הפנימי של ישראל נורמות בינלאומיות הסכמיות, הנורמות העיקריות החלות באזור הן אלו הכלולות בתקנות בדבר דיניה ומנהגיה של המלחמה ביבשה משנת 1907,

הנספחות להסכם האג הרביעי מ-1907 (להלן: תקנות האג) והנושאות אופי מנהגי (עניין דויקאט; עניין ג'מעית אסכאן, בעמ' 793; עניין בית סוריק, בעמ' 827; עניין חוף עזה, בעמ' 584; YORAM DINSTEIN, (2009) 5 THE INTERNATIONAL LAW OF BELLIGERENT OCCUPATION (להלן: דינשטיין)).

239. כמו כן, גישתן ארוכת השנים של ממשלות ישראל הייתה להכיר בתחולת החלקים ההומניטאריים של אמנת ג'נבה בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה משנת 1949 (להלן: "אמנת ג'נבה הרביעית"), הגם שאמנה זו בעת כינונה הייתה בעיקרה קונסטיטוטיובית (עניין ג'מעית אסכאן, בעמ' 793-794; עניין מראעבה, בעמ' 492; עניין בית סוריק, בעמ' 827; לעמדה הגורסת כי במרוצת השנים הפכו ההוראות הכלולות באמנה למנהגיות, ראו ארנה בן-נפתלי ויובל שני המשפט הבינלאומי בין מלחמה לשלום 131-133 (2006) (להלן: בן-נפתלי ושני); AEYAL GROSS, THE WRITING ON THE WALL: RETHINKING THE INTERNATIONAL LAW OF OCCUPATION (2017) (להלן: גרוס). עוד ראו עמדתו של דינשטיין לפיה כיום הוראות אמנה זו מחייבות במלואן את ישראל, שם, בעמ' 30). דינים אלה ניתן להשלים, במקרים המתאימים, באמצעות נורמות השאובות מדיני זכויות האדם הבינלאומיים (בג"ץ 769/02 הועד הציבורי נגד העיוניים בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד סב(1) 507, 545-547 (2006); בג"ץ 3969/06 אלחרוב נ' מפקד כוחות צה"ל בגדה המערבית, פסקה 10 (22.10.2009); דו"ח הוועדה הציבורית לבדיקת האירוע הימי מיום 31 במאי 2010-63-58 וההפניות המובאות שם (חלק שני, פברואר 2013)).

240. נקודת המוצא של כללי המשפט הבינלאומי עליהם עמדנו – המעוגנת במנשר מס' 2 – היא כי **יש לכבד, ככל האפשר, את החוקים שהיו בתוקף באזור במועד כניסת צה"ל לשטח**. אכן, כינון השלטון הצבאי באזור בשנת 1967 לא היה בו כדי לשנות על אתר את סדרי המשפט והשיפוט שנהגו שם, והדין החל באזור עד לאותו המועד – קרי דברי החקיקה העות'מאניים, המנדטוריים והירדניים שהיו בתוקף באותו מועד – לא התבטל מאלו בשל חילופי השליטה (בג"ץ 375/14 הרשות לשמירת הטבע והגנים הלאומיים נ' מועצה אזורית מגילות ים המלח, פסקה 11 (22.8.2016) (להלן: עניין רשות הטבע והגנים); המשפט בשטחים המוחזקים, בעמ' 541). הדבר קיבל ביטוי מפורש בסעיף 2 למנשר מס' 2 הקובע כך:

"המשפט שהיה קיים באזור ביום כ"ח באייר תשכ"ז (7 ביוני 1967) יעמוד בתוקפו, עד כמה שאין בו משום סתירה למנשר זה או לכל מנשר או צו, שיינתנו על ידי, ובשינויים הנובעים מכינונו של שלטון צבא הגנה לישראל באזור".

241. לצד זאת, מסורה למפקד הצבאי סמכות מכוח דיני התפיסה הלוחמתית לשנות את הדין המקומי (ראו, למשל: עניין חוף עזה, בעמ' 519) ובמסגרת זו הותקנה באזור תחיקת ביטחון מקיפה (עניין רשות הטבע והגנים, פסקה 11; דרורי, בעמ' 207; המשפט בשטחים המוחזקים, בעמ' 544; ראו עוד איל זמיר אדמות המדינה ביהודה ושומרון 2 (1985) (להלן: איל זמיר); Adam Shinar, *Israel's External Constitution: Friends, Enemies, and the Constitutional/Administrative Law Distinction*, 57(3) VA. J. INT'L (L. 735 (2018)).

242. מקור נוסף של דינים החלים באזור הוא עקרונות היסוד של המשפט המינהלי הישראלי, הנוגעים לשימוש בסמכות שלטונית של עובד ציבור. בין היתר, מדובר בכללים של הגינות מהותית ודיונית ובכללי מידתיות המחייבים את המפקד הצבאי בפעולתו (עניין ג'מעית אסכאן, בעמ' 792-793, ובעמ' 810; עניין מראעבה, בעמ' 492; עניין חוף עזה, בעמ' 519-520). תחולתם של עקרונות אלה אין בה משום החלה של המשפט הישראלי באזור ועל תושביו. משמעות החלתם היא כי נושאי תפקיד ישראלים הפועלים בשטח נושאים עמם חובה לנהוג על פי אמות המידה הנוספות המתחייבות מעובדת היותם חלק מהרשות המינהלית הישראלית (עניין אבו עיטה, בעמ' 231).

243. היוצא מן האמור הוא כי הכללים המשפטיים החלים באזור מורכבים מרבדים של מקורות נורמטיביים ובהם: כללי המשפט הבינלאומי הפומבי, ובעיקר דיני התפיסה הלוחמתית; הדין המקומי שהיה קיים באזור ערב כניסת כוחות צה"ל לאזור; תחיקת הביטחון של המפקד הצבאי; וכן עקרונות היסוד של המשפט המינהלי הישראלי. פעולותיו של המפקד הצבאי באזור כזרוע של הרשות המבצעת בכל הנוגע לקביעה וליישום של הכללים המשפטיים האמורים, נתונות לביקורת שיפוטית (על מקור סמכותו של בית המשפט בהקשר זה עמד השופט (כתוארו אז) א' ברק בעניין ג'מעית אסכאן, בעמ' 809-810; וראו לעניין זה את סעיף 15(ד) לחוק-יסוד: השפיטה וכן סעיף 5א לחוק בתי משפט לעניינים מינהליים, התש"ס-2000).

244. הנה כי כן, צוויו של המפקד הצבאי הם הדרך המקובלת לחקיקה בשטח הכבוש, שכן בדרך זו הוא נדרש ויכול להפעיל עצמאות בשיקול הדעת ולחוקק בהתאם למגבלות שמטיל עליו המשפט הבין-לאומי. על פי החוק מושא עתירה זו, שר הביטחון מורה למפקד הצבאי לתקן את הצו בדבר הוראות ביטחון. את ההתערבות של המחוקק הישראלי בחקיקה מטעם המפקד הצבאי היטיב לנסח הייעוץ המשפטי לכנסת:

"לכאורה, הצעת החוק מתבססת על העיקרון לפיו החקיקה באזור היא באמצעות צווים של המפקד הצבאי באזור, שהיא, כאמור, אכן דרך המלך המקובלת והנהוגה לאורך השנים לחקיקה בשטחי האזור. עם זאת, לאור העובדה כי הסעיף המוצע קובע מראש את תוכן החקיקה שעתידיה להיות מעוגנת בתחיקת הביטחון, וזאת ללא הותרת שיקול דעת לשר הביטחון או למפקד כוחות צה"ל באזור, הרי שניתן לראות את התיקון כסוג של חקיקה ישירה של הכנסת בשטחי האזור".

245. כפי שהובא בחלק העובדתי לעתירה, נציג הצבא בדיוני הכנסת, רס"ן תכלת מרדכי פייגנסון, הבהיר כי הבעייתיות שבכבילת שיקול דעתו של המפקד הצבאי מעמיקה נוכח העובדה שמדובר בחקיקה, "שנוגעת לנושאים פליליים-ביטחוניים, שזה לב ליבת הסמכות של המפקד הצבאי", ובתוך כך נוטלת ממנו סמכויות ומגבילה את שיקול דעתו ואת מרחב הפעולה שלו⁶¹.

246. בבג"ץ חוק ההסדרה, נדון מקרה דומה בו הכנסת חוקה חוק שיש בו תחולה ישירה על האזור. שם נקבע, כי חוק ההסדרה עומד בסתירה לעיקרון הריבונות הטריטוריאלית והוא חריג בנוף בדברי החקיקה הישראלים.

247. כפי שנקבע בפסקה 32 לפסק דינה של כב' הנשיאה (בדימי) א' חיות, אין זה המקרה הראשון שבו מחוקקת הכנסת חוקים אשר להם תחולה ישירה בשטחי האזור (ראו חוק לתיקון ולהארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשס"ז-2007); עוד ראו: רובינשטיין, בעמ' 448-450; משה דרורי "ההתיישבות הישראלית ביו"ש והמשפט הנוהג בה" העלייה אל ההר ההתיישבות היהודית המתחדשת ביהודה ושומרון 217, 218-219 (2002); ראו עוד בג"ץ 5808/93 חברה כלכלית לירושלים בע"מ נ' מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון, פ"ד מט(1) 89, 97 (1995), אך חקיקה זו – בשונה מחוק ההסדרה שלפנינו – נועדה בעיקרה ליצור האחדה בדין החל על ישראלים בשטחי האזור ובשטחי ישראל, ולאפשר למדינה לאכוף את שלטונה וחוקיה על אזרחיה תושבי האזור (ראו עוד התפרקותה של פרדיגמת הכיבוש בשטחים, בעמ' 24-25). חוק ההסדרה לעומת זאת, מטרתו שונה. הוא לא נועד לקדם תכליות של האחדת הדין על אזרחים ישראלים ואף לא לייעל את אכיפתו. החוק נועד להסדיר ולהכשיר בדיעבד בנייה בלתי חוקית שבוצעה בישובים ישראלים באזור, וכפי שיבואר להלן הסדרה זו יש לה השלכות

⁶¹ פרוטוקול מס' 535 משיבת הוועדה מיום 7.1.2026, 10; פרוטוקול מס' 541 משיבת הוועדה מיום 14.1.2026, 51.

פוגעניות מרחיקות לכת על זכויות מהותיות של הפלסטינים באזור. זאת, הגם – שכאמור מעלה – המשפט, השיפוט והמינהל הישראלי אינם חלים בשטחים אלה ולתושבי האזור הפלסטינים אין מעמד בישראל.

248. עוד קבעה הנשיאה (בדימי) א' חיות כי:

“הקושי בהחלה האקסטרה-טריטוריאלית של חוק ההסדרה מתעצם לנוכח התפיסה הנורמטיבית שעליה עמדנו, לפיה המסגרת המשפטית שחלה בשטחי האזור היא זו הקבועה בדיני התפיסה הלוחמתית ובהתאם לאמור במנשר מס' 2, הנורמה הבסיסית החלה באזור היא שסמכות החקיקה נתונה למפקד הצבאי. כזכור, קבע המפקד הצבאי בסעיף 3(א) למנשר הנ"ל כי כל סמכויות החקיקה לגבי האזור או תושביו נתונות בידי ויפועלו על ידו או על ידי מי מטעמו בלבד (יעל רונן “תחולתו של חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו בגדה המערבית” שערי משפט ז 149, 162 (2014)). המפקד הצבאי הוא אמנם אורגן מינהלי הפועל כחלק מהרשות המבצעת והוא נתון למרות הממשלה (ראו סעיף 2(א) לחוק-יסוד: הצבא), הפועלת מכוח אמון הכנסת (ראו סעיף 3 לחוק-יסוד: הממשלה). אך בהינתן הגישה של ממשלות ישראל לדורותיהן ולאורך עשרות שנים כי המפקד הצבאי הוא בעל סמכות החקיקה באזור, קיים קושי רב לשנות את נורמת הבסיס הנוהגת באשר לזהות הגורם המוסמך לחוקק באזור בעקיפין ובדרך של קביעת הסדרים פרטניים. בנסיבות אלה, סוגיית סמכותה של הכנסת לחוקק חוקים אשר להם תחולה ישירה באזור, כמו גם שאלת כפיפותה של הכנסת בחקיקה מעין זו לכללי המשפט הבינלאומי החלים בשטח הנתון בתפיסה לוחמתית, מעוררות קשיים לא מבוטלים ואינן נקיות מספקות”.

249. לעמדתה זו, הצטרפו המשנה לנשיאה מלצר, והשופטים הנדל, פוגלמן, עמית, ברק-ארז, מזוז וברון, כנגד דעתו החולקת של השופט סולברג, שסבר כי הכנסת מוסמכת לחוקק חוקים שלהם תחולה ישירה על הגדה המערבית, שכן המפקד הצבאי נתון למרותה של הממשלה והיא מכהנת מכוח אמון הכנסת.

250. דעת הרוב מלמדת אפוא כי חקיקת חוק שחל בתחולה ישירה על הגדה המערבית הוא חריג לעיקרון התחולה הטריטוריאלית ומהווה סטייה מהנורמה החקיקתית באזור זה עשרות שנים. מהפסיקה עולה, כי קשיים אלו מעמיקים בנסיבות בהן החוק לא נועד לייעל אכיפה ולייצר האחדה בדין בין מתנחלים, אזרחים ישראלים המתגוררים בגדה המערבית, לבין אזרחים ישראלים המתגוררים בישראל, וכאשר לחוק יש השלכות פוגעניות על הזכויות המהותיות של התושבים המוגנים. נסיבות אלו מתקיימות, באופן החמור והמובהק ביותר, בחוק נשוא העתירה, ובפרט לעניין הפגיעה בזכויות התושבים, שלגביהם נקבע הסדר מחמיר משמעותית ביחס להסדר שנקבע בחוק העונשין, לפיו עונש מוות הוא עונש ברירת מחדל.

251. כפי שנקבע בסעיף 67 למסמך הסקירה מטעם הייעוץ המשפטי לכנסת, החוק מתבססת, לכאורה, על העיקרון לפיו החקיקה באזור היא באמצעות צווים של המפקד הצבאי באזור, שהיא כאמור דרך המלך. עם זאת, לאור העובדה כי הסעיף המוצע **קובע מראש את תוכן החקיקה שעתידה להיות מעוגנת בתחיקת הביטחון, וזאת ללא הותרת שיקול דעת לשר הביטחון או למפקד כוחות צה"ל באזור**, הרי שניתן לראות בו כחקיקה ישירה של הכנסת בשטחי האזור.

252. כפי שהודגש על ידי הייעוץ המשפטי לכנסת, למרות שקיימות דוגמאות להפעלת סמכויות החקיקה החוץ-טריטוריאליות של הכנסת גם בשטחי האזור, המקרה הנוסף היחיד בספר החוקים שבו ננקט דפוס חקיקה דומה הוא חוק איסור הקמת מצבות זיכרון לזכר מבצעי מעשי טרור, התשנ"ח-1998. ואולם, בחוק זה דובר

על מתן הנחיה ביצועית לשר הביטחון להורות למפקד כוחות צה"ל באזור להסיר מצבות זיכרון שהקמתן מהווה עבירה, ולא בקביעה ישירה של תוכן הנורמה בשטחי האזור, תוך התערבות בסמכויות החקיקה שהותרו, ככלל, עד היום בידי המפקד הצבאי.

253. עוד נקבע על ידי הייעוץ המשפטי לכנסת, כי בענייננו, החריגה מדפוס החקיקה הנהוג משמעותית במיוחד, לנוכח העובדה שההסדרים המוצעים בסעיף 3 לחוק, משפיעים במישרין על זכויות נאשמים בהליכים המתנהלים באזור. יתרה מכך, השפעתם של ההסדרים המוצעים תהיה בפועל אך ורק על זכויותיהם של תושבי האזור הפלסטינים ולא על זכויות ישראלים באזור (אשר עומדים לדין לפי הוראות חוק העונשין ובפני בתי המשפט האזרחיים בישראל). בכך, יש חריגה משמעותית מן המדיניות הזהירה שנקטה עד עתה לפיה הכנסת נמנעה, לרוב, מהחלה ישירה של חקיקה על האזור, בפרט כאשר חקיקה זו עסקה בזכויותיהם ובחובותיהם של מי שאינם אזרחי ישראל.

254. כן נקבע, כי החוק יוצר חוסר בהירות נורמטיבית עבור המפקד הצבאי, וזאת בשל הכפפת תחיקת הביטחון לחקיקה ישירה של הכנסת, בד בבד עם כפיפותו של המפקד הצבאי לדיני התפיסה הלוחמתית והמשפט הבינלאומי. בהתאם לדינים אלה, החקיקה באזור נבחנת לאור הוראות המשפט הבינלאומי, ובפרט תקנה 43 לתקנות האג, הקובעת כי "בעבור סמכות השלטון החוקי למעשה לידי הכובש, עליו לנקוט בכל האמצעים שביכולתו על מנת להחזיר ולהבטיח במידת האפשר את הסדר והחיים הציבוריים, תוך כיבוד החוקים שבתוקף בארץ אלא אם כן קיימת מניעה מוחלטת לכך".

במובן זה, החוק יוצר אפוא מתח בין שתי מערכות דינים האמורות ומותיר את המפקד הצבאי בחוסר בהירות כמי שבידיו סמכויות החקיקה באזור.

255. לכך יש להוסיף את הזכויות הנגזרות ממעמד המיוחד של התושבים הפלסטינים באזור כ"תושבים מוגנים". המונח "תושבים מוגנים" אינו מופיע בתקנות האג, המתייחסות לחובות כלפי ה"אוכלוסייה המקומית" ואולם, בדונו בדיני התפיסה הלוחמתית החלים באזור ובהגנות הנתונות מכוחם לתושבים הפלסטינים המתגוררים באזור, התייחס בית משפט נכבד זה לתושבים אלה כ"תושבים מוגנים", על פי הגדרתו של מונח זה בסעיף 4 לאמנת ג'נבה הרביעית, הקובעת כי:

"Persons protected by the Convention are those who, at a given moment and in any manner whatsoever, find themselves, in case of a conflict or occupation, in the hands of a Party to the conflict or Occupying Power of which they are not nationals [...]"⁶².

כמו כן ראה בית המשפט הנכבד בסעיף 27 לאמנת ג'נבה הרביעית – המונה שורה של זכויות אדם הנתונות לתושבים מוגנים – מקור אשר ממנו יש לשאוב את ההגנה על זכויות אלה של תושבי האזור הפלסטינים (בג"ץ 3239/02 מרעב נ' מפקד כוחות צה"ל באזור יהודה ושומרון, פ"ד נז(2) 349, 365 (2003); בג"ץ 4764/04 רופאים לזכויות אדם נ' מפקד כוחות צה"ל בעזה, פ"ד נח(5) 385, 394 (2004); עניין בית סוריק, בעמ' 836; עניין מראעבה, בעמ' 504).

256. מקורות נורמטיביים אלה, מחייבים את המפקד הצבאי כשהוא פועל ביחס לתושבי האזור וחלה עליו החובה לשמור על מעמדם ההומינטרי. לצד זאת, יש לקחת בחשבון במסגרת הבחינה החוקתית של החוק כי מעבר לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, קיימים בענייננו מקורות נורמטיביים שמקורם במשפט

⁶² ר' פסקה 33 לפסק דינה של כב' הנשיאה א' חיות בבג"ץ חוק ההסדרה וההפניות שם.

הבינלאומי אשר יש להביאם בחשבון במסגרת הבחינה החוקתית. למקורות אלה, ולאופן שבו פורשו על ידי בית משפט זה לאורך השנים, השפעה על זכותם של הפלסטינים תושבי האזור ביחס לזכויות חוקתיות ובראשן הזכות לחיים, לכבוד האדם ולשוויון, וכן על היקף ההגנה הניתנת לזכויותיהם אלה (ראו, בין רבים: בג"ץ 2150/07 **אבו צפייה נ' שר הביטחון**, פסקה 20 לחוות הדעת של השופט ע' פוגלמן (29.12.2009) (להלן: עניין אבו צפייה); בג"ץ 281/11 **ראש מועצת בית איכסא נ' שר הביטחון**, פסקה 26 (6.9.2011) (להלן: עניין בית איכסא); בג"ץ 9594/09 **פורום משפטי למען ארץ ישראל נ' ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי**, פסקה 19 (21.4.2010); ראו עוד בן-נפתלי ושני, בעמ' 178-179; התפרקותה של פרדיגמת הכיבוש בשטחים, בעמ' 20-21; דינשטיין, בעמ' 130).

257. נציגי צה"ל ונציגי משרד המשפטים הדגישו בדיוני הוועדה לביטחון לאומי, כי חקיקת חוק שחל בתחולה ישירה על הגדה המערבית יכולה גם לעלות כדי החלת ריבונות בשטח כבוש באופן לא חוקי, ובהתאם, כ"סיפוח דה-פקטו", כפי שהובא בחלק העובדתי לעתירה. בהתאם לכללי המשפט הבין לאומי הפומבי ודיני הכיבוש בפרט, חל איסור על סיפוח שטח כבוש כאשר איסור זה הוכר כבעל מעמד מנהגי⁶³.

258. נוכח כל האמור לעיל, ברי כי הכנסת אינה מוסמכת לחוקק חוק שתחולתו ישירה ביחס לגדה המערבית, כשתוכנו של החוק נועד ליצור דיפרנציאציה בין תושבי האזור היהודים לבין תושבי האזור הפלסטינים, לא כל שכן כאשר תוכנו של החוק מנוגד לזכויות אדם מוגנות של תושבי האזור על פי כללי הדין הבין-לאומי. די בכך, כדי להורות על בטלותו של החוק, בדיוק כפי שעשה בג"ץ בעניין חוק ההסדרה, שם נידון חוק שנסב סביב פגיעה בזכות הקניין של תושבי האזור. מכוח קל וחומר, נכון שבעתיים כי כך ייעשה בהתייחס לחוק נשוא העתירה שלפנינו, אשר פוגע בזכויות היסוד הבסיסיות ביותר של האדם, ובראשן הזכות לחיים, ובהעדר עמידתו של חוק זה בכל אמת מידה חוקתית.

סוף דבר

אשר על כן ולאור כל האמור מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא מלפניו, בדחיפות עליונה, את הצווים על תנאי כמבוקש בעתירה.

כמו כן, מתבקש בית המשפט ליתן צו ארעי, כמפורט ברישא העתירה ולהפכו, לאחר תשובת המשיבים לצו ביניים.

כן מתבקש בית המשפט הנכבד לקבוע את העתירה לדיון בדחיפות עליונה, לעשות את הצווים על תנאי למוחלטים ולחייב את המשיבים בהוצאות העתירה לרבות שכר טרחת עו"ד.

קמילה אביגייל מיכמן, עו"ד
ב"כ העותרים

דפנה הולץ-לכנר, עו"ד
ב"כ העותרים

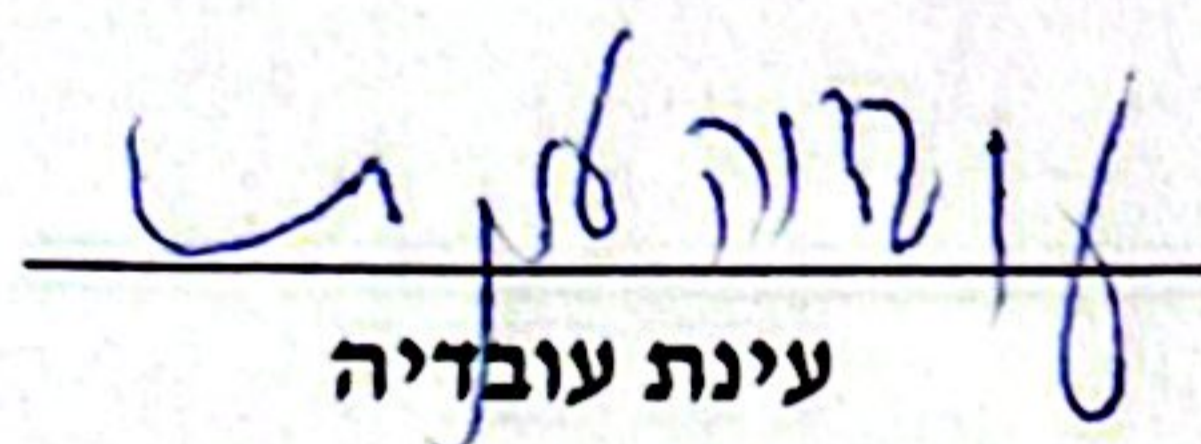
היום, 5 אפריל 2026.

Advisory Opinion Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, ICJ (9 July ⁶³ (2004) para 87.

תצהיר

אני הח"מ, **עינת עובדיה**, ת.ז. 043553312, מנכ"לית עמותת זולת לשוויון וזכויות אדם, העותרת מס' 2, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אהיה צפויה לעונשים הקבועים בחוק אם לא אעשה כן, מצהירה בזה בכתב כדלקמן:

1. הנני נותנת תצהירי זה בתמיכה לעתירה לבג"ץ של ח"כ גלעד קריב ואחרים נגד הכנסת ואחרים, לביטול חוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026.
2. העובדות המפורטות בסעיפים 181-187, 116-118, 20-92, 13-17, 1-3 לעתירה הן בידיעתי האישית והאמור בסעיפים 188-258, 119-180, 93-115, 18-19, 4-12 הן לפי מיטב ידיעתי ואמונתי ובהתאם לייעוץ המשפטי שקיבלתי.
3. זהו שמי זו חתימתי ותוכן תצהירי אמת.

עינת עובדיה

אישור

הריני מאשרת, כי ביום 5 בחודש אפריל 2026, בשעה 17:30, הופיעה לפניי דפנה הולץ לכנר, מ.ר. 16001, הגב' **עינת עובדיה**, ת.ז. 043553312 שזוהתה על ידי והמוכרת לי אישית ו/או כלקוח קבוע בהתאם להגדרת כלל 14 (ג) לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986. ההופעה לפניי בוצעה באמצעות היוועדות חזיתית אשר מתועדת אצלי, כאשר המצהירה מופיעה לפניי על גבי הצג, עת הצהרתה מושא האימות לפנייה והיא מצהירה בפניי כי היא מצויה במדינת ישראל בזמן החתימה והאימות והיא מסכימה לתיעוד החזותי ועשיית השימוש בו. לאחר שהוזהרתי את המצהירה, כי עליה להצהיר את האמת, וכי היא צפוי לעונשים הקבועים בחוק אם לא תעשה כן, אישרה הנ"ל את נכונות הצהרתה אשר הוצגה לי במלואה במסגרת ההיוועדות החזותית וחתמה עליה מולי.

דפנה הולץ-לכנר, עו"ד
מ.ר. 16001

דפנה הולץ לכנר, עו"ד

הצעת חוק לקריאה השנייה ולקריאה השלישית

מספר פנימי : 2199298
מספר סימוכין : 2025-001649
נספח מס' כ-1159/א'
(פ/25/1738 ; פ/25/2761)

חוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026

1. מטרת החוק מטרתו של חוק זה לקבוע עונש מוות למחבלים שביצעו פיגועי טרור רצחניים, כאמצעי למאבק בטרור, בין השאר לשם הגנה על מדינת ישראל, אזרחיה ותושביה, הגברת ההרתעה, מניעת פיגועי מיקוח וגמול על מעשיהם הנפשעים של המחבלים, וכן לקבוע את ההסדרים לביצוע עונש זה.
2. הגדרות בחוק זה –
- "האזור" – כהגדרתו בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשע"ז-1967, כפי שהוארך תוקפן ותוקן נוסחן בחוק, מעת לעת;
- "צו בדבר הוראות ביטחון" – צו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009¹.
3. עונש מוות ביהודה והשומרון (א) שר הביטחון יורה למפקד כוחות צבא ההגנה לישראל באזור לתקן, בתוך 30 ימים מיום תחילתו של חוק זה, את הצו בדבר הוראות ביטחון כך שבסעיף 209 שבו, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא:
- "(ד) תושב האזור הגורם בכוונה למותו של אדם והמעשה הוא מעשה טרור כהגדרתו בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016 (בסעיף זה – מחבל), דינו מוות ועונש זה בלבד, אולם אם מצא בית המשפט הצבאי, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, כי מתקיימות נסיבות מיוחדות שבשלן ראוי להטיל על המחבל עונש מאסר עולם, רשאי הוא להטיל עליו עונש כאמור ועונש זה בלבד; בסעיף קטן זה, "תושב האזור" – מי שרשום במרשם האוכלוסין של האזור או מי שמתגורר באזור אף אם אינו רשום במרשם כאמור, למעט אזרח ישראלי או תושב ישראל.

¹ קובץ המנשרים מס' 234, התש"ע, עמ' 5902.

(ה) על אף האמור בכל דין, סמכותו של בית משפט צבאי לגזור עונש מוות על מחבל לא תותנה באלה:

(1) התביעה ביקשה לגזור עונש זה או תמכה בהטלתו;

(2) גזר הדין ניתן פה אחד;

(3) דרגתם של שופטי המותב אינה פחותה מסגן אלוף.

(ו) מפקד כוחות צבא הגנה לישראל באזור לא יהיה רשאי להקל או להמיר עונש מוות שנגזר על מחבל שהורשע כאמור בסעיף קטן (ד), ולא יהיה רשאי לחון אותו.

(ז) על אף האמור בכל דין, עונש מוות שגזר בית משפט צבאי יבוצע בידי שירות בתי הסוהר בהתאם להוראות סעיף 5 לחוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026², ויחולו לעניין זה הוראות סימן ז' בפרק ב' לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, כפי תוקפה בישראל.

(ב) על אף האמור בכל דין, שר הביטחון יקבע בנוהל את מדיניות מקום העמדתו לדין של מחבל כאמור בסעיף 209(ד) לצו בדבר הוראות ביטחון כנוסחו בסעיף קטן (א).

4. הסמכות להטיל עונש מוות של בית משפט להטיל עונש מוות בעבירות לפי חוק העונשין, התשל"ז-1977, ולפי חוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התשי"ב-1950³, לא תותנה בכך שהתביעה ביקשה לגזור עונש כאמור או תמכה בהטלתו.

5. ביצוע עונש מוות (א) גזר דין מוות בעבירות לפי סעיף 4 ולפי צו בדבר הוראות ביטחון, יבוצע בתוך 90 ימים מיום שהיה לחלוט; גזר הדין יבוצע בידי שירות בתי הסוהר לפי הוראות סימן ז' בפרק ב' לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), מצא ראש הממשלה כי התקיימו סיבות מיוחדות שבשלן יש לדחות את ביצוע גזר הדין, רשאי הוא לפנות לבית המשפט שגזר את העונש בבקשה להורות על עיכוב הביצוע של גזר הדין לתקופות נוספות, ובלבד שהתקופות שבית המשפט יורה עליהן לפי סעיף קטן זה לא יעלו על 180 ימים במצטבר.

6. תיקון חוק העונשין, התשל"ז-1977⁴, בסעיף 301א, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

² ס"ח התשפ"ו, עמ' ...
³ ס"ח התשי"ב, עמ' 137.
⁴ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשפ"ה, עמ' 528.

"(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), הגורם בכוונה למותו של אדם מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל, בנסיבות כאמור בסעיף קטן (א)(10), דינו – מיתה או מאסר עולם, ואחד מעונשים אלה בלבד."

תיקון פקודת בתי 7. הסוהר
בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971⁵, במקום סעיפים 53 עד 55 יבוא:

"א. 52. (א) גזר בית משפט עונש מיתה, יערוך צו אשר יציין כי גזר הדין יבוצע באמצעות תלייה; צו כאמור ייחתם בידי שופט וישמש אסמכתה לביצוע העונש.

(ב) מפקד בית סוהר, או מי מטעמו, יודיע לאסיר שבית המשפט גזר בעניינו עונש מיתה את תוכן הצו בהקדם האפשרי.

(ג) ביצוע גזר הדין ייעשה בידי סוהר שהנציב הסמיך לכך.

קביעת מקום כליאה 52. ב. אסיר שהורשע ונגזר עליו עונש מיתה בפסק דין חלוט (להלן – נידון למיתה), יועבר לבית סוהר או לאגף בבית סוהר שיקבע הנציב כמקום כליאתם של נידונים למיתה.

החזקה בנפרד 53. (א) נידון למיתה יוחזק ככל האפשר בנפרד מכל אסיר אחר; הוראות סימן ב'1 לא יחולו על החזקתו של אסיר לפי הוראות סימן זה.

(ב) לא יוחזק נידון למיתה בתא אחד עם אסיר שלא נידון למיתה.

גישה 54. (א) לא תתאפשר גישה לנידון למיתה, למעט –

(1) לסוהר;

(2) לאיש דת שאישר מנהל בית הסוהר, על פי דתו של הנידון למיתה, אם הנידון למיתה ביקש זאת;

(3) למבקר רשמי מכוח כהונתו לפי סעיף 72;

⁵ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 21, עמ' 459; ס"ח התשפ"ו, עמ' 308.

(4) למי שהשר הסמיך לשמש כמבקר
רשמי לעניין סימן זה לפי לסעיף 71 ;

(4) לעורך דין כאמור בסעיף 54א ;

(5) לרופא.

(ב) הנציב רשאי, בנסיבות חריגות ומטעמים
מיוחדים שיירשמו, לאשר גישה לאדם שאינו מנוי
בסעיף קטן (א).

לעניין פגישה עם עורך דין לשם קבלת שירות
מקצועי, יראו נידון למיתה כמי שניתנה בעניינו
החלטה של הנציב לפי סעיף 1א45, למפגש עם שני
עורכי דין לכל היותר.

נוכחים בעת ביצוע 55. (א) אלה יהיו נוכחים בעת ביצוע גזר הדין :
גזר הדין

(1) מנהל בית הסוהר, וכן כל סוהר
שנוכחותו נדרשת לשם מילוי תפקידו ;

(2) נשיא בית המשפט המחוזי או שופט
בית המשפט המחוזי שהוא הסמיך לכך, או
נשיא בית משפט צבאי לערעורים או שופט
בית משפט צבאי לערעורים שהוא הסמיך
לכך, לפי העניין ;

(3) מבקר רשמי כאמור בסעיף 54(א)(3)
ומבקר רשמי כאמור בסעיף 54(א)(4) ;

(4) איש דת שיאשר מנהל בית הסוהר, על
פי דתו של הנידון למיתה, לבקשת הנידון
למיתה ;

(5) נציג משפחות נפגעי העבירה שבה
הורשע הנידון למיתה, באישור מנהל בית
הסוהר ;

(6) רופא.

(ב) הנציב רשאי לאשר את נוכחותו של אדם שאינו מנוי בסעיף קטן (א), בנסיבות חריגות ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), ניתן יהיה לקיים את ביצוע גזר הדין גם בהיעדר נציגים כאמור בסעיף קטן (א)(2) עד (6), אם יש בכך כדי לעכב את ביצוע גזר הדין.

פרסום ביצוע גזר 55א. דבר ביצוע גזר הדין, לרבות פרטי הנידון למיתה, יפורסם באתר האינטרנט של שירות בתי הסוהר.

סודיות 55ב. (א) זהות הסוהרים העוסקים בביצוע הוראות סימן זה תהיה חסויה, וחל איסור לגלות או לפרסם כל פרט הנוגע לעניין זה אלא באישור הנציב ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ב) נוהלי שירות בתי הסוהר בעניין יישום הוראות סימן זה, וכן מידע הנוגע לכליאת הנידון למיתה או לתהליך ביצוע גזר הדין, שעלולים לפגוע בביטחון המדינה, בביטחון הציבור, בביטחון בית הסוהר, בביטחונו או בשלמו של אדם או בקיום גזר הדין, יהיו סודיים, וחל איסור לגלותם או לפרסמם, אלא באישור הנציב ומטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ג) השר, באישור הוועדה לביטחון לאומי של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות מידע נוסף לעניין סימן זה אשר גילוי יהיה אסור בפרסום.

(ד) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מסמכות שר לפי סעיפים 44 ו-45 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 או מסמכויות הצנזור לפי תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945, או מכל סמכות אחרת למניעת פרסום לפי כל דין.

עונשין 55ג. (א) המגלה או המפרסם מידע סודי לפי סימן זה בלא היתר, דינו – מאסר שלוש שנים; נעשה הגילוי או הפרסום ברשלנות, דינו – מאסר שנה.

(ב) סוהר, וכך מי שפעל או פועל מטעם שירות
בתי הסוהר, המגלה או מפרסם מידע חסוי בלא
היתר, דינו – מאסר חמש שנים; נעשה הגילוי או
הפרסום ברשלנות, דינו – מאסר שלוש שנים.”

8. תיקון חוק הממשלה
בחוק הממשלה, התשס"א-2001⁶, בסעיף 8(א1), בסופו יבוא "או אדם
שהורשע בעבירה שדינה מיתה, לפי כל דין, או שהוא חשוד או נאשם בעבירה
כאמור”.

9. תיקון חוק זכויות נפגעי עבירה
בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001⁷ –

(1) בסעיף 10, בסופו יבוא "ואם נידון מי שנגזר דינו למיתה – על מועד ביצוע
גזר הדין.”;

(2) בתוספת הרביעית, בסופה יבוא:

”10. מועד ביצוע גזר דין של מי שנידון למיתה שירות בתי הסוהר”.

⁶ ס"ח התשס"א, עמ' 168; התשפ"ה, עמ' 636.
⁷ ס"ח התשס"א, עמ' 183; התשפ"ה, עמ' 680.

עונש מוות לערבים בלבד

הצעת חוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2025

כתיבה וייעוץ משפטי: יעל שטיין

הסיסמה "עונש מוות למחבלים" מוכרת היטב בשיח הציבורי בישראל. עד לאחרונה היא נשמעה בעיקר כהבטחת בחירות חלולה או כתגובה צפויה לפיגועים, אך ב-10 בנובמבר 2025 עברו בקריאה ראשונה בכנסת שתי הצעות חוק המבקשות להכניס אותה לספר החוקים הישראלי.¹ הצעות אלה נמצאות כעת על שולחנה של הוועדה לביטחון לאומי בראשותו של חבר הכנסת צביקה פוגל ממפלגת עוצמה יהודית. הצעות החוק מבקשות לעגן בחקיקה את עונש המוות כעונש חובה בעבירה של רצח שנעשה מתוך מניע גזעני, אך רק כאשר הקורבן יהודי. בכך יוצרות ההצעות היררכיה בעבירת הרצח וקובעות שחיי יהודים שווים יותר. חקיקה פלילית כזו, המטמיעה קטגוריות של לאום ושל גזע, נדירה ביותר ברחבי העולם. הדוגמה המובהקת, הכמעט יחידה, לחקיקה כזו היא החקיקה בגרמניה הנאצית. עמדת מכון זולת היא שאלה הן הצעות חוק גזעניות, מהחמורות שהונחו על שולחן הכנסת, ויש לדחותן על הסף.

הצעות החוק

האפשרות להטיל עונש מוות בגין עבירת רצח בוטלה בחוק הישראלי ב-1949.² כיום ניתן להטילו, על פי שיקול דעת השופטים ולא כעונש חובה, בגין עבירות בודדות של מקרי רצח מיוחדים, כמו מכוח חוק עשיית דין בנאצים ובעוזריהם או החוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם. כמו כן ניתן להטילו בגין שורה של עבירות בגידה שנעברו בזמן מלחמה המנויות בחוק העונשין ובחוק השיפוט הצבאי.³ בגדה המערבית, בתי המשפט הצבאיים יכולים לגזור עונש מוות על פלסטינים שהורשעו בגרימת מותו של אדם, אך זאת רק בהחלטה פה אחד שניתנה על ידי שלושה שופטים שדרגתם סא"ל ומעלה.⁴

¹ הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025.

² חוק לתיקון דיני העונשין (ביטול עונש מוות על רצח), תשי"ד-1954. החוק בוטל עם חקיקת חוק העונשין ב-1977, שבו הוטמעו עקרונותיו.

³ החוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, תשי"ו-1950; החוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, תשי"ו-1950; סעיפים 96-99 לחוק העונשין, התשל"ז-1977; סעיף 43 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955. להרחבה בנושא זה ולפירוט של סעיפי החוק השונים ראו בועז סנג'רו, "על עונש המוות בכלל ועל עונש המוות בגין רצח בפעולת טרור בפרט", עלי משפט ב' תשס"ב, 127, בעמ' 181-187.

⁴ על פי סעיף 209 לצו בדבר הוראות ביטחון (נוסח משולב) (יהודה ושומרון) (מס' 1651), תש"ע-2009, ניתן להטיל עונש מוות על מי שגרם בכוונה למותו של אחר. עונש כזה יכול להיגזר רק בבית משפט שמורכב משלושה שופטים שדרגתם סא"ל ומעלה וגזר הדין ניתן פה אחד (ס' 165א). חל איסור להטילו על מי שהיה קטין בעת ביצוע העבירה (ס' 165ב); ערעור על

עד היום הוצא להורג בישראל ובשטחים שבשליטתה אדם אחד בעקבות עונש מוות שגזר עליו בית משפט – אדולף אייכמן, ב-1962.

שתי הצעות חוק הנדונות בימים אלה בכנסת מבקשות לשנות מצב זה מיסודו ולהרחיב את השימוש בעונש המוות: הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, שהוגשה על ידי ח"כ לימור סון הר מלך ממפלגת עוצמה יהודית; והצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, שהוגשה על ידי מספר חברי כנסת ממפלגת ישראל ביתנו.⁵

כיום קיימת בחוק העונשין עבירה של רצח בכוונה או באדישות, מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור.⁶ הצעות החוק מבקשות לקבוע את עונש המוות כעונש חובה לעבירה זו, כאשר העבירה בוצעה "מתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו".

הסעיף השני בהצעות החוק עוסק בבתי המשפט הצבאיים בגדה המערבית. הצעות החוק קובעות כי ניתן יהיה להטיל עונש מוות ברוב רגיל, וכן כי מפקד כוחות צה"ל בגדה לא יוכל להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בפסק דין סופי.

בדברי ההסבר להצעות החוק נכתב כי עונש של מאסר עולם "אינו מרתיע מחבלים", המניחים שישוחררו בעסקה ובינתיים נהנים מתשלומים שמעבירה להם הרשות הפלסטינית. רבים מהם, כך נטען, "אף חזרו לסורם והמשיכו בפעילות טרור לאחר שחרורם". לפיכך מוצע לקבוע בחוק עונש מוות ש"יהיה בו כדי להרתיע וכן למנוע ביצוע מעשי טרור נוספים".

עונש מוות: לא מוסרי ולא חוקי

בביצוע הוצאה להורג קובעת המדינה כי ישנם אנשים שאינם ראויים לחיות. אך הזכות לחיים היא נחלתם של כל בני האדם והריגה מכוונת של אדם, גם של מי שפגע בזולתו באופן החמור ביותר וגם אם היא מבוצעת בסופו של הליך משפטי – היא ביטוי חריף לזלזול בערך החיים ובכבוד האדם.

הטלת עונש המוות יוצאת מנקודת ההנחה שהתגובה המוסרית הראויה למעשי אלימות חמורים היא חיקוי האלימות עצמה – השבת מוות במוות, עין תחת עין. אלא שעקרון הנקמה לא יכול להנחות מערכות משפט, ויש מן הצביעות בזעזוע מהמעשה שביצע הנאשם מחד, ובבחירה לבצע מעשה זהה מאידך.

אחת ההצדקות הרווחות לעונש המוות, המופיעה גם בדברי ההסבר להצעת החוק, היא שזהו עונש מרתיע ולכן ביצועו מציל חיים של אחרים. אלא שיש לדחות הצדקה זו שכן שאלת ההרתעה אינה

גזר דין מוות יהיה בהרכב של חמישה שופטים (ס' 19(ג)(1)); הנאשם תמיד ייחשב למי שכופר באשמה; והערעור יהיה אוטומטי (ס' 156).

⁵ ה"ש 1 לעיל.

⁶ סעיף 301א (לעניין הרצח) וסעיף 44א (לעניין הנסיבות המחמירות) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

רלוונטית: כאשר המדינה רואה בחייו של אדם אמצעי להשגת מטרה חיצונית לו היא מחללת את העיקרון הבסיסי של האדם כתכלית בפני עצמו.

המשפט הבינלאומי אימץ עקרונות אלה: אמנם, לא קיים בו איסור מוחלט על עונש מוות, אך ההגבלות על הטלתו והפרשנות להוראותיו הופכות את האפשרות להטילו לנדירה עד בלתי קיימת.

המסגרת העיקרית המסדירה את השימוש בעונש מוות היא האמנה הבינלאומית לזכויות אזרחיות ופוליטיות. בסעיף 6 לאמנה נקבע כי "לכל בן אנוש זכות טבעית לחיים" וכי "אין לשלול משום אדם את חייו באורח שרירותי". כן נקבע ש"בארצות שבהן לא בוטל עונש המוות, ניתן לגזור דין מוות רק לגבי הפשעים החמורים ביותר", אך "רק בעקבות פסק דין סופי שהוצא על ידי בית משפט מוסמך" ובכל מקרה לא על קטינים או על נשים בהריון. האמנה מדגישה כי לאדם שנידון למוות יש זכות לבקש חנינה או המתקה של גזר הדין.⁷

בפרוטוקול השני הנספח לאותה אמנה נאסר כבר עונש המוות לחלוטין. מדינות שחתמו על הפרוטוקול מתחייבת לבטלו בחוק, ללא אפשרות להחזירו – גם לא בזמני חירום. על פרוטוקול זה, שנכנס לתוקף ב-1991, חתומות 92 מדינות.⁸ ישראל אינה ביניהן.

הוועדה לזכויות האדם של האו"ם, הגוף האמון על פרשנות האמנה, קבעה שורה של הגבלות על הטלת עונש מוות: היא הבהירה שניתן להטיל עונש מוות רק על עבירות של הריגה מכוונת ושחל איסור מוחלט על הטלתו על בסיס של הפליה מטעמי דת, גזע או לאום; היא ציינה שלפני הטלתו חובה להתחשב בנסיבותיו האישיות של הנאשם, ולכן הטלת עונש מוות כעונש חובה אסורה; הוועדה הרחיבה את האיסור על הטלת עונש מוות על קטינים ונשים בהריון גם לבני אדם בעלי מוגבלות נפשית או אינטלקטואלית ולאנשים שהריגתם תגרום סבל רב לאחרים – כמו הורים לילדים קטנים או אנשים שסבלו מהפרות זכויות אדם בעבר; הוועדה גם קבעה כי חל איסור לבצע את עונש המוות בשיטות המהוות עינויים – כמו סקילה, תאי גזים או שריפה למוות; והיא הדגישה את החובה לאפשר הליך הוגן לפני הטלתו – כולל איסור על הודאות כפויות ומתן אפשרות לנאשם לחקור את העדים. בהתחשב בשורה זו של הגבלות, קבעה הוועדה כי עונש מוות לא יכול להתיישב עם שמירה מלאה על הזכות לחיים וכי הוא סותר את האיסור על עינויים ועל יחס אכזרי, לא אנושי ומשפיל ולכן על מדינות שעדיין לא ביטלו את עונש המוות לעשות זאת בהקדם.⁹

⁷ סעיף 6 לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות (1966). ההגבלות על עונש המוות נוסחו גם באמנות אזוריות לזכויות אדם: האמנה האירופית לזכויות אדם התירה בסעיף 2 הטלת עונש מוות בתנאים מצומצמים מאוד. פרוטוקול 6 של האמנה מ-1983 ביטל את עונש המוות בזמן שלום ופרוטוקול 13 מ-2002 ביטל את עונש המוות בזמן שלום ובזמן מלחמה כאחד. סעיף 4 לאמנה האמריקאית לזכויות האדם צמצם את השימוש בעונש מוות לעבירות חמורות בלבד ואסר על מדינות שלא עשו בו שימוש עד אז להכניסו לחוק. ב-1990 נוסח פרוטוקול שביטל לחלוטין את השימוש בעונש המוות.

⁸ הפרוטוקול האופציונלי השני לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ופוליטיות (1991).

⁹ הוועדה לזכויות אדם, הערה כללית מספר 36 (2018).

Human Rights Committee, [General Comment No. 36](#), UN Doc. CCPR/C/GC/36 (2019)

הוראות אלה לא נותרו ברמה התיאורטית. המגמה העולמית המובהקת היא של ביטול עונש המוות וכיום כשלושה רבעים ממדינות העולם לא משתמשות בו – מתוכן 113 מדינות שביטלו אותו בחוק.¹⁰ בין השאר בוטל עונש המוות בכל מדינות אירופה למעט בלארוס, והאיחוד האירופי מחייב את ביטולו המלא כתנאי להצטרפות אליו.¹¹ מדינות נוספות שביטלו אותו הן קנדה, אוסטרליה, ניו זילנד, דרום אפריקה ומדינות דרום אמריקה. הכיוון הכללי ברור: השימוש בעונש מוות הולך ומצטמצם, וכמעט כל המשטרים במדינות שבהן הוא קיים אינם מגדירים עצמם כדמוקרטיים.

ב-2024 המספר הגבוה ביותר של הוצאות להורג היה בסין, אך המספר המדויק שלהן אינו ידוע שכן סין מסווגת את המידע כסוד מדינה.¹² מלבד סין, המדינות שבהן מספר ההוצאות להורג היה הגבוה ביותר בשנה זו הן איראן, ערב הסעודית, עיראק ותימן – בסדר הזה. על פי הנתונים הקיימים, שאינם כוללים את סין, ב-2024 הוצאו להורג לפחות 1,518 בני אדם ב-15 מדינות, 87% מהם באיראן ובערב הסעודית. כמו כן, בשנה זו ניתנו לפחות 2,087 גזרי דין מוות ב-46 מדינות, והוערך כי ישנם יותר מ-28,000 נידונים למוות ברחבי העולם.¹³

גם בארצות הברית מצטמצם השימוש בעונש המוות: ב-23 מדינות העונש בוטל בחוק, ובארבע מדינות נוספות הוא לא מיושם. במדינות שבהן הוא קיים חלה במהלך השנים ירידה משמעותית בשימוש בו: ב-1999 הוצאו להורג 98 בני אדם; ב-2024 ירד המספר ל-25, וזוהי השנה העשירית ברציפות שבה היו פחות מ-30 הוצאות להורג, רובן בארבע מדינות בלבד.¹⁴

הצעת החוק קובעת שחיי יהודים שווים יותר

הצעות החוק, הנושאות את הכותרת "עונש מוות למחבלים", קובעות שעונש מוות יוטל בישראל על בסיס לאומי: רק מי שפגע ביהודים יידון למוות. משמעות ההצעה היא שהעונש לא נגזר על הנאשם בשל אחריותו למעשה, אלא בשל הזהות הלאומית שלו ושל הקורבן.

קביעה כזו מייצרת היררכיה בעבירות הרצח ומשמעותה שרצח של יהודים חמור יותר מרצח של בני אדם השייכים ללאומים אחרים. הצעות החוק מבקשות, אם כן, לעגן בחקיקה ראשית את האמירה הערכית הגזענית שחיייהם של יהודים שווים יותר מחייהם של אחרים, ובהקשר של ישראל: שחיי יהודים שווים יותר מחיי פלסטינים.

Amnesty International, [Death penalty](#).¹⁰

European Union, *EU Guidelines on the Death Penalty* (Brussels: Council of the EU, 2020)¹¹

Amnesty International, [Death penalty](#).¹²

שם.¹³

Death Penalty Information Center, [The Death Penalty in 2024](#), 2024; Death Penalty Information Center,¹⁴ [State by state](#).

בחינה היסטורית של החקיקה הנוגעת לעונש מוות ברחבי העולם מעלה כי הטמעת קטגוריות של לאום ושל גזע בחקיקה הפלילית היא נדירה ביותר. הדוגמה המובהקת, הכמעט ייחודית, לחקיקה כזו, המבססת אחריות פלילית על זהותו של הנאשם ולא על חומרת מעשהו, היא גרמניה הנאצית.

החוק הפלילי במשטר הנאצי כלל הבחנות מפורשות על בסיס גזע. ההיררכיה הגזעית שיצר המשטר נכתבה לתוכו כעיקרון הנורמטיבי המנחה והאפליה הייתה חלק מהחוק שקבע על בסיס גזעי מי יכול לבצע את העבירה ואילו עונשים יחולו עליו. לחוק נוספו עבירות המבוססות על אידיאולוגיה גזענית, נחקקו חוקים פליליים שחלו על יהודים בלבד, כמו חוקי נירנברג, ובשטחים שכבשו הנאצים נחקקו חוקים שגזרו עונש מוות חובה על התנהגות היכולה בהגדרה לחול רק על יהודים, כמו יציאה מהגטו.¹⁵

דוגמה נוספת לחקיקה מסוג זה ניתן למצוא בהקשר היסטורי אחר ורחוק יותר, בהוראות מפורשות בחוקי העבדות שחלו בדרום ארצות הברית במאות ה-18 וה-19. אלה היו ה-Slave Codes, שקבעו שעבירות מסוימות – כמו מרידה או פגיעה באדם לבן – ייענשו במוות רק כשהעבריין הוא שחור.¹⁶

אפליה גזעית שיטתית אפיינה גם משטרים כמו משטר האפרטהייד בדרום אפריקה או המשטר הקולוניאלי הבריטי ברודזיה (זימבבואה של היום), אולם אופיה היה שונה מהותית. סעיפי החוק הפלילי נוסחו באופן ניטרלי ולא כללו הבחנה מוצהרת על פי גזע. האפליה הייתה תולדה של הדרך בה יישמו את החוקים – ברמת האכיפה, הענישה והמבנה של מערכת המשפט.

בדרום אפריקה, המסגרת החוקית שהסדירה את עונש המוות בתקופת האפרטהייד הייתה ה-Criminal Procedure Act 51 of 1977, שקבע את רשימת העבירות שדין מוות, ובראשן רצח, בגידה ועבירות פוליטיות מסוימות.¹⁷ נוסח החוק לא הבחין בין נאשמים לבנים לשחורים, אך היישום של עונש המוות היה גזעני באופן מובהק: מתוך 1,070 האסירים שהוצאו להורג בבית הסוהר המרכזי בפרטוריה בין 1980 ל-1988, כ-97% היו שחורים.¹⁸

ברודזיה, החקיקה המרכזית שעסקה בעבירות ביטחוניות ועונשי מוות הייתה Law and Order Maintenance Act משנת 1960, חוק שחוקק על ידי המיעוט הלבן. סעיף 37 לחוק קבע עונש מוות חובה על השלכת בקבוקי תבערה, הצתה, גיוס לוחמי גרילה ו"מעשי טרור". בחוק עצמו לא נקבע שהוא יחול על לאום מסוים, אך הוא יושם רק על שחורים ובין השנים 1968 ל-1979 הוצאו להורג למעלה מ-210 בני אדם.¹⁹

¹⁵ ראו למשל, [Antisemitic Legislation](#), United States Holocaust Memorial Museum – Holocaust Encyclopedia, 1933-1939.

¹⁶ ראו למשל [South Carolina Negro Act](#) משנת 1740 ו-[Slave Laws of Georgia – 1755-1860](#). Criminal Procedure Act 51 of 1977, art. 277(1).

¹⁷ Amanda Dissel, *Discrimination in the South African Penal System* (Penal Reform International, 2002), 12. ¹⁸ Amnesty International, *South Africa: The Death Penalty* (London: Amnesty International, 1983).

¹⁹ Andrew Novak, [Abuse of state power: the mandatory death penalty for political crimes in Southern Rhodesia, 1963-1970](#), *Fundamina : A Journal of Legal History*, Volume 19, Issue 1 (2013).

גם בארצות הברית, שבה עדיין מוטל עונש מוות, לא קיימת אפליה בלשון החוק אלא ביישום. מחקרים מצביעים בעקביות על כך שרוב הנידונים למוות לאורך העשורים האחרונים הם בני מיעוטים, בעיקר שחורים, וכי הסיכוי לגזר דין של עונש מוות גבוה פי כמה כאשר הקורבן לבן והנאשם שחור.²⁰ מחקרים אלה מעלים גם שעונש המוות בארצות הברית הוא במידה רבה עונש של אנשים עניים, שאינם יכולים להרשות לעצמם ייצוג הולם, כך שגורל התיקים החמורים ביותר נקבע פעמים רבות לא על פי חומרת העבירה אלא על פי מצבו הכלכלי של הנאשם.²¹

די בדמיון לחקיקה נאצית כדי לפסול את החוק

הצעות החוק, אם יעברו, יהפכו פעולה בלתי מוסרית לחוק מחייב. עונש המוות יהפוך לפעולה שגרתית. תובעים ידרשו את הטלתו בבית המשפט, שופטים יחייבו להורות על הריגה של בני אדם, ומקצוע חדש יוולד בישראל: מוציא להורג.

הדין הבלתי נתפס על אופן יישום החוק כבר החל: בתקשורת דווח על כוונה להוציא משלחת בראשות השר לביטחון לאומי, איתמר בן גביר, ונציגי שב"ס למדינות בהן נהוג עונש מוות במטרה לבחון שיטות שונות להוצאה להורג.²² מהצד השני מיהרה ההסתדרות הרפואית להודיע כי רופאים לא ישתתפו בדרך כלשהי בביצוע הוצאות להורג, "לרבות הערכת כשירות, מעורבות בהזרקת חומרים, ניטור סימנים חיוניים או מתן ייעוץ טכני".²³

עמדת מכון זולת היא שיש לדחות על הסף את הצעות החוק הללו ולגנות את עצם הדין בהן. אין מדובר בעוד חוק בשורת חוקים לא דמוקרטיים שמציעים חברי הכנסת השכם והערב, בעיקר מאז שבעה באוקטובר, שנועדו לפגוע אנושות בפלסטינים ובזכויותיהם.²⁴ אלה הצעות מהחמורות שהונחו על שולחן הכנסת, העוסקות בהריגה מכוונת של בני אדם המשתייכים ללאום אחד בלבד.

עונש המוות הולך ונעלם מספרי החוקים של המדינות בעולם. אין, ולא יכולה להיות, הצדקה להכניסו כעת לספר החוקים הישראלי, בוודאי לא בחוק המבוסס על עקרונות גזעניים. די בדמיון של הצעות חוק אלה לחקיקה הנאצית כדי להורידן לאלתר מסדר היום.

United Nations, [Report of the Special Rapporteur on Extrajudicial, Summary or Arbitrary Executions, 1989](#), art. 32-37

American Bar Association (ABA), [Evaluating Fairness and Accuracy in State Death Penalty Systems](#) (2007)²¹

²² מוטי קסטל, [פרסום ראשון: ישראל בוחנת כיצד להוציא מחבלים להורג](#), ערוץ 14 (19.11.25).

²³ מכתב מד"ר יוסי ולפיש, יו"ר הלשכה לאתיקה, ההסתדרות הרפואית, לחה"כ צביקה פוגל, יו"ר הוועדה לביטחון לאומי, מיום 19.11.25.

²⁴ ראו, למשל, [הצעת חוק העונשין \(תיקון – איסור הנפת דגל של מדינת אויב או של הרשות הפלסטינית בגופים המתוקצבים או הנתמכים על ידי המדינה\)](#), התשפ"ד-2024; [חוק מניעת פגיעת גוף שידורים זר בביטחון המדינה \(הוראת שעה – חרבות ברזל\)](#), תשפ"ד-2024, [הצעת חוק-יסוד: הכנסת \(תיקון – הרחבת העילות למניעת השתתפות בבחירות\)](#). להרחבה ראו איתי מק, [נורמליזציה לעונשים אכזריים על בסיס גזעי במסווה של מאבק בטרור](#), מכון זולת (7.11.2024).

נייר עמדה לוועדה לבטחון לאומי על דיון עונש מוות למחבלים 19-11-25

לכבוד יו"ר הוועדה לבטחון לאומי
ח"כ צביקה פוגל
כנסת ישראל

הנידון: עמדת ארגון "קול רבני לזכויות אדם" בעניין הצעת חוק העונשין (תיקון מספר 159) (עונש מוות למחבלים) התשפ"ו - 2025

רקע:

ארגון "קול רבני לזכויות אדם" משמיע קרוב לארבעים שנה אמירה יהודית עמוקה בנושאי זכויות אדם. תשומת לב מיוחדת מוקדשת בארגון להשפעה על תהליכי חקיקה על מנת שיזקקו ויחברו את ערכי הדמוקרטיה יחד עם ערכי היהדות כיאה למדינה שחרטה על דגלה את היותה מדינה "יהודית ודמוקרטית".

החוק שלפנינו נוגע בליבה - בקודש הקודשים של ערכי ההומינזם היהודי המבוסס על כך שאדם נברא בצלם אלוהים.

היומרה לאפשר למערכת המשפט להכריע ולהפסיק חיים של אדם היא הקרובה ביותר להחלפת מקומו של אלוהים. השאלה שלפנינו היא האם מדינת ישראל רוצה, יכולה וראויה לקבל על עצמה את האחריות הזו.

הקדמה:

לצד השאלות שעולות בדיונים על עונש מוות למחבלים, כמו: האם עונש המוות עשוי להרתיע או לא? האם תפחת המוטיבציה של ארגוני המחבלים לחטוף חיילים? האם יש משמעות ביטחונית גלובאלית לפוטנציאל של אסירים משוחררים טרם זמנם לשוב ולבצע מעשי רצח?, ומה עלול להתרחש בתהליך הארוך של משפט כזה?

השאלה העקרונית, שאלת היסוד היא, האם בישראל, מדינת הלאום של העם היהודי, עלינו לאפשר לבית המשפט להטיל עונש מוות על אדם באשר הוא?

1. למדינה נתונה הזכות ליטול חיי-אדם ולהפעיל כוחות גדולים כדי להגן על אזרחיה מפני אויב ומתנכל מחוץ ומבית. **למערכת הביטחון** יש יכולת מוסרית ולכן גם חוקית להפעיל אלימות, ואף ליטול חייהם של בני-אדם הפועלים או מתכוונים לפגוע בריבונותה של ישראל ובשלום תושביה. **מערכת המשפט** מתפקדת בזירה אחרת, שונה לחלוטין. בית המשפט בוחן את הראיות המובאות לפניו בתנאים סטריליים ואף מבצע את ההמתה בצורה "נקייה". לאפשר לשופט בשר ודם לגזור גזר דין סופי שאין

ממנו חזרה, זוהי דילמה הקשורה למשמעותה של קדושת החיים.

2. מבחינה זו אין זה משנה כלל מי עומד לפנינו, יהודי, שאינו יהודי ואפילו מחבל שדם על ידיו. אחרי שהלה נתפש וחדל מלהוות סיכון מייד וממשי השאלה כלפיו יוצאת מהשאלה הפרטית לשאלה הכללית על חיי אדם באשר הוא אדם. זוהי מהות קדושת החיים – זו שאלה על היחס שלנו כחברה לחיי אדם כאדם. אף אם נקבל כי כוונת מצדדי החוק הינה לטובת חיזוק הבטחון והזכות לחיים של אזרחי ישראל, יש לשים לב שבשם עקרון זה לא יפגע דווקא עיקרון זה עצמו (העומד מאחורי הזכות לחיים) – זילות הקדושה העקרונית של חיי אדם והמוגבלות ליטול חיים אלו. ראו גם את העמדה הברורה של הסנגוריה הציבורית בנייר העמדה שהוגש לוועדה האומרת דברים קרובים לאלו:
"פעולת ההוצאה להורג – ובפרט כשהיא נעשית בחסות החוק והמשפט – מעוררת שאלות יסוד הנוגעות לגבולות האלימות שמדינה רשאית להפעיל כלפי היחיד, ומשדרת מסר קשה שמהותו זילות הערך של חיי אדם. ויודגש: הדברים אינם אמורים ביחס לאירועי לוחמה, אלא ביחס להקשר הנוכחי של הפיכת עונש מוות לאחת מדרכי הענישה במשפט... היתר למדינה לבצע פעולות המתה משפטיות "סטרילות" נושא עמו השפעות הרסניות על מערכת המשפט, ועל החברה בכללותה".
3. פתיחת פתח המכרסם בעיקרון קדושת החיים, אפילו יהיה קטן שבקטנים עלול להביא לפרץ הסכר המקודש ולזילות חיי אדם במקרים רחבים בהרבה. המדרון החלקלק שיווצר יביא להחלת עונש מוות בעוון הרשעה בבגידה, ברצח פוליטי ועוד – שסכנתו לטוהר החיים בחברה הישראלית מי ישרונו.
4. התלמוד (יומא כב) מתאר מקרה בו כהן אחוז תשוקה להגיע ראשון למזבח ולזכות בעבודתו, דקר את חברו שהקדימו, בסכין השחיטה והרגו. מסקנת התלמוד שם שמקרה זה אינו מעיד על עודף התמסרות ודבקות של קדושה אלא אדרבה על זרמי עומק חברתיים שהציפו זילות פנימית בחיי אדם. האם יתכן שהמניע של הצעת החוק אינו נובע מדאגה עמוקה לכבוד אזרחי המדינה אלא מזילות העיקרון המקודש של החיים שנבראו בצלם אלוהים?
5. פגיעה בצלם אלוהים אינה רק אקט ההמתה אלא גם זילות גופו של אדם ופגיעה שאינה מידתית ואנושית. כדוגמה, עינויים הם פגיעה בצלם אנוש. באותה מידה המתה סטרילית בבית משפט שהינה תוצאה של תהליכים ארוכים מאוד (מרגע התביעה ועד ביצוע גזר הדין יכולים לעבור שנים) – היא פגיעה ועינוי החורגים ומהווים הם עצמם פגיעה בצלם אלוהים.
6. למרות הנסיון של מציעי החוק לראות בעונש המוות מוצא יחיד במקרה של המובאים לדין, ברור לכולם שגם אם מערכת המשפט לא תאפשר מאסר עולם ובוודאי לא חנינה, הרי שאלו כמו גם חילופי שבויים יכולים להתקיים על פי הרצון המדיני והצורך של מדינת ישראל או על ידי כוחות חיצוניים כתוצאה מהסכמים בין מדינותיים כאלו ואחרים כפי שקורה בימים אלו ברצועת עזה. הפועל היוצא הוא שלא רק עונש מוות עומד לפנינו אלא "מסחר" בעונש זה והכנסתו

כחלק ממו"מ עתידי והגדלת "מחיר הקלפים" שנמצאים בידי ישראל.
אין זילות חיי אדם גדולה מסרסור בחיי אדם והפיכתו למטבע פוליטי או מדיני.
אשר על כן עמדתינו העקרונית הינה להתנגד לעונש מוות בשפיטה ומכאן גם להצעת החוק.

כעת נפרט את הטענות ונתייחס לעמדות והקולות שהושמעו בעבר סביב סוגייה זו:

ההלכה והמשפט העברי:

ככלל, "שופך דם האדם באדם דמו **ישפך כי בצלם** אלוהים עשה את האדם" – רק מי שבצלם אלוהים יכול לשפוך דם של השופך דם. וההיתר לשפוך דם הוא רק כאשר מתקיים מנגנון של "צלם אלוהים" כלומר מערכת משפטית שיש לה גושפנקא אלוהית. משום כך מלמד המקרא שאפילו קין הרוצח הראשון אינו מוצא להורג – כי אינו עומד במבחן דיני הראיות האנושי, אין עדיין מספר מינימאלי של בני אדם לקיים בית משפט ואין שני עדים שראו את קין רוצח – כך שאין לנו את הבסיס הראייתי הנדרש על פי המקרא עצמו.

העיקרון היהודי הוא כי עונש מוות קיבל היתר מיוחד מאלוהים, יוצר החיים, בתנאים מאוד מסויימים ובכפוף למצב רוחני אנושי מסויים. עונש המוות הופקע בהלכה היהודית סמוך לחורבן בית שני מתוך החשש ללקיחת אחריות זו והבנה שלאחר הפסקת הנבואה וירידת הדורות - לקיחת חיים אינה יכולה להיות יותר סמכות אנושית. ההיתר שנותן אלוהים לקחת חיי אדם הינו רק במהלך משפטי שקול של בני אדם. המקרא מאפשר במקרים רבים המתה של אדם מתוך הכרה שהחיים כפופים לערכים מוחלטים. ההוגים מונים שלוש סיבות עיקריות להגיון המקראי:
א. "ובערת הרע מקרבך" – טיהור המחנה. ב. הרתעה ומניעה של פעולות אלו.
ג. עיקרון חינוכי (תיאורטי) הבא ללמד על חשיבותם של הציווים והאזהרות שהוצמד להם עונש של מיתה. אולם אין במקרא עידוד לקיום עונש זה.

7. בתלמוד (בבלי, עבודה זרה ח) מסופר שארבעים שנה לפני החורבן החליטה הסנהדרין לגלות מלשכת הגזית כדי לבטל למעשה דיני נפשות. החלטה זו הייתה חלק ממגמה ליצירת חברה מתוקנת יותר והייתה משום הצהרה הפגנתית לבטא עד כמה חמורה שפיכות דמים אפילו של עבריינים רצחנים.

8. כך מתארת המשנה (סנהדרין ד,ה) את הגישה לדיני נפשות:
"הוּו יודעין שלא כדיני ממונות דיני נפשות.
דיני ממונות, אדם נותן ממון ומתכפר לו. **דיני נפשות, דמו ודם זרעיותיו תלוין בו עד סוף העולם**, שכן מצינו בקין שהרג את אחיו, שנאמר (בראשית ד, י) דמי אחיך צועקים, אינו אומר דם אחיך אלא דמי אחיך. לפיכך נברא אדם יחידי, ללמדך, שכל המאבד נפש אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת, מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא."

9. משנה זו עומדת על מספר טענות יסוד כנגד עונש מוות:
עיקרון קדושת וייחודם של החיים,
הסכנה בהכרעה במשפט מוות שאין לו יכולת תיקון ובמקרים של טעות לא ניתן להחזיר לאחור את גזר הדין.

ההכרעה אינה רק לגופו של הנידון עצמו אלא לכל העתיד שנמנע ממנו עד סוף כל הדורות – יכולת זו אינה "אנושית" אלא מסתמכת על רוח האל המרחפת בבית הדין.

10. משנה אחרת (מכות א, י) מתעדת הסתייגות של חכמים מהטלת עונש מוות: סנהדרין ההורגת אחד בשבוע [=בשבע שנים] נקראת חובלנית; רבי אלעזר בן עזריה אומר אחד לשבעים שנה. רבי טרפון ורבי עקיבא אומרים אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם; רבן שמעון בן גמליאל אומר אף הן מרבין שופכי דמים בישראל. רבי טרפון ורבי עקיבא מביעים עמדה עקרונית נגד הטלת עונש מוות ונגד עמדה זה יוצא רבן שמעון בן גמליאל שסבור שאף על פי שלא במהרה נרשיע נאשמים, בכל זאת שלילת עונש מוות גורפת כזאת יש בה כדי לעודד שופכי דמים בישראל.

11. במדרש הלכה קדום (מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי כא, יד) נקבע שניתן להטיל עונש מוות רק כאשר בית המקדש קיים:
"ומנין שאין ממיתין אלא בפני הבית? תלמוד לומר: "מַעַם מִזְבְּחֵי תִקְחֶנּוּ לְמוֹת" (שמות כא, יד) - הא אם יש מזבח אתה ממית ואם לאו אי אתה ממית".

12. בעקבות כל אלו הרמב"ם פוסק כי לשם הטלת עונש מוות נדרש כינונו של בית הדין הגדול בבית המקדש: "אין דנין דיני נפשות בארץ ישראל וכל שכן בזולתה אלא בזמן שבית דין הגדול בלשכת הגזית [שבמקדש]. בתנאי שתהא הסנהדרין בלשכת הגזית כלומר במקדש דווקא.

13. מדברים אלו עולה גם כי עונש מוות הינו כפרה דתית ולא הסדרה חברתית, ולפיכך העונש נוהג רק כאשר יש כהן ומזבח.

14. ההלכה גם סרסה את היכולת להטיל עונש מוות בדרישתה לעדים והתראה. כלומר שני עדים שראו את ביצוע הפשע. הודאת המחבל עצמו אינה קבילה מבחינת המשפט העברי. כמו כן צריך להתרות בו לפני הביצוע – מה שבוודאי לא מתרחש.

כעת נתמודד עם מספר טענות שהועלו בעולם היהודי התומכים בעונש מוות למחבלים ונתמודד איתם:

מספר חריגים בהלכה היהודית משמשים את המצדדים בעונש מוות למחבלים :

א. סמכות הקהילה. בשו"ע חו"מ סי' ב מופיע:

"כל בית דין, אפילו אינם סמוכים בא", אם רואים שהעם פרוצים בעבירות (ושהוא צורך שעה) (טור), היו דנין בין מיתה בין ממון, בין כל דיני עונש, ואפילו אין בדבר עדות גמורה... וכל מעשיהם יהיו לשם שמים; ודוקא גדול הדור, או טובי העיר שהמחום ב"ד עליהם" אכן, ידועים מקרים שקהילות היו מעלימים מלשינים ("מוסרים") לרשויות וכפי הנראה הומתו. ב. דין רודף: המחבלים עלולים להשתחרר ולהמשיך להוות סכנה לפגוע בחפים משפּע ועל כן ישנם קולות הקוראים להחיל על המחבלים "דין רודף".

ג. סמכות המלך. כפי שמצאנו בתנ"ך, מלך הורג את כל מי שפוגע בכבוד המלך אפילו אם אינו עומד בכללי משפט רגילים.

הר"ן בדרשותיו (דרוש יא) עומד על כך שבהלכה יש כפילות בין שתי מערכות משפטיות: זו של הסנהדרין ובתי הדין שתחתיה וזו של המלך. הוא מחדש שלמלך יש גם סמכות משפטית

(ולא רק שלטונית), ותפקיד המערכת המשפטית שלו לסתום פרצות שההלכה הטהורה (שנדונה בבי"ד) לא יכולה להתמודד עמן. כן יטען הרמב"ם ש"משפט המלך" הינה ענישה שלא על פי דיני תורה. (כן יטען לאחר מכן האברבנל).

ד. בתי דין צבאיים נמצאים תחת קטגוריה אחרת מאשר בתי דין אזרחיים

נדחה טענות אלו לפי הסדר:

15. לגבי סמכויות הקהילה להרוג שלא במשפט דוגמאות אלו אינן יכולות להיות רלוונטיות למדינת ישראל כמדינה ריבונית. (אין צורך להזכר באירוע קו 300...) קהילה יהודית קטנה הנרדפת בגולה כעלה נידף ברוח, בה כל הלשנה שאינה במקומה מסכנת את כלל הקהילה – אינה יכולה להיות מושוות למצבה של מדינה יהודית ריבונית שיש לה את הצבא החזק במזרח התיכון, האם לא לשם כך הוקמה מדינת ישראל?

16. לגבי השימוש בדין רודף:

דוח הלשכה המשפטית של הכנסת "רקע תיאורטי וסקירה משווה" מנובמבר 2013 סיכם: "עונש המוות בכל הנוגע להטלת עונש מוות על טרוריסטים, יש הסבורים כי ניתן לעשות שימוש בעונש זה. עמדה הלכתית זו קשורה בעיקר לתפיסה העקרונית, שהמחבלים עתידים לסכן חיי יהודים בעתיד אם לא יוטל עליהם עונש מוות, ובשל כך, יש להגדירם כ"רודף" – אדם שמסכן את חיי הזולת, שיש לפגוע בו כדי להציל את חיי הנרדף. עם זאת, יש להדגיש שהכותבים בעניין זה התייחסו לשאלה המוסרית-עקרונית, ולא דנו בשאלה, האם שיקולים ביטחוניים או מדיניים יכולים להצדיק סטייה מן העונש הראוי על פי ההלכה".

17. להגדיר אדם כרודף על סמך התפתחות תהליך עתידי המוטל בספק – במקרה שלפנינו של שחרור מחבלים בעסקה - שלו נוסף הספק האם אותו מחבל יחזור לסורו אם לא, אינו יכול לעמוד באותו משקל כמו מחבל החותר לפגוע ברגע זה – שעליו ורק עליו ניתן להחיל דין רודף. אולם נדגיש שוב - הריגה זו תהיה במסגרת מערכת הבטחון ולא במערכת המשפט הסטרילית – זו שהחוק שלפנינו מבקש לשנות אותה. מערכת משפטית אינה יכולה לפעול על פי כלל שכל מהותו הוא שהינו יוצא מן הכלל!

18. לגבי "משפט המלך"

ברור שפגיעה של מחבל אף הכואבת ביותר אינה שקולה לפגיעה בכבוד וסמכות המלך. ישנן עמדות אנטי ציוניות ששוללות את עצם ההשוואה של סמכות המדינה לסמכות המלך כיוון שאינם מכירות בלגיטימיות הדתית של המדינה. מלך נמשח בשמן המשחה ויש לו הכרה וסמכות אלוהיים שלא כן מדינת ישראל. אנו בארגון "קול רבני" בהחלט מאמינים שיש למדינה סמכות ואחריות כוללת לגבי אזרחיה ומוסד המלוכה והאחריות שגילה המלך כלפי העם יכולים להוות השראה לאחריותה הכוללת של המדינה כלפי אזרחיה. אולם המדינה אינה אדם יחיד שכבודו עומד על הפרק וסמכותה של המדינה לא נפגעת אם היא מענישה מחבל בעונש של מאסר עולם ולא של מוות.

19. מלך פועל כשליח יחיד של העם והוא מייצג את כלל העם. במקרה שלפנינו מוסדות המדינה עצמה מכילה קולות כנגד עונש המוות ותעיד על כך עמדתה של הסנגוריה הציבורית בנייר העמדה שצורף לדיון הנוכחי הקורא לביטול עונש המוות בצורה גורפת.

20. נסיים חלק זה בדברי הרב הראשי השני לארץ ישראל, הרב יצחק אייזיק הלוי הרצוג: עד שיבוא המשיח וייבנה בית המקדש ותשוב הסנהדרין הגדולה למקומה בלשכת הגזית, לא ידונו כלל דיני נפשות במדינה היהודית מחוץ למקרים נדירים של בגידה במדינה וכדומה. דיני רוצח ידונו בתי דין הממשלתיים העליונים, והעונש היותר גדול יהא מאסר עולם. הרב הרצוג היה מודע כמובן למסורת ההלכתית המאפשרת את השימוש בעונש המוות גם לאחר ביטול הסנהדרין, ובשל כך הוא הצדיק את פסיקתו בכך ש - "יש מדינות שמתקיימות בימינו בלי משפט מוות אפילו על רציחה, אלא בתחליף של מאסר עולם ועבודת פרך, ודומני שקבעה הסטטיסטיקה ששם אין רצח יותר מצוי ממדינות שנוהג בהן משפט מוות, ועל כן מצטרף לזה העובדה שבזמן הזה שאין כהן ואין שופט ושאינו לנו סמוכין עלינו כאמור, שלא להנהיג משפט מוות כלל במדינתנו".

21. ישנם קולות הטוענים כי המחבלים העומדים לדיון עם תפיסתם, נידונים בבתי דין צבאיים, ולא בבתי משפט אזרחיים, ומעמדם ותוקפם של בתי הדין הצבאיים הללו, בא מכח דין המלכות, ומסמכותו של המלך לעשות דין ומשפט ברוצחים כפי הבנתו. אולם עמדת הסנגוריה הציבורית כפי שמופיעה בנייר העמדה שצורף לדיון אינה רואה הבדל כזה (ראו ציטוט לעיל) על כן יש כאן הודאה רשמית כי גם בתי הדין פועלים כחלק מסמכות בתי המשפט ולא תחת מערכת הבטחון. כפי שפתחנו – הדיון שלפנינו אינו עוסק בהיתר לנטילת חיים תחת מערכת הבטחון אלא בסמכות ויכולת בתי משפט ליטול חיים בצורה "סטריילית".

לסיכום, עמדת הארגון היא כנגד הצעת החוק וכנגד עצם קיום עונש מוות במערכת המשפט הישראלי ובבתי הדין הצבאיים בכלל. משום כל אנו מתנגדים להצעת החוק. "רק מי שברא את החיים, יש לו הרשות ליטול את החיים!"

בברכה

הרב קובי וייס 050-2345251

מנהל מחלקת החינוך "קול רבני לזכויות אדם".

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת: חברת הכנסת לימור סון הר מלך

1738/25/פ

הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש מוות למחבלים), התשפ"ג-2023

1. תיקון סעיף 301 א בחוק העונשין, התשל"ז¹-1977, בסעיף 301א, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א), הגורם בכוונה או באדישות למותו של אזרח ישראל כשהמעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, כאמור בסעיף 144 לחוק זה, ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו, דינו – מיתה, ועונש זה בלבד."
2. הוראות לגבי האזור (א) בסעיף זה, "אזור" – כהגדרתו בחוק לתיקון ולהארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשס"ז²-2007.
- (ב) שר הביטחון יורה למפקד כוחות צבא ההגנה לישראל באזור להורות בצו –
- (1) כי סמכותו של מותב של בית משפט צבאי באזור לגזור על נאשם עונש מוות לא תותנה בכך שגזר הדין ניתן פה אחד, וניתן יהיה לגזור עונש כאמור ברוב רגיל של שופטי המותב;
- (2) כי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בגזר דין סופי בבית משפט צבאי באזור.

דברי הסבר

בשנים האחרונות אנו עדים לתופעה הולכת ונרחבת של פעולות טרור של רצח יהודים, אך בשל היותם יהודים. המשותף לכל אירוע הטרור הללו – רצח יהודים אך בשל היותם יהודים אזרחי המדינה, מתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו.

לאחר כל אירוע טרור, מבטיחים ראשי מערכת הביטחון כי "זרועה הארוכה של מדינת ישראל תבוא חשבון עם המרצחים". דא עקא, שבפועל – כלל המרצחים זוכים לתנאים משופרים בבתי הכלא, למשכורות מהרשות הפלסטינית, ובבוא העת רובם משוחררים בעסקאות כאלה ואחרות.

מטרתה של הצעת חוק זו לגדוע את הטרור באיבו, ולייצר הרתעה כבדת משקל. לא עוד בתי כליאה

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

² ס"ח התשס"ז, עמ' 364.

עם תנאי "הכל כלול". לא עוד שחרורי מחבלים אחרי ריצוי מחצית העונש. לפי הצעה זו – טרוריסט שיורשע ברצח מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, ובנסיבות שבהן המעשה נעשה מתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו, ידון לעונש מיתה – חובה. לא רשות, ולא בשיקול דעת. עונש חובה. כמו כן, ההצעה מבקשת לשנות את הדין החל באזור, ולקבוע כי ניתן יהיה לגזור עונש מוות גם ברוב דעות, וכי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שקיבל גזר דין סופי.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חבר הכנסת איתמר בן גביר וקבוצת חברי הכנסת (פ/24/2649) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת שרון מרים השכל (פ/1181/25).

הצעת החוק זהה לפ/1181/25 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ג בטבת התשפ"ג (16.01.2023)

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

בלמ"ס

ב' באייר תשפ"ג
23 באפריל 2023
סימוכין - 5700-0084-2023-002889

לכבוד
צח הנגבי
ראש המל"ל

שלום רב,

הנדון: דיון בקבינט בחוק עונש מוות למחבלים ובמדיניות הממשלה ביחס להנפת דגלי אש"ף
סמך: מכתבי מיום 20.1.2023

עונש מוות למחבלים:

1. ביום 26.2.2023, הצעת חוק העונשין (תיקון - עונש מוות למחבלים), התשפ"ג-2023 פ/1738/25, נדונה בוועדת השרים אשר החליטה לתמוך בהצעה החוק בקריאה טרומית, בכפוף לכך שיושמטו מנוסח הצעת החוק המילים "ועונש זה בלבד"; **עוד נקבע כי לאחר הקריאה הטרומית ובטרם הקריאה הראשונה יתקיים דיון בהצעת החוק בוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (להלן: "הקבינט")**. בהמשך להחלטה, ביום 1.3.2023 הצעת החוק עברה במליאת הכנסת בקריאה טרומית.
2. על כן אבקש לקיים דיון בקבינט בהצעת החוק.

הנפת דגלי אש"ף:

3. ביום 20.1.2023 פניתי אליך בבקשה לקיים דיון בהקדם האפשרי במדיניות ממשלת ישראל ביחס להנפת דגלי הארגון לשחרור פלסטין, בעקבות חלופת מכתבים ביני לבין היועצת המשפטית לממשלה בנושא זה, ובהמשך לדיון שקיימתי עם מפכ"ל המשטרה וקצינים בכירים נוספים במשטרה בסוגיה זו. **הדיון טרם התקיים**.
4. על כן אבקש לקיים דיון בקבינט בסוגיה זו.

באהבת ישראל,

ח"כ איתמר בן גביר
השר לביטחון לאומי

העתקים:

מר שלמה בן אליהו, מנכ"ל בל"מ
מר אריאל סיזל, יועמ"ש בל"מ
תנ"צ קובי יעקובי, מזכיר ביטחוני

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

בלמ"ס

כ"ד בחשוון תשפ"ד
08 בנובמבר 2023
סימוכין - 5700-0084-2023-007352

לכבוד
מר צחי הנגבי
ראש המל"ל

שלום רב,

הנדון: דיון קבינט בסוגיית עונש מוות למחבלים

1. בימים נוראים אלה, מנהלת מדינת ישראל מערכה קשה נגד מבקשי נפשה מארגון חמאס השולט ברצועת עזה, אשר שלח את מרצחיו, ועימו 'ערב רבי', אספסוף צמא-דם, בבוקר יום 7.10.2023 (חג שמחת תורה) – להשמיד להרוג ולאבד, להתעלל לאנוס ולחטוף מנער ועד זקן, טף ונשים. התוצאה האיומה של המתקפה: 1,400 נרצחים, וכ-240 חטופים, אלפי פצועים ומיליוני אזרחים המצויים בחרדה איומה.
2. לשמחתנו, מרביתם של הנאצים שלקחו חלק במתקפה הנפשעת חוסלו ע"י כוחות הביטחון ואזרחים קדושים שמסרו את נפשם. עם זאת, מאות נאצים שביצעו פשעים כנגד האנושות באוכלוסיית ישראל נתפסו בחיים וממתנינים להליך משפטי בעניינם.
3. **נדמה לי שהיום כמעט לכולם ברור כי צו השעה מחייב להטיל גזר דין מוות על מחבלים שבאים להשמיד להרוג ולאבד את אזרחי ישראל, אנשים נשים וטף.**
4. יצוין כי סעיף 116 להסכמים הקואליציוניים בין סיעתי, סיעת "עוצמה יהודית" לבין סיעת "הליכוד" קובע:

116. עונש מוות למחבלים: בשל התעצמות מעשי טרור המכוונים לפגוע במדינת ישראל כמדינת העם היהודי, ועל מנת להכריע תודעתית את המפגעים, סיעות הקואליציה יחוקקו טרם העברת התקציב לשנת 2023 חוק עונש מוות למחבלים בהתאם.

5. בהתאם לאומר, הגישה חברת הכנסת לימור סון הר מלך הצעת חוק פרטית (פ' 1738/25) הקובעת עונש מוות למחבלים כעונש חובה. הצעת חוק זו נדונה בוועדת השרים לענייני חקיקה ביום 23.2.26, אשר החליטה לתמוך בהצעת החוק בקריאה טרומית בכנסת, בכפוף לכך שלאחר הקריאה הטרומית ובטרם הקריאה הראשונה יתקיים דיון בהצעת החוק בוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי. בהמשך להחלטה זו של וועדת השרים לענייני

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

- חקיקה, הצעת החוק עברה בקריאה טרומית ביום 1.3.2023. לאור זאת, ביקשו גורמי המל"ל לקבל את עמדותיהם של הגופים הביטחוניים, לצורך הכנת הדיון בוועדת השרים לענייני ביטחון לאומי בנושא שבנדון. עמדת המשרד וגופיו כמובן נשלחה אליכם.
6. ביום 23.4.2023 פניתי אלייך וביקשתי "לקיים דיון בקבינט בהצעת החוק".
7. יוער כי נעשו מצדי פניות נוספות בעל פה, אך למרות כל האמור, דיון כזה טרם התקיים בקבינט.
8. על כן, אבקש לכנס בהקדם את הקבינט, ולקיים בו דיון, ובתקווה שגם החלטה, בעד הטלת עונש מוות למחבלים.

באהבת ישראל,

ח"כ איתמר בן גביר
השר לביטחון לאומי

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

בלמ"ס

כ"ט בתשרי תשפ"ד
14 באוקטובר 2023
סימוכין - 5700-0084-2023-006537

לכבוד
מר צחי הנגבי
ראש המטה לביטחון לאומי

שלום רב,

הנדון: נושאים לסדר יומה של ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי

בישיבתה הקרובה של ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי (הקבינט המדיני-ביטחוני), אבקש
כי יתווספו לסדר יומה של הוועדה הנושאים שלהלן:

1. **קידום סוגית עונש מוות למחבלים שנתפסו מעזה במתקפת הטרור הרצחנית, אשר הופכת לרלוונטית בהקשר של שו"ן (שבויים ונעדרים):**
בהקשר זה יצוין כי פניתי אליך מספר פעמים על מנת לקיים דיון בנושא חקיקת עונש מוות למחבלים (בהמשך להצעת החוק של חה"כ צביקה פוגל פ/1738/25 שעברה בקריאה טרומית ביום 1.3.23), לרבות מכתבי אליך מיום 23.4.2023.

[REDACTED]

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

[Redacted text block]

באהבת ישראל,

ח"כ איתמר בן גביר
השר לביטחון לאומי

העתקים:

מר יוסי פוקס, מזכיר הממשלה
ד"ר אלעזר בן הראש, מ"מ מנכ"ל
רנ"צ קובי שבתאי, מפכ"ל משטרת ישראל
עו"ד אריאל סיזל, היועץ המשפטי

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

בלמ"ס

ח' בתשרי תשפ"ה
10 באוקטובר 2024
סימוכין - 5700-0084-2024-003008

לכבוד
ח"כ בנימין נתניהו
ראש הממשלה

שלום רב,

הנדון: דיון קבינט בסוגיית עונש מוות למחבלים וקידום חוקי הרתעה נוספים נגד הטרור

1. בימים אלו מלאה שנה למלחמה שמנהלת מדינת ישראל כנגד אויבנו שקמו עלינו לכלותנו. המשך למלחמה שאנו מנהלים מזה שנים רבות נגד הטרור.
2. העובדה כי מחבלים בודדים, תושבי יו"ש ואף אזרחי ישראל, מרשים לעצמם להיכנס לרחובות ערי ישראל ולבצע פיגועי דמים – הינה ביטוי להיעדר הרתעה מספקת.
3. נדמה כי היום ברור כמעט לכולם, כי צו השעה מחייב להטיל גזר דין מוות על מחבלים הבאים להשמיד להרוג ולאבד את אזרחי ישראל, אנשים נשים וטף.
4. אבקש להזכיר: סעיף 116 להסכמים הקואליציוניים בין סיעת "עוצמה יהודית" לבין סיעת "הליכוד" קובע:

116. עונש מוות למחבלים: בשל התעצמות מעשי טרור המכוונים לפגוע במדינת ישראל כמדינת העם היהודי, ועל מנת להכריע תודעתית את המפגעים, סיעות הקואליציה יחוקקו טרם העברת התקציב לשנת 2023 חוק עונש מוות למחבלים בהתאם.

5. בהתאם לאומר, הגישה חברת הכנסת לימור סון הר מלך הצעת חוק פרטית (פ' 1738/25) הקובעת עונש מוות למחבלים כעונש חובה. הצעת חוק זו נדונה בוועדת השרים לחקיקה ביום 23.2.26, אשר החליטה לתמוך בהצעת החוק בקריאה טרומית בכנסת, בכפוף לדיון בקבינט. בהמשך להחלטה זו של וועדת השרים לענייני חקיקה. הצעת החוק עברה בקריאה טרומית ביום 1.3.2023.
6. מאז, פניתי מספר פעמים בכתב ובע"פ, ביקשתי "לקיים דיון בקבינט בהצעת החוק", אך למרות כל האמור, דיון כזה טרם התקיים בקבינט. אבקש לכנס בהקדם את הקבינט, ולקיים בו דיון, ובתקווה שגם החלטה, בעד הטלת עונש מוות למחבלים.

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

[REDACTED]

נקיטת צעדים קשים לשם הרתעה וענישה, אינה רק טקטיקה ביטחונית ועשיית צדק, היא חובתנו הלאומית, הביטחונית והמוסרית לאזרחי ישראל.

באהבת ישראל,

ח"כ איתמר בן גביר
השר לביטחון לאומי

מדינת ישראל
המשרד לביטחון לאומי
לשכת השר לביטחון לאומי

בלמ"ס

י"ז באייר תשפ"ה
15 במאי 2025
סימוכין - 5700-0084-2025-001523

לכבוד
ח"כ בנימין נתניהו
ראש ממשלת ישראל

שלום רב,

הנדון: דרישה לקיום סעיף בהסכם הקואליציוני - חוק עונש מוות למחבלים

טרם כניסתנו לממשלה חתמנו על הסכם ולפיו הממשלה בראשותך תעביר את חוק עונש מוות למחבלים.

הסכמנו כולנו שאין מנוס מלהעביר חוק זה, משום שרק הוא עושה צדק עם הנרצחים ומשפחותיהם, ועם מדינת ישראל כולה - ובכוחו להביא למאזן הרתעה מול הטרור. מאז חלפו שנתיים, ולמעט העברת החוק בקריאה טרומית, לא אפשרת לנו להמשיך לקדם את החוק.

אמנם בשנתיים אלו שניתי מקצה לקצה את המדיניות נגד המחבלים בבתי הכלא, שעד טרום כניסתי לכהן כשר נהנו משורה של תנאים מפליגים, כגון אוכל כיד המלך, טיולים אינסופיים בחצר, מקלחות ממושכות, מכשירי חשמל בתאים ועוד ועוד - כל זה עבר מהפיכה של 180 מעלות, כאשר היום המחבלים הכלואים בבתי הסוהר מקבלים את התנאים המינימליים ביותר הקבועים על פי חוק.

אולם לצערי הרב, בנושא חקיקת עונש המוות למחבלים, חרף פנייתנו הרבות בשנה האחרונה הם במכתבים והן בעל פה, אין התקדמות - ומדיניות זו לא ברורה לי כלל וכלל. האם מי שרצח אמש את צאלה גז הי"ד, לא ראוי לעונש הזה?! האם מי שרוצח ילדים ותינוקות, מי שמתנהג בשפלות הגדולה ביותר צריך להמשיך להישאר בחיים?! אני שב ודורש ממך לקיים בדחיפות דיון קבינט בעניין, ולאפשר את קידום חוק עונש מוות למחבלים לקריאה שניה ושלישית.

באהבת ישראל,

ח"כ איתמר בן גביר
השר לביטחון לאומי

כ"ב אלול, תשפ"ה
15 בספטמבר 2025

לכבוד
ח"כ צביקה פוגל
יו"ר הוועדה לביטחון לאומי

שלום רב,

**הנדון: עמדת הסניגוריה הציבורית באשר להצעת חוק העונשין (תיקון – עונש מוות למחבלים),
התשפ"ג-2023**

"לא זו בלבד ש(עונש מוות) אינו מכפר על הפגיעה בגופה של החברה, אלא הוא אף מוסיף עליה כתם חדש"
אלבר קאמי, הרהורים על הגיליוטינה (1957)

הצעת החוק שבנדון בנויה משני מרכיבים:

א. תיקון חוק העונשין, התשל"ז-1977 כך מי שהורשע ברצח של אזרח ישראל, כשהמעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי הציבור ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי – דינו יהא עונש מוות, ועונש זה בלבד.

ב. תיקון לגבי תחיקת ה"אזור" לפיו שר הביטחון יורה למפקד צה"ל באזור להורות בצו כי סמכותו של בית משפט צבאי לגזור על נאשם עונש מוות לא תותנה בכך שגזר הדין ניתן פה-אחד, אלא ניתן יהיה לגזור עונש מוות ברוב רגיל של שופטי המותב; וכן כי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בגזר דין סופי בבית משפט צבאי באזור.

הסניגוריה הציבורית מתנגדת עקרונית לעונש המוות, ועל כן מתנגדת לשני מרכיביה של הצעת החוק וקוראת לחברי הוועדה להימנע מקידומה. להלן יפורטו הנימוקים העיקריים להתנגדותנו, הרלוונטיים הן ביחס לקביעת עונש מוות בחוק העונשין והן ביחס להרחבת האפשרות להפעלתו בתחיקת ה"אזור":

1. הטיעון העקרוני כנגד עונש מוות – בראש ובראשונה, ההתנגדות לעונש מוות מבוססת על הטיעון העקרוני בדבר זכותה (וליתר דיוק, העדר זכותה) של המדינה לקחת חייו של אדם, באשר הוא אדם, אפילו במקרה החריג בו ביצע את הפשע הנורא מכל. פעולת ההוצאה להורג – ובפרט כשהיא נעשית בחסות החוק והמשפט – מעוררת שאלות יסוד הנוגעות לגבולות האלימות שמדינה רשאית להפעיל כלפי היחיד, ומשדרת מסר קשה שמהותו זילות הערך של חיי אדם. ויודגש: הדברים אינם אמורים ביחס לאירועי לוחמה, אלא ביחס להקשר הנוכחי של הפיכת עונש מוות לאחת מדרכי הענישה במשפט. עונש מוות הוא עונש אכזרי ובלתי

אנושי, ובנסיבות מסוימות הוא אף עשוי להימצא כבלתי חוקתי.¹ היתר למדינה לבצע פעולות המתה משפטיות "סטריליות" נושא עמו השפעות הרסניות על מערכת המשפט, ועל החברה בכללותה. לא רק שאין מקום לקביעתו של עונש מוות בספר החוקים הישראלי או להרחבת האפשרות להפעלתו, **אלא ראוי לבטלו כליל.**

מעבר להתנגדות העקרונית לעונש המוות, קיימים גם טעמים מעשיים כבדי משקל כנגד עונש המוות, הנתמכים בניסיון המר והמצטבר במדינות שבהן עונש המוות עדיין מופעל, ובהם: החשש מטעויות ומהוצאות להורג של חפים מפשע, חולשתו של טיעון ההרתעה והמגמה הבלטת של ביטול עונש המוות במדינות רבות בעולם.

2. **החשש מטעויות ומהוצאות להורג של חפים מפשע** – אין מערכת משפט החסינה מפני טעויות. טעות בהרשעתו של אדם וענישתו של חף מפשע הן תמיד עוול נורא. **ייחודו של עונש המוות הוא בהיותו בלתי הפיך, כך שהטעות בהפעלתו וההוצאה להורג של אדם לשווא מקבלות משמעות מצמררת במיוחד.** כפי שציין ח"כ הרב מרדכי נורוק ז"ל, במהלך דיוני הכנסת בביטול עונש המוות בעבירת רצח: **"עונש-המוות הוא מעוות שאינו ניתן לתיקון ... כשניתן עונש מאסר-עולם על-פי טעות, אפשר לתקן אותו בכל עת ובכל שעה, אבל מתים אי-אפשר להחיות... מפני טעמים ונימוקים אלה, אנו צריכים לדרוש את ביטול עונש-המוות"**.²

דברים נכוחים אלה אינם מהווים חשש ערטילאי, כפי שניתן להיווכח מנתוני פרויקט החפות ומקורות אחרים בארצות-הברית. מאז שנת 1973 ועד היום, שוחררו כ-200 נידונים למוות שהמתינו להוצאתם להורג, לאחר שהתברר כי הם חפים מכל פשע.³ לאורך השנים תועדו בארצות-הברית גם עשרות מקרים של הוצאות להורג שבוצעו ובדיעבד התבררו כשגויות. גם בארץ, בראשית ימיה של המדינה, נידון מאיר טוביאנסקי למוות והוצא להורג, ולימים התברר כי היה חף מפשע.

3. **חולשת טיעון ההרתעה כהצדקה לעונש מוות** – מדברי ההסבר להצעת החוק, עולה כי אחת התכליות המרכזיות העומדות בבסיסה היא "לייצר הרתעה כבדת משקל". ואולם, **מחקרים רבים שנערכו בעולם לא מצאו כי עונש המוות הוא אכן בעל אפקט הרתעתי, ובפרט כשמדובר במעשי רצח על רקע טרוריסטי-אידיאולוגי.**⁴ להבנתנו, אף לפי הערכת גורמי הביטחון

¹ ר' למשל חיים כהן, "ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית: עיונים בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו", הפרקליט, ספר היובל (1993) 25-28.

² פרוטוקול מליאת הכנסת מיום 27.11.1951, בעמ' 480 (דיון בקריאה ראשונה להצעת חוק ביטול עונש-מוות, התשי"ב-1951).

³ Death Penalty Information Center, **Facts about the death Penalty** (Updated 29.8.25)

⁴ להרחבה, ר' ירון אונגר, **עונש המוות – רקע תיאורטי וסקירה משווה** סקירה משפטית מטעם מחלקת חקיקה ומחקר משפטי בכנסת (2013), בעמ' 12; בועז סנג'ור, "על עונש המוות בכלל ועל עונש המוות בגין רצח בפעולת טרור בפרט", **עלי משפט ב** 127, 159-158, 195 (2002). למהלך זה עלולות להיות השלכות קשות גם במישור המשפט הבינלאומי (להרחבה, ר' עמדת המכון הישראלי לדמוקרטיה מיום 23.2.2023).

בישראל (לרבות הבכירים ביותר) אין בכוחו של עונש מוות כדי להרתיע מפגעים פוטנציאליים, וההערכה הרווחת היא כי נזקו יעלה בהרבה (ובמספר מישורים) על תועלתו.⁵

4. מגמת ביטול עונש המוות במשפט המשווה – הנימוקים שלעיל ואחרים הביאו למגמה עולמית ברורה ועקבית של ביטול עונש המוות. נכון להיום, כ-80 חוקות במדינות העולם אוסרות על הטלת עונש מוות,⁶ וכך גם האמנה האירופית לזכויות אדם. למעלה מ-100 מדינות ביטלו את עונש המוות באופן מלא, ואלהן מצטרפות בכל שנה עוד ועוד מדינות (המדינות שביטלו את עונש המוות בעשור האחרון הן למשל קונגו, מדגסקר, בנין, גינאה, בורקינה פאסו, זמביה, צ'אד וקזחסטן). חברות האיחוד האירופי מחקו את עונש המוות מספר החוקים שלהן לפני שנים רבות, ולמעשה הדמוקרטיה המערבית היחידה בה עדיין קיים ומופעל עונש מוות היא ארצות-הברית, אשר גם בה הולכת ומתחזקת המגמה של ביטול עונש המוות. עונש המוות בוטל ב-23 ממדינות ארצות-הברית, וב-4 מדינות נוספות הכריזו המושלים על הפסקת השימוש בו. בעשור הראשון של שנות האלפיים בוטל עונש המוות ב-3 ממדינות ארצות-הברית, ועד כה בשנים שלאחר מכן בוטל העונש ב-8 מדינות נוספות.⁷ **רובן הגדול של ההוצאות להורג בעולם מבוצעות במדינות סין, איראן, ערב הסעודית, עירק ותימן.**⁸

5. הערות נוספות לגוף הצעת החוק – המרכיב הראשון בהצעת החוק, המבקש לקבוע בחוק העונשין עונש מוות בגין רצח כשמעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי הציבור, סותר במידה רבה את הרפורמה בעבירות המתה. במסגרת רפורמה זו, אשר חוקקה לאחר דיונים מעמיקים ואינטנסיביים בוועדת חוקה, חוק ומשפט, הוחלט כי רצח (בכוונה או באדישות) בנסיבות אלו ייכלל באחת הקטיגוריות המנויות בעבירה של רצח בנסיבות מחמירות, שדינה מאסר עולם חובה.

באשר למרכיב השני בהצעת החוק, המבקש לאפשר הטלת עונש מוות ב"אזור" בהחלטה של דעת רוב ולמנוע את אפשרות הקלת העונש לאחר מתן גזר הדין: בהינתן כל הנימוקים שהובאו לעיל – הקושי העקרוני הכרוך בעונש המוות, הסיכון מפני טעויות בלתי הפיכות והוצאה להורג של חפים מפשע והאפקט ההרתעתי הנמוך (וייתכן שאף ההפוך) שיש לעונש זה – אנו מתנגדים להרחבה המוצעת שעלולה להפוך את עונש המוות הקיים עלי ספר מאות מתה ל"אות ממיתה". ברור כי לכל הפחות נדרש רף ההכרעה הגבוה ביותר לשם הטלת עונש מוות, קרי החלטה פה-אחד של הרכב השופטים. לצד זאת, לנוכח משמעויותיו של הפעלת העונש על הפרט ועל החברה כולה, יש להותיר בידי הגורמים המוסמכים פתח להקלת העונש אף לאחר מתן גזר הדין. לעניין זה יצוין כי אפילו בארצות-הברית, ברוב המוחלט של המדינות בהן קיים עונש מוות עדיין קיימת דרישת סף להכרעה פה-אחד של חבר מושבעים. כמו כן, בכל המדינות הללו קיים מנגנון של המתקת העונש לאחר מתן גזר הדין והמרתו בעונש מאסר ממושך.

⁵ ר', בין היתר, התייחסות נציג שב"כ בפרוטוקול ועדת חוקה, חוק ומשפט מיום 14.11.2018.

⁶ זאת לפי סיווג נושאי של חוקות העולם באתר ה-Constitute Project.

⁷ זאת לפי נתונים של ה-Death Penalty Information Center.

⁸ Amnesty International Global Report, **Death Sentences and Executions 2024**

לפיכך, הסניגוריה הציבורית קוראה לוועדה להימנע מקידומה של הצעת החוק.

בכבוד רב,

עו"ד ישי שרון
מנהל מחלקת חקיקה ומדיניות
הסניגוריה הציבורית הארצית

רשומות

הצעות חוק

הכנסת

5 בנובמבר 2025

1159

י"ד בחשוון התשפ"ו

עמוד

- 8 הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025
- 9 הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025

מתפרסמות בזה הצעות חוק של חברי הכנסת מטעם הוועדה לביטחון לאומי של הכנסת:

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025*

1. תיקון סעיף 301א
(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א), הגורם בכוונה או באדישות למותו של אזרח ישראל כשהמעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, כאמור בסעיף 144, ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו, דינו - מיתה, ועונש זה בלבד.
(א) בסעיף זה, "אזור" ו"בית משפט צבאי" - כהגדרתם בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון) - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית, התשכ"ז-1967², כפי שהוארך תוקפן ותוקן נוסחן בחוק מעת לעת.
2. הוראות לגבי האזור
(ב) שר הביטחון יורה למפקד כוחות צבא הגנה לישראל באזור להורות בצו -
(1) כי סמכותו של מותב של בית משפט צבאי באזור לגזור על נאשם עונש מוות לא תותנה בכך שגור הדין ניתן פה אחד, וניתן יהיה לגזור עונש כאמור ברוב רגיל של שופטי המותב;
(2) כי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בגזר דין סופי בבית משפט צבאי באזור.

ד ב ר י ה ס ב ר

מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו.

סעיף 2 בתחיקת הביטחון באזור יהודה והשומרון (להלן - האזור) קבוע כיום עונש מוות: סעיף 209 לצו בדבר הוראות ביטחון (נוסח משולב) (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן - צו בדבר הוראות ביטחון), קובע כי "הגורם בכוונה למותו של אחר, דינו מוות".

מוצע לקבוע כי שר הביטחון יורה למפקד הצבאי באזור, שהוא הריבון באזור לפי דיני התפיסה הלוחמתית, לתקן את הצו בדבר הוראות ביטחון בשני היבטים. ההיבט הראשון עניינו הרוב הדרוש בגזר דין מוות. סעיף 165 לצו האמור קובע כי "לא יוטל על הנאשם בבית משפט צבאי גזר דין מוות, אלא אם כן היה מותב בית המשפט הצבאי מורכב משלושה שופטים שדרגתם איננה פחותה מסגן אלוף וגזר הדין ניתן פה אחד". מוצע לבטל את הדרישה למתן גזר דין פה אחד, ולאפשר מתן גזר דין מוות גם ברוב רגיל של הרכב השופטים. ההיבט השני עניינו הסמכות הנתונה כיום למפקד הצבאי באזור להקל בעונש לפי סעיף 184 לצו בדבר הוראות ביטחון. לפי המוצע, סמכות זו לא תחול במקרה שבו נגזר עונש מוות.

כללי חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין), קובע עונש של מאסר עולם על עבירת רצח. הניסיון מלמד כי עונש זה אינו מרתיע מחבלים, שכן רבים מהם מניחים שתקופת מאסרם תקוצר משמעותית בעסקאות הכוללות שחרור אסירים. מחבלים רבים אף חזרו לסורם והמשיכו בפעילות טרור לאחר שחרורם. כמו כן, הרשות הפלסטינית מעבירה מדי שנה סכומי כסף למחבלים הכלואים בבתי הסוהר בישראל המסייעים בקיומם. מאחר שעונש המאסר אינו מרתיע דיו, מוצע לקבוע כי דינם של מחבלים על מעשי רצח שביצעו יהיה מיתה. עונש זה יהיה בו כדי להרתיע וכך למנוע ביצוע מעשי טרור נוספים.

סעיף 1 סעיף 300א (א) לחוק העונשין מגדיר את עבירת הרצח כגרימה בכוונה או באדישות למותו של אדם, וקובע בצידה עונש של מאסר עולם. סעיף 301א לחוק העונשין קובע נסיבות מחמירות שבהתקיימן מאסר העולם הוא עונש חובה, ובין השאר, אם המעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, אם נעשה באכזריות מיוחדת או אם הוא מעשה טרור.

מוצע לקבוע נסיבה מחמירה חדשה, שהעונש בצידה יהיה מיתה, ועונש זה יהיה עונש חובה: גרימת מוות בכוונה או באדישות של אזרח ישראל כשהמעשה נעשה

יוזמת: חברת הכנסת לימור סון הר מלך

* הצעת חוק מס' פ/1758/25 (מספר פנימי: 2199298); הועברה לוועדה ביום ח' באדר התשפ"ג (1 במרץ 2023).

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשפ"ה, עמ' 528.

² ק"ת התשכ"ז, עמ' 2741; ס"ח התשכ"ח, עמ' 20; התשפ"ג, עמ' 10.

הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025*

1. בחוק העונשין, התשל"ז-1977¹, בסעיף 3א01, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:
- "(ג) על אף הוראות סעיף קטן (א), הגורם בכוונה או באדישות למותו של אזרח ישראל כשהמעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, כאמור בסעיף 1044, ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו, דינו - מיתה, ועונש זה בלבד"
2. (א) בסעיף זה, "אזור" ו"בית משפט צבאי" - כהגדרתם בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967⁴, כפי שהוארך תוקפן ותוקן נוסחן בחוק מעת לעת.
- (ב) שר הביטחון יורה למפקד כוחות צבא הגנה לישראל באזור להורות בצו -
- (1) כי סמכותו של מותב של בית משפט צבאי באזור לגזור על נאשם עונש מוות לא תותנה בכך שגור הדין ניתן פה אחד, וניתן יהיה לגזור עונש כאמור ברוב רגיל של שופטי המותב;
- (2) כי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בגור דין סופי בבית משפט צבאי באזור.

ד ב ר י ה ס ב ר

מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו.

סעיף 2 בתחיקת הביטחון באזור יהודה והשומרון (להלן - האזור) קבוע כיום עונש מוות: סעיף 209 לצו בדבר הוראות ביטחון (נוסח משולב) (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן - צו בדבר הוראות ביטחון), קובע כי "הגורם בכוונה למותו של אחר, דינו מוות".

מוצע לקבוע כי שר הביטחון יורה למפקד הצבאי באזור, שהוא הריבון באזור לפי דיני התפיסה הלוחמתית, לתקן את הצו בדבר הוראות ביטחון בשני היבטים. ההיבט הראשון עניינו הרוב הדרוש בגור דין מוות. סעיף 165 לצו האמור קובע כי "לא יוטל על הנאשם בבית משפט צבאי גזר דין מוות, אלא אם כן היה מותב בית המשפט הצבאי מורכב משלושה שופטים שדרגתם איננה פחותה מסגן אלוף וגזר הדין ניתן פה אחד". מוצע לבטל את הדרישה למתן גזר דין פה אחד, ולאפשר מתן גזר דין מוות גם ברוב רגיל של הרכב השופטים. ההיבט השני עניינו הסמכות הנתונה כיום למפקד הצבאי באזור להקל בעונש לפי סעיף 184 לצו בדבר הוראות ביטחון. לפי המוצע, סמכות זו לא תחול במקרה שבו נגזר עונש מוות.

כללי חוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן - חוק העונשין), קובע עונש של מאסר עולם על עבירת רצח. הניסיון מלמד כי עונש זה אינו מרתיע מחבלים, שכן רבים מהם מניחים שתקופת מאסרם תקוצר משמעותית בעסקאות הכוללות שחרור אסירים. מחבלים רבים אף חזרו לסורם והמשיכו בפעילות טרור לאחר שחרורם. כמו כן, הרשות הפלסטינית מעבירה מדי שנה סכומי כסף למחבלים הכלואים בבתי הסוהר בישראל המסייעים בקיומם. מאחר שעונש המאסר אינו מרתיע דיו, מוצע לקבוע כי דינם של מחבלים על מעשי רצח שביצעו יהיה מיתה. עונש זה יהיה בו כדי להרתיע וכך למנוע ביצוע מעשי טרור נוספים.

סעיף 1 סעיף 300א (א) לחוק העונשין מגדיר את עבירת הרצח כגרימה בכוונה או באדישות למותו של אדם, וקובע בצידה עונש של מאסר עולם. סעיף 301א לחוק העונשין קובע נסיבות מחמירות שבהתקיימן מאסר העולם הוא עונש חובה, ובין השאר, אם המעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור, אם נעשה באכזריות מיוחדת או אם הוא מעשה טרור.

מוצע לקבוע נסיבה מחמירה חדשה, שהעונש בצידה יהיה מיתה, ועונש זה יהיה עונש חובה: גרימת מוות בכוונה או באדישות של אזרח ישראל כשהמעשה נעשה

יוזמים: חברי הכנסת עוֹדֵד פוֹרֵר, אביגדור ליברמן, יבגני סובה, שרון ניר, חמד עמאר

* הצעת חוק מס' פ/2198/25 (מספר פנימי: 2200663); הועברה לוועדה ביום ח' באדר התשפ"ג (1 במרץ 2023).

¹ ס"ח התשל"ז, עמ' 226; התשפ"ה, עמ' 528.

² ק"ת התשכ"ו, עמ' 2741; ס"ח התשכ"ח, עמ' 20; התשפ"ג, עמ' 10.

לשכת חה"כ צביקה פוגל
יו"ר סיעת עוצמה יהודית

18.11.2025

כז' בחשוון תשפ"ו

לכבוד

חברי הוועדה לביטחון לאומי

הנידון: עקרונות לדיון בהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו - 2025

"בהחליטנו לאשר את פסקדינו וגזרדינו של המערער, ידענו יפה יפה, מה דל ומה חיוור יהיה גזר'מיתה זה, לעומת מיליוני המיתות'משונות שגזר הוא על קורבתנותיו. כשם שאין שם בשפת בני-אדם, כדי לכנות בו מעשים כמעשי המערער, כך גם אין עונש בחוקי בני-אדם, שיהא הולם בחומרתו את אשמת המערער. אך ידיעתנו כי כל מידה שתימדד למערער לא תשווה, וכל שילם ועונש שיוטל עליו לא יספיק ידיעה זו, אסור לה שתניע אותנו דווקא להקל בעונשו של זה" (ע"פ 61-336 אדולף אייכמן נ' היועץ המשפטי לממשלה, טז 2033 (1962))

אחרי הטבח הנורא שהתרחש בשמחת תורה, למעט שוליים בלתי רלוונטיים, עם ישראל מבין היטב שאין צודק וראוי יותר מעונש מוות למחבלים אשר באים להשמיד, להרוג ולאבד את עם ישראל אנשים, נשים וטף. מלבד היותו צודק, עונש מוות יבטיח כי אין יותר קלפי מיקוח ואין יותר עסקאות שמשלמים עליהם בדם יהודי עתידי.

מתוך כוונה לקדם את הצעת החוק בהקדם, להלן עקרונות בסיסים עליהם יושתת החוק עליו נצביע לשנייה שלישית בוועדה:

1. מדובר בחוק ערכי מאין כמותו עבור עם ישראל היושב בארצו.
2. מדובר בחוק בעל חשיבות הרתעתית הצופה פני עתיד על סמך ניסיון (רע ב)עבר.
3. החוק חייב להיות בר יישום. אין אנו מחוקקים אות מתה, בבחינת "הצהרת חוק".
4. החוק יקבע כי כל מי שרוצח יהודי רק בשל היותו יהודי לרבות מתכנן או משלח דינו מוות בלבד.
5. העונש יוטל ברוב רגיל, ללא שיקול דעת, ללא יכולת לערער על סוג העונש, ללא יכולת להמתיק את העונש באמצעות "עסקה" או באמצעות חנינה (בכפוף לדיון הקיים).
6. על מנת למנוע כל אפשרות להתחמק מביצוע גזר הדין החוק יקבע במפורש כי גזר הדין יבוצע תוך 90 יום מעת היותו חלוט.
7. גזר הדין יבוצע על ידי שירות בתי הסוהר ובאמצעות זריקת רעל (תוך התאמת הדין הקיים בנושא).

אברהם בנאי- יועץ תקשורת

054-8028082

יובל וקנין- אחראי רשתות

0523885677

דור ביזס- יועץ פרלמנטרי

0503302308

טויבי זוסמן- מנהלת הלשכה

054-5677099

**הכנסת
הצוות המשפטי
הוועדה לביטחון לאומי**

ירושלים, י"ז בכסלו התשפ"ו
7 בדצמבר 2025

לכבוד
חברי הוועדה לביטחון לאומי

הנדון: הצעות החוק בעניין עונש מוות למחבלים

1. על שולחן הוועדה לביטחון לאומי מונחות 3 הצעות חוק, בנוסח זהה, שעניינן עונש מוות למחבלים:

- הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025 (כ-1159), שיזמה חברת הכנסת לימור סון הר מלך);
- הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025 (כ-1159), שיזמו חבר הכנסת עודד פורר וקבוצת חברי הכנסת;
- הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש מוות למחבלים), התשפ"ג-2023 (פ/2761/18), שיזם חבר הכנסת ניסים ואטורי.

2. במהלך דיוני הוועדה בהכנת הצעות החוק לקריאה הראשונה הצגנו את הערותינו הראשוניות להצעות החוק. לקראת הדיון הצפוי ביום י"ח בכסלו התשפ"ו (8 בדצמבר 2025), מצ"ב סקירה מפורטת אודות עונש המוות בישראל ובעולם, ועמדתנו ביחס לסוגיות העולות מהצעת החוק.

רקע – עונש המוות בישראל ובעולם

עונש המוות בעולם

3. המגמה הרווחת בעולם בעשורים האחרונים היא ביטול עונש המוות או הפיכתו לאות מתה. אמנות בין-לאומיות שונות אף הן מתוות מדיניות לפיה השימוש בעונש מוות יעשה באופן חריג ביותר ובהגבלות יתר.

9. המשפט הבין-לאומי מגנה את עונש המוות אך אינו אוסר אותו באופן מוחלט. אמנה מרכזית ועיקרית שעוסקת בעונש המוות היא האמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות מ-1966 (להלן – ICCPR). אמנה זו קבעה אמנם שמדינות שטרם ביטלו את עונש המוות רשאיות להמשיך וליישמו, אך הגבילה את השימוש בו. בין היתר, הגבילה האמנה את השימוש בעונש מוות לפשעים חמורים ביותר; שלא בענישה רטרואקטיבית; שהטלתו תיעשה על-ידי בית משפט מוסמך, וכן חייבה לאפשר לנאשם את הזכות לפנות להמתקת עונשו. בפרוטוקול השני של האמנה, מ-1990, נאסר עונש מוות לחלוטין. 92 מדינות אשררו את הפרוטוקול, אך ישראל אינה נמנית עמן.

10. בדומה לפרוטוקול השני לאמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, פרוטוקול 6 לאמנה האירופית לזכויות אדם משנת 1983 מתייחס אף הוא לביטול עונש המוות, למעט בגין פעולות שנעשות בזמן מלחמה. הוועדה לזכויות אדם של האו"ם ציינה כי יש להגביל את השימוש בעונש מוות רק לפשעים חמורים ביותר (למשל, לעניין שוד מזוין מצאה הוועדה כי הוא מפר את הזכות לחיים), והדגישה את הזכות להליך הוגן שהוא בין היתר שיפוט על ידי טריבונל עצמאי ומתן אפשרות זכות ערעור. בשנת 2002 קיבלה מועצת אירופה את פרוטוקול מס' 13 המבטל את עונש המוות באופן מוחלט ללא כל יוצא מן הכלל.

11. על השינוי שחל בגישתו של המשפט הבין-לאומי לעניין עונש המוות ניתן ללמוד גם מהסמכות שניתנה לטריבונלים בינלאומיים במשפטי נירנברג וטוקיו לאחר מלחמת העולם השנייה להטיל עונשי מוות, לבין הטריבונלים שהוקמו לאחר מכן, כגון בית הדין הפלילי הבין-לאומי ICC, בית הדין הבינלאומי הפלילי ליוגוסלביה לשעבר ICTY, ובית הדין הפלילי הבין-לאומי לרואנדה ICTR. בכל אלו העונש המרבי שניתן לגזור בעבירות הליבה הוא עונש מאסר עולם והעונש המרבי שהוטל באותם טריבונלים על נאשמים שהורשעו בפשעי מלחמה בפשעים נגד האנושות או בפשע של השמדת עם הוא מאסר עולם.⁶

עונש המוות במשפט העברי

12. בדין העברי קיים עונש מוות, אך הרף הראייתי ליישום גבוה. ככלל, להרשעת אדם לפי חוקי התורה, כדי להרשיע אדם נדרשת העדתם של לפחות שני עדים, כמאמר הכתוב – "על-פי שניים עדים או שלושה עדים יומת המת, לא יומת על-פי עד אחד" (ספר דברים פרק י"ז, פסוק ו'). סף ראייתי זה נקבע כדי למנוע טעות בראייתו, שמיעתו או הבנתו של עד יחיד. תנאי מקדמי נוסף להענשת הנאשם הוא "התראה". היינו, על-מנת לבסס את היסוד הנפשי בו עשה הנאשם את מעשהו, מחויבים אותם עדים להסב את תשומת לב הנאשם לגבי העובדה שהוא עומד לעשות מעשה "אסור" ולהזהירו שעליו לחדול ממעשהו אחרת הוא עלול להיענש. בית הדין מחויב לחקור את העדים אם ביצעו זאת.

⁶ יניב רוזנאי והלל סומר, "אם כל הזכויות: הזכות החוקתית לחיים", משפט ועסקים יט (התשע"ו), 537, 572.

13. חז"ל החמירו את הדרישות הראייתיות בכל הנוגע לענישת מוות כדי לצמצם את השימוש בה הלכה למעשה. כך למשל, על הפסוק "ונקי וצדיק אל תהרוג" (ספר שמות, פרק כ"ג, פסוק ז'), דרשו חז"ל שאין דנים דיני נפשות על-פי אומדן, או מפי עד, או על-פי השמועה, או על-פי הנסיבות בלבד (ראה סנהדרין דפים ד, ה, ל"ז). הרמב"ם לעניין זה פסק ש"אין בית דין עונשין באומדן הדעות אלא על פי עדים **בראיה ברורה**". בפסיקתו זו, ובהתבסס על הסיפור התלמודי, המחיש הרמב"ם סיטואציה שברור ממנה שאדם התחייב בעונש מיתה, אולם הסף הראייתי שהציבו חז"ל מונע מלהטיל עליו עונש זה. כך למשל כתב "אפילו ראוהו העדים רודף אחר חבירו והתרו בו והעלימו עיניהם או שנכנסו אחריו לחורבה ונכנסו אחריו ומצאוהו הרוג ומפרפר והסייף מנטף דם ביד ההורג – הואיל ולא ראוהו בעת שהכהו אין בית דין הורגין בעדות זו" (רמב"ם הלכות סנהדרין, פרק כ' הלכה א').

14. לעניין תדירות הוצאה להורג על-ידי הסנהדרין, נחלקו על כך חז"ל והמשנה במסכת מכות הביאה את עמדותיהן השונות של חז"ל לעניין זה. המשנה שאלה מה תדירות ההוצאה להורג על-ידי סנהדרין על-מנת שייחשבו כסנהדרין "חובלנית", היינו שמחבלת ומשחתת את העולם (לפי פירוש בעל "התפארת ישראל" על המשנה). לשיטתם של רבי טרפון ורבי עקיבא, "אילו היינו בסנהדרין לא נהרג אדם מעולם" (התוספות בדף ז' עמוד א' טוענים שהכוונה היא שרוב הפעמים לא היו מוציאים להורג ולא "מעולם"). הגמרא במסכת מכות הסבירה שההימנעות לשיטתם מלהטיל עונש מוות הייתה נעשית באמצעות **החמרה יתרה ברף הראיות הנדרשות לשם הרשעה**. רבי אלעזר בן עזריה טען שסנהדרין חובלנית היא כזו שהורגת אחת לשבעים שנים ותנא קמא סבר שאחת לשבע שנים. לעומתם, רבן גמליאל העמיד את השיקול ההרתעתי בראש סדר העדיפויות וטוען שלולא ההוצאה להורג אין הרוצחים מתייראים.

עונש המוות בישראל

15. מערכת המשפט הישראלית ירשה את עונש המוות שהיה קיים בפקודת החוק הפלילי, 1936 ובתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945 (להלן – תקנות ההגנה), בעבירות של רצח, בגידה ושימוש ונשיאה לא חוקיים בכלי נשק ובחומרי נפץ.

16. לאחר קום המדינה נחקקו עונשי מוות נוספים: בעבירת בגידה בידי חייל (בחוקת השיפוט הצבאי, התש"ח–1948, שהוחלפה בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו–1955) ובעבירות שנחקקו מכוח חוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, התש"י–1950 וחוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התש"י–1950.

17. בשנת 1954 חוקקה הכנסת את חוק לתיקון דיני עונשין (ביטול עונש מוות על רצח), התש"ד–1954. שר המשפטים, פנחס רוזן, שהציג את הצעת החוק במליאת הכנסת, התייחס בהרחבה לסוגיית ההרתעה, והציג מחקרים שמטילים ספק בתועלת ההרתעית של העונש, וכי במדינות שבהן בוטל עונש המוות, מספר מקרי הרצח דווקא פחת. רוזן גם התייחס לחשש מהרשעות שגויות שיגרמו למותם של חפים מפשע, והציג דוגמאות למקרים כאלה שאירעו בעולם.

18. בין התומכים בביטול עונש המוות נמנו חבר הכנסת זרח ורהפטיג (הפועל המזרחי), שטען שעונש מוות הוא שריד של רגש הנקמה, ויש להתגבר על כך וחבר הכנסת חיים רובין (מפ"ס), שטען כי עונשים חמורים אינם בהכרח מרתיעים. חבר הכנסת יעקב שמשון שפירא (מפא"י) סבר כי החלופה הראויה לעונש מוות הוא מאסר עולם חובה, כדי למנוע דמורליזציה בציבור נוכח ביטול עונש המוות.

19. בין המתנגדים לביטולו המוחלט של עונש המוות בעבירת רצח נמנו חבר הכנסת בנימין אבניאל (חרות), שעמד על האיומים שתחתם נתונה מדינת ישראל הצעירה, ועל ההרתעה הגלומה בעונש. אבניאל הציע להותיר את העונש, אך לא כעונש חובה. חבר הכנסת עזרא איכילוב (הציונים הכלליים) הציע להותיר את עונש המוות במקרים חמורים, וטען כי גם אם העונש לא ירתיע את הפושע, הוא עשוי להרגיע את הלך הרוח בציבור. חבר הכנסת יזהר הררי (המפלגה הפרוגרסיבית) הציע להותיר את עונש המוות למקרים של "מכת מדינה", אך סבר כי יש להותיר שיקול דעת לבית המשפט, שכן אם יהיה עונש המוות עונש חובה, יהיו שופטים שיעדיפו לזכות את הנאשם מאשר לגזור אותו.

20. גם לאחר ביטול עונש מוות בעבירת רצח, נותרו בספרי החוקים של ישראל מספר עבירות שהעונש בצדן הוא עונש מוות:

עבירה	סעיף וחוק	העונש	סייגים	הוראות נוספות
פגיעה בריבונות המדינה או בשלמותה	סעיף 97 לחוק העונשין, התשל"ז-1977	מיתה או מאסר עולם	ניתן לגזור עונש מוות רק בתקופה שבה מתנהלות פעולות צבאיות של ישראל או נגדה	כתב אישום יוגש רק ע"י היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו בכתב
גרימה למלחמה בכוונה לסייע לאויב	סעיף 98 לחוק העונשין, התשל"ז-1977	מיתה או מאסר עולם		
סיוע לאויב במלחמה	סעיף 99 לחוק העונשין, התשל"ז-1977	מיתה או מאסר עולם		
פשעים כלפי העם היהודי וכלפי האנושות בתקופת השלטון הנאצי ופשעי מלחמה בתקופת מלחמת העולם השנייה	סעיף 1 לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם, התשי"ז-1950	מיתה; מנויות נסיבות שבית המשפט רשאי בהן להקל את העונש.		

הוראות נוספות	סייגים	העונש	סעיף וחוק	עבירה
		מיתה; מנויות נסיבות שביט המשפט רשאי בהן להקל את העונש, אך הוא לא יפחת מ-10 שנות מאסר.	סעיף 2(ו) לחוק לעשיית דין בנאצים ובעוזריהם + סעיף 300(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977	רצח של אדם נרדף, באשר הוא נרדף, בתקופת השלטון הנאצי
		מיתה; מנויות נסיבות שביט המשפט רשאי בהן להקל את העונש, אך הוא לא יפחת מ-10 שנות מאסר.	סעיפים 2 ו-3 לחוק בדבר מניעתו וענישתו של הפשע השמדת עם, התש"י-1950	השמדת עם (ובכלל זה קשר, הסתה, ניסיון והשתתפות בהשמדת עם)
גזר הדין יבוצע בתלייה.	בבתי משפט צבאיים בלבד. ההרשעה צריכה להיות פה אחד, והרמטכ"ל צריך לאשר את פסק הדין (שתי ההוראות הן לעניין כל העבירות שבתקנות ההגנה, ולא רק לגבי עבירות אלה)	מיתה או עונש פחות מזה שעליו יצווה בית המשפט.	תקנה 58 לתקנות ההגנה (שעת חירום), 1945	עבירות שונות של שימוש ונשיאה לא חוקיים של כלי נשק וחומרי נפץ
לשר הביטחון סמכות להקל בעונש. גזר הדין יבוצע בירייה.	חוק השיפוט הצבאי חל על חיילים בלבד. ניתן לגזור מוות רק בתקופת לחימה.	מוות	סעיף 43 לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955	בגידה

21. במרבית הסעיפים המפורטים לעיל, מעולם לא נגזר עונש מוות. המקרה היחיד שבו נגזר **בוצע** עונש מוות הוא החוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם, מכוחו הוצא להורג אדולף אייכמן ב-1962. כן נגזר מכוחו של חוק זה עונש מוות על גיון איוואן דמיאניוק ב-1988, עונש שלא בוצע לאחר שזוכה מחמת הספק בערעור.

22. בטרם בוטל עונש המוות בעבירת הרצח, גזרו בתי המשפט גם עונשי מוות בעבירה זו, אך אף אחד מהם לא בוצע. חלקם הומרו בעונשי מאסר בערעור, ואת חלקם המתיקו נשיאי המדינה הראשונים, חיים ויצמן ויצחק בן-צבי. החוק שביטל את עונש המוות בעבירת רצח ב-1954 קבע גם כי מי שנגזר עליו עונש מוות לפני תחילתו, יומר עונשו במאסר עולם.

23. גם בית המשפט הצבאי בלוד גזר לאורך השנים עונשי מוות, בעבירות לפי תקנות ההגנה, אך אף אחד מהם לא בוצע. בחלק מהמקרים העונש הומר למאסר עולם בערעור, במקרה אחד הנאשם מת לפני ביצוע גזר דינו, ובמקרה נוסף, מ-1956, העונש לא בוצע בסופו של דבר. הסיבות שבשלן ערכאת הערעור המירה את עונש המוות בעונש מאסר כללו פגמים בהליך השיפוטי; מקרים שבהם ביצוע העבירה לא גרם למוות; נסיבות המקרה לא הצדיקו גזר דין מוות; נאשם קטין; החלטת השופטים בערכאה הנמוכה לא ניתנה פה אחד; וכן בקשת התביעה שלא להטיל עונש מוות.⁷ בארבעה מקרים נוספים בשנות ה-80, בית המשפט הצבאי נמנע מלכתחילה מהטלת עונש מוות מאחר שהתביעה לא ביקשה זאת.⁸

עונש המוות באיו"ש

24. עונש המוות באיו"ש קיים מכוח שני דינים: תקנות ההגנה, שהזכרנו לעיל וצו בדבר הוראות ביטחון [נוסח משולב] (יהודה והשומרון) (מס' 1651), התש"ע-2009 (להלן – צו בדבר הוראות ביטחון).⁹

25. הצו בדבר הוראות ביטחון קובע עונש מוות בעבירה של גרימת מוות בכוונה (סעיף 209 לצו). לפי סעיף 165 לצו, ניתן להטיל עונש מוות רק בהחלטה פה אחד של שלושה שופטים בדרגת סגן אלוף.

26. יצוין כי לאורך השנים קיבלו ממשלות ישראל מספר החלטות מדיניות באשר לעונש מוות.¹⁰ בתחילה, ב-1967, נקבע כי התובעים הצבאיים לא יבקשו עונש מוות. ב-1979 החליטה הממשלה כי תובעים יוכלו לבקש עונש מוות, רק בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, ואם הדבר תואם עם גורמים מדיניים. ב-1985 סיכמו שרי המשפטים והביטחון והיועץ המשפטי לממשלה כי התביעה תוכל לנהוג לפי שיקול דעתה העצמאי.

⁷ עופר בן חיים, "עונש המוות בפסיקת בתי המשפט בישראל ובאזורים המוחזקים", **משפט וצבא** 10 (1989), עמ' 36.
⁸ בן חיים, שם.
⁹ עקרונית החוק הפלילי הירדני מס' 16 לשנת 1960, הקובע עונשי מוות בגין מספר עבירות, אף הוא בתוקף ביהודה והשומרון, אך למיטב ידיעתנו אין מעמידים לדין לפיו.
¹⁰ בועז סנג'ור, "על עונש המוות בכלל ועל עונש המוות בגין רצח בפעולות טרור בפרט", **עלי משפט** ב' (התשס"ב), 127, 185-186.

27. בתי המשפט הצבאיים באיו"ש ובעזה דנו באפשרות להטיל עונש מוות במספר מקרים. בכמה מהם גזר בית המשפט עונש מוות, אך מאחר שהחלטה לא ניתנה פה אחד, הוא הומר במאסר עולם. המקרה האחרון מסוג זה היה בשנת 2003, בעניין ראדאד שייך, שהורשע בבית המשפט הצבאי יהודה בפרשת הלינץ' ברמאללה. בשנת 2018 גזר בית המשפט הצבאי עונש של מאסר עולם על עומר עבד אל-ג'ליל, שהורשע ברצח בני משפחת סולומון בחלמיש. אחד השופטים קבע, בדעת מיעוט, כי יש להטיל עונש מוות. בחלק מהמקרים שנדונו בבתי המשפט הצבאיים לאורך השנים דנו בתי המשפט בשאלה האם להתחשב בבקשת התביעה שלא להטיל עונש מוות, ובדרך כלל הנטייה היתה שלא לגזור עונש מוות מקום שהתביעה לא ביקשה זאת¹¹.

טיעונים בעד ונגד עונש המוות

28. שאלת עונש המוות עוררה לאורך השנים פולמוס נרחב בארץ ובעולם, גם במדינות שהחליטו לבסוף לבטלו, וודאי במדינות שבהן הוא עדיין קיים.

29. הנימוקים המרכזיים שמציגים התומכים בקיומו של עונש מוות הם הגנה אפקטיבית יותר על שלום הציבור מהעברייני, סגירת מעגל לבני משפחתו של הקורבן, הרתעה, גמול ויעילות כלכלית. הנימוקים המרכזיים שמציגים המתנגדים לעונש המוות הם קדושת החיים ואי-המוסריות שבנטילת חייו של אדם אחר, אכזריות העונש, חשש מהפיכתה של חברה לאלימה יותר כאשר היא מקנה לגיטימציה לעונש המוות, חשש מהוצאתם להורג של חפים מפשע והטיות ביחס לקבוצות אוכלוסייה מסוימות¹².

30. בהקשר הספציפי של רצח בנסיבות של טרור, משקלם של טיעונים מסוימים רב משל אחרים, ומנגד עולים גם טיעונים נוספים. כך, למשל, יש הסבורים שעקרון הגמול אינו מצדיק עונש מוות בכל רצח, אך כן מצדיק זאת ביחס לרצח בנסיבות של טרור. סוגיית ההרתעה בהקשר זה מעוררת מחלוקת, שכן יש הסבורים שהיא אינה רלוונטית כאשר המניע הוא אידאולוגי. מנגד, דווקא אצל עבריינים אידאולוגים יש סכנה רבה יותר שיחזרו לסורם, מה שמחזק את הנימוק בדבר הגנה על שלום הציבור. טיעון נוסף שמעלים המצדדים בעונש מוות בנסיבות של טרור הוא החשש שאם הציבור לא יחשוב שהענישה מהווה גמול הולם, הוא עלול ליטול את החוק לידיים. לטיעוני המתנגדים לעונש המוות, מתווספים בנסיבות של טרור גם החשש שמא במהלך הזמן עד לביצוע גזר הדין יתבצעו פיגועי מיקוח מתוך כוונה לסכלו, החשש שמא מחבל, בודעו שממילא צפוי למוות, יסרב להיכנע וימשיך להילחם ובכך יגרום לנפגעים נוספים, וכן נזקים מדיניים שעלולים להיגרם כתוצאה מהשימוש בעונש מוות¹³.

¹¹ בן חיים, שם.

¹² להרחבה ראו ירון אונגר, עונש המוות – רקע תיאורטי וסקירה משווה, עמ' 9-18, הלשכה המשפטית של הכנסת – תחום חקיקה ומחקר משפטי, נובמבר 2013.

¹³ להרחבה ראו אונגר, שם, עמ' 24.

חוקתיות עונש המוות

31. סעיף 2 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו קובע כי "אין פוגעים בחייו, בגופו או בכבודו של אדם באשר הוא אדם", וסעיף 4 לחוק היסוד קובע כי "כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו". השאלה האם עונש מוות הוא חוקתי טרם נדונה בבתי המשפט. עונשי המוות הקבועים כיום בחוק מעוגנים בהוראות ותיקות שנחקקו טרם חקיקת חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו, והן נהנות מהגנת סעיף 10 לחוק היסוד, סעיף שמירת הדינים, הקובע כי "אין בחוק-יסוד זה כדי לפגוע בתקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק-היסוד". ממילא גם לא נגזר עונש מוות בפסק דין סופי מאז חקיקת חוק היסוד.

32. יש הסבורים כי עונש המוות אינו עומד בתנאי פסקת ההגבלה שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ומשכך אינו חוקתי. השופט חיים כהן סבר כי המשמעות הראשונה לאיסור הפגיעה בחיי אדם היא איסור הטלת עונש מוות¹⁴. לעניין חוקתיות עונש מוות, התבטא השופט כהן באופן נחרץ וציין כי הוא איננו עומד בדרישותיה ותנאיה של פסקת ההגבלה, וכלשונו: "אבל אם ירצה המחוקק להבא להטיל עונש מוות על פשעים או על פושעים נוספים, **ימצא את המכשולים של סעיף 8 לחוק היסוד נערמים על דרכו**" [סעיף 8 הוא הסעיף הקובע כי "אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו"]. במאמרו הסביר השופט כהן את "המכשולים של סעיף 8 לחוק היסוד". כך למשל מנה את התכליות האפשרויות לעיגון הסדר עונש מוות, שהן הרתעה, הגנה מפני סכנת פושעים ותכלית ביעור הרע וטיהור המחנה. לעניין תכלית ההרתעה ציין כי מנתונים סטטיסטיים שקובצו בשנות החמישים והשישים נראה שהיקף הפשיעה ואכזריותה אינו מושפע מעונש מוות ולעיתים אף עלול להצמיח "קדושים מעונים" המשמשים לחסידיהם דוגמה ומופת. לעניין תכלית ההגנה מפני סכנת פושעים ציין כי "תכלית זו אינה מחייבת עונש מוות דווקא, ועל-כן יעלה החוק "על הנדרש"¹⁵. לעניין התכלית האחרונה ציין שהיא "איננה "ראויה" בעליל". על כל אלו, סבור השופט כהן שהסדר עונש מוות נופל עוד בשלביו הראשונים של הבחינה החוקתית והיא ההלימה לערכיה של מדינת ישראל.

33. השופט אהרון ברק התייחס אף הוא לחוקתיות עונש מוות ועמידתו בדרישות פסקת ההגבלה, במידה ויוטל בעתיד על-ידי המחוקק¹⁵, וציין כי: "קיימת ספרות השוואתית השוללת אפשרות זו. על-פיה, חקיקה בדבר עונש מוות **עשויה להיכשל בכל אחת מהתחנות של פסקת ההגבלה**. קשה יהיה לו במיוחד לעבור את הדרישה כי אין הפגיעה למעלה מן המידה הדרושה".

34. אין חולק על כך שגזר דין מוות, מעצם טיבו, פוגע בזכותו של הנדון למוות לחיים. את השאלה האם פגיעה זו מגיעה כדי פגיעה בזכות לחיים במידה העולה על הנדרש יש לבחון לאור מבחני המידתיות שנקבעו בפסיקה.

¹⁴ חיים ה' כהן, "ערכיה של מדינה יהודית ודמוקרטית – עיונים בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו" הפרקליט (ספר היובל, התשנ"ד), 9, 26.
¹⁵ אהרן ברק, "הקונסטיטוציונליזציה של מערכת המשפט בעקבות חוקי היסוד והשלכותיה על המשפט הפלילי", מחקרי משפט יג (התשנ"ו), 5, 19.

35. ראשית, יש לבחון האם יש קשר רציונלי בין האמצעי (עונש המוות) לבין המטרה (הרתעה). בעניין זה, נציין כי בעבר העמדה המסורתית של גופי הביטחון, כפי שגם הוצגה בדיוני ועדת החוקה, חוק ומשפט שעסקה בנושא בשנת 2018, על ידי נציגי השב"כ והמל"ל הייתה כי עונש מוות לא ירתיע מחבלים מביצוע מעשי טרור, שכן רבים מהם ממילא יוצאים לבצע פיגוע בידיעה שלא ישובו ממנו. לאור עמדה זו, עמדת הייעוץ המשפטי לממשלה היתה כי בהיעדר קשר רציונלי בין האמצעי למטרה, ההסדר אינו חוקתי. בדיוני הוועדה לביטחון לאומי בהכנה לקריאה הראשונה נשמעה עמדה מרוככות יותר של שירות הביטחון הכללי, ולפיה יש מקרים שבהם עונש המוות עשוי להרתיע, שכן יש מחבלים שלא רוצים למות. לעמדתנו, **על הוועדה לעמוד על השינוי בעמדת השב"כ וכן לשמוע את עמדת צה"ל בנושא, עמדה שטרם נשמעה עד כה.**

36. שנית, יש לבחון האם יש אמצעי להשגת תכלית ההרתעה, שפגיעתו פחותה מעונש מוות. כלומר, בענייננו, **על הוועדה להשתכנע לא רק שעונש המוות יגשים את תכלית ההרתעה, אלא גם שאין אמצעי אחר, פוגעני פחות, שיגשים תכלית זו.**

37. לבסוף, יש לבחון את התועלת שבעונש המוות אל מול הנזק שבו. לעניין זה, נציין כי בדיוני הוועדה בהכנה לקריאה הראשונה הציג שירות הביטחון הכללי את היתרונות והחסרונות הגלומים בעונש המוות. מאחר שהדברים נאמרו בדיון חסוי, אנו מנועים מלפרטם כאן. לעמדתנו, נוכח החשיבות הציבורית של הסוגיה, **על השב"כ להציג את עמדתו, המבוססת על יתרונות וחסרונות אלה, גם בדיון פתוח.**

בסיכומו של דבר, על הוועדה להשתכנע כי עונש המוות ישיג את תכלית ההרתעה, כי לא ניתן להשיג תכלית זו באמצעי פוגעני פחות וכי התועלת שבעונש המוות עולה על נזקיו. בצד זאת נעיר, כי אף אם תגיע הוועדה למסקנה העקרונית כי עונש המוות עומד בשלושת התנאים שבמבחני פסקת ההגבלה, נציין כי הצעת החוק כוללת, מלבד הסוגייה העקרונית, מספר הסדרים פרטניים, שהכללתם בהצעת החוק מעוררת קשיים חוקתיים ועלולה לפגוע בחוקתיות ההסדר כולו. את עמדתנו ביחס להסדרים אלו נפרט בהמשך סקירה זו.

עונש המוות – עונש בלתי הפיך

38. אחת הסוגיות המרכזיות שמעוררת השאלה העקרונית בדבר עונש מוות, היא היותו של העונש בלתי הפיך. משמעות הדבר היא שאם לאחר שהמורשע יוצא להורג יתברר כי לא היה אשם, לא ניתן יהיה לתקן זאת.

39. בארצות הברית נמנו 201 מקרים מאז 1973 שבהם מורשעים שנדונו למוות יצאו לחופשי בסופו של דבר, לאחר מספר שנות מאסר שריצו כנדונים למוות¹⁶. הסיבות לשחרורם כללו הרשעה על בסיס זיהוי שגוי, הודאת שווא, ממצאים פורנזיים, התנהלות לא תקינה של גופי החקירה והתביעה, ועוד.

¹⁶ <https://deathpenaltyinfo.org/facts-and-research/data/innocence>

לשם המחשה, נציין כדוגמה את שלושת המקרים האחרונים שאירעו:

- דניאל גוויין, שהורשע בשנת 1995 במדינת פנסילבניה ברצח בנסיבות מחמירות, הצתה ותקיפה באמצעות נשק, ונדון למוות, שוחרר בשנת 2024, כעבור 29 שנים, לאחר שהתברר כי הודאתו היתה כוזבת וניתנה בכפייה, התבססה על זיהוי שגוי של עד ראייה וכשלים שונים בחקירה.
- לארי רוברטס, שהורשע בשנת 1983 במדינת קליפורניה ברצח, ונדון למוות, שוחרר בשנת 2024, כעבור 41 שנים, לאחר שהתברר כי התביעה השתמשה בראיות שידעה, או שהיה עליה לדעת, שהן שקריות.
- קרי מקס קוק, שהורשע בשנת 1978 במדינת טקסס באונס וברצח, ונדון למוות, שוחרר בשנת 2024, כעבור 46 שנים, לאחר שבדיקת DNA וראיות חדשות שנמצאו הוכיחו את חפותו.

40. גם בישראל אירעו מקרים שבהם נגזרו עונשי מאסר על אנשים, ולאחר שריצו תקופות ממושכות, נמצא כי לא היה נכון להרשיעם, והם זוכו. ניתן למנות בהקשר זה, בין היתר, את עמוס ברנס, שריצה 8.5 שנות מאסר לאחר שהורשע ברצח, וזוכה בשל עיוותי דין ועדויות שקר; חברי "כנופיית מע"צ" שריצו תקופות של שנתיים עד חמש שנות מאסר לאחר שהורשעו בעבירות הצתה, וזוכו לאחר שהתברר כי עדויותיהם נגבו מהם תוך שימוש באלימות, וכי חלקן זויפו; עיזאת נאפסו, שהורשע בעבירות בגידה וריגול, ונגזרו עליו 18 שנות מאסר, זוכה מעבירות אלה כעבור 7 שנים לאחר שהתברר כי חוקריו שיקרו והשתמשו בשיטות חקירה פסולות.

41. במקרים של ברנס ושל כנופיית מע"צ, הזיכוי היה לאחר שכבר ריצו את תקופות המאסר, והמדינה פיצתה אותם בגין תקופות מאסרם. במקרה של נאפסו, בעקבות הזיכוי הוקדם שחרורו, ואף הוא קיבל פיצוי. לו במקרים מעין אלה היה נגזר עונש מוות, ומבוצע (נאפסו אף הורשע בבגידה, עבירה שכפי שציינו, בנסיבות מסוימות דינה כבר כיום מיתה) – לא ניתן היה להשיב את הגלגל לאחור.

42. נזכיר בהקשר זה גם את מאיר טוביאנסקי, האדם היחיד שהוצא להורג בישראל פרט לאייכמן, ולאחר מספר חודשים טוהר שמו. טוביאנסקי הורשע בבגידה בבית דין שדה במהלך מלחמת השחרור, ללא הליך משפטי סדור וראוי, ומבחינה זו לא ניתן להשליך מכך על האפשרות שיקרה מקרה דומה בישראל כיום. עם זאת, ניתן ללמוד ממנו על ההשלכות הקשות של הוצאה להורג כאמצעי ענישה שאין ממנו דרך חזרה.

לאור הקושי האינהרנטי בגזר דין מוות, שאין ממנו דרך חזרה, וכדי לצמצם – גם אם לא למנוע לחלוטין – את האפשרות שחפים מפשע יורשעו ויוצאו להורג, לעמדתנו נכון להקשיח את התנאים לשימוש בעונש מוות, למשל באמצעות הגדלת הרכב המוסמך לגזור אותו. נזכיר כי גם במשפט העברי, כפי שפורט לעיל, הוחמרו הדרישות הראייתיות נוכח החשש מהוצאתו להורג של חף מפשע.

הדין הבינלאומי ביחס לעונש מוות

43. שתי אמנות בינלאומיות עוסקות בהיבטים של עונש מוות שרלוונטיים להצעת החוק: האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966 ואמנת ז'נבה הרביעית מ-1949.

האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות

44. האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966 (להלן – ICCPR), שישראל חתומה עליה ואשררה אותה¹⁷, מחייבת את המדינות החברות ב-ICCPR לכבד שורה של זכויות אזרחיות ומדיניות מסוגים שונים, ובתוכם גם את הזכות הטבעית לחיים.

45. החלק השלישי של ה-ICCPR מפרט את הזכויות המוגנות באמנה, והוא כולל גם את סעיף 6 שמתייחס ספציפית לזכות הטבעית לחיים. **הסעיף אינו אוסר באופן מוחלט על הטלת עונש מוות, אך הוא קובע, בין היתר, כי לכל אדם הזכות הטבעית לחיים וכי "אין לשלול משום אדם את חייו באורח שרירותי".**

46. עוד נקבע בסעיף כי באותן מדינות חברות שבהן לא בוטל עונש המוות עד להצטרפותן לאמנה, ניתן יהיה לגזור עונש זה רק לגבי "הפשעים החמורים ביותר בהתאם לדין שבתוקף בעת ביצועו של הפשע", וכי אפשר יהיה לבצע עונש מוות "רק בעקבות פסק-דין סופי שהוצא על-ידי בית משפט מוסמך". בנוסף, נקבע כי כאשר אדם נדון לעונש מוות – "תהיה לו הזכות לבקש חנינה או המתקת גזר דין", כמו גם כי לא יוטל גזר דין מוות בשל עבירות שנעברו בידי אדם שלא מלאו לו שמונה עשרה וכי אין לבצע גזר דין כאמור לגבי אישה הרה.

47. להשלמת התמונה יוער, כי בשנת 2018 ניתנה הערה כללית מס' 36 בנוגע לפרשנות סעיף 6 מטעם ועדת זכויות האדם של האו"ם (ועדת מומחים מקצועית ועצמאית, הפועלת מכוח האמנה ואשר אמונה על בחינת יישום האמנה בידי המדינות החברות; בעבר היו חברים בוועדה גם משפטנים ישראלים). להערה הכללית אומנם אין תוקף מחייב מבחינת המדינות החברות באמנה, אך יש לה משקל פרשני מסוים, בהיותה פרשנות של גורם מקצועי-עצמאי ומוסמך העוסק בהוראות האמנה ופרשנותה. **במסגרת ההערה נקבע, כי לאור אופיו הריג של עונש המוות יש לפרש את סעיף 6 האמור באופן מצמצם וזהיר במיוחד.** בהערה נקבע כי מדינות חברות **לא** רשאיות להוסיף עבירות חדשות לרשימת העבירות הקיימת שעונש מוות בצידן, או להסיר מגבלות משפטיות בעבירות הקיימות כדי לאפשר הטלת עונש מוות במקרים שבעבר לא ניתן היה להטילו. לפי ההערה, כל פעולה שתוביל להגברת השימוש בעונש מוות או לצמצום האפשרות להעניק חנינה או הקלות אחרות תהיה מנוגדת למטרתו של סעיף 6, וזאת לנוכח המגמה שביסוד האמנה של התקדמות הדרגתית לביטול עונש זה באופן מוחלט.

¹⁷ ישראל חתמה על האמנה ב-1966 ואשררה אותה ב-1991, האמנה נכנסה לתוקף עבור ישראל ב-1992. יוער, כי ישראל לא חתמה על הפרוטוקולים האופציונליים לאמנה, כולל הפרוטוקול השני המחייב כי עונש מוות לא יוטל למעט בגין "הפשעים החמורים ביותר בעלי אופי צבאי, שבוצעו במהלך מלחמה" (OP2-ICCPR).

48. בסעיף 2 להצעת החוק מוצע למנוע את האפשרות להקל בעונשו של מי שנדון לעונש מוות בבתי המשפט הצבאיים באיו"ש, בניגוד להוראות האמנה המחייבות מתן אפשרות כזו. בנוסף, הסדרים נוספים בהצעת החוק עומדים בניגוד להערת ועדת זכויות האדם של האו"ם: בסעיף 1 מוצע להוסיף עבירה חדשה שעונש מוות בצדה, ובסעיף 2 מוצע להסיר את המגבלה המשפטית של דרישה להכרעה פה אחד בבתי המשפט הצבאיים באיו"ש.

לאור כל זאת, בטרם תקבל הוועדה החלטה ביחס להסדרים המוצעים, עליה לשמוע את נציגי משרד המשפטים ומשרד החוץ ולהבין מהם מהן המשמעויות המשפטיות והמדיניות של חקיקה המנוגדת להוראה מפורשת באמנה ומהן המשמעויות המשפטיות והמדיניות של חקיקה המנוגדת לפרשנות האמורה של ועדת זכויות האדם של האו"ם.

אמנת ז'נבה הרביעית

49. אמנה נוספת שהוראותיה נוגעות להסדרים המוצעים בהצעת החוק היא אמנת ז'נבה הרביעית. אמנה זו אושררה על-ידי מדינת ישראל, אך לא נקלטה במשפט הפנים הישראלי. עמדתן המסורתית של ממשלות ישראל היא כי האמנה אינה חלה באזור, אך ישראל נוהגת דה פקטו על-פי הוראותיה ההומניטריות. לעניין מעמדה של עמדה זו של ממשלת ישראל ומשמעויותיה, השאלה מה מבין הוראות האמנה הן הוראות הומניטריות נתונה לפרשנות, אם כי בבג"ץ 390/79 דויקאת נ' ממשלת ישראל, ניתנה לה פרשנות רחבה גם לעניין הגנה על רכוש. יצוין כי עמדת האו"ם, כפי שבאה לידי ביטוי בהחלטה 43/58 מ-1988, היא שהאמנה חלה במלואה באזור.

50. סעיף 75 לאמנת ז'נבה הרביעית קובע כך: "In no case shall persons condemned to death be deprived of the right of petition for pardon or reprieve" ("בשום מקרה אין לשלול מנידונים למיתה את הזכות להגיש בקשת חנינה").

51. בסעיף 2 להצעת החוק מוצע לקבוע כי לא ניתן יהיה להקל בעונשו של מי שנגזר עליו עונש מוות בבית המשפט הצבאי באזור. הוראה זו עומדת בניגוד להוראות סעיף 75 לאמנת ז'נבה הרביעית.

לאור כל זאת, בטרם תקבל הוועדה החלטה ביחס להסדר המוצע, עליה לשמוע את נציגי משרד המשפטים ומשרד החוץ ולהבין מהם מהן המשמעויות המשפטיות והמדיניות של חקיקה המנוגדת להוראות אמנת ז'נבה הרביעית.

הנסיבות המוצעות לתחולתו של עונש מוות (סעיף 1 המוצע)

52. בסעיף 1 להצעת החוק מוצעים כמה תנאים שמהווים את יסודות העבירה שדינה יהיה מוות:

- א. גרימת מוות בכוונה או באדישות;
- ב. המוות הוא של אזרח ישראלי;
- ג. המעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור;
- ד. המעשה נעשה במטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו.

53. התנאי הראשון והשלישי מצויים גם כיום בעבירה של רצח בנסיבות מחמירות לפי סעיף 301א לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), שדינה מאסר עולם חובה, כך שלמעשה התנאים שהופכים את העבירה לעבירה שדינה מוות הם התנאי השני והרביעי.

54. התנאי השני מתייחס ל**זהות קורבן העבירה** שבגינה עונש המוות מוטל, והוא קובע כי העבירה תחול רק על מי ש"גרם למותו של אזרח ישראלי". כתוצאה מכך, לא ניתן יהיה להחיל את הנסיבה המחמירה ולהטיל עונש מוות במקרים שבהם מדובר בפגוע טרור שקורבנותיו הם מי שאינם אזרחים, כגון: תושבי קבע, מי שבעלי מעמד ארעי בישראל, או זרים אשר נמצאים בישראל למטרות שונות (עבודה, תיירות וכדומה).

55. תנאי זה מתייחס לתוצאת המעשה, ולא לכוונתו של המפגע. על פניו, ההגדרה המצמצמת של סוגי הקורבנות מנוגדת לנימוק המרכזי שמנחה את הצעת החוק והוא הרתעת מחבלים פוטנציאליים. יכול מחבל לצאת לדרכו בכוונה לפגוע בישראלים, אך קורבנותיו יהיו זרים. כך, למשל, בפגוע הדריסה בטיילת בתל-אביב באפריל 2023 אחד הקורבנות היה תייר איטלקי, בפגוע הדקירה בנמל יפו ב-2016 נפגעו גם אזרחים זרים, והיחיד שנרצח באותו פגוע היה תייר אמריקאי, ועוד. במקרים אחרים, המחבלים ביצעו מעשי רצח אף שהיו מודעים לכך שקורבנותיהם אינם ישראלים, וזאת מאחר שמטרתם של המחבלים היתה פגיעה במדינת ישראל, אליה כיוונו באמצעות טרור חסר אבחנה. כך אירע בטבח ה-7 באוקטובר, במהלכו נרצחו גם עובדים זרים רבים. מעבר לכך, החרגת קבוצות אלה מתוך ההסדר המוצע מעוררת שאלות על שוויוניות ההסדר ועל יישומו האפשרי העתידי ביחס לקבוצות ספציפיות בלבד.

56. התנאי הרביעי שבסעיף 1 עוסק ב**מטרת עבירת גרימת המוות** – "פגיעה במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו". מטרה זו כוללת שני יסודות מצטברים: הראשון, כי העבירה נעשית במטרה לפגוע במדינת ישראל; והשני, כי היא נעשית גם במטרה לפגוע בתקומת העם היהודי בארצו. **המטרה האמורה לא קיימת כיום בדין הישראלי, והיא מנוסחת בצורה עמומה המקשה על פרשנותה.**

57. מכיוון שמדובר בהסדר פלילי, העוסק בקביעת נסיבה מחמירה חדשה לעבירה קיימת (וביתר שאת, בשל העונש החמור המוטל בגין עבירה זו), רמת ההוכחה שתידרש לרכיבים אלה המהווים את יסודות הנסיבה המחמירה, תהיה רמת ההוכחה הדרושה לצורך הרשעה בהליך פלילי, על כל המשתמע מכך. הניסוח העמום של רכיבי המטרה והעדר עוגן פרשני קיים

בחקיקה הישראלית, יביא לקשיים בהפעלת ההסדר ובהוכחת שני רכיבי יסוד המטרה של העבירה באופן מצטבר, עד כדי הפיכתו של ההסדר החדש ל"אות מתה".

לעמדתנו, על יסודות העבירה להתייחס לכוונת מבצע העבירה ולא לתוצאות העבירה, וכן נכון יהיה להשמיט את התנאי של "מטרה לפגוע בתקומת העם היהודי בארצו". ניתן ליחד את העבירה שתחול כך שתבוצע מתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל, כפי שמוצע בהצעת החוק, או, לחלופין, לקשור את ההסדר להגדרה של "מעשה טרור", הקבועה בחוק המאבק בטרור, התשע"ו–2016, כפי שהוצע גם בהצעת החוק שנדונה בוועדת החוקה ב-2018.

עונש מוות כעונש חובה (סעיף 1 המוצע)

58. בסעיף 1 להצעת החוק מוצע לקבוע כי בהתקיים הנסיבות האמורות, עונש המוות יהיה עונש חובה.

59. ככלל, העונשים הקבועים בספר החוקים של מדינת ישראל הם עונשי מקסימום, בהתאם להוראות סעיף 35 לחוק העונשין, והעונש שגוזר בית המשפט נגזר ממערכת עקרונית ושיקולים הקבועים בסימן א'1 שבפרק ו' לחוק העונשין, שעניינו הבניית שיקול הדעת בענישה. לעקרון היסוד בדבר עונשי מקסימום יש מספר חריגים. אחד מהם הוא קביעת עונש מזערי בעבירות מסוימות (למשל בעבירות מין מסוימות, בעבירת גביית דמי חסות או בעבירת סחר בבני אדם), אך גם במקרים אלה נתונה לבית המשפט הסמכות לגזור עונש נמוך יותר, מטעמים מיוחדים שירשמו. מקרה חריג יותר הוא עונש חובה, ממנו בית המשפט אינו יכול לסטות. הוראה כזו קבועה כיום לגבי עבירות ספורות, שבהן נקבע עונש מאסר עולם חובה: עבירת רצח בנסיבות מחמירות (סעיף 301א לחוק העונשין), עבירה של חטיפה ממשמורת כדי לרצוח או כדי להעמיד בסכנת רצח (סעיף 373ב) לחוק העונשין, ועבירות מסוימות לפי חוק הטיס (עבירות ושיפוט), התשל"א–1971 אם גרמו למותו של אדם.

60. באף אחת מהעבירות הקיימות בחוק הישראלי ושדינן עונש מוות, כפי שפירטנו לעיל, לא נקבע כי העונש הוא חובה, אפילו לא בחוק לעשיית דין בנאצים ועוזריהם. תמיד נשמר שיקול דעת לבתי המשפט לגזור עונש קל יותר.

61. גם בארצות הברית עונש המוות אינו עונש חובה. בשנת 1976 קבע בית המשפט העליון האמריקאי כי חוק של מדינת צפון קרוליינה שקבע עונש מוות כעונש חובה בעבירה של רצח מדרגה ראשונה נוגד את התיקון השמיני לחוקת ארצות הברית האוסר על ענישה "אכזרית ובלתי רגילה" ("cruel and unusual"), ופסל אותו (Woodson v. North Carolina). בנימוקיו, קבע בית המשפט כי בטרם מתן גזר הדין יש לשקול את נסיבות המקרה ואת הרקע ונסיבותיו האישיות של הנאשם.

62. נציין כי בדיוני הוועדה בהכנה לקריאה ראשונה גם גורמי הביטחון הביעו התנגדות לקביעה לפיה העונש יהיה עונש חובה, וסברו כי נכון להותיר לבית המשפט שיקול דעת. עמדתם המלאה של גורמי הביטחון הוצגה בדיון חסוי, ומשכך אנו מנועים מלהציגם כאן, אך נציין את דבריו של מתאם השבויים והנעדרים, תא"ל (במיל.) גל הירש, בדיון הפתוח, ולפיהם "למתאם השבויים והנעדרים ולמי שעוסק בנושא של הלוחמה בטרור, במציאות המאוד מורכבת שנגזרת ונגזרה על מדינת ישראל, צריכה להיות היכולת לפנות לבית המשפט עם דוח חסוי מטעמים קודם קבלת החלטה, וזה צריך להיות חלק מהחוק".

קביעת העונש כעונש חובה עשויה לעמדתנו לפגוע באיזונים החוקתיים שבהצעת החוק, ולעמדתנו אין לכלול הוראה זו בהצעת החוק.

מנגנון החקיקה באיו"ש (סעיף 2 המוצע)

63. בסעיף 2 להצעת החוק מוצע לקבוע כי שר הביטחון יורה למפקד הצבאי באזור יהודה והשומרון (להלן – האזור) לקבוע הוראות שונות בצו. עוד בטרם נתייחס להוראות לגופן, נתייחס למנגנון זה, שהוא מנגנון ייחודי שאין כמוהו כיום בחקיקה הישראלית.

64. כידוע, עקרון התחולה הטריטוריאלית הוא עקרון יסוד בחקיקה, ולפיו הנורמות הנקבעות על-ידי המחוקק חלות אך ורק בשטח הריבוני של המדינה כל עוד לא נקבע במפורש אחרת. לפיכך, ככלל, הדין הישראלי כמכלול אינו חל בשטחי האזור. הדין החל באזור הוא שילוב בין חקיקה מלפני 1967 (עות'מאנית, מנדטורית וירדנית) לבין תחיקת הביטחון המורכבת צוים ומנשרים של המפקד הצבאי באזור. משכך, ככלל, דרך המלך לשינויי חקיקה באזור היא באמצעות צוים ומנשרים של המפקד הצבאי באזור.

65. במקרים מסוימים חוקקה הכנסת חוקים העוסקים ישירות באזור. ככלל, חוקים אלה הוגבלו לעניינים בעלי תחולה ישירה על אזרחי מדינת ישראל המתגוררים או שוהים באזור ואשר הכנסת היא הגוף המחוקק הנבחר על-ידם (לדוגמה: בתחומי המיסוי, הדין הפלילי, שירות הביטחון, בחירות וכדומה), או לחקיקה שתכליתה המרכזית הייתה הסדרת יחסי הגומלין המשפטיים עם האזור, ובתוך כך עם הרשויות הישראליות הפועלות בשטח זה (המפקד הצבאי, ראש המנהל האזרחי, בתי המשפט וכדומה) או עם הרשות הפלסטינית.

66. סוגיית סמכות הכנסת לחוקק בשטחי האזור נדונה בשולי פסק הדין שניתן ביחס ל"חוק ההסדרה" (בג"ץ 1308/17 עיריית סלואד), אולם לא נקבע תקדים מחייב בנושא זה בפסק הדין. שתי העמדות המרכזיות שהוצגו בפסק הדין נבדלות ביחסן להיקף הקשיים הנוצרים מחקיקה כאמור של הכנסת באזור, אך שתיהן מבוססות על העמדה כי חקיקה כאמור אפשרית; בתמצית, הנשיאה (דאז) חיות, שניסחה את דעת הרוב, קבעה כי:

"אין זה המקרה הראשון שבו מחוקקת הכנסת חוקים אשר להם תחולה ישירה בשטחי האזור... אך חקיקה זו – בשונה מחוק ההסדרה שלפנינו – נועדה

בעיקרה ליצור האחדה בדין החל על ישראלים בשטחי האזור ובשטחי ישראל, ולאפשר למדינה לאכוף את שלטונה וחוקיה על אזרחיה תושבי האזור... הקושי בהחלה האקסטרה-טריטוריאלית של חוק ההסדרה מתעצם לנוכח התפיסה הנורמטיבית שעליה עמדנו, לפיה המסגרת המשפטית שחלה בשטחי האזור היא זו הקבועה בדיני התפיסה הלוחמתית... המפקד הצבאי הוא אמנם אורגן מינהלי הפועל כחלק מהרשות המבצעת והוא נתון למרות הממשלה, הפועלת מכוח אמון הכנסת... אך בהינתן הגישה של ממשלות ישראל לדורותיהן ולאורך עשרות שנים כי המפקד הצבאי הוא בעל סמכות החקיקה באזור, קיים קושי רב לשנות את נורמת הבסיס הנהגת באשר לזהות הגורם המוסמך לחוקק באזור בעקיפין ובדרך של קביעת הסדרים פרטניים. בנסיבות אלה, סוגיית סמכותה של הכנסת לחוקק חוקים אשר להם תחולה ישירה באזור, כמו גם שאלת כפיפותה של הכנסת בחקיקה מעין זו לכללי המשפט הבינלאומי החלים בשטח הנתון בתפיסה לוחמתית, מעוררות קשיים לא מבוטלים ואינן נקיות מספקות...".

לעומתה, באופן מעט שונה אך עם תוצאה דומה בכל הנגוע לסמכות הכנסת, קבע השופט סולברג, שניסח את דעת המיעוט, כדלקמן:

"סמכותה של הכנסת לחוקק חוקים שלהם תחולה ישירה באזור, עשויה לעורר קשיים מעשיים... אולם אין בכוחם של הקשיים הללו כדי לגרוע מעצם קיומה של הסמכות; הסמכות שרירה וקיימת... המפקד הצבאי נתון למרותה של הממשלה; הממשלה מכהנת מכוח אמון הכנסת. אלה הן מושכלות יסוד. אם מבקשת הכנסת להחיל את חוקיה על האזור, יהי כן...".

67. לכאורה, הצעת החוק מתבססת על העיקרון לפיו החקיקה באזור היא באמצעות צווים של המפקד הצבאי באזור, שהיא, כאמור, אכן דרך המלך המקובלת והנהוגה לאורך השנים לחקיקה בשטחי האזור. עם זאת, לאור העובדה כי הסעיף המוצע קובע מראש את תוכן החקיקה שעתידה להיות מעוגנת בתחיקת הביטחון, וזאת ללא הותרת שיקול דעת לשר הביטחון או למפקד כוחות צה"ל באזור, הרי שניתן לראות את התיקון כסוג של חקיקה ישירה של הכנסת בשטחי האזור.

68. בהקשר זה יודגש, כי למרות שקיימות דוגמאות להפעלת סמכויות החקיקה החוץ-טריטוריאליות של הכנסת גם בשטחי האזור, המקרה הנוסף והיחיד בספר החוקים שבו ננקט דפוס חקיקה דומה הוא חוק איסור הקמת מצבות זיכרון לזכר מבצעי מעשי טרור, התשנ"ח-1998. ואולם, בחוק זה דובר על מתן הנחיה ביצועית לשר הביטחון להורות למפקד כוחות צה"ל באזור להסיר מצבות זיכרון שהקמתן מהווה עבירה, ולא בקביעה ישירה של תוכן הנורמה בשטחי האזור, תוך התערבות בסמכויות החקיקה שהותרו, ככלל, עד היום בידי המפקד הצבאי.

69. בענייננו, החריגה האמורה מדפוס החקיקה הנהוג משמעותית במיוחד, לנוכח העובדה שההסדרים המוצעים בסעיף 2 להצעת החוק, משפיעים במישרין על זכויות נאשמים בהליכים

המתנהלים באזור. יתרה מכך, השפעתם של ההסדרים המוצעים תהיה בפועל אך ורק על זכויותיהם של תושבי האזור הפלסטינים ולא על זכויות ישראלים באזור (אשר עומדים לדין לפי הוראות חוק העונשין ובפני בתי המשפט האזרחיים בישראל). בכך יש חריגה משמעותית מן המדיניות הזהירה שננקטה עד עתה ותוארה לעיל, ולפיה, הכנסת נמנעה, לרוב, מהחלה ישירה של חקיקה על האזור, בפרט כאשר חקיקה זו עסקה בזכויותיהם ובחובותיהם של מי שאינם אזרחי ישראל.

70. מעבר לכך, הצעת החוק אף יוצרת **חוסר בהירות נורמטיבית עבור המפקד הצבאי**, וזאת בשל הכפפת תחיקת הביטחון לחקיקה ישירה של הכנסת, בד בבד עם כפיפותו של המפקד הצבאי לדיני התפיסה הלוחמתית והמשפט הבינלאומי, כפי שכבר תואר לעיל. בהתאם לדינים אלה, החקיקה באזור נבחנת לאור הוראות המשפט הבינלאומי, ובפרט תקנה 43 לתקנות האג, הקובעת כי "בעבור סמכות השלטון החוקי למעשה לידי הכובש, עליו לנקוט בכל האמצעים שביכולתו על מנת להחזיר ולהבטיח במידת האפשר את הסדר והחיים הציבוריים, תוך כיבוד החוקים שבתוקף בארץ אלא אם כן קיימת מניעה מוחלטת לכך". ההסדר המוצע עשוי ליצור **מתח בין שתי מערכות הדינים האמורות** ולהותיר כאמור את המפקד הצבאי במצב של חוסר בהירות כמי שבידיו סמכויות החקיקה באזור. נזכיר גם את שתי האמנות שהזכרנו לעיל, ICCPR ואמנת ז'נבה הרביעית, שאף הן עשויות להציב קושי בפני המפקד הצבאי.

71. נציין גם כי עד כה ההוראות הקבועות בצו בדבר הוראות ביטחון בעניין עונש מוות נהנו מהגנת סעיף שמירת הדינים שבחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. שינוי בהוראות אלה עשוי לפתוח לבחינה חוקתית גם את ההוראות הקיימות.

לאור ייחודיות מנגנון החקיקה המוצע בהצעת החוק, משמעויותיו מבחינת הדין הבינלאומי והקשיים שהוא עשוי להציב בפני המפקד הצבאי באזור, על הוועדה לשמוע את עמדותיהם של צה"ל ומשרדי הביטחון, המשפטים והחוץ בנושא.

הרוב הדרוש להכרעה בבית המשפט (סעיף 2 המוצע)

72. סעיף 165(א) לצו בדבר הוראות ביטחון קובע כי "לא יוטל על הנאשם בבית משפט צבאי גזר-דין מוות, אלא אם כן היה מותב בית המשפט הצבאי מורכב משלושה שופטים שדרגתם איננה פחותה מסגן אלוף וגזר הדין ניתן פה אחד". בסעיף 2 להצעת החוק מוצע לקבוע כי הדרישה לגזר דין פה אחד תתבטל, וניתן יהיה לגזור עונש מוות גם ברוב רגיל.

73. נציין כי גם בארצות הברית הדרישה, הן ברמה הפדרלית והן ברוב רובן של המדינות בהן יש עונש מוות, היא להכרעה פה אחד. שתי המדינות היחידות שחריגות בהקשר זה הן אלבמה, וגם בה דרוש רוב מיוחס של 10 מתוך 12 מושבעים כדי לגזור עונש מוות, ופלורידה, שבה מאז 2023 דרוש רוב מיוחס של 8 מתוך 12 מושבעים.

כאמור, לעמדתנו נוכח הבעייתיות האינהרנטית שבעונש מוות, בהיותו בלתי הפיך, נכון להקשיח את התנאים להטלת עונש מוות, ולא להקל עליהם. בנוסף, כפי שציינו, יש לבחון את משמעויותיהן המדיניות והמשפטיות של חקיקה בניגוד להערה כללית מס' 36 בנוגע לפרשנות סעיף 6 ל-ICCPR מטעם ועדת זכויות האדם של האו"ם.

ביטול האפשרות להקל בעונש (סעיף 2 המוצע)

74. סעיף 184(א) לצו בדבר הוראות ביטחון קובע כי מפקד כוחות צה"ל באזור רשאי להקל על תנאי בעונשו של מי שנדון בידי בית משפט צבאי או לחון אותו על תנאי. סמכות זו נתונה בישראל לנשיא המדינה, מכוח חוק יסוד: נשיא המדינה. בהיותו של המפקד הצבאי הריבון באזור, מקנה לו הצו סמכות זו לגבי מי שהורשע בבתי המשפט הצבאיים באזור.

75. הקלה בעונש אינה זכות מוקנית, ואף מורשע אינו יכול לצפות לכך שיהנה ממנה. יחד עם זאת, כפי שציינו, סוגיית עונש המוות מעוררת קשיים חוקתיים ואינהרנטיים, וקשיים אלה מתעצמים כאשר נקבעים הסדרים ספציפיים החורגים מהמקובל. בנוסף, כפי שציינו לעיל, הוראה זו אינה עולה בקנה אחד עם הוראות האמנה הבינלאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות ועם הוראות אמנת ז'נבה הרביעית, ויש בכך כדי לעורר קשיים נוספים.

נוכח הקשיים שמציב הסדר זה, לעמדתנו לא נכון לכלול הסדר זה בהצעת החוק. אם הרציונל בבסיס ההצעה הוא החשש שמא יוקל בעונשו של הנדון למוות כדי שניתן יהיה לשחררו בעסקה מדינית, ייתכן שהפיתרון לכך הוא באמצעות תיקון סעיף 8 לחוק הממשלה, התשס"א-2001, המסדיר את סמכויות הממשלה בנושא, וקובע גם סייגים לשחרור אסירים בנסיבות כאלה.

חוסר קוהרנטיות בהסדרים המוצעים

76. עמדנו על ההסדרים המוצעים בהצעת החוק, והצגנו את הקשיים החוקתיים והיישומיים שעולים מחלקם. עניין נוסף שיש לתת עליו את הדעת הוא ההבדלים בהסדרים המוצעים בין ההסדר המוצע בישראל לבין ההסדר המוצע באיו"ש. איננו פוסלים על הסף את האפשרות שיהיו הסדרים שונים, והרי כבר כיום יש הבדל בין הדין בישראל לבין הדין באזור. עם זאת, אם כבר נדרשים לתיקון אחד בשני ההסדרים, במטרה להשיג את אותן תכליות בשניהם, נכון יהיה שגם שתהיה הלימה ביניהם.

77. אלה עיקרי ההבדלים בין ההסדרים המוצעים :

הערות	צו בדבר הוראות ביטחון (איו"ש)	חוק העונשין (ישראל)	
ביסודות העבירה ניכרים 3 הבדלים עיקריים: היסוד הנפשי הדרוש וזהותו של הנפגע.	לא מוצע שינוי בהסדר הקיים בצו בדבר הוראות ביטחון, לפיו עונש מוות חל על עבירת רצח באשר היא: "הגורם בכוונה למותו של אחר".	עונש המוות יחול רק בנסיבות העבירה המוצעות בהצעת החוק: "הגורם בכוונה או באדישות למותו של אזרח ישראל כשהמעשה נעשה מתוך מניע של גזענות או עוינות כלפי ציבור... ומתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו".	יסודות העבירה
בחוק העונשין קיימות הוראות דומות לגבי רצח בנסיבות מחמירות שדינו מאסר עולם חובה.	גם אם גרימת המוות נעשתה תוך ביצוע עבירה או תוך הכנות לביצועה כדי להקל על ביצועה, וכן אם גרימת המוות נעשתה כשנעברה עבירה אחרת, כדי להבטיח בריחה או הימלטות מעונש.		נסיבות נוספות
	לא עונש חובה	עונש חובה	שיקול דעת בית המשפט
	אסורה	מותרת	הקלה בעונש

אופן ביצוע עונש המוות

78. במהלך דיוני הוועדה התעוררה שאלת אופן ביצוע עונש המוות. סעיף 7 לחוק בתי המשפט (עבירות שעונשן מוות), התשכ"א-1961, שנחקק לקראת משפט אייכמן, הקים לתחייה את סעיף 38 לפקודת החוק הפלילי, 1936, שקבע כי "עונש מיתה יוטל ע"י תליית העבריין בצווארו עד יציאת נשמתו". תקנות בתי הסוהר מ-1925 קובעות פרטים נוספים לעניין אופן הביצוע.

חריג לכך הוא עונש מוות בעבירות לפי חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, שסעיף 493 בו קובע כי העונש יבוצע בירייה.

79. בצו בדבר הוראות ביטחון לא נקבעו הוראות לעניין ביצוע עונש המוות באזור יהודה והשומרון, אך סעיף 52 לתקנות ההגנה, שאף הן חלות באזור, קובע כי העונש יהיה בתלייה.

80. במדינות ארצות הברית יש הסדרים שונים באשר לביצוע עונש המוות, אך האמצעי הנפוץ ביותר הוא זריקת רעל. סקירה מפורטת של מרכז המחקר והמידע של הכנסת בעניין שיטות ההוצאה להורג בארצות הברית, שנערכה לבקשתנו, הופצה בנפרד. ביפן, השיטה היחידה לביצוע עונש מוות היא תלייה¹⁸.

81. נציין בהקשר זה, כי אף בתקופות שבהן עונש המוות רווח בעולם, במאות השנים האחרונות נעשו מאמצים להפוך את אמצעי הענישה לכזה הגורם פחות סבל. אפילו הגיליוטינה, שבה נעשה לראשונה שימוש ב-1792, פותחה במטרה ליצור אמצעי מהיר שיפחית את סבלו של המוצא להורג¹⁹. גם זריקת הרעל, בה נעשה שימוש לראשונה בארצות הברית ב-1982, היא שיטה שפותחה מטעמים אלה, הגם שאף היא אינה חפה מבעיות, ובארצות הברית אירעו מקרים בהם סיבוכים שונים גרמו לכך שהליך ההוצאה להורג נמשך כמה שעות, ובמקרים אחרים אף הביא לביטולה²⁰.

82. לעמדתנו, לא בטוח שהצעת החוק הנוכחית היא המסגרת הנכונה להסדרת אופן ביצוע עונש המוות, בהינתן העובדה שהיא עוסקת בעונש מוות בעבירות מסוימות, בעוד שבעבירות אחרות יוותרו ההסדרים הקבועים כיום בחקיקה הישראלית, כלומר, תלייה או ירייה. מכל מקום, אם יוחלט לעשות כן, הדרך לעשות זאת היא באמצעות תיקון חוק בתי המשפט (עבירות שעונשן מוות).

בברכה,

הצוות המשפטי
הוועדה לביטחון לאומי

¹⁸ Kenji Nagata, "From Beheading to hanging: Changes in Methods of Execution in Modern Japan",

Kansai Univ. Rev. L. & Pol. 44, 2023

¹⁹ קובי חוברה, **המתה בלי חסד: היסטוריה של הוצאות להורג**, Think& Drink Different, 2019, עמ' 47-50.

²⁰ חוברה, שם, עמ' 72-73.

19 נובמבר 2025
כ"ח חשוון, תשפ"ו
(שופ"ק) 2025-216

לכבוד

חה"כ צביקה פוגל

יו"ר הוועדה לביטחון לאומי

כנסת ישראל

הנדון: עמדת ההסתדרות הרפואית בישראל בנוגע לחוק העונשין (תיקון מס' 159)

עונש מוות למחבלים), התשפ"ו – 2025

אתמול התקיים דיון בוועדה לביטחון לאומי בנושא הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו – 2025.

מבלי להיכנס לעצם הפעולה, עלינו להבהיר כי עמדת הלשכה לאתיקה של הר"י, אותה הצגנו בוועדה, אוסרת כל השתתפות של רופאים בקביעה, הכנה או ביצוע עונש מוות.

הרופא, כשמו כן הוא – תפקידו לרפא. הוא מקדיש את הידע, הניסיון והמקצועיות שלו לטיפול בחולים, להקלה על כאבם ולהשבת בריאותם.

בהתאם לכך, כאמור, חל איסור מוחלט על רופאים ישראלים להשתתף באופן פעיל או פסיבי בהוצאות להורג - לרבות הערכת כשירות, מעורבות בהזרקה חומרים, ניטור סימנים חיוניים או מתן ייעוץ טכני.

עמדה זו נשענת על עקרון היסוד של הרפואה שמקורו הן בשבועת הרופא העיברי: "ושמרתם עד מאוד חיי האדם מרחם אימו והיה שלומו ראש חרדתכם כל הימים" העיקרון המקובל בעולם המערבי הוא כי הרפואה נועדה להציל חיים, לרפא ולהפחית סבל - ולא ליטול חיים.

ההסתדרות הרפואית בישראל מחויבות לאמנות הבינלאומיות ומאמצת במלואה את עקרונות ההסתדרות הרפואית העולמית (WMA - World Medical Association). ה-WMA קובעת באמצעות החלטות שונות, כולל "החלטה על איסור השתתפות רופאים בעונש מוות" (WMA Resolution on Prohibition of Physician Participation in Capital Punishment), כי השתתפות רופאים בהוצאה להורג פסולה אתית בכל שלב: כולל תכנון או הדרכה. ההחלטה מדגישה כי שימוש בידע רפואי למטרות שאינן קידום בריאות ורווחה מערער את היסודות האתיים של הרפואה.

בברכה,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'יוסי ולפיש'.

ד"ר יוסי ולפיש

יו"ר הלשכה לאתיקה

העתקים:

פרופ' ציון חגי, יו"ר ההסתדרות הרפואית בישראל
עו"ד לאה ופנר, מנכ"לית, ההסתדרות הרפואית בישראל
עו"ד מלכה בורו, מנהלת האגף למשפט ומדיניות ציבורית, ההסתדרות הרפואית בישראל
מר משה בר סימן טוב, מנכ"ל משרד הבריאות
ד"ר ליאב גולדשטיין, קצין רפואה ראשי שירותי בתי הסוהר
תא"ל ד"ר זיוון אביעד בר, קצין רפואה ראשי, צבא ההגנה לישראל
אלי"מ ד"ר אבי שינה, מפקד מרכז שירותי הרפואה, צבא ההגנה לישראל
ד"ר ולרי אדל שושן, קצינת רפואה ראשית, משטרת ישראל

הכנסת

הכנסת העשרים וחמש
מושב רביעי

**פרוטוקול מס' 545
מישיבת הוועדה לביטחון לאומי
יום שלישי, ב' בשבט התשפ"ו (20 בינואר 2026), שעה 12:45**

סדר היום:

1. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, של ח"כ לימור סון הר מלך
2. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, של ח"כ עודד פורר

נכחו:

חברי הוועדה:

צביקה פוגל – היו"ר
גלעד קריב
עאידה תומא סלימאן

חברי הכנסת:

יוליה מלינובסקי
לימור סון הר מלך
עודד פורר

מוזמנים:

– עו"ד, בלשכה המשפטית, המטה לביטחון לאומי	נחמה פרל
– עוזר משפטי ליועמ"ש בל"מ, המשרד לביטחון לאומי	יאיר מתוק
– קצין מחקר ענף מחקר שב"ס, המשרד לביטחון לאומי	יגאל ללום
– יועמ"ש משב"ל ועניינים פלילים שב"ס, המשרד לביטחון לאומי	מיכל נחום
– עוזר השר לביטחון לאומי	דוד בבלי
– משפטנית, המחלקה למשפט פלילי ייעוץ וחקיקה, משרד המשפטים	אביגיל סון-פלדמן
– ס' יועמש איו"ש ורע"ן אזרחי וטרור, משרד הביטחון	אלירן בן אליעזר
– ראש חטיבת המחקר, שב"כ	אוריה
– יועץ משפטי, שב"כ	צחי
– ממונה במחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה	אושרה פטל-רוזנברג
– מנהל מחלקת חקיקה ומדיניות, הסניגוריה הציבורית	ישי שרון
– ממ"מ - מרכז המחקר והמידע, הכנסת	שי לקס
– חוקר בכיר, המכון הישראלי לדמוקרטיה	עמיחי כהן
– אבא של יונתן סמרנו ז"ל	קובי סמרנו
– אזרחית	ד"ר צאלה הופמן
– אזרחית	פרופ' מרים הירשפלד
– מנהל שותפויות, רבנים למען זכויות אדם	אנטון גודמן
– רבנים למען זכויות אדם	בקי כהן קשת
– בוחר בחיים	נתי סמדר
– מנכ"ל פורום יפה שפירא	מוטי רוסו

ייעוץ משפטי:עידו בן יצחק
גלעד נוה**מנהלת הוועדה:**

לאה גופר

רישום פרלמנטרי:

הילה לוי

רשימת הנוכחים על תואריהם מבוססת על המידע שהוזן במערכת המוזמנים הממוחשבת. ייתכנו אי-דיוקים והשמטות.

מעניין אותי מה קורה ביפן, לא מעניין אותי מה קורה בארצות הברית. מעניין אותי מה קורה במדינה היחידה שיש לי, שיש לי בה זכות עמידה להגיש עתירות בבג"ץ. אני לא יכול להגיש עתירה בארצות הברית ולא באומות המאוחדות. יש לי אזרחות ישראלית בלבד, ואני אשמור על המדינה שלי.

אין פה מקום למחבלים, ומחבל צריך להרוג אותו. עדיף אפילו לחסוך את המשפט, לעשות את זה בשטח. אם היו מוציאים למוות את סנוואר ואת מוחמד דף, אולי לא הייתי מגיע לפה היום. לא הייתי צריך להיחשף לכל העולם הזה, שממש לא מעניין אותי בכלל.

אבל אתם תוסיפו לפה עוד תמונות, כי מחבל שיחטפו בעבורו אזרחים וישחררו אותו, יביא לעוד כאלה חללים. יהיה לכם יד בזה, לכל מי שבא לגונן פה על מחבלים.

אנחנו לא נערער את המשפט הבין-לאומי, כמו שאמרת, אבל מה שבטוח, המשפט הישראלי ערער את האמון שלי היום יותר. הרבה יותר מחוסר האמון שכבר היה לי בו. שוב, תראו, כל המדינה נקרעת על ועדת חקירה. למה? בגלל ההסתייגויות שלכם.

יש פה כנסת שנבחרה ברוב, והם צריכים לחוקק חוקים שישמרו על אזרחי ישראל. אני ראיתי את זה בחוקים של אונר"א, אני הייתי שותף להם. ראיתי את כל היועצים המשפטיים מגיעים לטרפד את החוק, לחפש כל מיני טריקים כאלה, מה פה, מה שם, בין-לאומי. את מי זה מעניין? הבין-לאומי שמר עליי? האומות המאוחדות שמרו עליי? החזירו את הבן שלי? הם מימנו את החוטף של הבן שלי, הם לא החזירו לי אותו. עד היום הם מתעלמים ממני, וחבל שהמקום הזה לא מתעלם מאנשים כאלה, שבאים לגונן על מחבלים. וחבל שיושבים פה גם כאלה שתומכים בהם. חבל מאוד.

תודה רבה לכם, שיהיה לכם יום טוב.

היו"ר צביקה פוגל:

תודה קובי, תודה שבאת.

נמצא איתנו בזום צבי נציג השב"כ. אנחנו לא מצלמים, אנחנו נשמע רק את קולו. נשמע ממנו את העמדה של שב"כ, ואחר כך נאפשר לחברי הכנסת לשאול אותו שאלות. אני מבקש לעשות את זה בצורה מסודרת, ולא צריך להתפרץ אחד לדברי השני או להתנפל על האיש. האיש מייצג ארגון.

אוריה:

אני ראש חטיבת המחקר, וצבי שהוא יועץ משפטי נמצא פה לידי.

היו"ר צביקה פוגל:

תודה רבה. אני אשמח לשמוע את עמדת השב"כ הנוגעת לעניין הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים). אחרי זה אאפשר לחברי הכנסת לשאול שאלות. בבקשה.

אוריה:

בשמחה. צוהריים טובים, ראשית, העמדה שלנו היא שלהחלת עונש המוות למחבלים יש יתרונות פוטנציאליים, לצד חסרונות פוטנציאליים. השורה התחתונה היא שלאור הפוטנציאל ההרתעתי שקיים בהחלת עונש מוות למחבלים, העמדה שלנו היא לתמוך עקרונית בקידום החקיקה. לצד האמור, להימנע מקביעת עונש מוות כעונש חובה בכל מצב ולמעשה, על פי ההקשר להחליט האם נכון במקרה הנדון להטיל את עונש המוות. זאת העמדה. אני כבר אתייחס, כי אני מניח שאלה שאלות שאני אשאל.

ראשית, אני אומר שבדיון חסוי של הוועדה יכולתי לפרט בצורה טובה יותר וברזולוציות גבוהות יותר, אבל אני מניח שאחד מהדברים שמטרידים חלק מהפורום היא הסיבה לשינוי העמדה השירותית ביחס לעמדות בעבר.

היו"ר צביקה פוגל:

נכון.

אוריה:

אני אחלק את העמדות בעבר לשתי תקופות: החל מ-7 באוקטובר 2023, כמובן שגם נושא השו"ן והחטופים החיים שבידי חמאס היו שיקול מרכזי בהקשר הזה, כסיבה השירותית שלא לקדם את החקיקה הזאת בעת ההיא. המרכיב הזה כבר לא קיים. לשמחתנו, אין היום חטופים חיים בידי חמאס, וזאת התקופה הראשונה. בשביל ההגינות אני אומר שגם עוד קודם לכן, עמדת השירות הייתה להתנגד בעבר לעונש המוות של השנים הקודמות, ואני אסביר בקווים כלליים מה השתנה מבחינתנו.

ראשית, המרכיב המרכזי הוא המרכיב ההרתעתי. כלומר, עונש מוות לא מופנה או האפקטיביות שלו היא לא רק כלפי מי שהוא מוחל וממומש ביחס אליו, אלא למעשה, כמו כל אלמנט הרתעתי, הוא בעיקר שלא להתממש. כלומר, העוצמה שלו, אם הוא אכן מצליח, היא בכך שהוא מונע מאנשים לעשות מעשה שבכלל יביא אותם למקום הזה. המרכיב של ההרתעה לא חד-משמעי ומעולם לא היה חד-משמעי. גם בעמדות השירותיות בעבר, שהשורה התחתונה שלהן הייתה שלא לתמוך בהחלת עונש מוות, המרכיב ההרתעתי אמביוולנטי. בוודאי יש מפגעים שמבצעים פיגועים בידעה שהם ייהרגו ואולי לא אכפת להם להיהרג, אולי זה אפילו מקודש. צריך להגיד גם פה שגם ביחס אליהם עשוי להיות הבדל בין כאלה שנהרגים תוך כדי ביצוע, לבין כאלה שמוצאים להורג על ידי האויב הציוני, ויכול להיות שיהיה פה מימד שעשוי להרתיע גם אותם, אבל בוודאי יש גם קבוצות אחרות, שלגביהן הדבר הזה יכול להרתיע. גם העניין של קבוצות שיותר אידאולוגיות, גם זה יכול לשחק לשני הכיוונים. יש פה מרכיבים שקשורים לרזולוציות שונות, גם דתיות ואפילו לשיטת ההוצאה להורג, שעשויות להיות רלוונטיות.

העמדה הקודמת נשענה גם על ניתוח של מספר השפעות מערכתיות שקשורות לרצועת עזה, כמו שהיא נראתה אז, והחשש מהשפעות של החלת עונש מוות וביצוע גזר הדין על איך יתנהג חמאס בעזה ואיך יתנהגו האסירים בבתי הכלא, במובן של ערעור הסדר. כמו מרכיבים נוספים שהשתנו במובן המערכתי, אבל אני מדגיש את שתי הסוגיות האלה שהשתנו בצורה משמעותית – האיום שנשקף היום מרצועת עזה לא דומה, ולכן האיום הפוטנציאלי כתוצאה מתסיסה או מחרחרור מלחמה מעזה, למעשה לא קיים. גם בתי הכלא, לאור השינויים המשמעותיים מאוד בשנתיים האחרונות, השליטה הרבה יותר נוקשה ואפקטיבית בבתי הכלא, וההרתעה ביחס לאסירים, היא כזאת שמצמצמת מאוד את החשש מהשלכה של ביצוע או החלה של עונש מוות על מה שקורה בבתי הכלא.

7 באוקטובר גם לימד אותנו דבר או שניים על האופן שבו אנחנו מסתכלים על המציאות, על משקלו של המרכיב ההרתעתי ביחס לאוכלוסיות שמאיימות עלינו ביחס למרכיבים אחרים. גם ביהודה ושומרון, גם בירושלים וגם בזירות נוספות, המרכיב ההרתעתי משמעותי. העובדה שהמציאות הביטחונית לפחות סבירה – כמובן היינו שמחים שהיא תהיה עוד יותר טובה – היא לא בגלל שאין איומים אלא מכיוון שההרתעה אפקטיבית. לכן, אנחנו מבינים היום, ובצורה אולי קצת יותר משוכללת מהעבר, את חשיבותו של המרכיב ההרתעתי. אלה באופן כללי המרכיבים המרכזיים שאני יכול לפרט, וקשורים לשינוי בעמדה השירותית. כמו שאני אומר, העמדה השירותית רואה עדיין יתרונות בהחלת עונש מוות, ורואה גם חסרונות פוטנציאליים. לכן, תומכת בהותרת מרחב שיקול דעת, באיזה מנגנון שייבחר, כדי לאפשר לבחון האם בהקשר הקונקרטי, הדבר הזה נכון לביצוע או לא. עד כאן.

היו"ר צביקה פוגל:

תודה. שאלות, חבריי חברי הכנסת? חבר הכנסת גלעד קריב, בבקשה.

גלעד קריב (העבודה):

אדוני, בפתח רשימת השאלות שלי, אני רוצה לומר שעם כל הכבוד למתכונת שמתקיימת כאן, היא רחוקה מלספק. המציאות שבה הגורם המרכזי שמופקד מכוח החוק על מלחמה בטרור לא מלווה באופן קבוע את הדיונים בהצעת החוק הזאת, היא טעם לפגם דרמטי בהליך החקיקה. אני אומר את זה גם לך וגם ליעוץ המשפטי. אני אחזור ואטען את הטענה הזאת.

אני לא נכנס לשאלה האם זה סירוב של השירות לשלוח את נציגו. פגשתי יועצים משפטיים של השירות בעשרות דיונים ובמגוון ועדות. אני לא מצליח להבין את התופעה, שבה נציג השב"כ לא מלווה את הדיונים כאן בוועדה לכל אורכה.

היו"ר צביקה פוגל:

הערתיך נרשמה. תעבור לשאלות, בבקשה.

אני יכול להציע לאדוני הצעה? אם היית שואל את עצתי קודם, הייתי מציע לך לעשות התייעצות סיעתית לפני ההצבעה על הרוויזיה.

היו"ר צביקה פוגל:

אם היית שואל אותי בתנאים רגילים, הייתי פחות הגון. אבל הייתי הגון איתך.

גלעד קריב (העבודה):

היית מאוד הגון איתי.

היו"ר צביקה פוגל:

ניצלת את ההגינות, בצדק, מבחינתך.

גלעד קריב (העבודה):

ניצלתי? לא ניצלתי.

היו"ר צביקה פוגל:

אבל אנחנו לא נדון בזה עכשיו. עאידה, נזכרת בעוד שאלה? בבקשה, אבל עם סימן שאלה בסוף.

עאידה תומא סלימאן (חד"ש-תע"ל):

כן, כשדיבר גלעד על זהות המפגע. אנחנו העלינו בדיון הקודם את הזהות של הנפגע, כלומר הקורבן במקרה הזה. מה עמדת השב"כ על זה שנפגעים עלולים להיות אנשים שהם לא אזרחי או תושבי מדינת ישראל? מה עמדת השב"כ על זה שהחוק הזה לא חל על מקרים שבהם הנפגע הוא לא אזרח ולא תושב?

היו"ר צביקה פוגל:

מצוין. אוריה, בבקשה. אני אשמח לשמוע את התשובות. לאט-לאט.

אוריה:

תודה רבה. קודם כול, העמדה שלנו, כפי שהצגתי קודם, היא עמדה רשמית. היא הועברה למל"ל. ראינו גם את הנוסח העדכני והוא עבר תהליך גם של הגוף המייעץ אצלנו בהקשרים משפטיים, וגם של הגוף שעוסק בעמדות המקצועיות.

לגבי עבודת המטה, בקווים כלליים אני אציין שהאופן שבו סוג כזה של עמדות מתגלגל, הוא מתחיל מהדרגים המקצועיים, וזה גם מה שקרה במקרה הנוכחי. כלומר, מתקבלת פנייה לגיבוש עמדה, יש עבודה מסודרת שעוברת את כלל הגורמים המקצועיים בשירות שנוגעים בדבר, וכמובן גם את הגורמים המשפטיים. בתהליך שלם שבסופו מבוצעת אינטגרציה, ההמלצה לעמדה מובאת בפני ראש השירות.

במקרה הנדון, בלי קשר לזהותו של ראש שירות שהתחלף, העמדה שהוצעה לראש שירות כהמלצה לעמדה שירותית הייתה שונה מהעמדות השירותיות בעבר. הסיבה לשינוי נוגעת לכך שהגורמים המקצועיים באותו תהליך, באותה עבודת מטה, חשבו שהמציאות השתנתה באופן כזה שדורש לשנות את העמדה השירותית. כפי שאמרתי, האמירה שלנו היא כן להפעיל שיקול דעת פר מקרה, ובכל אופן שבו זה יחוקק, אנחנו ממליצים – אני אומר את זה מהזווית הביטחונית וברור לי שיש זוויות נוספות, מדיניות וכו' – אבל לפחות מהזווית שלנו, אני חושב שיש משמעות לחקיקה במובן של ברירת המחלל כהשתת עונש מוות, לצד היכולת להחיל את זה מול מקרה נתון ומול שיקולים ביטחוניים קונקרטיים למקרה הנתון.

חלק מהשאלות שעלו הם לא לפתחי. כלומר, האם הפסיקה בפה אחד או לא, אני חושב שאין לנו מה להתייחס בהקשר הזה. לאור עמדת השב"כ, כמו שצינתי קודם, למעשה אין הבחנה מבחינתנו בין הדין הצבאי לדין הישראלי. זה קצת מייתר את השאלה. לגבי השאלה שלא נשחרר נידונים למוות בעסקאות שו"ן, אני אומר פה את דעתי ולא עמדה שירותית שהתגבשה, אני חושב שהשב"כ יתמוך בהחלטה שלא לשחרר נידונים למוות בעסקאות שו"ן, ולו כדי לצמצם את המרכיב של ניסיון לייצר פיגועים וחטיפות נגד

אזרחים ישראלים על ידי האויב, כדי למנוע הוצאה להורג. פעם שמעשה כזה יהיה חסר תוחלת, אולי זה לא ימנע במאה אחוזים, אבל לפחות יצמצם.

לגבי ההרתעה, אני אחזור על מה שאמרתי. כפי שציין חבר הכנסת קריב, לא ברור מה אנחנו אומרים בדיוק על האפקט ההרתעתי. התשובה היא שזה אכן לא לגמרי ברור. יש מרכיבים לכאן ומרכיבים לצד השני, וקשה להגיד אמירה גורפת וחותכת עבור כל מקרה. הדבר תלוי הקשר, תלוי המציאות בשטח, תלוי המניעים, תלוי סביבת המפגע, תלוי האוכלוסייה שאותה אנחנו רוצים להרתיע. לכן, עמדתנו הייתה להותיר את מימוש העונש לא כחובה מוחלטת, אלא עם איזשהו מנגנון שיאפשר לחרוג מהעונש הזה מול שיקול דעת. אני מקווה שעניתי על כל השאלות. תודה.

היו"ר צביקה פוגל:

אוריה, יש שאלה אחת שלא ענית עליה, והיא מעניינת גם אותי יותר מהכול. בעקבות השיח המאוד אינטנסיבי ומאוד פתוח שבוצע ביני לבין ראש השירות, אני רוצה להבטיח שגם בדיונים הבאים, ככל שנידרש, נזכה לנוכחותכם גם אם זה בזום.

אוריה:

בסדר. אני אתחבר לראש שירות, ומה שיוחלט אנחנו נצבע, כמובן.

היו"ר צביקה פוגל:

תודה רבה, אוריה, תודה רבה על הנוכחות.

מכובדיי, אני רוצה להמשיך.

עאידה תומא סלימאן (חד"ש-תע"ל):

הוא לא התייחס לשאלה על זהות הנפגע.

היו"ר צביקה פוגל:

נכון. אוריה, אתה עוד איתנו?

אוריה:

כן, אני איתכם.

היו"ר צביקה פוגל:

שואלת חברת הכנסת עאידה תומא סלימאן, על זהות הנפגע. על זה לא עניתם.

אוריה:

נכון. אנחנו התייחסנו יותר לעניינים העקרוניים של השתת עונש מוות, ובעיקר בהקשרים של הרתעה ואפקט על השטח. גם כאן, מרחב שיקול הדעת יאפשר להתייחס גם לסוגיה הזאת מול המקרה הנתון וההשפעה הרוחבית שלו על האוכלוסיות הרלוונטיות.

גלעד קריב (העבודה):

לא הבנו.

עאידה תומא סלימאן (חד"ש-תע"ל):

זה היה בעברית?

היו"ר צביקה פוגל:

אתה מוכן להבהיר את זה פעם נוספת? זה נשמע לא מובן.

אוריה:

אני אומר שאנחנו לא עסקנו בהבחנה הזאת, כפי שהיא באה לידי ביטוי בהצעה החדשה, המתקפת. ככל שתמצו שניתן התייחסות יותר קונקרטי לפרמטר הזה, נעלה שוב בעבודת מטה שירותית מסודרת. אני רק אומר שככל שהמרכיב הזה שעדיין נותר בכל מקרה של הותרת מרחב שיקול דעת, מאפשר להתייחס גם לדיפרנציאציה בין אוכלוסיות שונות והאפקט של מימוש עונש המוות עליהן.

עאידה תומא סלימאן (חד"ש-תע"ל):

לא. שיקול הדעת לא שייך במקרה הזה. החוק מתייחס ספציפית לכך שהעונש מוטל על מי שפוגע באזרח או בתושב. כלומר, המקרה הספציפי הזה יהיה מחוץ לחוק, ואין שיקול דעת. אנחנו נשמח שיבדקו את זה.

היו"ר צביקה פוגל:

הוא אמר שיבדקו וייתנו התייחסות. אני אנסה לחייב אותם להיות גם בדיונים הבאים. תודה רבה, אוריה.

גלעד קריב (העבודה):

גם בנושא המתקת העונש לא קיבלנו תשובה. יש עוד דברים.

היו"ר צביקה פוגל:

רגע לפני שנאפשר שאלות ללילך על ההצגה שלה, נמצא איתנו פה נתי, בבקשה.

דוד בבלי:

נציג השב"כ ירד מהזום?

היו"ר צביקה פוגל:

כן. אני אעלה אותו בפעם הבאה. לטעמי הוא היה מאוד ברור, אבל כל מי שרוצה לעשות מזה לא ברור, אין בעיה. נתי, בבקשה.

נתי סמדר:

תודה רבה. אני מבחרים בחיים ומעמותת איל"ם. שמעתי פה הרבה מאוד דיבורים על זכויות אדם. אני לא זוכר אי-פעם שנתנו זכויות אדם לאבא שלי שנרצח. אף אפעם לא שמעתי שהיה שוויון זכויות בין המחבל לאבא שלי שנרצח, כי המשלחים ששלחו את הרוצחת לרצוח את אבא שלי, חיים פה היום חיים מאושרים פה בירושלים עקב שחרור מחבלים. לא משנה מה קרה לי עם זה.

נאמר פה עוד דבר מאוד מאוד מכעיס. נראה לכם שבאמת אכפת לי מה העולם חושב, אם אני רוצה לקחת את החיים של המחבל שרצח את אבא שלי בידיים? אני רוצה לרצוח אותו, לא רוצה את החוק הזה. תביאו לי את המחבל לידיים, אני כבר אגזור את גזר הדין. אבל למה לעשות את זה? שמעתי פה הרבה למה לא, לא, אסור, אי-אפשר לדעת זהות, אי-אפשר לדעת דברים, אי-אפשר לדעת עניינים על זהות הרוצח.

רואים בכל הרשתות החברתיות, והם גם לא מתביישים בזה שהם הולכים לרצוח. הם אפילו עושים את זה ביחצנות. נתת לא מעט דוגמאות, חברת הכנסת לימור.

לימור סון הר מלך (עוצמה יהודית):

זאת לא משימה שלנו, המשפחות הנפגעות. זאת משימה שמדינת ישראל כמדינה חפצת חיים צריכה להכיר במשימה הזאת, ולמנוע את הרצח הבא. אנחנו פשוט לא רוצים שיהיו עוד כמונו, זה הכול.

1. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, של ח"כ לימור סון הר מלך
2. הצעת חוק העונשין (תיקון מס' 160) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025, של ח"כ עודד פורר

היו"ר צביקה פוגל:

מכובדיי, היום יום שלישי, ב' בשבט תשפ"ו, 20 בינואר 2026. אנחנו ממשיכים לספור 837 ימים שבהם רני גיבור ישראל עדיין שם, בשבי. אני חייב לומר שבשבוע האחרון התמלאתי בקצת דאגה, עד כמה באמת הצד השני מתכוון למלא את חלקו בהסכם, למרות שהוא מנוול, ועד כמה אנחנו מתכוונים להתעקש על זה שהחלק הזה ימומש. אני מזכיר, ההסכם היה לקבל את כולם, כל החיים וכל המתים, החללים, ורק אחרי זה לעבור לשלבים הבאים. אני מקווה מאוד שנדע לעמוד על זכותו של רני להיות בחזרה בבית.

אנחנו התכנסנו כאן כדי להמשיך לדון בהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025 אנחנו בשלב ההקראה. סיימנו בדיון הקודם את ההקראה עד סעיף 6, כולל. אנחנו נתחיל תכף עם סעיף 7. ציפור לחשה על אוזני שלמשרד המשפטים יש עמדה, ואנחנו נשמח לשמוע אותה. אם בסיום העמדה השב"כ יהיה זמין – הם קיבלו את הערותינו מאתמול והם יהיו זמינים בזום ללא תמונה – נשמע גם את עמדתם. אם נרצה לשאול שאלות, זה יהיה בדיוק הזמן לשאול אותם שאלות. מייד אחרי זה נמשיך עם סעיף 7. משרד המשפטים, בבקשה.

לילך וגנר:

אני אציג עכשיו את העמדה של הייעוץ המשפטי לממשלה להצעת החוק בכללותה. ישראל היא מדינה שמתמודדת מאז הקמתה עם טרור שמאיים על החיים של התושבים במדינה הזאת. האירועים הנוראיים ב-7 באוקטובר המחישו את הסכנה ואת האיום שבמתקפת טרור רצחנית. אנחנו מחויבים למאבק נחוש ולא מתפשר בטרור, שנועד להגן על ביטחון המדינה ותושביה. על זה אין בכלל דיון. השאלה שעולה כאן מבחינתנו היא האם הצעת החוק מקדמת את המאבק בטרור ותתרום לו. זאת ההצעה שאנחנו צריכים להתייחס אליה. ההצעה מעוררת בראש ובראשונה סוגיה כבדת משקל של שימוש ועיגון מחדש בחקיקה, של עונש מוות. זאת סוגיה מורכבת שנדונה לאורך השנים בארץ ובעולם, ונכתבו עליה עשרות מאמרים ומחקרים. לצד הסוגיה הזאת, ההצעה מעוררת היבטים נוספים שמצריכים התייחסות – קביעת העונש באיו"ש כעונש חובה, הנסיבות הייחודיות שמצדיקות, הטלת עונש מוות, הוראות מסוימות שנוגעות ליישום שלו, ותיקונים שנועדו להסיר חסמים פרוצדורליים להטלת עונש מוות בבית משפט צבאי, לרבות שלילת זכות הערעור ואפשרות לחנינה או להמתקת העונש.

בפתח הדברים אני רוצה להדגיש שההצעה מובאת לכאן טרם גובשה עמדת קבינט בעניין הצעת החוק. הדיון בקבינט, להבנתנו, לא מוצה, ולנוכח השלכות ההצעה במישור המדיני, הביטחוני ומעמדה של ישראל בעולם, לטעמנו, אין לקדמה בלי לקבל את עמדת הקבינט.

דבר שני, העמדה של גורמי המקצוע כולם להבנתנו הייתה להתנגד לעונש מוות חובה. מבחינתנו אין בסיס מקצועי לקדם את התיקון בעניין הזה לאור ההתנגדות הזאת.

שלישית, אנחנו שבים ומדגישים את מה שכולם שמו פה על השולחן, שעונש מוות קיים כבר היום בחקיקה הישראלית, גם בדיון הישראלי בעבירות מסוימות וגם באיו"ש בעבירת רצח. הוא לא הופעל עד היום באיו"ש, למיטב הבנתנו, בגלל החלטה של הדרג המדיני.

אני אציג את הדברים כסדרם ובתמצית, כי אני יודעת שהוועדה מתקדמת.

אני אתחיל עם התיקון לחוק העונשין. ענישה באמצעות הוצאה להורג של אדם זה עונש קיצוני ובלתי הפיך. על הרקע הזה צריך לבחון באופן מדוקדק את התועלות שבהצעה ואת השלכותיה. השיטה שלנו מבוססת, כידוע לכם, על הרשעה מעבר לספק סביר ולא מעבר לכל ספק או במצב של ודאות מוחלטת. הזכות למשפט חוזר, שהתחילה לדבר עליה נציגת הפרקליטות בדיון הקודם, משריינת את ההכרה בזה שהמערכת האנושית יכולה לטעות, כולל המערכת המשפטית.

הוצאה להורג של בן אדם על יסוד הרשעה שוללת את האפשרות הזאת, ומאפשרת להטיל עונש בלתי הפיך, גם אם יסתבר בדיעבד שהוא חף מפשע. אין לנו ניסיון בישראל, כמובן, אבל יש את פרויקט החפות בארצות הברית. שם, מאז 1973 בהתאם לפרויקט, זוכו 202 אסירים לשעבר שנידונו לעונש מוות מכל מיני סיבות, ובעצם הובילו להעמדתם בשורת הנידונים למוות. זאת אומרת, הניסיון מלמד שבמדינה

אחרת שבה יש עונש מוות, היו הרשעות שווא ולא מעטות, והן לא נוגעות רק למי שהורשעו בעבר הרחוק. יש גם זיכויים על תיקים אחרי שנת 2000, הם לא רק בנושא ראיות מדעיות, דני"א והתקדמות טכנולוגית; גם נוגעים גם למצבים של הודאות שווא. זאת אומרת, אם אנחנו לומדים מהניסיון הזה, יכול להיות מצב של טעות, וטעות בנושא הזה היא בלתי הפיכה.

לגבי החקיקה הישראלית. יש לנו עונש מוות, גם בפרקים מסוימים בחוק העונשין וגם בחוקים ספציפיים כמו החוק למניעתו של פשע השמדת עם וחוק עשיית דין בנאצים ועוזרים. כל החוקים האלה כבר ידועים ומוכרים עכשיו, וגם בחקיקה הצבאית. זה גם בתחומי ישראל וגם בעבירות באזור יהודה ושומרון, שעליו החלק הבא של ההצעה. אם הוא כבר קיים, נשאלת השאלה למה צריך לקבוע אותו לצד עבירות נוספות, ולמה המצב הקיים לא נותן מענה.

גם בבחינה של המשפט המשווה עולה כי הטלה של עונש מוות היא חריגה במיוחד. רוב המדינות ביטלו את עונש המוות. המדינות המעטות שעדיין נוקטות בעונש מוות, מטילות מגבלות משמעותיות על האפשרות לגזור עונש מוות באמצעות הליכים פרוצדורליים שונים. בהיבט החוקתי, לאורך השנים אחד הקשיים המרכזיים שהוצפו היה נעוץ ביכולת של ההסדר להגשים את תכליתו. מאז ומעולם, הצעות החוק התבססו על תכלית ההרתעה, ועמדת גורמי הביטחון הייתה שעונש מוות לא מרתיע. זאת בעיקר בהסתמכות על המחקרים בחו"ל ובמדינות שבהן נהוג עונש מוות.

לאחרונה הובעה עמדה שונה, אבל גם העמדה הזאת לא נחרצת. הציגו היבטים לכאן ולכאן, וצינו ברוב הגינותם גם גורמי הביטחון שהם לא ביצעו בדיקה מחקרית. גם יו"ר הוועדה בדיון הקודם הציג, שמחקרים שנעשו בעולם, לא הצביעו על כך שעונש המוות מרתיע. כך לגבי כלל עבירות הרצח החמורות בהן נהוג עונש מוות. ואז נשאלת השאלה מה הדין לגבי עבריינות אידאולוגית, שהיא הסיבה לאירוע הזה. אין לנו בסיס לחשוב שדווקא בעבריינות אידאולוגית, ההרתעה תגבר, אלא דווקא תפחת.

עוד נטען שלא ניסינו עדיין את עונש המוות, ולכן, אי-אפשר ללמוד על מידת ההרתעה שבקיום שלו, כי זה משהו שטרם ניסינו. עמדתנו היא שכאשר מדובר בהחלטה כל-כך עקרונית ומשמעותית, צריך לבסס היטב את התכלית, לרבות במחקרים, ויש קושי להסתפק בהשערות ובניסוי וטעייה.

המציעים בחוק העונשין ביקשו לייחד את עונש המוות למצבים שבהם קורבן של העבירה הוא ישראלי. אני מזכירה שזהות הנפגע בישראל היא לא חלק מההגדרה של מעשה טרור, ובכלל, זהות הנפגע כאזרח או תושב המדינה, זה לא חלק מהגדרת מעשה טרור בעולם. סמכות השיפוט של מדינת ישראל חלה על כל עבירה שמתרחשת בשטח מדינת ישראל, וזהות הקורבן לא מעלה ולא מורידה.

בוועדה עלה בדיון האחרון שזה נעשה בכוונת מכוון, כדי להבטיח שמקרים מסוימים של טרור יוחרגו מעונש מוות, וזה דבר שפוגע בשוויון ומחריף את הבעייתיות שבהצעה. מעבר לזה, ונשאלנו על זה, הקשיים שהצעת החוק מבקשת לקדם מעוררים קושי במשפט הבין-לאומי. דה-פקטו, ישראל נחשבת למדינה שביטלה הלכה למעשה את עונש המוות, מכיוון שכמעט לא נעשה בו שימוש מעולם, להוציא גזר הדין של אדולף אייכמן. בהתאם לזה, ישראל גם הכריזה על עצמה כי שהשעתה את עונש המוות.

המקרה של טוביאנסקי, שכבר דובר פה, מעיד על הקושי שנעוץ בכך. לאורך השנים, בכל מיני פורומים הנושא הזה עלה, האפשרות להטיל עונש מוות במקרים חריגים בחומרתם, וההחלטות שהתקבלו על דעת הדרג המדיני היו לא לבקש עונש מוות.

השינויים שהצעת החוק מבקשת לחולל צפויים לעורר טענות כבדות משקל, ולפיהן ישראל לא עומדת במחויבות שלה לפי דיני זכויות האדם הבין-לאומיים, ובפרט סעיף 6 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966, שהתייחס אליה עידו, ה-ICCPR, בדבר הזכות לחיים. אם תרצו, נרחיב על זה בהמשך.

לגבי אי"ש, החלק שנוגע לשם מציף קשיים משמעותיים מיוחדים, נוכח העובדה כי הוא קובע את עונש המוות כעונש חובה, וגם מביא להסרת חסמים פרוצדורליים בנוגע להטלת עונש מוות. בזה הוא פוגע בזכות להליך הוגן.

עונש מוות חובה מעלה בעיות מיוחדות. גם במדינות שצינו פה, שבהן קיים עונש מוות, הוא לא עונש חובה. בישראל לא קיים עונש מוות כעונש חובה. אני שבה ומזכירה שעונש חובה בארצות הברית נקבע כנוגד את החוקה. כל גורמי המקצוע ששמענו מתנגדים לעונש מוות חובה, ולא הוצגה שום תשתית מקצועית שתומכת בעונש מוות חובה. בעצם, לא הוצגה שום הצדקה לקביעה הזאת. לכן, אנחנו חושבים שהעונש הזה לא משרת את התכלית של ההצעה, שהיא הרתעה. ההוראה שמחייבת הכרעה פה אחד של שלושה שופטים בהטלת גזר דין מוות, בערעור חובה בהרכב מורחב של שופטים, חמישה שופטים, אפשרות

החנינה, ההמתקה, יחד עם חסמים פרוצדורליים, נועדו לבטא זהירות יתרה שיש לנקוט ביחס לשימוש בסמכות הטלת עונש מוות, והחובה לעשות שימוש בכל האמצעים שעומדים לרשות המערכת כדי לוודא שלא ייעשה שימוש שגוי בסמכות הזאת.

הגישה שמאפשרת עונש מוות וקובעת לו חסמים פרוצדורליים, היא גישה שמתיישבת עם מה שקורה בארצות הברית, שם נהוג עונש מוות בחלק גדול מהמדינות. המגמה שם היא גם ביטול עונש המוות, אבל בחלק גדול מהמדינות עדיין קיים עונש מוות, בערך 30 מדינות. גם במערכת הפדרלית, הדרישה הכמעט מוחלטת היא לתמימות דעים בחבר המושבעים שיוטל גזר דין מוות, וכשחבר המושבעים לא מגיע להחלטה פה אחד, העונש נגזר באופן אוטומטי למאסר עולם. בנברסקה, כשעונש המוות נגזר שם על ידי הרכב שופטים, והם סוטים משיטת המושבעים, גם שם נדרשת תמימות דעים, כמו שנקבע בחקיקה הישראלית. המדינה היחידה שמאפשרת עונש מוות שדובר עליה פה – הזכירו את מדינת אלבמה, שם עדיין נדרש רוב מיוחד שלא דומה לפרופורציות שהוזכרו כאן.

גם זכות הערעור היא זכות בסיסית ויסודית, והיא חלק מהדין הפלילי, והשלילה שלה או העמדת חסמים למימוש שלה, בעיקר בשים לב לעונש המוצע, מעוררת קושי גדול. סמכות החנינה או ההמתקה קיימת ביחס לעונשים בכלל, והיא לא ייחודית לעונש מוות. היא מבטאת את האפשרות שניסיונות או שיקולים שונים יצדיקו התחשבות באדם שנידון בפלילים, והקלה עימו.

לטעמנו, ברי כי לא יעלה על הדעת לשלול את הסמכות הזאת דווקא ביחס לעונש הכי חמור בספר החוקים, שביחס אליו היא הכי חיונית. שלילת האפשרות של החנינה וההקלה, היא חסרת תקדים, גם בהיבטים ישראליים וגם בהיבטים בין-לאומיים. בארצות הברית, בתי המשפט רשאים לפסול, ובפועל פוסלים חוקים שפוגעים בהליכים פרוצדורליים בהקשר של עונש מוות, וזאת מכוח התיקון השישי לחוקה – הזכות להליך הוגן.

לאור המשמעויות מרחיקות הלכת של העונש, יש חשיבות שגזר הדין יינתן בהליך ששומר בצורה הכי אדוקה על הזכויות של הנאשם.

ב-2016 בפלורידה ובדלאוור, בית המשפט העליון המדינתי פסל הסדר חקיקתי שאפשר עד אז הטלת עונש מוות על סמך החלטת שופט אחד, בעקבות ממצאים על ידי חבר מושבעים, מהטעם שההסדר הזה נוגד את התיקון השישי לחוקה, ואדם יכול להיות נידון לגזר דין מוות, רק בהחלטה פה אחד של חבר מושבעים. כתוצאה מזה, בוטל הלכה למעשה עונש המוות במדינת דלוואר.

הקלת האפשרות להטיל עונש מוות – זה עלה פה גם בהערות של הצבא וגם בהערות של גורמים נוספים – מעלה קושי גם במישור מחויבות ישראל לעמידה בכללי המשפט הבין-לאומי. תקנה 43 לתקנות האג מנחה את המפקד הצבאי, שהוא מפעיל את סמכויותיו ביחס ליהודה ושומרון, להפעיל את הסמכויות כדי לשמור על הסדר הציבורי והביטחון, תוך שמירה על החוק שהיה קיים באזור טרם כניסת צה"ל לאזור, אלא אם יש מניעה מוחלטת לכך.

בהתאם לפסיקה הישראלית, בהפעילו את סמכויותיו באזור, נדרש המפקד הצבאי לאזן בין צרכי הצבא והביטחון מחד, לבין צרכיה של האוכלוסייה האזרחית, וזאת ביחס לכלל היבטי החיים האזרחיים התקינים. אני מדגישה, שכמו שנאמר פה, ההצעה חלה על כל ביצוע עבירת רצח לפי סעיף 209 לצו בדבר הוראות ביטחון, שזה בעצם חוק העונשין של האזור.

באשר לחקיקה, הפסיקה קבעה כי הסיפה לתקנה 43 מתירה חקיקה היכן שהיא נדרשת, לצורך אחת מתכליות תקנה 43, שזה שיקול ביטחון וניהול החיים התקינים של האוכלוסייה המקומית.

סעיף 68 לאמנת ז'נבה הרביעית קובע, כי במסגרת דיני התפיסה הלוחמתית ניתן להטיל עונש מוות, אבל יש שם מגבלות. אי-אפשר להטיל עונש מוות, למשל, ונדמה לי שזה הוזכר פה, על מי שהיה מתחת לגיל 18. נדמה לי שגם הוזכרה אישה בהיריון וגם נושא חנינה והמתקה, שעידו התייחס אליו, קבוע בסעיף 68 לאמנת ז'נבה הרביעית.

מבחינה מעשית, כל שינוי מהותי שנעשה בהקשר הזה בתחיקת הביטחון ייבחן בתשומת לב מיוחדת בזירה הבין-לאומית, והוא צפוי לעורר ביקורת רבה וטענות לאי-עמידת ישראל במחויבויותיה לפי כללי המשפט הבין-לאומי. אנחנו נתקלנו בדוגמאות שזה כבר מתחיל, כי החקיקה הזאת בקנה שמוכרת בעולם. בהקשר של איו"ש, תעלה הסוגיה של עמידת ישראל במחויבויות שלה תחת סעיף 6 לאמנה בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות, מה שהזכרתי לגבי ישראל, וביתר שאת לאור ההבחנות השונות שנעשות בין החקיקה בישראל ובאיו"ש.

אני אתייחס לסוגיה האחרונה, והיא הקביעה שיש לבצע את עונש המוות תוך 90 ימים מיום פסק דין סופי. הקביעה הזאת פוגעת באופן מהותי במימוש הזכות לחינה. היא לא מאפשרת להגיש בקשות לחינה, אבל פרק הזמן הזה, אין בו די למצות את ההליכים המשפטיים שכרוכים בבקשות מהסוג הזה. אנחנו לא מכירים מדינה בעולם שיש בה בפועל דרישה זהה. אם אני לא טועה, ביפן יש חקיקה שקובעת איזשהו דד-ליין, אבל היא לא מיושמת ובפועל, הוצאות להורג בכל המקומות שבהם הן נגזרות, נדחות בשנים רבות כדי לאפשר לנאשמים מיצוי כל ההליכים עד שמגיעים לעונש מוות.

גם ההגבלה של זכות ההיוועצות, כמו שמוצע כאן להיוועדות חזותית בלבד במתקני שב"ס, היא במובן הזה למיטב ידיעתנו חסרת תקדים, והיא פוגעת בזכות היסודית הזאת.

הסיכום של כל העמדה הזאת היא שהיום יש בחקיקה שלנו, גם בישראל וגם באיו"ש, אפשרות להטיל עונש מוות, אבל ההצעה הזאת מערערת את מושכלות היסוד בתפיסה של המשפט הישראלי, מסירה את הערובות ההכרחיות והמקובלות בעולם, ועלולה להיתפס כמפירה את המשפט הבין-לאומי. התיקונים המוצעים מעלים שאלות חוקתיות כבדות משקל, שדורשות בחינה מעמיקה. כל זאת ללא ניתוח מעמיק שילמד כיצד ההצעה תתרום להתענה של פעילי טרור פוטנציאליים.

נוכח ההשלכות של ההצעה הזאת במישור הבין-לאומי, הביטחוני והמדיני, לטעמנו לא ניתן לקדם אותה בלי לקבל עמדה של הקבינט המדיני-ביטחוני, שאלה הנושאים שהוא אחראי עליהם. לטעמנו, אין לקדם את ההצעה הזאת כלל. יהיו לי גם הערות לסעיפים הקונקרטיים, ואני אמשיך לציין גם את ההערות של שר המשפטים בנוגע לסעיפים שנקראו. תודה.

היו"ר צביקה פוגל:

תודה, לילך, על העמדה שהוצגה. אני מניח שלא רק לי אלא גם לחברי הכנסת יש שאלות הבהרה. תכף נאפשר את זה. אני מקווה שתכף יעלה נציג השב"כ בזום כדי שנוכל לשמוע גם את עמדתו ונוכל לשאול אותו שאלות. אני אחרוג ממנהגנו ואני אאפשר לקובי סמרנו, אביו של יונתן השם ייקום דמו, לומר את דבריו. אני מבין שאתה לחוץ לצאת, אז בבקשה, קובי.

קובי סמרנו:

למי שלא מכיר אותי, הבן שלי יצא מהמסיבה בשעה ממש מוקדמת כשהתחילה מתקפת הטילים, הגיע לכניסה לקיבוץ בארי, נורה ונרצח בידי מחבלי חמאס, בני עוולה, נאצים. לאחר כשעתיים וחצי עובד סוציאלי של אונר"א חטף את הבן שלי.

היום, ברוך השם, בגבעת התחמושת מדינת ישראל החזירה 49 דונם. פעם ראשונה שאני רואה מבנים נהרסים, ויש לי שמחה בלב.

לימור סון הר מלך (עוצמה יהודית):

מדינת ישראל אכפה בפעם הראשונה.

קובי סמרנו:

ברוך השם. אני הקשבתי לך. את יכולה להניח את הטלפון כי הדברים שלך שרפו לי את הבטן.

לילך וגנר:

אני מקשיבה בקשב רב.

קובי סמרנו:

הדברים שלך הפכו לי את הבטן. אני לא הייתי יושב פה אם היה עונש מוות למחבלים ב-6 באוקטובר. אני ועוד 1,200 משפחות. לא היינו צריכים לבוא, להילחם על צדק, אז תניחי לטלפון. יש פה תמונות של חללים, אל תוסיפו תמונות להיכל הזה. כל ארגוני זכויות אדם – מדהים, כמה אתם באים לגונן פה על מחבלים. לא ראיתי אף ארגון זכויות אדם – רופאים לזכויות אדם, עדאלה, כל מיני תומכי טרור. כן, תומכי טרור. גם בכנסת ישראל יש תומכי טרור – לא ראיתי אף אחד מכך שיבוא ויזעק את הזעקה שלי, ויבקש מהאומות המאוחדות, הנאציות האלה, להחזיר את הבן שלי. איפה הייתם? לא ראיתי עתירה אחת בבג"ץ בשביל הבן שלי, אבל בשביל שיפור תנאים של מחבלים, בשביל לגונן עליהם פה בחוקים האלה. לא

ח"כ הרב גלעד קריב
MK Rabbi Gilad Kariv

3.2.2026 ט"ז שבט התשפ"ו

לכבוד
עו"ד מירי פרנקל שור
היועצת המשפטית לוועדה לביטחון לאומי

גבירתי,

הנדון: פגיעה חמורה בזכויות חברי הכנסת ובהליכי החקיקה – התנהלות יו"ר הוועדה בדיון בהצעת חוק עונש מוות למחבלים

הריני לפנות אלייך בדחיפות בעניין שבנדון, לנוכח התנהלות חמורה ובלתי תקינה שאירעה בדיון האחרון של הוועדה לביטחון לאומי, שעסק בהצעת חוק עונש מוות למחבלים.

במהלך הדיון האמור מנע ממני יושב-ראש הוועדה, ח"כ צביקה פוגל, להשמיע את עמדתי ביחס לשינויים המהותיים והחדשים שנכללו בנוסח ההצעה, כפי שהוצגו על-ידי הייעוץ המשפטי לוועדה. כאשר ביקשתי להתייחס לשינויים אלה ולהציג את עמדתי לגביהם, בחר יו"ר הוועדה לנעול את הדיון באופן חד-צדדי, תוך הודעה כי תינתנה לחברי הוועדה 48 שעות להגשת הסתייגויות, בטרם תובא ההצעה להצבעה.

כידוע לגבירתי, סעיף 113(ב) לתקנון הכנסת קובע במפורש כי אף שסמכותו של יושב-ראש הוועדה לקבוע את מסגרת הדיון וזמני הדיבור רחבה, היא כפופה לחובה יסודית אחת: מתן זמן דיבור הולם לכל אחד מחברי הוועדה. מניעת האפשרות להשמיע עמדה ביחס לשינויים מהותיים בנוסח החוק – קל וחומר בדיון רגיש, עקרוני ובעל השלכות חוקתיות וביטחוניות מרחיקות לכת – מהווה פגיעה ישירה בזכויותי כחבר כנסת וביכולתי למלא את שליחותי הפרלמנטרית.

אבקש לקבל את חוות דעתך המשפטית בנוגע להתנהלות זו, לאחר צפייה בפרוטוקול ובשידור הדיון, ולבחון האם אכן עמדה התנהלות יו"ר הוועדה באמות המידה המחייבות על פי התקנון והנורמות הפרלמנטריות הבסיסיות.

יתרה מכך, מאחר שנמנעה ממני האפשרות להתייחס לשינויים בנוסח ההצעה, נשללה ממני גם האפשרות להעלות טענת "נושא חדש" בהתאם לסעיף 85 לתקנון הכנסת. אבקש כי חוות דעתך תתייחס גם לפגיעה זו בזכויות הדיוניות של חבר הוועדה.

חומרת הדברים מתחדדת נוכח העובדה שבמהלך הדיון ציין הייעוץ המשפטי לוועדה כי הצעת החוק לוקה בפגמים חוקתיים מהותיים, וכן נמסר כי גורמים מקצועיים בצה"ל הביעו עמדה לפיה ההצעה עומדת בסתירה לדין הבינלאומי. כל זאת אירע מבלי שניתנה לי אפשרות אמיתית ומלאה להגיב, ומבלי שנשמעו עמדות המלי"ל והפצ"ר – גורמים שמקומם אינו יכול להיפקד מדיון מסוג זה.

לאור כל האמור, אבקשך להבהיר כי אין להשלים עם סתימת פיו של חבר ועדה וכי אין מקום למעבר להליכי הסתייגויות והצבעה בטרם מוצה דיון מהותי, תקין ופתוח. לפיכך, אבקשך לקבוע כי בשלב זה לא ניתן לפרסם נוסח להסתייגויות ואף לא לקיים הצבעה על הצעת החוק.

דרישתי היא לקיים דיון נוסף בוועדה, שבו תינתן לי – ולחברי ועדה נוספים – האפשרות המלאה והראויה להתייחס לשינויים החדשים בנוסח ההצעה, וזאת בטרם תתקדם הוועדה לשלבים הבאים של הליך החקיקה.

בברכה,

ח"כ גלעד קריב

העתקים

עו"ד עידו בן יצחק, הייעוץ המשפטי לוועדה

ח"כ הרב גלעד קריב
MK Rabbi Gilad Kariv

28/01/2025 י' שבט התשפ"ו

לכבוד
ח"כ צביקה פוגל
יו"ר הוועדה לביטחון לאומי

מכובדי,

הנדון: המשך הדיונים בהצעות החוק בענין עונש מוות

בהמשך לסדרת הדיונים בהצעות החוק שהוגשו על ידי חברי הכנסת סון-הר מלך, ואטורי ופורר ולקראת המשך הדיונים בנוסח שהונח על ידי היו"ר, אבקש לחזור על מספר בקשות מהותיות שהצגתי במהלך הדיונים:

- התייצבות הפצ"ר בדיון לטובת הצגת העמדה המפורטת של הפרקליטות הצבאית ביחס לחקיקה, בדגש על ההלימה בין החקיקה לבין הדין הביני"ל והישראלי ביחס לשטחי יהודה ושומרון ובדגש על הטלת עונש מוות חובה בבתי הדין הצבאיים, הפער בין הדין המהותי בבתי המשפט במדינת ישראל הריבוניים לבתי הדין הצבאיים והחובה לניהול משפטו של תושב האזור בבית הדין הצבאי.
- התייצבות של מנכ"ל משרד החוץ בדיון גלוי לטובת הצגת עמדת המשרד ביחס לחקיקה והשפעתה האפשרית על מעמדה הביני"ל של מדינת ישראל, עמידתה באמנות ביני"ל שאושרו על ידה והסכמי השתי"פ של מדינת ישראל עם האיחוד האירופאי. אזכיר כי המנכ"ל הופיע בפני הוועדה בדיון חסוי, אך אין כל סיבה שהמידע ועמדת המשרד לא תוצג בדיון גלוי.

בנוסף אבקש לקבל התייחסות משפטית מפורטת על שאלת סמכותו העקרונית של נשיא המדינה לחון או להקל בעונשם של מורשעים בבתי הדין הצבאיים ביהודה ושומרון וכן לתשתית המשפטית מכוחה אין בהצעת החוק הנדונה כדי להחיל עונש מוות על קטינים.

בברכה,

ח"כ גלעד קריב

העתקים:

עו"ד מירי פרנקל שור – יועמ"שית הוועדה

עו"ד עידו בן יצחק

ועדת הכנסת

חבר הכנסת אופיר כץ
יושב ראש ועדת הכנסת

סימוכין: 2026-090931
ירושלים, כ"ט בשבט תשפ"ו
16 בפברואר 2026

לכבוד
חה"כ צביקה פוגל
יושב ראש הוועדה לביטחון לאומי

שלום רב,

הנדון: טענות נושא חדש בעת הדיון בהצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-2025 (כ/1159) של חה"כ לימור סון הר מלך וקבוצת ח"כים

ועדת הכנסת דנה בישיבתה היום בפנייתך בדבר טענות נושא חדש שטענו חברי הכנסת גלעד קריב ועאידה תומא סלימאן בעת הדיון בהצעת החוק שבנדון, והחליטה כי הטענות הבאות **אינן מהוות נושא**

חדש:

1. סעיף 1 - סעיף המטרות (לא נכלל בנוסח שאושר בקריאה הראשונה).
2. סעיף 2 - סעיף ההגדרות - לא נכלל בקריאה הראשונה.
3. סעיף 3(א) - ההוראות באזור (חלקים בסעיף שלא נכללו בקריאה הראשונה): א. סעיף קטן (ד) המוצע הקובע נסיבות שבהן העונש הוא עונש חובה; ב. סעיף קטן (ו)(1) המוצע המאפשר לבית המשפט הצבאי לגזור עונש מוות גם אם התביעה לא ביקשה זאת; ג. סעיף קטן (ו)(3) המוצע העוסק בהרכב המותב; ד. סעיף קטן (ח) המוצע המסדיר את הערעור ואוסר על הגשת ערעור על העונש; ה. סעיף קטן (ט) המוצע הקובע כי העונש יבוצע ע"י שב"ס; ו. סעיף קטן (י) המוצע הקובע הגדרה של תושבי האזור, שרק עליהם יחול ההסדר המוצע בסעיף. בנוסף, סעיף קטן (ז) המוצע נכלל בהצעת החוק המקורית בהיבט של איסור הקלה בעונש, אך נוספה בו גם הוראה של איסור חנינה.
4. סעיף 3(ב), הכולל הוראה שלא נכללה בקריאה הראשונה, בעניין סמכות השיפוט של תושבי האזור.
5. סעיף 4 מתקן את חוק העונשין וקובע יסודות עבירה שונים מאלה שהוצעו בקריאה הראשונה.
6. סעיף 5 העוסק בסמכות לגזור עונש מוות גם אם התביעה לא ביקשה זאת - לא נכלל בקריאה הראשונה.

7. סעיף 6 הקובע את משך הזמן לביצוע עונש המוות - לא נכלל בקריאה הראשונה.
8. סעיף 7 המגביל את סמכות הממשלה לשחרר בעסקה מי שהורשע, נאשם או חשוד בעבירה שדינה מיתה - לא נכלל בקריאה הראשונה.
9. סעיף 8 המסדיר את אופן החזקתו של אסיר נדון למיתה בשירות בתי הסוהר וקובע הוראות לעניין ביצוע ההוצאה להורג - לא נכלל בקריאה הראשונה.
10. סעיף 9 המתקן את חוק זכויות נפגעי עבירה בעניין הודעה לנפגע עבירה על הוצאה להורג - לא נכלל בקריאה הראשונה.

בברכה,

חגי"כ אופיר כץ
יושב ראש ועדת הכנסת

העתקים : חה"כ גלעד קריב
חה"כ עאידה תומא סלימאן
עו"ד שגית אפיק, היועצת המשפטית לכנסת

כ"ט אדר התשפ"ו 18/3/2026

לכבוד
האלוף איתי אופיר
הפרקליט הצבאי הראשי

מכובדי,

הנדון: התרעה חריפה ודחופה מפני השלכות הצעת חוק העונשין (עונש מוות למחבלים) על מפקדי צה"ל ביו"ש ובמערכת הדין הצבאית

הריני לפנות אליך בדחיפות בענין הנדון על רקע הקידום המואץ של הצעת החוק הנזכרת, ולאור העובדה כי החקיקה מגיעה אל הישורת האחרונה שלה בוועדה לביטחון לאומי של הכנסת. כפי שיפורט במכתבי לחקיקה זו צפויות השלכות משמעותיות על מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון (אלוף פיקוד המרכז) ועל כלל הגורמים במערכת הדין הצבאית, לאור העובדה שעמדת צה"ל בנושא זה, פעמים רבות, נפלה על אזניים ערלות.

בפתח הדברים, אבקש להעביר באמצעותך לכלל קציני וחיילי הפרקליטות הצבאית ברכת יישר כח וחיזוק ידיים לנוכח המתקפה נגדם בחודשים האחרונים. אני מודע לעומס הרב המוטל על כתפיכם בעיצומה של המערכה הנוכחית, אולם לנוכח ההתעקשות לסיים את הליך החקיקה בימים הקרובים, אני נאלץ לבקש את תשומת לבך ואת פעולתך הדחופה בענין יחד עם הגורמים הרלוונטיים הנוספים בצה"ל.

כידוע, מדינת ישראל קיבלה על עצמה את ההוראות ההומניטריות הכלולות באמנת ז'נבה הרביעית (להלן האמנה), וזאת למרות שהאמנה לא אושררה על ידי הכנסת. מהלך זה בא לידי ביטוי בין השאר בפקודת מטכ"ל 33.0133 "משמעת - התנהגות בהתאם לאמנות בין לאומיות שמדינת ישראל צד להן".

האמנה קובעת, בין היתר, הוראות ביחס להליכים פליליים בשטח מוחזק. על פי הוראות אלו ניתן לגזור מיתנה על מורשעים בדין, אך בצד ההיתר נקבעו סייגים נוקשים והוראות ברורות. סעיף 75 לאמנה קובע במפורש כי אין לבצע גזר דין מוות אלא בחלוף שישה חודשים ממועד נתינתו, ומדגיש כי "בשום מקרה אין לשלול מנידונים למיתה את הזכות להגיש בקשת חנינה". בנוסף, סעיף 147 לאמנה קובע ש-"שליטת-זדון של זכויותיו של מוגן לשפיטה הוגנת וסדירה שנקבעה באמנה הזאת" מהווה הפרה חמורה של האמנה באופן המחייב נקיטת הליכים משפטיים נגד הגורם המפר.

הצעת החוק המקודמת בימים אלו קובעת במפורש הסדר חזיתית הוראות אלו. הצעת החוק מחייבת את מפקד כוחות צה"ל באיזור יהודה ושומרון לקבוע בצו כי גזר דין של מיתה יבוצע בתוך 90 ימים בלבד, ושוללת את האפשרות להגשת בקשת חנינה או בקשה להמתקה והמרה של העונש. הסדר זה נותר על כנו גם לאחר הכנסת שינויים בנוסח החוק בימים האחרונים כתוצאה משיג ושיח בין יוזמי החוק, יו"ר הוועדה לביטחון לאומי, מזכיר הממשלה והשר לביטחון לאומי. למיטב ידיעתך, הסדר זה אינו עולה בקנה אחד עם עמדת וועדת השרים לענייני חקיקה או למצער עם עמדת שר המשפטים העומד בראשות הוועדה.

לנוכח העובדה כי על פי פסיקת בית המשפט העליון הוראות החוק של מדינת ישראל גוברות על הוראות האמנה במקרה של סתירה, הרי שעם אישורו של החוק בנוסחו הנוכחי יחוייב מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון לפעול בניגוד להוראות האמנה הנזכרות. עניין זה נכון גם ביחס לכל גורם במערכת המשפט הצבאית – חוקרים, תובעים ושופטים – שיחשבו כמי שנוטלים חלק בהפרה מפורשת של הוראות ההומניטריות באמנה. מעבר להיבט הערכי, מציאות משפטית ומבצעית זו מעמידה את הגורמים הנזכרים בסכנה משפטית ברורה וחושפת אותם להליכים במדינות זרות ובטריבונלים בין לאומיים.

היבט חמור זה של נוסח הצעת החוק הוצג במפורש על ידי נציגי צה"ל בדיוני הוועדה פעמים רבות. עמדת נציגי צה"ל נתמכה על ידי נציגי משרד המשפטים, הייעוץ המשפטי של הכנסת, המל"ל ומשרד החוץ, כפי שמשתקף בפרוטוקולים של דיוני הוועדה. לצערי, למרות ההשלכה המסוכנת של ההסדר המקודם, הוועדה לא נתנה לה משקל בניסוח הצעת החוק העתידה להגיע אל "קו הגמר" בימים הקרובים.

ח"כ הרב גלעד קריב
MK Rabbi Gilad Kariv

לאור כל האמור לעיל, אני פונה אליך בבקשה שחומרת הדברים תוצג במלוא עוצמתה בפני שר הביטחון וראש הממשלה, בתיאום עם ראש המטה הכללי. מעבר לשלל הפגמים הערכיים והמוסריים בהצעת החוק הנדונה, מחובתו של צבא ההגנה לישראל להתריע באופן הברור והנחרץ ביותר נגד חקיקה הפוגעת במפקדים וחיילים בצה"ל וחושפת אותם לאתגרים בלתי פתירים ולסכנות משפטיות.

לתשובתך המהירה אודה.

בברכה,

ח"כ הרב גלעד קריב

העתקים

ח"כ ישראל כץ – שר הביטחון

ח"כ יריב לוין – שר המשפטים

עו"ד גלי בהרב מיארה – היועץ המשפטי לממשלה

רב אלוף איל זמיר – ראש המטה הכללי של צבא ההגנה לישראל

האלוף אבי בלוט – מפקד כוחות צה"ל ביהודה ושומרון

האלופה אורלי מקרמן – נשיאת בית הדין הצבאי לערעורים

טופס הסתייגויות להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו- 2025 ושאר הצעות החוק בנושא

מטעם סיעת העבודה

הסתייגויות לסעיף 1

1. בסעיף 1, המילים: "(1) הגנה על מדינת ישראל אזרחיה ותושביה", יימחקו.
2. בסעיף 1, המילים: "(2) הגברת ההרתעה", יימחקו.
3. בסעיף 1(2), אחרי המילים: "הגברת ההרתעה", יתווספו המילים: "במגבלות הסיכונים הבטחוניים שבקיום עונש המוות".
4. בסעיף 1, המילים: "(3) מניעת פיגועי מיקוח", יימחקו.
5. סעיף 1 יימחק.
6. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "ובלבד שיוכח כי אין אמצעי אחר יעיל יותר למלחמה בטרור".
7. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות למחבלים" יבוא: "אשר מלאו להם 18 שנים במועד ביצוע העבירה".
8. בסעיף 1, במקום המילה "מחבלים" יבוא: "מי שהורשע בעבירת טרור בנסיבות מחמירות".
9. בסעיף 1, אחרי המילים "פיגועי טרור רצחניים" יבוא: "כפי שהוגדרו בחוק המאבק בטרור, התשע"ו-2016".
10. בסעיף 1, אחרי המילים "לצורך מאבק בטרור" יבוא: "תוך שמירה על חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו".
11. בסעיף 1, אחרי המילים "הגנה על מדינת ישראל" יבוא: "ובכפוף לחוות דעת ביטחונית שנתית מטעם ראש השב"כ".
12. בסעיף 1, במקום "אזרחיה ותושביה" יבוא: "כל הנמצאים בתחומי שיפוטה".
13. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "על בסיס מחקרים אמפיריים שיציג המל"ל לכנסת".
14. בסעיף 1, אחרי המילים "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "והבטחת שלומם של חטופים ושבויים המוחזקים בידי ארגוני טרור".
15. בסעיף 1, אחרי המילים "גמול על מעשיהם" יבוא: "במסגרת עקרונות הצדק הגמולי הנהוגים במשפט הישראלי".
16. בסעיף 1, בסיפא יבוא: "ובלבד שהחוק לא יחול על מי שפעל מתוך חוסר כשרות משפטית".
17. בסעיף 1, במקום "פיגועי טרור רצחניים" יבוא: "מעשי רצח בנסיבות טרור שהביאו למותם של חמישה בני אדם ומעלה".
18. בסעיף 1, אחרי המילים "לקבוע את ההסדרים" יבוא: "ההומניטריים המינימליים".
19. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "בכפוף לאישור נשיא המדינה לכל מקרה ומקרה".
20. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "בכפוף לאמנות הבינלאומיות עליהן חתומה המדינה".
21. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "כסנקציה קיצונית ויוצאת דופן".

22. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שפעלו כחלק מארגון טרור מוכרז בלבד".
23. בסעיף 1, אחרי המילים "אזרחיה ותושביה" יבוא: "תוך צמצום הפגיעה במעמדה הבינלאומי של המדינה".
24. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "מבלי לפגוע במוטיבציה של גורמי מודיעין לגייס משתפי פעולה".
25. בסעיף 1, אחרי המילים "גמול על מעשיהם" יבוא: "מבלי שהדבר יהפוך לכלי לנקמה בלתי מרוסנת".
26. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "בדרך שתמנע סבל מיותר מהנידון".
27. בסעיף 1, במקום "לצורך מאבק בטרור" יבוא: "כחלק מתפיסת ביטחון כוללת".
28. בסעיף 1, אחרי המילים "פיגועי טרור רצחניים" יבוא: "ובלבד שההרשעה התבססה על ראיות חלוטות מעל לכל ספק סביר".
29. בסעיף 1, אחרי המילים "הגנה על מדינת ישראל" יבוא: "כמדינה יהודית ודמוקרטית".
30. בסעיף 1, אחרי המילים "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "תוך בחינת ההשלכות על חוסנה של החברה הישראלית".
31. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק ייבחן מחדש על ידי הכנסת מדי שנתיים".
32. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "באמצעות זריקה קטלנית בלבד".
33. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שביצעו את המעשה בשטח ריבוני של מדינת ישראל".
34. בסעיף 1, במקום "גמול" יבוא: "ביטוי לסלידת החברה מהמעשה".
35. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "בנוכחות נציג ציבור ואיש דת".
36. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "במסגרת הוראת שעה לחמש שנים".
37. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שאינם אזרחי מדינת ישראל".
38. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "מול מנהיגי ארגוני הטרור ולא רק מול המבצעים".
39. בסעיף 1, אחרי המילים "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "וביטול התמריץ לחטיפת חיילים לצורכי שחרור אסירים".
40. בסעיף 1, במקום "מעשיהם הנפשעים" יבוא: "מעשי זוועה המזעזעים את מצפון האנושות".
41. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובלבד שההוצאה להורג לא תבוצע בפרהסיה".
42. בסעיף 1, אחרי המילים "הגנה על מדינת ישראל" יבוא: "תוך הבטחת שלומם של שליחי המדינה בחו"ל".
43. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "רק במקרים בהם לא ניתן לגזור מאסר עולם ללא אפשרות שחרור".
44. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שלא הביעו חרטה על מעשיהם".
45. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "לאחר מיצוי כל הליכי הערעור האפשריים".
46. בסעיף 1, במקום "לצורך מאבק בטרור" יבוא: "ככלי הרתעת ראשון במעלה".
47. בסעיף 1, אחרי המילים "פיגועי טרור רצחניים" יבוא: "שבוצעו בכוונה תחילה ובתכנון מוקדם".

48. בסעיף 1, אחרי המילים "אזרחיה ותושביה" יבוא: "בכל מקום בו הם נמצאים".
49. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "תוך התחשבות באפשרות של פיגועי נקמה בטווח הקצר".
50. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובלבד שביצוע העונש לא יתועד לצרכים מסחריים".
51. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "תוך הקפדה על הליכי משפט הוגנים במיוחד".
52. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "כחלופה למאסר עולם בבידוד".
53. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שפעלו ממניע גזעני או לאומני".
54. בסעיף 1, אחרי המילים "הגנה על מדינת ישראל" יבוא: "בתיאום עם גורמי אכיפה בינלאומיים".
55. בסעיף 1, אחרי המילים "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "והקטנת העומס בבתי הכלא הביטחוניים".
56. בסעיף 1, במקום "גמול" יבוא: "עשיית צדק עם משפחות הקורבנות".
57. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק לא יחול על עבירות שבוצעו לפני פרסומו".
58. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "בפרק זמן שלא יעלה על חמש שנים מיום פסק הדין הסופי".
59. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "ביחס לפיגועים שבוצעו בשטח מדינת ישראל או ביהודה ושומרון".
60. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "בכפוף להחלטה פה אחד של שלושה שופטים".
61. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שהורשעו ברצח יותר מאדם אחד".
62. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "תוך ניטור השפעת החוק על הפגנות והפרות סדר".
63. בסעיף 1, במקום "מעשיהם הנפשעים" יבוא: "מעשים של תת-אדם".
64. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובלבד שהעונש לא יבוצע במועדים בעלי רגישות דתית".
65. בסעיף 1, אחרי המילים "לקבוע את ההסדרים" יבוא: "הלוגיסטיים והמשפטיים".
66. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "הגברת תחושת הביטחון האישי של אזרחי ישראל".
67. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "על ידי כיתת יורים בנסיבות מיוחדות".
68. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שאינם משתפים פעולה עם חקירת כוחות הביטחון".
69. בסעיף 1, אחרי המילים "פיגועי טרור רצחניים" יבוא: "הכוללים התעללות בקרבנות".
70. בסעיף 1, במקום "גמול" יבוא: "מימוש עקרון העין תחת עין במקרים קיצוניים".
71. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובתנאי שלנידון תינתן אפשרות לבקש חנינה מהנשיא עד רגע הביצוע".
72. בסעיף 1, אחרי המילים "הגנה על מדינת ישראל" יבוא: "תוך צמצום החיכוך עם הקהילה הבינלאומית".
73. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "והקטנת הסיכוי לחזרת האסיר למעגל הטרור".

74. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "תוך שמירה על כבוד גופת הנידון לאחר המוות".
75. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "מניעת מצב שבו רוצחים משתחררים בעסקאות שבויים".
76. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "במקרים של רצח ילדים או קשישים בלבד".
77. בסעיף 1, במקום "למחבלים" יבוא: "לאויבי המדינה הפועלים בדרכי טרור".
78. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובלבד שזהות המבצעים של גזר הדין תישאר חסויה".
79. בסעיף 1, אחרי המילים "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "והחלשת התקווה של ארגוני הטרור לשחרור פעיליהם".
80. בסעיף 1, אחרי המילים "גמול על מעשיהם" יבוא: "לאור חומרתם יוצאת הדופן של הפשעים".
81. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "במקום מאסר בבתי כלא המהווים חממה לטרור".
82. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "יצירת מאזן אימה מול ארגוני הטרור".
83. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "ללא אפשרות להמרת העונש במאסר לאחר שנגזר".
84. בסעיף 1, במקום "פיגועי טרור רצחניים" יבוא: "מעשי טרור שהביאו לאובדן חיי אדם".
85. בסעיף 1, אחרי המילים "אזרחיה ותושביה" יבוא: "באופן אקטיבי ונחוש".
86. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובלבד שלא תיגבה אגרה מהמשפחות עבור הליך ההוצאה להורג".
87. בסעיף 1, אחרי המילים "לקבוע את ההסדרים" יבוא: "תוך התחשבות בנהלים המקובלים במדינות דמוקרטיות המפעילות עונש מוות".
88. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "צמצום המוטיבציה של צעירים להצטרף לארגוני טרור".
89. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "כגזר דין חובה במקרים של רצח המוני".
90. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שנתפסו בשעת מעשה או מיד לאחריו".
91. בסעיף 1, במקום "גמול" יבוא: "הסרת האיום לצמיתות".
92. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "באמצעות פרסום גזר הדין בכל כלי התקשורת באזור".
93. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק לא ינוצל לצרכים פוליטיים".
94. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "מתן מענה משפטי הולם למתקפות טרור אכזריות".
95. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "תוך הבטחת ייצוג משפטי הולם לכל נאשם".
96. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שהורשעו בבתי דין צבאיים או אזרחיים".
97. בסעיף 1, במקום "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "ביטול הקלף הפוליטי של ארגוני הטרור".
98. בסעיף 1, אחרי המילים "מעשיהם הנפשעים" יבוא: "הסותרים כל נורמה אנושית בסיסית".

99. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובלבד שהמדינה לא תשיב את גופת הנידון למשפחתו".
100. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "באופן דיסקרטי ומבוקר".
101. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "הרתעת מחבלים מתאבדים פוטנציאליים".
102. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "בכפוף להמלצת הממשלה לקבינט הביטחוני".
103. בסעיף 1, במקום "הגנה" יבוא: "ביצור הביטחון".
104. בסעיף 1, אחרי המילים "אזרחיה ותושביה" יבוא: "ובכלל זה כוחות הביטחון וההצלה".
105. בסעיף 1, אחרי המילים "הגברת ההרתעה" יבוא: "מבלי ליצור דה-לגיטימציה למערכת המשפט".
106. בסעיף 1, אחרי המילים "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "תוך שמירה על ערך פדיון שבויים".
107. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובתנאי ששר המשפטים יחתום על כל צו ביצוע".
108. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "שירוש נגע הטרור הרצחני מהאזור".
109. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "בתנאי שאין חשש להרשעת שווא".
110. בסעיף 1, אחרי המילים "למחבלים" יבוא: "שאינם משתייכים לאומה החתומה על הסכמי שלום עם ישראל".
111. בסעיף 1, במקום "גמול" יבוא: "עונש סופי ומוחלט".
112. בסעיף 1, אחרי המילים "מעשיהם הנפשעים" יבוא: "שהביאו לחורבן משפחות שלמות".
113. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובלבד שהחוק לא יחול במקרה של הגנה עצמית".
114. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "במתקן כליאה ייעודי ומאובטח".
115. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "תיקון עיוותים היסטוריים במדיניות הענישה".
116. בסעיף 1, אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "תוך התייעצות עם מומחי קרימינולוגיה".
117. בסעיף 1, במקום "הגברת ההרתעה" יבוא: "מקסום כוח ההרתעה".
118. בסעיף 1, אחרי המילים "מניעת פיגועי מיקוח" יבוא: "ובכלל זה הפסקת שחרור סיטונאי של אסירים".
119. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "ובתנאי שלנידון תינתן הזדמנות אחרונה להביע חרטה".
120. בסעיף 1, אחרי המילים "ביצוע עונש זה" יבוא: "בתיאום עם המועצה לביטחון לאומי".
121. בסעיף 1, אחרי המילים "מטרתו של חוק זה" יבוא: "ייצירת צדק היסטורי למדינת ישראל".
122. בסעיף 1, בסייפא יבוא: "וכל הוראה אחרת בחוק זה תתפרש לאור מטרות אלו".

הסתייגויות לסעיף 2

123. סעיף 2 יימחק.
124. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "כפי שהוא בתוקף ביום תחילתו של חוק זה".
125. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ולמעט סעיפים העומדים בסתירה חזיתית לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו".
126. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "להלן – האזור".
127. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "לרבות כל תיקון שנעשה בו עד למועד פרסומו של חוק זה".
128. בסעיף 2, במקום "תש"ע-2009" יבוא: "התש"ע כפי שפורסם בקובץ המנשרים והצווים".
129. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהוראות חוק זה יגברו על הוראות הצו בכל עניין הנוגע לעונש מוות".
130. בסעיף 2, אחרי המילים "צו בדבר הוראות ביטחון" יבוא: "ככל שהוא חל על עבירות טרור".
131. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שהגדרה זו לא תחול על עבירות שבוצעו מחוץ לאזור".
132. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "ובכפוף לפרשנותו על ידי בתי המשפט הצבאיים".
133. בסעיף 2, במקום "נוסח משולב" יבוא: "הנוסח המעודכן ביותר המצוי בידי היועץ המשפטי לאזור".
134. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהשימוש בצו זה ייעשה תוך הקפדה על דיני התפיסה הלוחמתית".
135. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "המסדיר את סמכויות השיפוף והאכיפה באזור".
136. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות התקנות שהותקנו מכוחו לעניין סדרי דין".
137. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "בכפוף לסמכויות המפקד הצבאי".
138. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שהוראותיו לא יחולו על קטינים מתחת לגיל 16".
139. בסעיף 2, במקום "צו הוראות הביטחון" יבוא: "הדין הביטחוני באזור".
140. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שתינתן עדיפות להוראות חוק המאבק בטרור במידת האפשר".
141. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "לרבות הוראות השעה הנספחות לו".
142. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובכפוף לביקורת שיפוטית של בית המשפט העליון".
143. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "להלן – הצו הצבאי".

144. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שכל שינוי עתידי בצו יובא לאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת".
145. בסעיף 2, אחרי המילים "צו בדבר הוראות ביטחון" יבוא: "המהווה את התשתית הנורמטיבית באזור".
146. בסעיף 2, במקום "נוסח משולב" יבוא: "נוסח מחייב".
147. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שסמכויות האכיפה המוקנות בו יבוצעו בתיאום עם המשטרה".
148. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "בכפוף להנחיות הפרקליט הצבאי הראשי".
149. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "למעט הוראות המאפשרות מעצר מנהלי ללא הגבלה".
150. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "ככל שהן נוגעות לביטחון המדינה".
151. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שהצו יתורגם לשפה הערבית באופן רשמי".
152. בסעיף 2, במקום "צו" יבוא: "דבר חקיקה של המפקד הצבאי".
153. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שסמכויות השופטים לפי הצו יהיו זהות לסמכויות שופטים בתוך ישראל".
154. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "אשר מחליף צווים קודמים בענייני ביטחון".
155. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות סמכויות החיפוש והתפיסה הקבועות בו".
156. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "תוך התחשבות בצרכים הביטחוניים המשתנים".
157. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שלא תהיה פגיעה בזכות הייצוג של נאשמים לפי הצו".
158. בסעיף 2, במקום "משולב" יבוא: "המאגד את כלל הוראות הביטחון באזור".
159. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהגדרת 'טרור' בצו תואמת את הגדרתה בחוק זה".
160. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "למעט שטחים שבהם חלה סמכות אזרחית אחרת".
161. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות ההוראות לעניין ראיות חסויות".
162. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "ובלבד שהצו מפורסם באתר צה"ל".
163. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובכפוף לכך שביצוע עונש מוות לא יתאפשר מכוח הצו בלבד אלא מכוח חוק זה".
164. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "להלן – צו 1651".
165. בסעיף 2, במקום "נוסח משולב" יבוא: "כפי שנחתם על ידי אלוף הפיקוד".

166. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "למעט הוראות המעניקות חסינות גורפת לכוחות הביטחון".
167. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "בכפוף לאמנת ז'נבה הרביעית".
168. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שסמכויות המעצר לפי הצו לא יורחבו מעבר לנדרש בחוק זה".
169. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "לרבות כל תיקון שייעשה בו בעתיד, באישור השר".
170. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהצו ייושם באופן שוויוני".
171. בסעיף 2, במקום "הוראות ביטחון" יבוא: "כללי הביטחון והסדר הציבורי".
172. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות ההגדרות של עבירות המתה".
173. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "אשר עליו מתבססת מערכת השיפוט הצבאית".
174. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק לא יגרע מסמכויות חנינה הקבועות בצו".
175. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "באופן התואם את מדיניות הביטחון של הממשלה".
176. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שכל חריגה מהצו תדווח ליועץ המשפטי לממשלה".
177. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "בשינויים המחויבים לפי חוק זה".
178. בסעיף 2, במקום "צו" יבוא: "קובץ הוראות המפקד".
179. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות ההוראות בדבר הגשת ערעור על החלטות ביניים".
180. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "לרבות נספחיו וצוויו המשלימים".
181. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שסמכויות הפיקוח של הכנסת יחולו גם על יישום צו זה".
182. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "בהתאם להערכות מצב ביטחוניות".
183. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שתישמר זכותו של נאשם להביא עדים מטעמו".
184. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "ובכלל זה הוראות לעניין תנאי כליאה".
185. בסעיף 2, במקום "משולב" יבוא: "סופי ומחייב".
186. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "למעט הוראות העוסקות בעניינים אזרחיים שאינם ביטחוניים".
187. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "המגדיר את סמכות בתי המשפט הצבאיים".

188. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שכל נאשם לפי הצו יזכה לתרגום סימולטני".
189. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "ותוך התחשבות במעמד האוכלוסייה המקומית".
190. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד ששיקולי הביטחון לפי הצו לא יגברו על שיקולי הצדק".
191. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "לרבות הוראות לעניין תקופות התיישנות".
192. בסעיף 2, במקום "צו" יבוא: "מסמך הוראות הביטחון".
193. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות הסמכויות להוצאת צווי סגירה לשטח".
194. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "אשר נועד להבטיח את שלום הציבור באזור".
195. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שסמכויות התביעה לפי הצו יהיו נפרדות מסמכויות השפיטה".
196. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "בכפוף להנחיות הדרג המדיני".
197. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שתישמר הזכות לדיון פומבי ככל שאין מניעה ביטחונית".
198. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "בכפוף לחוות דעת של מומחים למשפט בינלאומי".
199. בסעיף 2, במקום "נוסח משולב" יבוא: "נוסח מעודכן ליום הגשת כתב האישום".
200. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "למעט הוראות המאפשרות החרמת רכוש ללא פיצוי".
201. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "המסדיר את פעילות כוחות הביטחון באזור".
202. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שלא תיפגע הזכות להיוועץ בעורך דין בתוך זמן סביר".
203. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "על כל המשתמע מכך מבחינה משפטית".
204. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהצו לא יחול על עיתונאים הממלאים את תפקידם".
205. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "לרבות הוראות מעבר שנקבעו בו".
206. בסעיף 2, במקום "צו" יבוא: "מערכת הוראות המפקד".
207. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות סמכויות הגירוש הקבועות בו, בכפוף לדין".
208. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "להלן – קובץ 1651".
209. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שתינתן הודעה מראש על כל שינוי בצו".
210. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "תוך שמירה על רציפות הדין".

211. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שכל עיכוב בביצוע הליכים לפי הצו ינומק בכתב".
212. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "לרבות הוראות לעניין הגשת בקשות חנינה".
213. בסעיף 2, במקום "משולב" יבוא: "קודקס ביטחוני".
214. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "למעט הוראות העוסקות בפיקוח על תנועה בדרכים".
215. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "אשר עומד בבסיס הממשל הצבאי".
216. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שתישמר הסמכות להעביר נאשמים לשיפוט בתוך ישראל".
217. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "בכפוף להחלטות הממשלה בנושא".
218. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהגדרת 'חייל' בצו תהיה בהתאם לחוק השיפוט הצבאי".
219. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "תוך החרגת הוראות שאבד עליהן הכלח".
220. בסעיף 2, במקום "צו" יבוא: "כתב הוראות הביטחון".
221. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות ההוראות לעניין תפיסת חומרי מודיעין".
222. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "אשר נועד למניעת פעילות חבלנית עוינת".
223. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שהליכי הערעור לפי הצו יהיו מהירים ויעילים".
224. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "בהתאם לצרכי הביטחון השוטף".
225. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהוראותיו לא יסתרו את חוק העונשין במידת האפשר".
226. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "בכפוף לביקורת פרלמנטרית שנתית".
227. בסעיף 2, במקום "נוסח משולב" יבוא: "כפי שהוא מופיע במאגר המשפטי של האזור".
228. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "למעט הוראות הפוגעות בחופש הדת".
229. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "המגדיר את תפקידי המשטרה הצבאית באזור".
230. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שלא ייעשה שימוש בראיות שהושגו בעינויים".
231. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "לשם הגנה על תושבי האזור".
232. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהצו לא יגביל את פעילותם של ארגוני סיוע בינלאומיים".

233. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "בתיאום עם משרד המשפטים".
234. בסעיף 2, במקום "צו" יבוא: "מסמך המפקד הצבאי".
235. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "לרבות ההוראות לעניין העמדה לדין של שותפים לעבירה".
236. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "אשר עליו מתבססים כתבי האישום הביטחוניים".
237. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שתינתן אפשרות לעתור נגד החלטות המפקד לפי הצו".
238. בסעיף 2, אחרי המילים "יהודה והשומרון" יבוא: "כפי שהגדרתם בחוק הבינלאומי".
239. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובלבד שהחוק לא יגרע מחובות הדיווח לפי הצו".
240. בסעיף 2, אחרי המילים "תש"ע-2009" יבוא: "בכפוף להערכת השב"כ".
241. בסעיף 2, במקום "משולב" יבוא: "כולל".
242. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "למעט הוראות המטילות אחריות קולקטיבית".
243. בסעיף 2, אחרי המילים "(מס' 1651)" יבוא: "הכולל את כלל תיקוני הביטחון מאז 1967".
244. בסעיף 2, בהגדרת "צו הוראות הביטחון", בסייפא יבוא: "ובתנאי שהוראות הצו יפורשו בצמצום".
245. בסעיף 2, בסייפא יבוא: "וכל הגדרה אחרת תתפרש בהתאם לרוח הצו והחוק".

הסתייגויות לסעיף 3

246. סעיף 3 יימחק.
247. סעיף 3(ב) יימחק.
248. בסעיף 3, במקום המילים: "בתוך 30 ימים", ייכתב: "בתוך 180 יום".
249. בסעיף 3, במקום המילים: "שר הביטחון יורה...", ייכתב: "שר הביטחון יפנה למקד כוחות צבא ההגנה לישראל באזור בבקשה לתקן בצו".
250. בסעיף 3(ד), המילים: "דינו מוות ועונש זה בלבד", יימחקו, ובמקום יבוא: דינו – מיתה או מאסר עולם, ואחד מעונשים אלה בלבד".
251. בסעיף 3, אחרי סעיף קטן (ד), יתווסף: "(ה) על אף האמור בכל דין, מחבל כאמור בסעיף קטן (ד) יועמד לדין בבית משפט צבאי בלבד בהתאם להוראות סעיפים קטנים (ד) עד (ט)".
252. בסעיף 3, סעיף קטן (ו)(1) יימחק.
253. בסעיף 3, סעיף קטן (ו)(2) יימחק.
254. בסעיף 3, סעיף קטן (ו)(3) יימחק.
255. סעיף 3(ו) יימחק.
256. בסעיף 3(ו), המילה "לא" תימחק.
257. בסעיף 3(ז), המילים מ"להקל" ועד "וכן" תימחקנה.
258. סעיף 3(ז) יימחק.

259. בסעיף 3(ח), במקום המילים: "ערעור כאמור יהיה לעניין הכרעת הדין בלבד", יבוא: "ערעור כאמור יוכל להיות הן לעניין הכרעת הדין והן לעניין גזר הדין".
260. סעיף 3(ט) יימחק.
261. בסעיף 3(ז), המילים: "ולמעט אזרח או תושב ישראלי", יימחקו.
262. סעיף 3 יימחק.
263. בסעיף 3, המילים: "על אף האמור בכל דין", יימחקו בכל המקומות בו הם מופיעים בסעיף זה.
264. בסעיף 3, בסעיף (ז) המוצע, המילים: "ולמעט תושב יישוב ישראלי באזור", יימחקו.
265. להצעת החוק יתווסף סעיף 3(ג): "הוראות סעיף זה לא יחולו על נאשם שהיה קטין בעת ביצוע המעשה".
266. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "בהתאם לסמכותו לפי סעיף 1651".
267. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך בחינת ההשלכות על שלומם של כוחות הביטחון באזור".
268. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 45 יום".
269. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "המגדיר את עבירות גרימת המוות בכוונה".
270. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יחול על מי שהיה קטין ביום המעשה".
271. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאחר שקיבל הערכת מצב מהשב"כ לעניין ההרתעה".
272. בסעיף 3(א), אחרי המילים "מיום מכניסת החוק לתוקף" יבוא: "בתנאי שהממשלה לא הורתה אחרת מטעמים מדיניים".
273. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "באופן שיבטיח אחידות ענישה בין הערכאות".
274. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 60 יום".
275. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך שמירה על רצף סעיפי החוק המקוריים".
276. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "תוך הבהרה כי התיקון כפוף לביקורת שיפוטית של בג"ץ".
277. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאחר שמיעתו של המפקד הצבאי לעניין יכולת היישום".
278. בסעיף 3(א), אחרי המילים "מיום מכניסת החוק לתוקף" יבוא: "ובלבד שהתיקון לא יצור סתירה עם אמנות בינלאומיות".
279. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "מבלי לפגוע בסמכות המפקד להוציא צווים דחופים אחרים".
280. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 75 יום".
281. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "באמצעות פקודה כתובה שתפורסם בציבור".

282. בסעיף 3(א), אחרי המילים "מיום מכניסת החוק לתוקף" יבוא: "בתיאום עם המועצה לביטחון לאומי".
283. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "תוך התחייבות לספק ייצוג משפטי הולם לכל מי שיועמד לדין לפי הצו המתוקן".
284. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "תוך התחשבות בחובת המפקד הצבאי להבטיח את הסדר הציבורי".
285. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "באופן שלא יפגע בעקרונות הדין הפלילי המהותי".
286. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 21 יום".
287. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך מתן הוראות מעבר ברורות".
288. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון לא יגרור הרעת תנאים גורפת לאסירים קיימים".
289. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "בכפוף להחלטת ממשלה בנושא יישום עונש המוות".
290. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך הגדרת נהלי הוצאה להורג שיקבעו בצו נפרד".
291. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 10 ימים".
292. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "כדי לעגן את עקרון הגמול המופיע בסעיף המטרה".
293. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "תוך הבטחת זכות הערעור לכל מי שייגזר דינו לפי התיקון".
294. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאחר שוודא כי קיימת הסכמה של הדרג המדיני הבכיר".
295. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך החרגת עבירות שבוצעו מחוץ לגבולות האזור".
296. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 120 יום".
297. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "בנוסח שימנע פרשנות מרחיבה מדי מצד התביעה".
298. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יבוצע בתקופת בחירות".
299. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "תוך הקפדה על הפרדת רשויות בין הדרג המדיני לצבאי".
300. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "בתיאום עם נשיא בית המשפט הצבאי לערעורים".
301. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "באופן שיבדיל בין רצח בנסיבות טרור לרצח פלילי".
302. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון ייבחן מחדש על ידי ועדת חוקה אחת לשנה".
303. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאחר התייעצות עם מומחים לקרימינולוגיה ביטחונית".

304. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך מתן שהות למתדיינים להיערך לשינויי".
305. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך חצי שנה".
306. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "בצירוף דברי הסבר מפורטים מטעם המפקד הצבאי".
307. בסעיף 3(א), בסיפא יבוא: "תוך החרגת מקרים של הגנה עצמית או צורך".
308. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאור המלצת ראש הממשלה".
309. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "שיפורסם באופן מקוון באתר משרד הביטחון".
310. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 48 שעות".
311. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "באופן שיחזק את ההרתעה נגד ארגוני הטרור המוכרזים".
312. בסעיף 3(א), בסיפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון יובא לידיעת הציבור בערבית באמצעי התקשורת".
313. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "במסגרת תפקידו כאחראי על ביטחון האזור".
314. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך שמירה על חופש העיסוק של עורכי הדין המייצגים".
315. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 100 יום".
316. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "כדי להשוות את הענישה לעבירות בגידה בתוך ישראל".
317. בסעיף 3(א), בסיפא יבוא: "ובלבד שהתיקון ייושם רק לאחר הקמת מתקן כליאה ייעודי".
318. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאחר שמיעת דעתם של נציגי משפחות השכול".
319. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "באופן שלא יסתור צווים קיימים בענייני ראיות".
320. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 55 יום".
321. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך הגדרה מדויקת של המונח 'פיגוע רצחני'".
322. בסעיף 3(א), בסיפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יפגע בהליכים משפטיים תלויים ועומדים".
323. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "תוך תיאום מלא עם השר לביטחון לאומי".
324. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך התחייבות לדיווח רבעוני על מספר גזרי הדין".
325. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 80 יום".
326. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "במטרה לצמצם את המוטיבציה לביצוע פיגועי חטיפה".

327. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון לא ייושם על חולי נפש שאינם אחראים למעשיהם".
328. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאור פנייה רשמית של ועדת השרים לענייני ביטחון".
329. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך הבטחת שקיפות מלאה בתהליך התיקון".
330. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 15 יום".
331. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך הסדרת סוגיית הערעור האוטומטי".
332. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יצור תקדים משפטי שיפגע בלוחמי צה"ל".
333. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "מכוח סמכויותיו השירותיות בממשלה".
334. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך בחינת המעמד המשפטי של תושבי מזרח ירושלים בתיקון זה".
335. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 150 יום".
336. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "באופן שיאפשר הטלת עונש מוות גם על סיוע לרצח בנסיבות טרור".
337. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שביצוע העונש לא יבוצע ביום שישי או בשבת".
338. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאחר שקילה של שיקולי יחסי החוץ של המדינה".
339. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך הבהרה כי אין בתיקון משום שינוי המעמד המדיני של האזור".
340. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 40 יום".
341. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך התייחסות לעבירות של ארגון ועמידה בראש ארגון טרור".
342. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון יאושר על ידי היועמ"ש לאזור איו"ש".
343. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "תוך הקפדה על ניטרליות פוליטית של המפקד הצבאי".
344. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "באופן שלא ירחיב את סמכות בתי המשפט הצבאיים מעבר לנדרש".
345. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 70 יום".
346. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך הבטחת זכות הטיעון לעונש באופן נרחב".
347. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון לא יגרום להשעיית הליכים משפטיים בינלאומיים".
348. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאור הצורך המידי במאבק בטרור".

349. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך קביעה כי הצו ייכנס לתוקף רק לאחר פרסומו ברשומות".
350. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 200 יום".
351. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך התייחסות לעבירות הפוגעות בריבונות המדינה".
352. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יחול על עדים מוגנים".
353. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "באופן שישמר את יכולת האכיפה של צה"ל".
354. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "בכפוף להערכות אמ"ן לעניין תגובת הרחוב".
355. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 25 יום".
356. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך הבהרה כי עונש המוות הוא עונש סופי".
357. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון יבוצע בשפה הערבית והעברית במקביל".
358. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "תוך שמירה על רציפות הפיקוד בצה"ל".
359. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "באופן שימנע כפל מבצעים משפטיים".
360. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 85 יום".
361. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך הגדרה של ינסיבות מחמירות המצדיקות עונש מוות".
362. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון ילווה בחוות דעת של מועצת הרבנות הראשית".
363. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "תוך בחינת המודלים המקבילים במדינות ארה"ב".
364. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "תוך החרגת עבירות שבוצעו מתוך רשלנות".
365. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 110 יום".
366. בסעיף 3(א), אחרי המילים "סעיף 209" יבוא: "תוך שימת דגש על מניעת טעויות זיהוי".
367. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון יחול רק על עבירות שדינן מאסר עולם במקור".
368. בסעיף 3(א), אחרי המילים "שר הביטחון יורה" יבוא: "לאור פסיקת ביהמ"ש העליון בענייני טרור".
369. בסעיף 3(א), אחרי המילים "לתקן בצו" יבוא: "מתוך כוונה להגן על תושבי יהודה ושומרון".
370. בסעיף 3(א), במקום "תוך 30 יום" יבוא: "תוך 365 יום".
371. בסעיף 3(א), בסייפא יבוא: "וכל פעולה שתבוצע בניגוד להוראה זו לא תעמוד בתוקפה".

372. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שאינו מחזיק באזרחות נוספת".
373. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "ישירה ומפורשת".
374. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותו של אזרח ישראלי או חייל צה"ל".
375. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "והמעשה הוא מעשה טרור" יבוא: "שבוצע על רקע לאומני-דתי".
376. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ניתן לגזור עליו עונש מוות".
377. בסעיף 3(א)(ד), במקום "ועונש זה בלבד" יבוא: "או מאסר עולם ללא אפשרות חנינה".
378. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שגילו עולה על 21 ביום המעשה".
379. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך תכנון קפדני מראש".
380. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "למותו של אדם" יבוא: "שאינו חמוש".
381. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "התשע"ו-2016" יבוא: "ובלבד שהוכח כי המעשה לא נעשה מתוך כפייה".
382. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלן – מחבל)" יבוא: "שנטל אחריות על המעשה מטעם ארגון טרור".
383. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "יהיה צפוי לעונש מוות בכפוף להחלטת הקבינט".
384. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "למעט מי שמתגורר בשטחי A".
385. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "במעשה אקטיבי של רצח".
386. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "למותו של אדם" יבוא: "בנסיבות המעוררות פלצות".
387. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "חוק המאבק בטרור" יבוא: "כפי שפורסם ביום קבלת החוק בכנסת".
388. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "אלא אם כן שיתף פעולה עם רשויות המודיעין".
389. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שהסתנן לשטח ישראל במטרה לרצוח".
390. בסעיף 3(א)(ד), במקום "הגורם בכוונה" יבוא: "שהורשע כמבצע עיקרי".
391. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "למותו של אדם" יבוא: "או ליותר מאדם אחד".
392. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יבוא: "ובלבד שהעונש יבוצע תוך 24 חודשים מגזר הדין".
393. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "אשר אין לו זיקת קבע למדינת ישראל".
394. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "באמצעות שימוש בכלי ירייה או חומרי נפץ".
395. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מעשה טרור" יבוא: "פשע נגד האנושות".

396. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "התשע"ו-2016" יבוא: "למעט עבירות של חברות בארגון ללא ביצוע רצח בפועל".
397. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ייגזר עליו מוות בידי כיתת יורים".
398. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "ובלבד שלא הומתק העונש על ידי המפקד הצבאי".
399. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שאינו בעל היתר עבודה בישראל".
400. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "בצורה של וידוא הריגה".
401. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "למותו של אדם" יבוא: "במטרה לערער את אושיות המדינה".
402. בסעיף 3(א)(ד), בסיפא יבוא: "ובתנאי שהרשעה התבססה על הודאה שניתנה מרצון חופשי".
403. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "המוגדר כתושב קבע בנפת חברון או גינין".
404. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "מתוך אידיאולוגיה דתית קיצונית".
405. בסעיף 3(א)(ד), במקום "כהגדרתו בחוק" יבוא: "כפי שיוגדר על ידי ועדה מקצועית של השב"כ".
406. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלן – מחבל)" יבוא: "שאינו זכאי למעמד של שבוי מלחמה".
407. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "יעמוד בפני גזר דין מוות שיינתן פה אחד".
408. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "ללא אפשרות להמרת העונש בעסקת טיעון".
409. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שהורשע בעבר בעבירות ביטחוניות".
410. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך שימוש בנשק ביולוגי או כימי".
411. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותם של חמישה אנשים ומעלה".
412. בסעיף 3(א)(ד), בסיפא יבוא: "ובלבד שביצוע העונש לא יידחה בשל לחצים בינלאומיים".
413. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "אשר שולח על ידי מדינת אויב".
414. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך גרימת סבל מיותר לקורבן לפני מותו".
415. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מעשה טרור" יבוא: "פעולה מלחמתית בלתי חוקית".
416. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלן – מחבל)" יבוא: "במשמעות הכי חמורה של המונח".

417. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ייגזר עליו מוות בתוך מתקן כליאה מאובטח".
418. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "ובלבד שזהותו של התליין תישאר חסויה".
419. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "המשתייך לארגון טרור שהוגדר ככזה על ידי האו"ם".
420. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "במטרה להפחיד את הציבור".
421. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "למותו של אדם" יבוא: "בשטח ציבורי או באתר קדוש".
422. בסעיף 3(א)(ד), בסיפא יבוא: "ובתנאי שהנידון למוות יוחזק בבידוד עד לביצוע העונש".
423. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שהוכח לגביו כי קיבל מימון מרשות זרה".
424. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך תיעוד המעשה לצורכי תעמולה".
425. בסעיף 3(א)(ד), במקום "כהגדרתו בחוק" יבוא: "כפי שיתפרש על ידי בתי המשפט הצבאיים".
426. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "להלן – מחבל" יבוא: "שמטרתו השמדת מדינת ישראל".
427. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "יוצא להורג בתוך 30 יום מיום גמר הערעור".
428. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "למעט במקרים של קטינים מתחת לגיל 14".
429. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שאינו מכיר בזכות קיומה של המדינה".
430. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "במהלך פעילות חבלנית עוינת מאורגנת".
431. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותו של נציג רשמי של המדינה".
432. בסעיף 3(א)(ד), בסיפא יבוא: "ובלבד שהחוק לא יחול על מי שסובל מפיגור שכלי".
433. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שנכנס לאזור בניגוד לצווי המפקד".
434. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך השחתת גופת הקורבן".
435. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מעשה טרור" יבוא: "פשע שנאה לאומני".
436. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "להלן – מחבל" יבוא: "אשר פעל בדם קר".
437. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ניתן יהיה להטיל עליו עונש מוות רק אם התביעה ביקשה זאת מראש".

438. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "ובתנאי שלנידון תינתן אפשרות להתוודות לפני מותו".
439. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שאינו לו משפחה מדרגה ראשונה בתוך תחומי הקו הירוק".
440. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "באמצעות שליחת מחבל מתאבד".
441. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותו של תינוק או קטין".
442. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יבוא: "ובלבד שהעונש לא יבוצע במקרה של הרשעה המבוססת על עד מדינה בלבד".
443. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שהוא פעיל בארגון טרור חמוש".
444. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "מתוך רצון לזכות במעמד של 'שהיד'".
445. בסעיף 3(א)(ד), במקום "כהגדרתו בחוק" יבוא: "כפי שנקבע בצווים הביטחוניים המחמירים".
446. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלן – מחבל)" יבוא: "אשר הביע שמחה על מעשיו".
447. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ייהיה חייב בעונש מוות ללא יכולת חנינה על ידי המפקד".
448. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "ובלבד שהדבר לא ימנע הגשת תביעה אזרחית נגד עזבונו".
449. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "שהורשע בעבירות טרור ביותר מאירוע אחד".
450. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך שימוש בנשק קר בנסיבות אכזריות".
451. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותו של חייל בתפקיד".
452. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יבוא: "ובתנאי שלבית הדין ניתנה סמכות לבחון שיקולים הומניטריים חריגים".
453. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "אשר עבר הכשרה צבאית במדינת אויב".
454. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך חטיפת הקורבן לפני הריגתו".
455. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מעשה טרור" יבוא: "פעולה המיועדת להשמיד את העם היהודי".
456. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלן – מחבל)" יבוא: "כמשמעותו בחוק הישראלי המעודכן".
457. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ייגזר עליו עונש מוות שיוצא לפועל בהתאם לתקנות השר".
458. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "למעט אם החליט נשיא המדינה אחרת מטעמים מיוחדים".

459. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "אשר פעל בידיעה ברורה על תוצאות מעשיו".
460. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "מתוך כוונה תחילה להמית".
461. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותו של חף מפשע".
462. בסעיף 3(א)(ד), בסיפא יבוא: "ובלבד שפסק הדין יינתן בתוך שנה מיום פתיחת המשפט".
463. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "המשתמש בנתינות זרה כדי לחמוק מעונש".
464. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך ניצול חסינות דיפלומטית או אחרת".
465. בסעיף 3(א)(ד), במקום "כהגדרתו בחוק" יבוא: "בהתאם להגדרה המרחיבה ביותר האפשרית".
466. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלן – מחבל)" יבוא: "אשר אינו משתייך לעם ישראלי".
467. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ייגזר עליו מיתה בידי שמיים ובשר ודם כאחד".
468. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "ובלבד שלא הוגשה בקשה לעיכוב ביצוע מצד היועמ"ש".
469. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "אשר גורש וחזר לאזור כדי לבצע פיגוע".
470. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך סיכון חייהם של אנשים רבים נוספים".
471. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותה של אישה בהריון".
472. בסעיף 3(א)(ד), בסיפא יבוא: "ובתנאי שהעונש יבוצע במתקן ייעודי שיוקם באזור".
473. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "המוגדר כראש חוליית טרור".
474. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "מתוך שנאה תהומית".
475. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מעשה טרור" יבוא: "מעשה נפשע שאין לו כפרה".
476. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלן – מחבל)" יבוא: "הפועל בשליחות חמאס או ג'יהאד אסלאמי".
477. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "ייגזר עליו עונש מיתה חלוט".
478. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "למעט מקרים של שיתוף פעולה מוכח עם השב"כ לאחר המעשה".
479. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "הנהנה מקצבאות של הרשות הפלסטינית".
480. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך הטמנת מטען חבלה במקום הומה אדם".
481. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותו של ניצול שואה".

482. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יבוא: "ובלבד שגופתו של המחבל לא תוחזר לעולם למשפחתו".
483. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "אשר חונך במוסדות לימוד המטיפים לטרור".
484. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "תוך זלזול בחיי אדם".
485. בסעיף 3(א)(ד), במקום "כהגדרתו בחוק" יבוא: "באופן שאינו ניתן לפרשנות מקילה".
486. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "(להלך – מחבל)" יבוא: "שהוא אויב מוצהר של הציונות".
487. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "דינו מיתה מיידית ככל שהדבר מתאפשר משפטית".
488. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "ועונש זה בלבד" יבוא: "ובתנאי שהעונש לא יבוצע לפני שנסתיימו כל הליכי הערעור".
489. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "תושב האזור" יבוא: "אשר הוכח כי פעל מרצונו החופשי ללא השפעת סמים".
490. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "הגורם בכוונה" יבוא: "מתוך מטרה להשליט טרור".
491. בסעיף 3(א)(ד), במקום "למותו של אדם" יבוא: "למותו של כל יצור אנושי".
492. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק ייכנס לתוקף ביום פרסומו ללא שהות".
493. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יבוא: "וכל המרחם על אכזריים סופו שיתאכזר לרחמנים".
494. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "על אף האמור בכל דין" יבוא: "למעט חוק יסוד: השפיטה".
495. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "בהרכב של חמישה שופטים לפחות".
496. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה באישור מראש של היועץ המשפטי לממשלה".
497. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות על מחבל" יבוא: "שהורשע ברצח בנסיבות טרור חמורות במיוחד".
498. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובלבד שהחלטת בית המשפט תהיה מנומקת בכתב על פני עשרה עמודים לפחות".
499. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות תקנות ההגנה (שעת חירום), 1945".
500. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "היושב בהרכב של שופטים בעלי ותק של עשר שנים".
501. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תבוצע רק לאחר שמיעת עמדת קורבנות העבירה".
502. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "כעונש מרבי ולא כעונש חובה".

503. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהשופטים עברו הכשרה ייעודית בנושא ענישה קיצונית".
504. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "ובכלל זה אמנות בינלאומיות המגבילות עונש מוות".
505. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "מחוזי או לערעורים בלבד".
506. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תלויה בקיומן של ראיות ישירות בלבד".
507. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "באמצעות שיטות ביצוע הומניות ככל האפשר".
508. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות חובת היוועצות עם גורמי ביטחון לעניין השלכות גזר הדין".
509. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק המאבק בטרור".
510. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "אשר שופטיו הם אזרחים ולא קצינים בשירות פעיל".
511. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקבלת תסקיר נפשי מפורט של הנאשם".
512. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "במקרים של רצח המוני בלבד".
513. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובלבד שהדיון בעונש ייערך בנפרד מהדיון בהכרעת הדין".
514. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "למעט סייגי האחריות הפלילית הקבועים בחוק העונשין".
515. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "באישור נשיא בית המשפט הצבאי לערעורים".
516. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהנאשם היה מיוצג על ידי עורך דין לכל אורך ההליך".
517. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "לאחר שניתנה לתביעה הזדמנות להוכיח נסיבות מחמירות".
518. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחלטה התקבלה ללא דעת מיעוט".
519. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "ובכלל זה פקודות מטכ"ל רלוונטיות".
520. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "המוסמך לדון בעבירות שדין מוות".
521. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקבלת חוות דעת חסויה של השב"כ לעניין הנאשם".
522. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "רק אם אין עונש אחר ההולם את חומרת המעשה".
523. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובלבד שהנאשם קיבל הזדמנות אחרונה לומר את דברו לעניין העונש".

524. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "המסדיר את פעילות בתי המשפט הצבאיים באזור".
525. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "אשר חבריו הם משפטנים מוסמכים בלבד".
526. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקיומו של תיעוד וידאו מלא של כל הדיונים בתיק".
527. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "באופן שוויוני וללא משוא פנים".
528. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות בחינת השפעת גזר הדין על ביטחון האזור בטווח הארוך".
529. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות הוראות הצו בדבר הוראות ביטחון".
530. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "באזור יהודה והשומרון בלבד".
531. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שההרשעה לא התבססה על עדות יחידה".
532. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "לאחר מיצוי כל אפשרויות הערעור האוטומטיות".
533. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהשופטים יצהירו כי אין להם מניעה אישית להטיל עונש זה".
534. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק סדר הדין הפלילי".
535. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "שיש בו נציגות של לפחות שופטת אחת".
536. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה באישור הקבינט המדיני-ביטחוני לכל מקרה ספציפי".
537. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "במטרה למגר את תופעת הטרור הרצחני".
538. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובלבד שהעונש לא יבוצע בתוך פחות מ-30 יום מיום מתן פסק הדין".
539. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות דיני הראיות החלים בבתי המשפט הצבאיים".
540. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "המנוהל בשקיפות מול נציגי תקשורת בינלאומית".
541. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהנאשם לא היה נתון ללחץ בלתי סביר בחקירה".
542. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "כצעד מרתיע מהמעלה הראשונה".
543. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות חובת פרסום גזר הדין בשפה הערבית באמצעי התקשורת באזור".
544. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק זכויות נפגעי עבירה".

545. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "ששופטיו אינם תושבי האזור שבו בוצע הפיגוע".
546. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקבלת אישור מפורש משר הביטחון".
547. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "לאור חומרת המעשים הנפשעים".
548. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק לא ינוצל למטרות פוליטיות".
549. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות הוראות משרד המשפטים לעניין עונש מוות".
550. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "שיש לו סמכות מקבילה לבית משפט מחוזי בישראל".
551. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שזהות הנרצח בפיגוע הוכחה באופן ודאי".
552. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "לאחר שקילת כל הנסיבות המקלות האפשריות".
553. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובלבד שהדיון בעונש יהיה פומבי לחלוטין".
554. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "למעט דינים העוסקים בחנינה".
555. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "אשר שופטיו מונו על ידי ועדה ציבורית בלתי תלויה".
556. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שלא חלפה תקופת התיישנות של עשר שנים מהמעשה".
557. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "כדי להגן על אזרחי המדינה ותושביה".
558. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות חובת המדינה לספק הגנה למשפחות השופטים".
559. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות תקנות בתי הסוהר".
560. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "הפועל בהתאם לסטנדרטים משפטיים מערביים".
561. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהנאשם היה בוגר ובריא בנפשו בעת המעשה".
562. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "באופן שימנע הפיכת המחבל ל'מרטיר'".
563. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק יחול רק על עבירות שבוצעו לאחר פרסומו".
564. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק השיפוט הצבאי".
565. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "שבו יושב לפחות שופט אחד בדרגת אלוף-משנה".
566. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקיום הוכחה חותכת לקשר בין הנאשם לארגון טרור".

567. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "כגמול הולם למעשי זוועה".
568. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות הקמת מנגנון פיקוח על תנאי הנידונים למוות".
569. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות כללי האתיקה לשופטים צבאיים".
570. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "המוסמך לגזור עונשים בכל תחומי האזור".
571. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהתביעה הודיעה מראש על כוונתה לבקש עונש זה".
572. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "במידה וביצוע העונש תואם את צורכי הביטחון השוטף".
573. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובלבד שההוצאה להורג לא תתועד באופן משפיל".
574. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות פסיקת בית המשפט העליון בנושא זכויות אדם".
575. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "שבו התביעה מיוצגת על ידי הפרקליטות הצבאית בלבד".
576. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שלא נמצאו פגמים מהותיים בהליך החקירה".
577. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "במטרה לצמצם את המוטיבציה לחטיפת חיילים".
578. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות הבטחת חסיון לזהות מבצעי גזר הדין".
579. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק המרכז לגביית קנסות".
580. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "אשר מתנהל בשפה העברית עם תרגום לערבית".
581. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהנאשם הבין את חומרת העונש הצפוי לו".
582. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "תוך שיקול דעת שיפוטי רחב ככל האפשר".
583. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהעונש יבוצע בתוך מתקן צבאי סגור".
584. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "למעט חוקי המגן על קטינים".
585. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "שיש לו ניסיון בניהול תיקי רצח סבוכים".
586. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקבלת אישור מנשיא המדינה לפני הביצוע".
587. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "לאור חובת המדינה להגן על קדושת החיים של אזרחיה".
588. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות הסדרת סוגיית הקבורה של הנידון לאחר המוות".

589. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק המידע הפלילי".
590. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "המוסמך לדון בעבירות לפי צו 1651".
591. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהנאשם לא שיתף פעולה עם רשויות החוק לאחר המעשה".
592. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "תוך הקפדה על הליכים שאינם ניתנים לביטול לאחר הביצוע".
593. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שגזר הדין יאושר על ידי שופט בית המשפט העליון".
594. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק שירות המדינה".
595. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "הנהנה מעצמות שיפוטית מוחלטת".
596. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהפגיעה בקורבנות הייתה מכוונת וישירה".
597. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "בנסיבות המצדיקות עונש חריג זה".
598. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות חובת הדיווח השנתית לוועדת החוץ והביטחון".
599. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק המרשם הפלילי".
600. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "המוסמך לדון בפיגועי טרור רצחניים".
601. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שגזר הדין יינתן בתוך זמן סביר מסיום שלב ההוכחות".
602. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "רק לאחר שניתנה חנינה לאסירים אחרים המעורבים בטרור".
603. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובלבד שהעונש לא יבוצע בערבי חג ומועד".
604. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק הביטוח הלאומי לעניין משפחות נפגעים".
605. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "שיש לו סמכות להטיל עונשי מאסר עולם גם כחלופה".
606. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהנאשם אינו מחזיק באזרחות כפולה".
607. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "גזירת עונש מוות" יבוא: "תוך שיקול השלכות המעשה על היציבות האזורית".
608. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "לרבות מתן אפשרות לנידון להיפרד ממשפחתו לפני הביצוע".
609. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בכל דין" יבוא: "לרבות חוק חופש המידע".
610. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "המוכר על ידי המפקד הצבאי באזור".

611. בסעיף 3(א)(ו), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקיומן של ראיות פורנויות שאינן משתמעות לשתי פנים".
612. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "עונש מוות" יבוא: "באופן שימנע כל ספק לגבי זהות המבצע".
613. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחוק ייבחן מחדש מדי חמש שנים על ידי הכנסת".
614. בסעיף 3(א)(ו), אחרי המילים "בית משפט צבאי" יבוא: "המנוהל בהתאם לעקרונות המשפט הפלילי".
615. בסעיף 3(א)(ו), בסייפא יבוא: "וכל הוראה אחרת בחוק זה תתפרש בצמצום לעניין גזירת הדין".
616. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה ביקשה" יבוא: "בכתב ובאופן מפורש בכתב האישום".
617. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת בהטלתו" יבוא: "בשלב הטעונויים לעונש בלבד".
618. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקבלת אישור מוקדם מהפרקליט הצבאי הראשי".
619. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "בכפוף להנחיות הדרג המדיני לתביעה הצבאית".
620. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שבית המשפט ינמק מדוע החליט להטיל עונש מוות בניגוד לעמדת התביעה".
621. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "התביעה ביקשה" יבוא: "לאחר שקיבלה חוות דעת ביטחונית מהשב"כ".
622. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "או תומכת" יבוא: "או הצהירה כי אין לה התנגדות לכך".
623. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "תוך התחשבות בנסיבות ביצוע העבירה המפורטות בכתב האישום".
624. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה הציגה ראיות מחמירות המצדיקות עונש זה".
625. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "המיוצגת על ידי תובע בדרגת סגן-אלוף ומעלה".
626. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "משיקולי הרתעה רחבים".
627. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תבוצע רק אם התביעה לא שללה את האפשרות במפורש".
628. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהנאשם יוכל להשיב לטיעוני התביעה לעניין חומרת העונש".
629. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "הכולל את כל מרכיבי גזר הדין".
630. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת" יבוא: "בהסתמך על תקדימים משפטיים באזור".

631. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "הצבאית הפועלת מכוח צו 1651".
632. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תלויה בחובת התביעה להודיע לנאשם מראש על כוונתה".
633. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה הציגה תיעוד של תוצאות הפיגוע לבית המשפט".
634. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "הטלתו" יבוא: "לאור חומרת הממצאים הארכיאולוגיים של הזירה". (תיקון ל"ראייתיים")
635. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "ביקשה לגזור" יבוא: "כחלק מעסקת טיעון שלא אושרה".
636. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "או תומכת" יבוא: "או נמנעת מלהביע עמדה מטעמים מדיניים".
637. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "מבלי שהדבר יהווה שיקול יחיד עבור השופטים".
638. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה פועלת בהתאם למדיניות התביעה הכללית בישראל".
639. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "המנוהלת על ידי היועץ המשפטי לאזור איו"ש".
640. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "לאחר התייעצות עם משרד החוץ".
641. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהתביעה לא ביקשה עונש קל יותר במפורש".
642. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שבית המשפט יאפשר לתביעה לשנות את עמדתה לאורך ההליך".
643. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "ביקשה לגזור" יבוא: "במסגרת סמכותה לפי החוק הפלילי".
644. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "תוך פילוח עמדות התביעה בתיקים דומים".
645. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "או תומכת" יבוא: "או מציגה נתונים המצדיקים את הטלתו".
646. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "ויחידת הפיקוח שלה".
647. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תספק נימוקים ביטחוניים לבקשתה".
648. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "כצעד הכרחי למניעת חזרת הטרור".
649. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקיום דיון פתוח על עמדת המדינה".
650. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "באופן שאינו משתמע לשתני פנים".

651. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה לא הגיעה להסכמות מוקדמות עם ההגנה".
652. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "התביעה ביקשה" יבוא: "על דעת שר הביטחון".
653. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת" יבוא: "בשל הנזק הבלתי הפיך שנגרם לביטחון המדינה".
654. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהתביעה לא הציגה נסיבות מקלות".
655. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תדווח לכנסת על מספר הבקשות לעונש מוות".
656. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "כדי לעשות צדק עם נפגעי העבירה".
657. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת" יבוא: "מתוך ראייה כוללת של מאמצי המלחמה בטרור".
658. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "כי התביעה" יבוא: "כי גורם תביעה מוסמך מטעם המדינה".
659. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תחשוף את הקריטריונים להגשת בקשה כזו".
660. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "ביקשה לגזור" יבוא: "לאחר שמיעת חוות דעתם של מפקדי הצבא באזור".
661. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "תומכת בהטלתו" יבוא: "ממליצה לבית המשפט לאמץ עונש זה".
662. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "בתיקים של רצח אכזרי במיוחד".
663. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה באישורו של הפרקליט הצבאי הראשי בלבד".
664. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שבית המשפט יאפשר לתביעה לחזור בה מבקשתה".
665. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "והמשטרה החוקרת".
666. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "בתיאום עם המועצה לביטחון לאומי".
667. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "עתרה במפורש להטלת".
668. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "ללא קשר לזהות הנאשם".
669. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תנמק את בקשתה לאור חוק המאבק בטרור".
670. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת" יבוא: "משיקולים של תקנת הציבור".
671. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בביצוע שימוע לתביעה בטרם גזירת הדין".
672. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "על דעת היועץ המשפטי לממשלה".

673. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תצהיר כי אין מניעה חוקתית לבקשתה".
674. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "ביקשה לגזור" יבוא: "במקרים שבהם לא נמצאו נסיבות מקלות משמעותיות".
675. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "תומכת בהטלתו" יבוא: "מצדדת במימוש העונש המקסימלי".
676. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "תוך בחינת השלכות הרוחב של הבקשה".
677. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "כי התביעה" יבוא: "כי נציג היועמ"ש בבית המשפט הצבאי".
678. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה לא פעלה תחת לחץ פוליטי ישיר".
679. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "ביקשה לגזור" יבוא: "מתוך הבנה כי עונש מאסר אינו מספק".
680. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת" יבוא: "לאחר ששקלה את טובת המדינה".
681. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקיום פרוטוקול גלוי של עמדת התביעה".
682. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תציג נתונים על הרתעה במדינות אחרות".
683. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "כביטוי למדיניות הענישה המחמירה".
684. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "לאחר שקיבלה אישור מדרג אלוף".
685. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "או תומכת בהטלתו" יבוא: "או מסכימה כי יש מקום לשקול זאת".
686. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תפרט את המניע הלאומני של הנאשם".
687. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "ביקשה לגזור" יבוא: "כדי למנוע אפשרות של שחרור בעסקאות עתידיות".
688. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בביצוע הערכת סיכונים מצד התביעה".
689. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "כחלופה יחידה בנסיבות העניין".
690. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה לא הסתמכה על ראיות חסויות בלבד".
691. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "בהנחיית שר המשפטים".
692. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת בהטלתו" יבוא: "בשל הקיצוניות של מעשה הטרור".
693. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "דרשה להטיל בפועל".

694. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תבהיר את עמדתה בשלב הטיעונים המקדמיים".
695. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "לאור פסיקת בית המשפט הצבאי לערעורים".
696. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהתביעה תציג עמדה אחידה בערכאות שונות".
697. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תיתן משקל לעמדת משפחות השכול".
698. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "המייצגת את האינטרס הציבורי באזור".
699. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "מתוך מטרה להגן על שלום הציבור".
700. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "המליצה על גזירת".
701. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה לא שינתה את עמדתה באופן שרירותי".
702. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "בכפוף להערכות מודיעיניות עדכניות".
703. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקיום דיון פנימי בפרקליטות המדינה".
704. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "וככלל הגופים המייעצים לה".
705. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תציין אם ישנם שותפים לעבירה שלא נתפסו".
706. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "כחלק מהחמרת הענישה על פי חוק זה".
707. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "סברה כי ראוי לגזור".
708. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תציג נתונים על היסטוריית הטרור של הנאשם".
709. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "בשל הפגיעה הקשה בריבונות המדינה".
710. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהתביעה לא הגיעה להסכם להמרת עונש".
711. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "על פי הנהלים הקבועים בתקנות".
712. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תתייחס להשלכות המדיניות של גזר הדין".
713. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת" יבוא: "בשל העדר סיכוי לשיקום הנאשם".
714. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "החליטה לבקש את גזירת".

715. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תספק ייעוץ משפטי לנפגעי העבירה".
716. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "מבלי שהדבר יפגע בעקרונות הצדק הטבעיים".
717. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בביצוע תיאום בין-משרדי לעמדת המדינה".
718. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "והנהגתה המקצועית".
719. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תדווח על כל לחץ שהופעל עליה בנדון".
720. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "לאור המלצת ראש השב"כ".
721. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "עתרה לבית המשפט בבקשה ל-".
722. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תציג ראיות על מעורבות הנאשם בתכנון מוקדם".
723. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "במטרה ליצור מאזן אימה מול ארגוני הטרור".
724. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בכך שהתביעה לא שללה זאת בשימוע המקדמי".
725. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "המנהלת את התיק מטעם האלוף".
726. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תבהיר את משמעות התיקון בצו עבור הנאשם".
727. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "או תומכת" יבוא: "מתוך מחויבות להגנה על חיי אדם".
728. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "בחרה לבקש את הטלת".
729. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תעמוד בחובת הגילוי המלא כלפי ההגנה".
730. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "עונש זה" יבוא: "כדי לממש את עקרון הגמול שבסעיף 1".
731. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בהצהרה פומבית של התובע הצבאי הראשי".
732. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "כי התביעה" יבוא: "עברה השתלמות בנושא עונשי מיתה".
733. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תתייחס למעמד הנאשם לפי הדין הבינלאומי".
734. בסעיף 3(א)(ו)(1), אחרי המילים "תומכת בהטלתו" יבוא: "כצעד מרתיע יוצא דופן".
735. בסעיף 3(א)(ו)(1), במקום "ביקשה לגזור" יבוא: "המליצה בפני המותב על".

736. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתביעה תציג נתונים על השפעת עונש זה על ארגוני הטרור".
737. בסעיף 3(א)(ו)(1), בסייפא יבוא: "וכל הודעה של התביעה תימסר בשפה העברית והערבית כאחד".
738. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "ברוב רגיל" יבוא: "ברוב מיוחס של שני שלישים לפחות".
739. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "ניתן פה אחד" יבוא: "ובלבד שדעת המיעוט תפורסם במלואה ובפירוט רב".
740. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "המונה חמישה שופטים לפחות".
741. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד ששופט המיעוט לא קבע כי קיים ספק סביר באשמת הנאשם".
742. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "ודי יהיה ברוב רגיל" יבוא: "רק אם ראש המותב נמנה עם שופטי הרוב".
743. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב של ארבעה מתוך חמישה שופטים".
744. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "בתנאי שכל השופטים ברוב הם בעלי דרגת סגן-אלוף ומעלה".
745. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שגזר הדין ייחתם אישית על ידי כל שופטי הרוב".
746. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "ניתן פה אחד" יבוא: "למעט במקרים שבהם ההרשעה התבססה על ראיות נסיבתיות בלבד".
747. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "ודי יהיה" יבוא: "אלא אם כן מדובר בעבירה ראשונה של הנאשם".
748. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "ובלבד שלפחות אחד משופטי הרוב הוא משפטן מהמגזר האזרחי".
749. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהכרעת הדין עצמה (האשמה) ניתנה פה אחד".
750. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "רוב רגיל" יבוא: "במותב של שלושה שופטים מקצועיים".
751. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "לאחר שכל אחד מהם הצהיר בכתב כי השתכנע שאין מנוס מעונש זה".
752. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שדעת המיעוט לא התבססה על נסיבות מקלות של הנאשם".
753. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "תוך בחינה מחדש של הצורך בקונצנזוס במקרים של עונש מוות".
754. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב שבו יושב לפחות שופט אחד בדרגת אלוף-משנה".
755. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי ששופטי הרוב ינמקו מדוע דעת המיעוט אינה מקובלת עליהם".

756. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "כפי שהוסמכו על ידי נשיא בתי המשפט הצבאיים".
757. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שבמקרה של רוב רגיל, תוענק זכות ערעור אוטומטית לבית המשפט העליון".
758. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כדי למנוע עיכובים משפטיים במתן גזר הדין".
759. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "ודי יהיה ברוב רגיל" יבוא: "יהיה צורך ברוב של שניים מול אחד במותב של שלושה".
760. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "תוך הקפדה על חסיון זהותם של שופטי המיעוט".
761. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהרוב הרגיל הושג לאחר דיון פנימי שנמשך לפחות שבעה ימים".
762. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "למעט בפיגועים שבהם נרצחו יותר מ-10 בני אדם".
763. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "שופטי המותב" יבוא: "שופטים המכהנים במינוי קבע בלבד".
764. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שכל חבר במותב יגיש חוות דעת נפרדת בכתב".
765. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "רוב רגיל" יבוא: "בכפוף לכך שהנאשם בגיר ומיוצג כהלכה".
766. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהרוב הרגיל לא הושג בשל היעדרות של אחד השופטים".
767. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "תוך החרגת נאשמים בעלי מוגבלות נפשית מסוימת".
768. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב של שלושה רבעים מהנוכחים".
769. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "לאחר שווידאו כי אין סתירה מול פקודות הצבא החלות באזור".
770. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהחלטה ברוב רגיל תחייב אישור נוסף של אלוף הפיקוד".
771. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כדי להשוות את הנוהל לנהוג בעבירות בגידה".
772. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "ודי יהיה" יבוא: "יידרש רוב מוצק המבוסס על הסכמה ערכית".
773. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "אשר שמעו את כל עדי התביעה וההגנה".
774. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שגזר הדין ייקבע בתוך 48 שעות מההצבעה האחרונה".
775. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "אלא אם כן הנאשם הודה במעשה באופן פומבי".

776. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב הכולל את השופט המקצועי הבכיר ביותר".
777. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שלא היה פיצול ברוב לגבי שיטת ביצוע העונש".
778. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "המוסמכים לדון בדיני נפשות".
779. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחלטה ברוב רגיל לא התקבלה כתוצאה מפשרה על חומרת העבירה".
780. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כדי לחזק את ההרתעה ולמנוע וטו של שופט יחיד".
781. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב שאינו מוטל בספק מבחינה משפטית".
782. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהכרעת הדין לא התבססה על ראיות חסויות בלבד".
783. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "בתיאום עם המזכירות המשפטית של בית הדין".
784. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהשופטים קיימו לפחות שלוש ישיבות התייעצות סגורות".
785. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "בכפוף להנחיות הפרקליט הצבאי הראשי לעניין מותבים".
786. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב של 100% מהשופטים היושבים בדין". (לשם הדיוק בלוגיקה של ההסתייגות)
787. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהמיעוט לא טען כי העונש אינו חוקתי".
788. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "היושבים בבתי הדין באזור יהודה ושומרון".
789. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שביצוע גזר הדין ברוב רגיל יצריך חתימת שר הביטחון".
790. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "מתוך הבנה כי מדובר בעונש חריג בקיצוניותו".
791. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב המייצג את עמדת המדינה כפי שהוצגה בטיעונים".
792. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד ששופט המיעוט לא קבע כי יש מקום לחנינה מטעמי צדק".
793. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "תוך הקפדה על כללי האתיקה לשופטים".
794. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שכל שופטי המותב הם בעלי אזרחות ישראלית".
795. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "במטרה לייעל את ההליך השיפוטי בענייני טרור".

796. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב הכולל את נשיא המותב באופן מחייב".
797. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהחלטה זו לא תהווה תקדים לתיקים פליליים רגילים".
798. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "שאינם מצויים בשנת כהונתם הראשונה".
799. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהרוב הרגיל הושג ללא לחץ מצד התביעה הצבאית".
800. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כדי למנוע מצב שבו שופט אחד בולם את גמול המדינה".
801. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב המבוסס על ראיות פורנזיות מוחלטות".
802. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שפסק הדין יינתן בכתב יד על ידי ראש המותב".
803. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "ככל שהם משמשים כבוררים של אינטרס הציבור".
804. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהרוב הרגיל יאופשר רק אם לא הוגשו ראיות חדשות ברגע האחרון".
805. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "תוך שימת דגש על כך שביטחון אזרחי המדינה קודם לכל".
806. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב שנתמך על ידי עמדת היועץ המשפטי לאזור".
807. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שלא יוטל עונש מוות ברוב רגיל על נשים בהריון".
808. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "שעברו השתלמות בדיני מלחמה וטרור".
809. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שכל שופט ברוב יציין כי הוא מודע לכך שאין דרך חזרה מהעונש".
810. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כדי לקצר את סבלן של משפחות הנרצחים הממתינות לצדק".
811. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב מוחלט של שופטי המותב הנוכחים בדיון".
812. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהרוב הרגיל לא הושג בשל פסילת שופט במהלך המשפט".
813. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "מבלי לפגוע בעצמאות שיקול דעתם האישי".
814. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שניתנה לשופטי המיעוט שהות להכין חוות דעת נגדית".
815. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כחלק מהוראת שעה שתיבחן מדי שנתיים".

816. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב הכולל את השופטים שראו את זירת העבירה בפועל".
817. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהחלטה ברוב רגיל לא תבוצע לפני חלוף כל תקופות הערעור".
818. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "תוך התחשבות בנורמות המשפטיות המקובלות בבתי דין צבאיים".
819. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהרוב הרגיל לא יחול על מחבלים שגילם מתחת ל-18 ביום גזר הדין".
820. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "לאור חשיבותו של עקרון ההרתעה המיידית".
821. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב שיש בו ייצוג לשני המינים במותב".
822. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שגזר הדין ייקרא בקול בבית המשפט על ידי כל שופטי הרוב".
823. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "הכפופים למערכת המשפט של צה"ל".
824. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהרוב הרגיל לא הושג לאחר הצגת ראיות חסויות במעמד צד אחד".
825. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כדי לממש את ריבונות המדינה באכיפת חוקיה".
826. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב משכנע שאין בו צל של ספק משפטי".
827. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהמיעוט לא טען כי ישנה חלופת ענישה הולמת יותר".
828. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "בעלי ניסיון בשיפוט פלילי מורכב".
829. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שהרוב הרגיל יאופשר רק אם לא נמצאו פגמים בחקירה".
830. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "כדי להעניק גיבוי משפטי מלא למערכת הביטחון".
831. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב הכולל את השופט המקצועי שניהל את שלב ההוכחות".
832. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שהרוב הרגיל לא יתבסס על הודאה שניתנה ללא נוכחות עורך דין".
833. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "שופטי המותב" יבוא: "השופטים בהתאם לדין הביטחוני המעודכן".
834. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובתנאי שכל שופט במיעוט יפרט מהן הנסיבות המקלות שמצא".
835. בסעיף 3(א)(ו)(2), אחרי המילים "פה אחד" יבוא: "מתוך אחריות לאומית למניעת פיגועי מיקוח".

836. בסעיף 3(א)(ו)(2), במקום "רוב רגיל" יבוא: "רוב שמבטא את הסכמת מרכיבי המותב".

837. בסעיף 3(א)(ו)(2), בסייפא יבוא: "ובלבד שלא תהיה השפעה חיצונית על החלטת השופטים".

הסתייגויות לסעיף 4

838. סעיף 4 יימחק.
839. בסעיף 4, המילים: "במטרה לפגוע באזרח או תושב ישראלי" תימחקנה.
840. בסעיף 4, יתווסף בסייפא: "הוראות סעיף זה לא יחולו על נאשם שהיה קטין בעת ביצוע המעשה".

841. בסעיף 4, המילים: "ואחד מעונשים אלה בלבד", יימחקו.
842. בסעיף 4, במקום "אחרי סעיף קטן (ב)" יבוא: "במקום סעיף קטן (ב)".
843. בסעיף 4, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "בתיאום עם ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת".

844. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון יחול רק על עבירות שבוצעו לאחר פרסום חוק זה ברשומות".

845. בסעיף 4, אחרי המילים "התשל"ז-1977" יבוא: "כפי שתוקן בתיקון 137 (רפורמת עבירות ההמתה)".

846. בסעיף 4, אחרי המילים "יבוא" יבוא: "באופן זמני כהוראת שעה לשלוש שנים".
847. בסעיף 4, במקום "סעיף 301א" יבוא: "סעיף 301ב".

848. בסעיף 4, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "לאחר קבלת חוות דעת של הסנגוריה הציבורית".

849. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון לא יחול על מי שביצע את העבירה בהיותו קטין".

850. בסעיף 4, אחרי המילים "בסעיף 301א" יבוא: "העוסק בנסיבות מחמירות לרצח".

851. בסעיף 4, במקום "אחרי סעיף קטן (ב)" יבוא: "כסעיף עצמאי שמשפרו 1א301".
852. בסעיף 4, אחרי המילים "יבוא" יבוא: "תוך הבהרה כי עונש המוות הוא עונש חובה בנסיבות המפורטות".

853. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יצור כפל סמכויות בין בתי המשפט האזרחיים לצבאיים".

854. בסעיף 4, אחרי המילים "התשל"ז-1977" יבוא: "למעט סעיפים הנוגעים להגנה מן הצדק".

855. בסעיף 4, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "החלים על כל תושבי מדינת ישראל".

856. בסעיף 4, במקום "בסעיף 301א" יבוא: "בפרק י' סימן א' לחוק העונשין".
857. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון ינוסח באופן המונע פרשנות מקילה על ידי שופטים".

858. בסעיף 4, אחרי המילים "אחרי סעיף קטן (ב)" יבוא: "כתוספת המבהירה את כוונת המחוקק לעניין טרור".

859. בסעיף 4, אחרי המילים "יבוא" יבוא: "תוך התייחסות למניע הלאומני כנסיבה מחמירה עצמאית".
860. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון יובא לאישור מליאת הכנסת ברוב של 61 חברים".
861. בסעיף 4, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "המשמש כתשתית למשפט הפלילי בישראל".
862. בסעיף 4, במקום "סעיף 301א" יבוא: "סעיף 300(א)".
863. בסעיף 4, אחרי המילים "יבוא" יבוא: "באופן שישמר את עקרון המידתיות בענישה".
864. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובלבד שתיערך בדיקה תקופתית של השפעת התיקון על רמת הפשיעה".
865. בסעיף 4, אחרי המילים "אחרי סעיף קטן (ב)" יבוא: "תוך שמירה על רצף חקיקתי תקין".
866. בסעיף 4, אחרי המילים "התשל"ז-1977" יבוא: "בתיאום עם היועץ המשפטי לממשלה".
867. בסעיף 4, במקום "יבוא" יבוא: "יתווסף כחלק בלתי נפרד ממרכיבי העבירה".
868. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יחול על עבירות רצח שאינן קשורות לטרור".
869. בסעיף 4, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "אשר מהווה את הקודקס הפלילי של המדינה".
870. בסעיף 4, אחרי המילים "בסעיף 301א" יבוא: "במטרה להחמיר את הענישה על פיגועי טרור רצחניים".
871. בסעיף 4, במקום "אחרי סעיף קטן (ב)" יבוא: "בסוף סעיף קטן (א)".
872. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון יפורסם ברשומות בתוך 14 יום מיום קבלתו".
873. בסעיף 4, אחרי המילים "יבוא" יבוא: "תוך שימוש במינוח 'מעשה טרור' כהגדרתו בחוק המאבק בטרור".
874. בסעיף 4, אחרי המילים "התשל"ז-1977" יבוא: "תוך בחינת ההשלכות על דיני הראיות".
875. בסעיף 4, במקום "חוק העונשין" יבוא: "הדין הפלילי המהותי של מדינת ישראל".
876. בסעיף 4, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יפגע בזכות הערעור הקיימת בחוק".

הסתייגויות לסעיף 5

877. בסעיף 5, בסייפא, יתווסף: "אך עמדת התביעה תתבקש על ידי הרכב השופטים".
878. סעיף 5 יימחק.
879. בסעיף 5, אחרי המילים "סמכותו של בית משפט" יבוא: "הדן בהרכב של חמישה שופטים לפחות".

880. בסעיף 5, אחרי המילים "להטיל עונש מוות" יבוא: "כעונש חובה בנסיבות מחמירות במיוחד".
881. בסעיף 5, במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בקבלת אישור מוקדם ובכתב מאת היועץ המשפטי לממשלה".
882. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובלבד שבית המשפט ינמק מדוע החליט להחמיר מעבר לעמדת התביעה".
883. בסעיף 5, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "בסעיפים הנוגעים לבגידה וסיוע לאויב בלבד".
884. בסעיף 5, אחרי המילים "התש"י-1950" יבוא: "ובהתאם לעקרונות המשפט הבינלאומי כפי שהתקבלו בישראל".
885. בסעיף 5, במקום "ביקשה לגזור עונש כאמור" יבוא: "הודיעה מראש כי בכוונתה לעתור לעונש זה".
886. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובתנאי שניתנה להגנה הזדמנות מלאה להשיב ליוזמת בית המשפט בעניין העונש".
887. בסעיף 5, אחרי המילים "לא תותנה" יבוא: "אלא אם כן התביעה הצהירה במפורש כי היא מתנגדת להטלת העונש מטעמים מדיניים".
888. בסעיף 5, אחרי המילים "סמכותו של בית משפט" יבוא: "אזרחי או צבאי כאחד".
889. בסעיף 5, במקום "תומכת בהטלתו" יבוא: "מצגיגה נימוקים כבדי משקל התומכים בהטלת עונש זה".
890. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובלבד שהחלטת בית המשפט תתקבל פה אחד בלבד".
891. בסעיף 5, אחרי המילים "עונש כאמור" יבוא: "בהתאם למדיניות הענישה של משרד המשפטים".
892. בסעיף 5, אחרי המילים "השמדת עם" יבוא: "בנסיבות שבהן לא קיימות נסיבות מקלות לנאשם".
893. בסעיף 5, במקום "לא תותנה" יבוא: "תותנה בביצוע שימוע פומבי לנציג התביעה הכללית".
894. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובתנאי שגזר הדין ייחתם אישית על ידי שר המשפטים בטרם ביצועו".
895. בסעיף 5, אחרי המילים "סמכותו של בית משפט" יבוא: "לאחר ששמע את עמדת נפגעי העבירה או בני משפחותיהם".
896. בסעיף 5, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "למעט במקרים של אחריות פלילית מופחתת לפי סעיף 300א".
897. בסעיף 5, במקום "או תומכת בהטלתו" יבוא: "או המליצה על עונש מאסר עולם כחלופה הולמת".
898. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובלבד שבית המשפט יזמן חוות דעת של מומחה לביטחון לאומי בטרם החלטה".
899. בסעיף 5, אחרי המילים "לא תותנה" יבוא: "כדי להבטיח את עצמאות שיקול הדעת השיפוטי בדיני נפשות".
900. בסעיף 5, במקום "התש"י-1950" יבוא: "כפי שהוא מפורש לאור האמנה בדבר מניעתו וענישתו של הפשע רצח עם".

901. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובתנאי שלנאשם תינתן אפשרות לבקש חנינה מהנשיא מיד לאחר גזר הדין".
902. בסעיף 5, אחרי המילים "ביקשה לגזור" יבוא: "בשלב הסיכומים לעניין העונש".
903. בסעיף 5, אחרי המילים "סמכותו של בית משפט" יבוא: "המוסמך לדון בעבירות רצח בנסיבות מחמירות".
904. בסעיף 5, במקום "עונש כאמור" יבוא: "עונש מוות שהינו סופי ומחלט".
905. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובלבד שהתביעה תפרט את שיקוליה לאי-בקשת העונש בכתב".
906. בסעיף 5, אחרי המילים "לא תותנה" יבוא: "לאור חובת המדינה למצות את הדין עם מבצעי זוועות".
907. בסעיף 5, אחרי המילים "חוק העונשין" יבוא: "כנוסחו ביום ביצוע העבירה".
908. בסעיף 5, במקום "תומכת בהטלתו" יבוא: "סבורה כי יש להטילו מטעמי צדק גמולי".
909. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחלטה כזו לא תתקבל בערכאה דיונית של שופט יחיד".
910. בסעיף 5, אחרי המילים "השמדת עם" יבוא: "תוך שימת דגש על אופיו הקיצוני של הפשע".
911. בסעיף 5, במקום "עונש כאמור" יבוא: "עונש מיתה המבוצע בידי שבי"ס".
912. בסעיף 5, בסייפא יבוא: "וכל הוראה אחרת בעניין עמדת התביעה לא תגרע מסמכות זו".

הסתייגויות לסעיף 6

913. בסעיף 6(א), במקום המילים: "90 יום", יבוא: "180 יום".
914. סעיף 6(א) יימחק.
915. בסעיף 6(א), אחרי המילים "גזר דין מוות חלוט" יבוא: "ובלבד שחלפו 30 יום מהודעת נשיא המדינה כי לא מצא מקום לחון את הנידון".
916. בסעיף 6(א), במקום "יבוצע תוך 90 יום" יבוא: "יבוצע במועד שייקבע על ידי שר הביטחון ושר המשפטים במשותף".
917. בסעיף 6(א), אחרי המילים "בידי שירות בתי הסוהר" יבוא: "בתיאום לוגיסטי עם צבא ההגנה לישראל".
918. בסעיף 6(א), אחרי המילים "סעיף 8 לחוק זה" יבוא: "ותוך הקפדה על סדרי הדין המנהליים למניעת טעויות בזיהוי".
919. בסעיף 6(א), במקום "90 יום" יבוא: "שנה אחת לפחות מיום שהפך פסק הדין לחלוט".
920. בסעיף 6(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהביצוע לא יתקיים במהלך חודש הרמדאן או חגי ישראל".
921. בסעיף 6(א), אחרי המילים "לפי סעיף 5 לחוק" יבוא: "כאשר מדובר בנאשם שלא שיתף פעולה עם חקירת כוחות הביטחון".
922. בסעיף 6(א), במקום "בידי שירות בתי הסוהר" יבוא: "בידי יחידה ייעודית שתוקם לצורך זה ותפעל תחת ביקורת שיפוטית".

923. בסעיף 6(א), אחרי המילים "הוראות הביטחון" יבוא: "ובכפוף למיצוי כל הליכי המשפט החוזר ככל שיוגשו".
924. בסעיף 6(א), במקום "יבוצע תוך 90 יום" יבוא: "יבוצע תוך תקופה שלא תפחת מ-60 יום ולא תעלה על 120 יום".
925. בסעיף 6(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שניתנה למשפחת הנידון אפשרות לבקרו 48 שעות לפני הביצוע".
926. בסעיף 6(א), אחרי המילים "שירות בתי הסוהר" יבוא: "על פי פקודה כתובה החתומה על ידי נציב בתי הסוהר".
927. בסעיף 6(א), במקום "חלוט" יבוא: "שאושר בכתב על ידי היועץ המשפטי לממשלה".
928. בסעיף 6(א), אחרי המילים "לפי סעיף 5 לחוק" יבוא: "תוך החרגת מקרים בהם קיימת חשיבות מודיעינית להמשך כליאתו של הנידון".
929. בסעיף 6(א), במקום "90 יום" יבוא: "45 יום, כדי למנוע עינוי דין לנידון ולמשפחות הקרבנות".
930. בסעיף 6(א), בסייפא יבוא: "ובלבד שהביצוע ידווח לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת בתוך 48 שעות מביצועו".
931. בסעיף 6(א), אחרי המילים "גזר דין מוות חלוט" יבוא: "שניתן על ידי הרכב של חמישה שופטים לפחות".
932. בסעיף 6(א), בסייפא יבוא: "ובתנאי שלא הוגשה חוות דעת רפואית המעידה על חוסר כשירות זמנית לביצוע העונש".
933. בסעיף 6(ב), במקום המילים: "ראש הממשלה", יבוא: "נשיא המדינה".
934. בסעיף 6(ב), יימחקו כל המילים החל מ: "רשאי הוא", ובמקום זאת, יבוא: "רשאי הוא להודיע לבית המשפט שגזר את העונש כי החליט על עיכוב ביצוע גזר הדין לתקופות נוספות".
935. בסעיף 6(ב), המילים: " ובלבד שסך כל התקופות עליהן יורה בית המשפט לפי סעיף קטן זה לא יעלו על 180 יום", תימחקנה.
936. בסעיף 6(ב), במקום המילים: "ראש הממשלה", יבוא: "מצא בית המשפט בערכאה הראשונה או בערכאת ערעור אחריו".
937. בסעיף 6(ב), אחרי המילים "מצא ראש הממשלה" יבוא: "על פי חוות דעת חסויה של ראש השב"כ".
938. בסעיף 6(ב), במקום "סיבות מיוחדות" יבוא: "סיבות מדיניות או ביטחוניות כבדות משקל".
939. בסעיף 6(ב), אחרי המילים "יש לדחות את ביצוע גזר הדין" יבוא: "בשל חשש ממשי לפגיעה באינטרס חיוני של המדינה".
940. בסעיף 6(ב), במקום "רשאי הוא לפנות" יבוא: "יגיש ראש הממשלה בקשה מנומקת בכתב".
941. בסעיף 6(ב), אחרי המילים "לבית המשפט שגזר את העונש" יבוא: "או לבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים".
942. בסעיף 6(ב), במקום "180 יום" יבוא: "365 יום, ובלבד שיינתן לכך אישור ועדת החוץ והביטחון".

943. בסעיף 6(ב), אחרי המילים "לתקופות נוספות" יבוא: "שכל אחת מהן לא תעלה על 45 ימים".
944. בסעיף 6(ב), בסייפא יבוא: "ובלבד שהחלטת בית המשפט בבקשה זו תינתן בתוך 72 שעות".
945. בסעיף 6(ב), אחרי המילים "מצא ראש הממשלה" יבוא: "לאחר התייעצות עם שר הביטחון ושר המשפטים".
946. בסעיף 6(ב), במקום "שסך כל התקופות" יבוא: "שסך כל תקופות העיכוב מטעמים מדיניים".
947. בסעיף 6(ב), אחרי המילים "ביצוע גזר הדין" יבוא: "כדי לאפשר מיצוי של משא ומתן לשחרור חטופים".
948. בסעיף 6(ב), במקום "180 יום" יבוא: "90 יום, ללא אפשרות להארכה נוספת".
949. בסעיף 6(ב), בסייפא יבוא: "ובתנאי שראש הממשלה ידווח לקבינט המדיני-ביטחוני על הגשת הבקשה".
950. בסעיף 6(ב), אחרי המילים "סיבות מיוחדות" יבוא: "שיפורטו בפרוטוקול סודי של בית המשפט".
951. בסעיף 6(ב), במקום "רשאי הוא לפנות" יבוא: "יפנה ראש הממשלה באמצעות היועץ המשפטי לממשלה".
952. בסעיף 6(ב), בסייפא יבוא: "ובלבד שעיכוב הביצוע לא ימנע את המשך החזקת הנידון בתנאי הפרדה".

הסתייגויות לסעיף 7

953. סעיף 7 יימחק.
954. בסעיף 7, במקום המילים: "או אדם שהורשע בעבירה שעונשה מיתה לפי כל דין, או שהוא חשוד בעבירה כאמור", יבוא: "אדם שנגזר עונשו למיתה לפי כל דין".
955. בסעיף 7, אחרי המילים "או אדם שהורשע" יבוא: "בפסק דין חלוט בלבד".
956. בסעיף 4, אחרי המילים "בעבירה שדינה מיתה" יבוא: "כאשר העבירה בוצעה בנסיבות מחמירות במיוחד".
957. בסעיף 7, במקום "לפי כל דין" יבוא: "לפי חוק זה או לפי צו בדבר הוראות ביטחון בלבד".
958. בסעיף 7, המילים "או שהוא חשוד או נאשם בעבירה כאמור" – יימחקו.
959. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובלבד שאיסור השחרור לא יחול במקרה של עסקה להשבת שבויים וחיילים חיים".
960. בסעיף 7, אחרי המילים "נאשם בעבירה כאמור" יבוא: "שניתנה לגביו חוות דעת של ראש השב"כ המאשרת את מסוכנותו".
961. בסעיף 7, במקום "אדם" יבוא: "נתין זר או תושב אזור".
962. בסעיף 7, אחרי המילים "בסופו יבוא" יבוא: "למעט מי שהוכח כי פעל תחת כפייה".
963. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יגרע מסמכויות הממשלה בניהול יחסי החוץ של המדינה".
964. בסעיף 7, אחרי המילים "או אדם" יבוא: "שאינו אזרח ישראלי".

965. בסעיף 7, במקום "חשוד או נאשם" יבוא: "שנפתחו נגדו הליכים משפטיים בערכאה מוסמכת".
966. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובלבד שאיסור השחרור יוגבל לתקופה של עשר שנים מיום ההרשעה".
967. בסעיף 7, אחרי המילים "לפי כל דין" יבוא: "ובכלל זה דינים החלים באזור יהודה והשומרון".
968. בסעיף 7, במקום "בסופו יבוא" יבוא: "כהוראת שעה לחמש שנים בלבד".
969. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהחלטה על החרגה מהסעיף תצריך רוב של 80 חברי כנסת".
970. בסעיף 7, אחרי המילים "שהורשע בעבירה" יבוא: "שהביאה למותם של חמישה בני אדם ומעלה".
971. בסעיף 7, במקום "חשוד או נאשם" יבוא: "שנתפסו לגביו ראיות פורנזיות ישירות".
972. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובלבד שהתיקון לא יחול על מי שטרם מלאו לו 18 שנים במועד ביצוע העבירה".
973. בסעיף 7, אחרי המילים "חוק הממשלה" יבוא: "בפרק העוסק בסמכויות ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי".
974. בסעיף 7, אחרי המילים "או אדם" יבוא: "שהוכח כי קיבל מימון ישיר מארגון טרור".
975. בסעיף 7, במקום "מיתה" יבוא: "עונש מוות שהוטל פה אחד על ידי הרכב שופטים".
976. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא ימנע שחרור מחבלים לצורך גירוש לצמיתות לחו"ל".
977. בסעיף 7, אחרי המילים "נאשם בעבירה כאמור" יבוא: "והוגשה לגביו הצהרת תובע".
978. בסעיף 7, במקום "בסופו יבוא" יבוא: "בכפוף לאישור ועדת החוקה של הכנסת".
979. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובלבד שהסעיף לא יחול על חשודים שטרם הוגש נגדם כתב אישום תוך 30 יום".
980. בסעיף 7, אחרי המילים "או אדם" יבוא: "המוגדר כאסיר ביטחוני מסוכן".
981. בסעיף 7, במקום "לפי כל דין" יבוא: "לפי חקיקה ישראלית ראשית בלבד".
982. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובתנאי שהתיקון לא יפגע בהסכמים בינלאומיים קיימים".
983. בסעיף 7, אחרי המילים "שהורשע בעבירה" יבוא: "המנויה בתוספת הראשונה לחוק המאבק בטרור".
984. בסעיף 7, במקום "או אדם" יבוא: "או פעיל בארגון טרור רצחני".
985. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "ובלבד שהממשלה תוכל להשעות את תחולת הסעיף במצב חירום לאומי".
986. בסעיף 7, אחרי המילים "חשוד או נאשם" יבוא: "בשל השתתפות פעילה בטבח או ברצח המוני".
987. בסעיף 7, במקום "מיתה" יבוא: "מיתה או מאסר עולם ללא אפשרות חנינה".

988. בסעיף 7, בסייפא יבוא: "וכל פעולה שתבוצע בניגוד להוראה זו לא יהיה לה תוקף משפטי".

הסתיוגויות לסעיף 8

989. בסעיף 8, בסיפא של סעיף קטן (ב), יבוא: "תוכן הצו יוקרא לאסיר בשפת האם שלו".

990. בסעיף 8 לחוק, בחלק המתקן את סעיף 53ג(א) בפקודת בתי הסוהר, המילים: "ככל הניתן", יימחקו.

991. בסעיף 8 לחוק, סעיף 54א(א)(4) בפקודת בתי הסוהר, יימחק.

992. בסעיף 8 לחוק, בחלק המתקן את סעיף 54ג(ג) לפקודת בתי הסוהר, במקום המילים: "כאמור בסעיף קטן (א)(2) עד (6)", יבוא: "כאמור בסעיפים קטנים (3) עד (6)".

993. בסעיף 8, סעיף 55ג(א) המוצע יימחק.

994. בסעיף 8, בסעיף 53א(א) המוצע, אחרי המילים "באמצעות תליה" יבוא: "או בכל דרך אחרת שיקבע השר בתקנות, ובלבד שתהא הומנית".

995. בסעיף 8, בסעיף 53א(א) המוצע, אחרי המילים "יבוצע באמצעות תליה" יבוא: "בתוך מבנה סגור ומוצנע בתחומי בית הסוהר".

996. בסעיף 8, בסעיף 53א(ג) המוצע, במקום "שהנציב מינה לכך" יבוא: "מתנדב מקרב סוהרי שירות בתי הסוהר בלבד".

997. בסעיף 8, בסעיף 53ב המוצע, אחרי המילים "לאגף בבית סוהר" יבוא: "שיעמוד בתנאי אבטחה מקסימליים למניעת בריחה או פגיעה עצמית".

998. בסעיף 8, בסעיף 53ג(א) המוצע, בסייפא יבוא: "ובלבד שתנאי הכליאה בהפרדה לא יפגעו בזכויותיו הרפואיות של האסיר".

999. בסעיף 8, בסעיף 54א(א)(2) המוצע, אחרי המילים "על פי דתו של הנדון" יבוא: "ובלבד שאיש הדת אינו מזוהה עם ארגון טרור".

1000. בסעיף 8, בסעיף 54א(ב) המוצע, אחרי המילים "בנסיבות חריגות" יבוא: "ובאישור היועץ המשפטי של שירות בתי הסוהר".

**טופס הסתייגויות להצעת חוק העונשין (תיקון מס' 159) (עונש מוות למחבלים), התשפ"ו-
2025 ושאר הצעות החוק בנושא**

מטעם סיעת העבודה

הסתייגויות לסעיף 3

1. בסעיף 3(א)(ד), המילים: "מיוחדים שיירשמו כי מתקיימות נסיבות מיוחדות שבשלן" תימחקנה, ובמקומן יבוא: "שבשלם".
2. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים: "דינו מוות", יבוא: "או מאסר עולם, ואחד מעונשים אלה בלבד". המשך הסעיף יימחק.
3. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יתווספו המילים: "לא יגזור בית המשפט הצבאי גזר דין מוות אלא אם הורשע הנאשם פה אחד וגזר הדין ניתן בהסכמת כל שופטי המותב".
4. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יתווספו המילים: "הורשע הנאשם בדעת רוב, יגזר עליו מאסר עולם ועונש זה בלבד".
5. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יתווספו המילים: "בית המשפט הצבאי לא יגזור עונש מיתה אם בעת ביצוע המעשה, הנאשם היה קטיין".
6. בסעיף 3(א)(ד), בסייפא יתווספו המילים: "לא יגזור בית המשפט הצבאי גזר דין מוות אם הנאשם הוא אדם עם מוגבלות נפשית או שכלית".
7. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות ועונש זה בלבד" יבוא: "רשאי בית המשפט לגזור עליו עונש מוות".
8. בסעיף 3(א)(ד), במקום "ועונש זה בלבד" יבוא: "או כל עונש אחר שבית המשפט ימצא לנכון".
9. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "דינו מוות" יבוא: "כעונש מקסימלי ולא כעונש חובה".
10. בסעיף 3(א)(ד), במקום המילים "ואולם אם מצא" יבוא: "בית המשפט ישקול את נסיבות המקרה ואם מצא".
11. בסעיף 3(א)(ד), המילה "בלבד" (אחרי עונש זה) תימחק בכל מופעה בסעיף.
12. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מנימוקים מיוחדים שיירשמו" יבוא: "על פי שיקול דעתו המשפטי".
13. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "עונש מאסר עולם" יבוא: "או תקופת מאסר קצובה".
14. בסעיף 3(א)(ד), במקום "נסיבות מיוחדות" יבוא: "נסיבות מקלות".
15. בסעיף 3(א)(ד), בסוף הסעיף יבוא: "עונש המוות לא יוטל אלא במקרים חריגים שבחריגים".
16. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "הגורם בכוונה למותו של אדם" יבוא: "בנסיבות מחמירות במיוחד".
17. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "דינו מוות" יבוא: "אלא אם קיימת אפשרות לשיקום".
18. בסעיף 3(א)(ד), במקום "המעשה הוא מעשה טרור" יבוא: "המעשה הוא רצח בנסיבות טרור".
19. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מאסר עולם" יבוא: "עם אפשרות לקציבת העונש".
20. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "דינו מוות" יבוא: "בכפוף לבחינת עברו הפלילי של הנאשם".
21. בסעיף 3(א)(ד), המילים "ועונש זה בלבד" יוחלפו במילים: "כעונש אפשרי".
22. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט לא יטיל עונש מוות אם הנאשם שיתף פעולה עם רשויות החוק".
23. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "נסיבות מיוחדות" יבוא: "לרבות מצב אישי, משפחתי או בריאותי".
24. בסעיף 3(א)(ד), במקום "רשאי הוא להטיל" יבוא: "יטיל בית המשפט".
25. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מחבל" יבוא: "אשר הוכחה לגביו כוונה פלילית ישירה".
26. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יהיה ברירת המחדל של סעיף זה".
27. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "יהיה צפוי לעונש מוות".
28. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "דינו מוות" יבוא: "רק אם הרצח בוצע באכזריות יוצאת דופן".
29. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן חלופות ענישה לפני הטלת עונש מוות".
30. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מחבל" יבוא: "ככל שלא נמצאו נסיבות המצדיקות ענישה פחותה".
31. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מנימוקים מיוחדים" יבוא: "מנימוקים שיפורטו בגזר הדין".
32. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט לא יגזור מוות אם קיים ספק כלשהו בנוגע לזהות המבצע".
33. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "עונש כאמור" יבוא: "או כל עונש מאסר העולה על 25 שנים".
34. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הוראות סעיף זה לא יגרעו מסמכות החנינה".

35. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "בית המשפט רשאי לגזור עליו מוות".
36. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מעשה טרור" יבוא: "שגרם למוות המוני".
37. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט רשאי להמיר עונש מוות במאסר עולם בכל שלבי".
38. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "דינו מאסר עולם או מוות".
39. בסעיף 3(א)(ד), המילה "בלבד" תימחק לאחר המילים "מאסר עולם".
40. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות יבוטל אם הנאשם הביע חרטה כנה".
41. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מתקיימות נסיבות מיוחדות" יבוא: "הקשורות לביצוע העבירה".
42. בסעיף 3(א)(ד), במקום "דינו מוות" יבוא: "דינו מאסר עולם, אלא אם הוחלט אחרת".
43. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שחלקו בביצוע המעשה היה משני".
44. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "הטלת עונש" יבוא: "שאינו מביא לסיום חייו של אדם".
45. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יתחשב בנורמות הבינלאומיות של זכויות אדם".
46. בסעיף 3(א)(ד), המילה "האזור" תימחק ובמקומה יבוא: "בכל מקום".
47. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "תושב האזור" יבוא: "או תושב ישראל או אזרח ישראלי".
48. בסעיף 3(א)(ד), המילים "להלן - מחבל" תימחקנה ובמקומן יבוא: "להלן - הנאשם".
49. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הוראות סעיף זה יחולו באופן שוויוני ללא הבדל דת, גזע או לאום".
50. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מעשה טרור" יבוא: "מכל סוג שהוא ומכל מניע אידיאולוגי".
51. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "החוק יחול על טרור לאומני מכל צד".
52. בסעיף 3(א)(ד), במקום "תושב האזור" יבוא: "כל אדם".
53. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הגדרת מחבל בסעיף זה תהיה זהה להגדרה בחוק המאבק בטרור ללא החרגות".
54. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מותו של אדם" יבוא: "ייהיה מוצאו של המבצע אשר יהיה".
55. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא תהיה אכיפה בררנית בהפעלת עונש המוות".
56. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "אזרח ישראלי" יבוא: "הוראות הסעיף יחולו גם בבתי משפט אזרחיים".
57. בסעיף 3(א)(ד), יוחלף "בית המשפט הצבאי" ב"כל ערכאה שיפוטית המוסמכת לדון בעבירות רצח".
58. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "דין אחד למבצע טרור באזור ודין אחד למבצע טרור בתחומי הקו הירוק".
59. בסעיף 3(א)(ד), אחרי המילים "מעשה טרור" יבוא: "לרבות טרור יהודי".
60. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הגדרת 'מחבל' לא תוגבל לפי שיוך אתני".
61. בסעיף 3(א)(ד), המילים "תושב האזור" יוחלפו ב"מי שביצע עבירה בשטח שבשליטת מדינת ישראל".
62. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "גזר דין מוות יחול על כל מעשה רצח ממניע אידיאולוגי".
63. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "המאבק בטרור" יבוא: "על כל חלקיו".
64. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הסתייגות זו נועדה להבטיח כי החוק לא ייושם באופן גזעני".
65. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מחבל" יבוא: "מבצע עבירת הטרור".
66. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יוטל אם קיים חשש שההליך הושפע ממניעים זרים".
67. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "תושב האזור" יבוא: "או כל אדם אחר שביצע את המעשה באזור".
68. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "מערכת המשפט תדווח מדי שנה על התפלגות הנאשמים בסעיף זה".
69. בסעיף 3(א)(ד), במקום "בית משפט צבאי" יבוא: "בית משפט".
70. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הסעיף יחול גם על פשיעה לאומנית בתוך ישראל".
71. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מותו של אדם" יבוא: "בלי קשר לזהות הקורבן".
72. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יוטל על רקע פוליטי".
73. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מחבל" יבוא: "בין אם הוא פועל לבד ובין אם בארגון".
74. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "סמכות הטלת העונש תהיה אחידה בכל הערכאות".
75. בסעיף 3(א)(ד), המילים "הגורם בכוונה" יחולו על כל אדם בכפוף לחוק העונשין הישראלי.
76. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "החוק לא יפלה בין דם לדם".
77. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "טרור" יבוא: "כפי שנקבע על ידי גורמי הביטחון ללא משוא פנים".
78. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הגנת השוויון תעמוד לכל נאשם".
79. בסעיף 3(א)(ד), במקום "מחבל" יבוא: "הרוצח".
80. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "הוראות סעיף זה" יבוא: "יפורשו בהתאם לעקרונות המשפט הבינלאומי".

81. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "כל מעשה המוגדר כטרור יגרור ענישה שווה".
82. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "אדם" יבוא: "אשר נרצח ממניע גזעני או לאומני".
83. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "זכויות הנאשם להליך הוגן יישמרו ללא הבדל לאום".
84. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "מחבל" יבוא: "אשר פעל נגד ביטחון המדינה או אזרחיה".
85. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות יהיה תקף לכל סוגי הטרור המפורטים בחוק".
86. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "כל גזר דין מוות יהיה כפוף לערעור אוטומטי".
87. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "ביצוע גזר הדין יעוכב עד לסיום כל הליכי הערעור".
88. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לייצוג משפטי על ידי שני סנגורים לפחות".
89. בסעיף 3(א)(ד), אחרי "בית המשפט הצבאי" יבוא: "בהרכב של חמישה שופטים".
90. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "גזר הדין דורש אישור של נשיא בית המשפט העליון".
91. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "ניתן יהיה להגיש בקשה למשפט חוזר בכל עת אם התגלו ראיות חדשות".
92. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "היועץ המשפטי לממשלה חייב לאשר כל הגשת כתב אישום הכולל עונש מוות".
93. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הליכי הערעור יתנהלו בפני הרכב מורחב של שבעה שופטים".
94. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם יוכל להגיש בקשת חנינה לנשיא המדינה".
95. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אלא לאחר חלוף שנתיים ממתן גזר הדין החלוט".
96. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יאפשר עדות של מומחים לפני הטלת עונש המוות".
97. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לבקש סעד מבית המשפט הגבוה לצדק".
98. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "כל ראיה שהושגה באמצעים פסולים תוביל לביטול עונש המוות".
99. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "התביעה חייבת להוכיח את אשמת הנאשם מעבר לכל ספק סביר בדרגה הגבוהה ביותר".
100. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "ערעור על עונש המוות יידון תוך 90 יום".
101. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הייתה הסתה שגרמה למעשה לפני הטלת העונש".
102. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם יוכל לבקש להמיר את העונש בגירוש".
103. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "גזר דין מוות שניתן בדעת רוב יבוטל אוטומטית בערעור".
104. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הדיונים בתיקי עונש מוות יהיו פתוחים לציבור ולמשקיפים בינלאומיים".
105. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט ימנה ועדת מומחים לבחינת כשירותו הנפשית של הנאשם".
106. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לנאשם תינתן זכות המילה האחרונה בטרם הכרעת הדין".
107. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על סמך עדות ראייה יחידה".
108. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "פסק הדין חייב לכלול התייחסות לכל טענות ההגנה".
109. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי למתורגמן ברמה הגבוהה ביותר לאורך כל ההליך".
110. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט רשאי להורות על בדיקת פוליגרף לנאשם אם יחפוץ בכך".
111. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "המדינה תממן את כל הוצאות ההגנה בתיקי עונש מוות".
112. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "ערכאת הערעור רשאית להפחית את העונש ללא צורך בנימוקים מיוחדים".
113. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "ביצוע העונש דורש חתימה של שר הביטחון ושר המשפטים".
114. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם יוכל להביא עדי אופי מהקהילה שלו".
115. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "כל ספק משפטי יפורש לטובת הנאשם לעניין עונש המוות".
116. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט הצבאי לערעורים יהיה מוסמך לבטל את גזר הדין".
117. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי להיפגש עם משפחתו לפני ביצוע גזר הדין".
118. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יבוצע בערבי חג או ימי מועד".
119. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "התביעה לא תוכל לבקש עונש מוות בשלב הטיעונים לעונש אם לא הצהירה על כך בכתב האישום".

120. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן את השפעת העונש על ביטחון המדינה בטווח הארוך".
121. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "גור הדין יבוטל אם יוכח שהנאשם עבר עינויים בחקירה".
122. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לעיין בכל חומרי החקירה, לרבות חומר מודיעיני".
123. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הקורבן ביקש שלא להטילו".
124. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט ינמק מדוע מאסר עולם אינו מהווה הרתעה מספקת במקרה הנדון".
125. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לנאשם תינתן אפשרות להגיש עתירה לדיון נוסף".
126. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על נאשם מעל גיל 70".
127. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על אישה בהיריון".
128. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על הורה לילדים קטינים התלויים בו לחלוטין".
129. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יתחשב ברקע הסוציו-אקונומי של הנאשם".
130. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יבוצע אם הנאשם חלה במחלה סופנית".
131. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לליווי דתי לפי אמונתו".
132. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אלא בדרך המכבדת את גוף האדם".
133. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "משפחת הנאשם תהיה זכאית לקבל את גופתו לקבורה".
134. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שביצע את העבירה מתוך הגנה עצמית שחרגה מהסביר".
135. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן את מידת השליטה של הנאשם במעשיו בעת האירוע".
136. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות יומר במאסר עולם אם הנאשם יספק מידע שיציל חיי אדם".
137. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם חלפו יותר מ-10 שנים מיום המעשה ועד גזר הדין".
138. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לתנאי כליאה הומניטריים עד לביצוע העונש".
139. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם פעל תחת השפעת סמים או אלכוהול שלא מרצונו".
140. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הייתה פרובוקציה מצד הקורבן".
141. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שסובל מפוסט-טראומה מוכחת".
142. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לשמור על קשר טלפוני עם משפחתו עד לביצוע העונש".
143. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "ביצוע עונש המוות לא יתועד ולא יפורסם באמצעי התקשורת".
144. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "המדינה תספק תמיכה נפשית למשפחת הנאשם אם יוטל עונש מוות".
145. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יוטל אם הנאשם הוסגר ממדינה המתנגדת לעונש זה".
146. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יתחשב בנסיבות חייו הקשות של הנאשם".
147. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם היה נתון לחץ חברתי קיצוני".
148. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי להגיש בקשה לעיכוב ביצוע מטעמי בריאות".
149. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות בנאשם שאינו מבין את משמעות העונש בעת הביצוע".
150. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יאפשר לנאשם להיפרד מילדיו".
151. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שהיה במצב של שכרות בעת המעשה".
152. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "המדינה תבטיח כי ביצוע העונש לא יגרום לסבל מיותר".
153. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לכתובת צוואה לפני ביצוע העונש".
154. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם היה קורבן לעבירה דומה בעברו".
155. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת האינטליגנציה של הנאשם".
156. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם הביע צער בפני משפחת הקורבן".
157. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לבדיקה רפואית בלתי תלויה".

158. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יוטל על מי שביצע את העבירה מתוך טעות במצב הדברים".
159. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן את מידת ההשפעה של מנהיגי דת על הנאשם".
160. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אלא בנוכחות רופא".
161. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לקבל ארוחה אחרונה לפי בחירתו".
162. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם קיים חשש להפרת הסדר הציבורי באופן אנוש".
163. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט רשאי להמיר את העונש בעבודות שירות לכל החיים".
164. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות יבוצע במקום סגור ללא נוכחות קהל".
165. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "החוק יפוג אוטומטית אם לא יחודש על ידי הכנסת מדי שנתיים".
166. סעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יבוצע אלא אם כן ממשלת ישראל אישרה זאת בהחלטה מיוחדת".
167. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם פעל תחת שטיפת מוח או הסתה דתית קיצונית".
168. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם הסגיר עצמו מרצונו לרשויות".
169. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "המדינה תאפשר לארגוני זכויות אדם לבקר את הנאשם עד לביצוע העונש".
170. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות יבוטל אם המדינה לא סיפקה לנאשם תנאי מעצר סבירים".
171. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שחלקו בביצוע העבירה היה סיוע לאחר מעשה בלבד".
172. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט ינמק מדוע לא ניתן להסתפק במאסר עולם מצטבר".
173. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לדרוש כי השופטים בהרכב לא יהיו תושבי האזור".
174. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם קיימת חוות דעת ביטחונית כי הדבר יביא להסלמה רחבה".
175. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לעבור בדיקת כשירות פסיכיאטרית על ידי מומחה מטעם ההגנה".
176. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על נאשם שהיה קורבן להתעללות בילדותו".
177. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט ייתן משקל לחשיבות ערך חיי האדם כערך יסוד בדמוקרטיה".
178. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות בדרך של תלייה בפרהסיה".
179. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי להגיש בקשת רחמים לוועדה מיוחדת של הכנסת".
180. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם סובל מלקות למידה חמורה שהשפיעה על שיקול דעתו".
181. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן אם גזר הדין עומד במבחן המידתיות".
182. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות לא יחול על עבירות שבוצעו לפני כניסת החוק לתוקף".
183. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שהיה שרוי במצב פסיכוטי בעת המעשה".
184. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לתרגום של כל פרוטוקול הדיון לשפת אמו תוך 48 שעות".
185. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הייתה רשלנות של רשויות האכיפה שאפשרה את ביצוע המעשה".
186. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם הביע רצון אמיתי להשתלב בתוכנית דה-רדיקליזציה".
187. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לערער גם על החלטת בית המשפט שלא להקל בעונשו".
188. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אלא אם כן חתם עליו נשיא המדינה".
189. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יתחשב במידת הנזק שנגרם למשפחת הנאשם כתוצאה מההליך".

190. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שפעל מתוך דחף לאו בר-כיבוש".
191. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לקבל סיוע משפטי חינוך מהסניגוריה הציבורית".
192. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יבחן את השפעת העונש על מעמדה הבינלאומי של ישראל".
193. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הראיה המרכזית היא עדות מדינה".
194. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לדרוש כי כל השופטים בהרכב יהיו בעלי ניסיון של 10 שנים לפחות".
195. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם התגלתה שגיאה פרוצדורלית מהותית בניהול המשפט".
196. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "בית המשפט יאפשר לנאשם להציג ראיות מקלות גם לאחר הכרעת הדין".
197. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם היה נתון לאיומים על חייו מצד ארגון טרור".
198. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "הנאשם זכאי לקבל מידע על אופן ביצוע העונש זמן סביר מראש".
199. בסעיף 3(א)(ד), יתווסף: "עונש המוות יומר אוטומטית במאסר עולם אם לא בוצע תוך 5 שנים מיום גזר הדין".
200. בסעיף 3(א)(ז), המילה "לא" תימחק. ובסייפא יתווספו המילים: "מנימוקים מיוחדים שיפורטו ויירשמו בהחלטת המפקד".
201. בסעיף 3(א)(ז), המילה "לא" תימחק ולאחר המילים "בסעיף קטן (ד)", יבואו המילים: "לעונש של מאסר עולם".
202. בסעיף 3(א)(ז), בסייפא יבוא: "אלא אם הדבר נקבע באמנות בינלאומיות ובכללי המשפט הבינלאומי המחייבים את המפקד".
203. בסעיף 3(א)(ז), במקום המילים "לא יהיה רשאי" יבוא: "יהיה רשאי על פי שיקול דעתו".
204. בסעיף 3(א)(ז), המילים "וכן לחון אותו" יועברו לתחילת הסעיף כסמכות מוקנית.
205. בסעיף 3(א)(ז), אחרי המילה "לחון אותו" יבוא: "בכל עת ומכל סיבה המצדיקה זאת".
206. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן כל בקשת חנינה תוך 30 יום מהגשתה".
207. בסעיף 3(א)(ז), במקום המילה "להקל" יבוא: "לשנות את גזר הדין לקולה".
208. בסעיף 3(א)(ז), המילים "לא יהיה רשאי" יוחלפו ב"יוכל בניסיונות חריגות".
209. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה של המפקד היא בלתי ניתנת להגבלה".
210. בסעיף 3(א)(ז), אחרי המילים "להמיר את עונש המוות" יבוא: "בעונש מאסר שימצא לנכון".
211. בסעיף 3(א)(ז), במקום "מחבל" יבוא: "נאשם".
212. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יוועץ בוועדת חנינה לפני קבלת החלטה".
213. בסעיף 3(א)(ז), אחרי המילים "שהורשע כאמור" יבוא: "לרבות הרשעה בטרור לאומני מכל סוג".
214. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם התגלו עובדות חדשות".
215. בסעיף 3(א)(ז), המילים "לא יהיה רשאי" תימחקנה, ובמקומן יבוא: "מוסמך".
216. בסעיף 3(א)(ז), אחרי "להמיר" יבוא: "או לקצוב את עונשו של המורשע".
217. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש מטעמים של ביטחון האזור".
218. בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותו" יבוא: "או להורות על גירושו במקום ביצוע העונש".
219. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יפעיל את סמכותו בהתאם לערכי מדינת ישראל".
220. בסעיף 3(א)(ז), המילים "להקל או להמיר" יוחלפו ב"לבחון מחדש".
221. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "שלילת סמכות החנינה מהמפקד בטלה אם היא סותרת את הדין הבינלאומי".
222. בסעיף 3(א)(ז), אחרי "שהורשע" יבוא: "בין אם הוא תושב האזור ובין אם לאו".
223. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את העונש אם הדבר יסייע בשחרור שבויים".
224. בסעיף 3(א)(ז), במקום "לא יהיה רשאי" יבוא: "יחליט לאחר שמיעת הסנגור".
225. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון את המורשע מטעמי חרטה".

226.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "עונש המוות" יבוא: "מכל נימוק הומניטרי שיפורטי".
227.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יוכל להקל בעונש אם הנאשם סובל ממחלה קשה".
228.	בסעיף 3(א)(ז), המילים "לא יהיה רשאי" תימחקנה.
229.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להתלות את ביצוע העונש לזמן בלתי מוגבל".
230.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "בכפוף להמלצת גורמי השיקום".
231.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "שלילת הסמכות בסעיף זה אינה חלה על הקלות מנהליות".
232.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "מתבל" יבוא: "בלי קשר לשיוכו הארגוני או הדתי".
233.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את העונש למאסר של 25 שנים".
234.	בסעיף 3(א)(ז), במקום "לא יהיה רשאי" יבוא: "רשאי יהיה, באישור שר הביטחון".
235.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד ייתן משקל לחלופי הזמן מאז ביצוע העבירה".
236.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "או לקצר את תקופת מאסרו אם הומר העונש".
237.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם הנאשם היה קטין בעת המעשה".
238.	בסעיף 3(א)(ז), במקום המילה "להקל" יבוא: "לבטל".
239.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן אם נפל פגם בהליך המשפטי המצדיק חנינה".
240.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "שהורשע" יבוא: "בטרור לאומני מכל צד של המפה הפוליטית".
241.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את העונש לצורך מחוות מדיניות".
242.	בסעיף 3(א)(ז), במקום "לא יהיה רשאי" יבוא: "יהיה מחויב לבחון בקשות הקלה".
243.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש מטעמים של תקנת הציבור".
244.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "להמיר" יבוא: "באופן מלא או חלקי".
245.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון את המורשע אם משפחתו של הקורבן הסכימה לכך".
246.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "לא" (לפני יהיה רשאי) תימחק והמילים "רק באישור הכנסת" יתווספו בסוף.
247.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם הנאשם מביע חרטה פומבית".
248.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "על פי עקרונות הצדק והישר".
249.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "שלילת הסמכות בסעיף זה לא תחול על מקרים של ספק בזהות".
250.	בסעיף 3(א)(ז), במקום "לא יהיה רשאי" יבוא: "יהיה רשאי להקל, ובלבד שינמק זאת".
251.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את העונש למאסר עולם עם אפשרות חנינה בעתיד".
252.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "מתבל" יבוא: "כהגדרתו הרחבה בחוק המאבק בטרור".
253.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הוראות סעיף זה יחולו באותה מידה על כל מורשע בטרור יהודי".
254.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מתבל" תימחק ובמקומה יבוא: "מי שביצע רצח בנסיבות טרור".
255.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "איסור ההקלה בעונש יחול על כל אדם ללא הבדל דת או לאום".
256.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מתבל" תוחלף ב"אדם שהורשע בעבירה המנויה בסעיף קטן (ד)".
257.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכויות המפקד יהיו זהות כלפי כלל האוכלוסייה באזור".
258.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי המילים "שהורשע כאמור" יבוא: "בלי קשר למוצאו האתני של הקורבן או המבצע".
259.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החוק יאכף באופן שוויוני על כל תושבי האזור והנכנסים אליו".
260.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מתבל" תוחלף בביטוי "מבצע עבירת טרור לאומנית".
261.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החוק ימנע כל אפשרות לאפליה בין מורשעים על רקע פוליטי".
262.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "בכפוף לעקרון השוויון".
263.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "כל הקלה שתינתן למורשע אחד, תיבחן אפשרות נתינתה למורשעים דומים".
264.	בסעיף 3(א)(ז), המילים "שהורשע כאמור בסעיף קטן (ד)" יחולו על כל עבירת רצח אידיאולוגית.
265.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד ידווח לוועדת החוקה על החלת הסעיף על כלל המגזרים".
266.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מתבל" תימחק ותוחלף ב"מורשע".

267.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "לא ייעשה שימוש בסעיף זה ככלי פוליטי נגד קבוצה מסוימת".
268.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "צה"ל באזור" יבוא: "בכל הנוגע לאוכלוסייה האזרחית".
269.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הוראות החנינה יפורסמו בשפות העברית והערבית באופן שווה".
270.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "בין אם הוא אזרח המדינה ובין אם לאו".
271.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד לא יפלה בין מורשעים על בסיס השתייכותם לתנועה פוליטית".
272.	בסעיף 3(א)(ז), המילים "לא יהיה רשאי" תימחקנה ותבוא הוראה המחייבת בחינה שנתית של כל התיקים.
273.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה תחול על כל סוגי הטרור המוגדרים בדין".
274.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "עונש המוות" יבוא: "שהוטל בגין פשעי שנאה או טרור".
275.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החוק לא ינוצל להחלת נורמות שונות על קבוצות לאומיות שונות".
276.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מחבל" תוחלף ב"טרוריסט".
277.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן כל מקרה לגופו ללא משוא פנים".
278.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "למען קידום השלום והסדר הציבורי".
279.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "עקרון החוקיות מחייב שוויון מלא בדרכי ההקלה בעונש".
280.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מחבל" תוחלף ב"נאשם שהורשע ברצח ממניע גזעני".
281.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החוק יגן על זכותו של כל מורשע להליך חנינה הוגן".
282.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "צה"ל באזור" יבוא: "בתפקידו כריבון".
283.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון כל אדם אם מצא כי הצדק מחייב זאת".
284.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מחבל" תוחלף ב"אדם".
285.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "שלילת סמכות החנינה בסעיף זה לא תופעל באופן בררני".
286.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "להמיר" יבוא: "בכל עונש חלופי הקבוע בתקנות".
287.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יתייחס לכל המורשעים כשווי זכויות להליך חנינה".
288.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "במסגרת סמכויותיו לשמירה על חיי אדם".
289.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "איסור ההקלה לא יחול במקום בו הוכח מניע דתי או לאומני מצד הקורבן".
290.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מחבל" תוחלף ב"פושע טרור".
291.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החוק נועד למנוע טרור מכל סוג, ועל כן יחול על כולם".
292.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "צה"ל" יבוא: "כהגדרתו בחוק".
293.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע אם הדבר ימנע פגיעה בחיי חיילים".
294.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "על בסיס עקרונות הומניטריים אוניברסליים".
295.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "לא תתקבל החלטת חנינה על בסיס לחץ פוליטי מגזרי".
296.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מחבל" תוחלף ב"מי שהורשע ברצח טרור".
297.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם הנאשם פעל כ'מפגע בודד' ללא שיוך ארגוני".
298.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "להמיר" יבוא: "לעונש של מאסר עולם ללא הגבלת שנים".
299.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד ידווח ליועץ המשפטי לממשלה על כל בקשת חנינה".
300.	בסעיף 3(א)(ז), המילה "מחבל" תוחלף ב"נאשם בעבירות ביטחוניות חמורות".
301.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "כל מורשע זכאי ליחס הומניטרי מצד המפקד".
302.	בסעיף 3(א)(ז), אחרי "לחון אותנו" יבוא: "כדי למנוע עיוות דין".
303.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד שלא לחון תהיה נתונה לביקורת שיפוטית של בג"ץ".
304.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המורשע רשאי לערער על סירוב המפקד להקל בעונשו".
305.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד מחויב לנמק בכתב כל החלטה בעניין חנינה".
306.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "תוקם ועדת ערעור על החלטות המפקד בענייני הקלת עונש".
307.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "נשיא המדינה רשאי לבקש מהמפקד לשקול מחדש את החלטתו".
308.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סירוב לחון מחייב אישור של היועץ המשפטי של צה"ל".

309. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המורשע זכאי לייצוג משפטי בכל הליך של בקשת הקלה בפני המפקד".
310. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "בג"ץ רשאי להורות למפקד לחון מורשע מטעמי צדק".
311. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יאפשר למשפחת המורשע להציג טיעונים לפני קבלת החלטה".
312. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "כל החלטת חנינה תפורסם ברשומות".
313. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן מחדש את עונש המוות כל שנתיים".
314. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד לא תושפע משיקולים זרים או פוליטיים".
315. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הליכי החנינה יהיו שקופים לציבור".
316. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המורשע יוכל להציג חוות דעת פסיכיאטרית למפקד".
317. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לעכב את ביצוע העונש לצורך בחינת ראיות חדשות".
318. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "לא תתקבל החלטת חנינה ללא שמיעת נציג משפחת הקורבן".
319. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סירוב המפקד לחון לא ימנע הגשת בקשה חוזרת כעבור שנה".
320. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יתחשב בנסיבות בינלאומיות וביחסים דיפלומטיים".
321. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את העונש אם הוכח שהנאשם עבר עינויים".
322. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד בעניין חנינה תתקבל תוך התייעצות עם שר המשפטים".
323. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הנאשם זכאי לעיין בכל החומר שעמד בפני המפקד בעת ההחלטה".
324. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון את המורשע אם הדבר יתרום ליציבות באזור".
325. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "כל פנייה למפקד בעניין חנינה תיענה תוך זמן סביר".
326. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן את מידת ההרתעה שהושגה בטרם יחליט על הקלה".
327. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "ביצוע העונש יוקפא אוטומטית אם הוגשה בקשת חנינה".
328. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד ייוועץ באנשי דת המקובלים על הנאשם בטרם יחליט".
329. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה נועדה למנוע טעויות משפטיות בלתי הפיכות".
330. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן את תגובת הקהילה הבינלאומית להטלת העונש".
331. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטה להמיר עונש מוות למאסר עולם לא תדרוש אישור ממשלתי".
332. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המורשע יוכל להציג עדויות על שיקומו בתוך הכלא".
333. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן אם הטלת עונש המוות הייתה מידתית בנסיבות העניין".
334. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "שלילת הסמכות בסעיף זה תבוטל אם המפקד ימצא כי היא פוגעת בביטחון המדינה".
335. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יוכל להקל בעונש לצורך עסקת חילופי גופות או שבויים".
336. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות ההמרה תחול גם על עונשי משנה שהוטלו".
337. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע שסייע במניעת פיגועים עתידיים".
338. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סירוב המפקד להקל בעונש יהיה מנומק משפטית ולא רק ביטחוני".
339. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן את השפעת העונש על משפחת המורשע".
340. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הליכי החנינה ינוהלו ללא אפליה על בסיס מגדר".
341. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יתייעץ עם גורמי המודיעין לגבי השלכות החנינה".
342. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד להקל בעונש לא תהיה נתונה לערעור מצד התביעה".
343. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון את המורשע מטעמי חסד ורחמים".
344. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הליך החנינה יאפשר לנאשם להביע חרטה כנה בפני המפקד".
345. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן אם המורשע פעל תחת כפייה או איום".
346. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטה על חנינה לא תהיה תלויה בתשלום פיצויים".
347. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את עונש המוות במאסר עולם ללא אפשרות לשחרור לעולם".
348. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד תהיה סופית אלא אם התגלו ראיות מזכות".
349. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יתייחס למצבו הנפשי של הנאשם במועד גזר הדין".
350. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה תופעל בצמצום ובזהירות".

351.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יפרסם הנחיות ברורות לגבי אופן הגשת בקשות חנינה".
352.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם התביעה הסכימה לכך".
353.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן אם עונש המוות עולה בקנה אחד עם אמנת ז'נבה".
354.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה תחול במיוחד במקרים של חשש לעיוות דין היסטורי".
355.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע אם גזר הדין ניתן ברוב דעות ולא פה אחד".
356.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם המפקד לא אישר זאת בחתימת ידו".
357.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם הנאשם מספק מידע מודיעיני יקר ערך".
358.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה נועדה להגן על שמה הטוב של המדינה בעולם".
359.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את העונש בגירוש למדינה שלישית".
360.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה יכולה להינתן על בסיס הסכמים אזוריים".
361.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן אם הטלת העונש עלולה לגרום לפיגועי נקמה".
362.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם הוכח שהנאשם היה קורבן להסתה מגיל צעיר".
363.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם המורשע מבקש סליחה מהציבור".
364.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטה על הקלה בעונש לא תדרוש אישור של הדרג הפוליטי".
365.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע מטעמים רפואיים דחופים".
366.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הליך החנינה יתחשב במידת הסבל של משפחת הנאשם".
367.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את העונש כדי למנוע יצירת 'קדושים' (מרטירים)".
368.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם הנאשם פעל למען שלום בתוך הכלא".
369.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן את רמת האחריות של הנאשם למעשיו".
370.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד שלא להקל בעונש לא תהיה סוף פסוק".
371.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע כחלק ממהלך של פיוס לאומי".
372.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם המורשע הוכח כמי שעבר שינוי אידיאולוגי עמוק".
373.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם הוא רואה בכך צעד בוני אמון".
374.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הליך החנינה יהיה פטור מכל אגרה או עלות".
375.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן את תולדות חייו של הנאשם בטרם החלטה".
376.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם הנאשם מביע נכונות לעמוד לדין במדינה אחרת".
377.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להמיר את עונש המוות במאסר עולם עם בידוד".
378.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה תחול גם על נלווים לעבירה".
379.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן אם היה כשל מערכתי במניעת הפיגוע".
380.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם המורשע הציל חיים במהלך שהותו במעצר".
381.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש מטעמים של מוסר דמוקרטי".
382.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד תתבסס על ראיות גלויות בלבד".
383.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע אם הוכחה חפותו במקרה אחר".
384.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הליך החנינה יאפשר שמיעת מומחי משפט בינלאומי".
385.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן אם העונש עומד במבחני כבוד האדם".
386.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם הנאשם פעל למען זכויות אסירים אחרים".
387.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש אם הנאשם היה תחת השפעה פסיכוטית".
388.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד תפורסם תוך שמירה על ביטחון שדה".
389.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע אם הדבר ימנע מלחמה".
390.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "הליך החנינה יאפשר הגשת מכתבי תמיכה מהקהילה".
391.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן את רמת האלימות בנסיבות ביצוע העבירה".
392.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם המורשע הוכח כמי שעבר תהליך של חזרה למוטב".
393.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי להקל בעונש מטעמי מדיניות פלילית כוללת".
394.	בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד תינתן לאחר שקילת כלל האינטרסים הציבוריים".

395. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד רשאי לחון מורשע מטעמי דת ומסורת".
396. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "חנינה תינתן אם הנאשם היה קורבן לנסיבות פוליטיות חריגות".
397. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "המפקד יבחן את עמדת הקהילה המקומית לגבי המורשע".
398. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "סמכות החנינה תופעל למען עתיד טוב יותר לאזור".
399. בסעיף 3(א)(ז), יתווסף: "החלטת המפקד תהיה כפופה לעקרונות המשפט המינהלי".
400. בסעיף 3(א), לאחר סעיף קטן (ז), יתווסף סעיף קטן (ח): "פסק דין של בית משפט צבאי בערכאה ראשונה שהטיל עונש מוות על מחבל כאמור בסעיף קטן (ד), יהא נדון בערעור כאילו הוגש ערעור מטעם המחבל, אף אם המחבל לא ערער עליו. הערעור יהיה לעניין הכרעת הדין, ולעניין גזר הדין".
401. סעיף 3(ב) יימחק.
402. בסעיף 3(ב), במקום המילים "שר הביטחון", תבואנה המילים: "היועץ המשפטי לממשלה, או פרקליט המדינה אם הוסמך על ידי היועץ המשפטי".
403. בסעיף 3(ב), אחרי המילים "יקבע בנוהל", יתווספו המילים: "באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת".
404. בסעיף 3(ב), המילים: "על אף האמור בכל דין" תימחקנה, ובסוף הסעיף יתווספו המילים: "והכול בהתאם להנחיות הדין".
405. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "נשיא בית המשפט העליון".
406. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "פאנל של שלושה שופטי בדימוס".
407. בסעיף 3(ב), אחרי "יקבע בנוהל" יבוא: "שיפורסם ברשומות ויהיה פתוח לעיון הציבור".
408. בסעיף 3(ב), אחרי "יקבע בנוהל" יבוא: "לאחר התייעצות עם הסניגוריה הציבורית".
409. בסעיף 3(ב), במקום "יקבע" יבוא: "יציע לאישור הממשלה".
410. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יחודש מדי שנה לאחר בחינת יישומו בפועל".
411. בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "תוך מתן עדיפות לערכאה אזרחית".
412. בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "בהתאם למקום מגוריו של הנאשם".
413. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יכלול קריטריונים אובייקטיביים וגלויים בלבד".
414. בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בכפוף לחוק יסוד: השפיטה".
415. בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "בתיאום עם השר לביטחון לאומי".
416. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל לא יגביל את זכות הנאשם לערער על מקום שיפוט".
417. בסעיף 3(ב), אחרי "יקבע בנוהל" יבוא: "שינוסח בהתאם לסטנדרטים של המשפט הבינלאומי".
418. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "הפרקליט הצבאי הראשי".
419. בסעיף 3(ב), יתווסף: "כל סטייה מהנוהל תחייב אישור מיוחד של בג"ץ".
420. בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "תוך התחשבות בנוחות הגישה של ההגנה לראיות".
421. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור העמדה לדין בבתי משפט שדה".
422. בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "אדם החשוד בעבירות ביטחוניות".
423. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום העמדה לדין לא יפגע בזכות לייצוג".
424. בסעיף 3(ב), אחרי "בסעיף קטן (א)" יבוא: "ובלבד שהנאשם נתן הסכמתו למקום השיפוט".
425. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יוגש לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת".
426. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "ועדה מקצועית המורכבת ממשפטנים ואנשי ביטחון".
427. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי עבירות שבוצעו בתוך הקו הירוק יידונו בבתי משפט אזרחיים בלבד".
428. בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "שוויונית ובלתי תלויה".
429. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל לא יפלה בין נאשמים על בסיס מקום מגוריהם באזור".
430. בסעיף 3(ב), במקום "יקבע בנוהל" יבוא: "יקבע בתקנות באישור ועדת המשנה למודיעין".
431. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יפורסם בשפות העברית, הערבית והאנגלית".

432. בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "לאחר שמיעת עמדת הארגונים לשמירה על זכויות האזרח".
433. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יכלול מנגנון להעברת תיקים מבית משפט צבאי לאזרחי".
434. בסעיף 3(ב), במקום "מדיניות מקום העמדה לדין" יבוא: "כללי הסמכות המקומית והעניינית".
435. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי הדיונים יתקיימו בשפה המובנת לנאשם".
436. בסעיף 3(ב), אחרי "בסעיף קטן (א)" יבוא: "תוך שמירה על הפרדת הרשויות".
437. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לא יתקיים משפט במקום המונע כניסת בני משפחה".
438. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "ממשלת ישראל בהחלטה קולקטיבית".
439. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור העמדה לדין של קטינים בבתי משפט צבאיים".
440. בסעיף 3(ב), אחרי "יקבע בנוהל" יבוא: "שיעודכן אחת לחצי שנה".
441. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יגדיר מהן 'נסיבות מיוחדות' המצדיקות סטייה מהדין הרגיל".
442. בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "נאשם בעבירות המפורטות בצו".
443. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי שופטי הערכאה יהיו בעלי הסמכה משפטית אזרחית".
444. בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "על פי עקרונות הצדק הטבעי".
445. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום השיפוט לא ישונה לאחר הגשת כתב האישום".
446. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "פרקליט המדינה בתיאום עם הפצ"ר".
447. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאפשר לנאשם לבקש העברת מקום דיון מטעמי הגנה".
448. בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "הכפוף לביקורת שיפוטית ישירה".
449. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום העמדה לדין יהיה קרוב ככל הניתן למקום ביצוע העבירה".
450. בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "ללא גריעה מהוראות חוק סדר הדין הפלילי".
451. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יחול גם על תיקים התלויים ועומדים ביום פרסומו".
452. בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "בהסכמת שר המשפטים".
453. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יהיה נגיש לציבור הרחב".
454. בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "מורשע או נאשם".
455. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי דין אחד יחול על כל מבצעי הטרור ללא קשר ללאומם".
456. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור העמדה לדין צבאי של אזרחים ישראלים בשטח האזור".
457. בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "אחידה לכלל חלקי האוכלוסייה".
458. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל ימנע היווצרות שתי מערכות משפט נפרדות על בסיס אתני".
459. בסעיף 3(ב), המילה "מחבל" תימחק ותוחלף ב"אזרח או תושב החשוד בעבירה".
460. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום העמדה לדין לא ייקבע לפי זהות הקורבן".
461. בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "תוך הקפדה על עקרון השוויון בפני החוק".
462. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי תושב ישראל יועמד לדין בישראל בלבד".
463. בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "נאשם במעשי אלימות אידיאולוגיים".
464. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על העברת נאשם למקום שיפוט מרוחק כעונש מקדמי".
465. בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "תוך מניעת כל סוג של אפליה גלויה או סמויה".
466. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יפרט את התנאים להעברת תושב אזור לשיפוט בישראל".
467. בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שיעמוד במבחן בג"ץ לעניין סבירות ומידתיות".
468. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לא יופלה נאשם בשל שיוכו הדתי או הפוליטי".
469. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "נשיא בית הדין הצבאי לערעורים".
470. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי זכויות הנאשם בבית משפט צבאי לא יפחתו מאלו שבאזרחי".
471. בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "המתחשבת בהגדרות השוויון של חוק היסוד".
472. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יחול באופן זהה על טרור יהודי וערבי".

473. בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בהתאם לדיני המלחמה והמשפט הבינלאומי".
474. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יהיה בערכאה המוסמכת ביותר מבחינה מקצועית".
475. בסעיף 3(ב), אחרי "מחבל" יבוא: "כפי שיוגדר באופן מצמצם".
476. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי לנאשם תהיה גישה למתורגמן בכל מקום שיפוט".
477. בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "לאחר התייעצות עם נציג לשכת עורכי הדין".
478. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור העברת תיקים על בסיס שיקולים פוליטיים של השר".
479. בסעיף 3(ב), במקום "מקום העמדה לדין" יבוא: "קביעת הערכאה השיפוטית".
480. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לא יוטל עונש מוות אלא בערכאה אזרחית בכירה".
481. בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שייבדק על ידי מבקר המדינה".
482. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי סביבת בית המשפט תהיה נקייה מהשפעות פוליטיות".
483. בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "כל מי שדינו נגזר לפי סעיף זה".
484. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר הזמנת עדים מהאזור ללא קושי".
485. בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "שקופה ומנומקת".
486. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יחייב מתן הודעה לנאשם על מקום שיפוטו 14 יום מראש".
487. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "ועדת חוץ וביטחון".
488. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי העמדה לדין בבית משפט צבאי היא החריג ולא הכלל".
489. בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "תוך שמירה על חזקת החפות".
490. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון לא יהיה בתוך בסיס צבאי פעיל".
491. בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בכפוף להחלטות ועדת השרים לענייני חקיקה".
492. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על שר הביטחון להתערב בתיקים פרטניים".
493. בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שיאושר על ידי מליאת הכנסת".
494. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי לנאשם תהיה זכות לבקש הרכב שופטים מסוים".
495. בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "הנאשם".
496. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי במקרה של סתירה בין סמכויות, תועדף הערכאה האזרחית".
497. בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "בהתחשב ביכולת הכלכלית של הנאשם להגיע לדיונים".
498. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על שימוש במקום השיפוט ככלי להרתעת עורכי דין".
499. בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "הנהלת בתי המשפט".
500. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי הדיונים יוקלטו ויתועדו בכל מקום שיבחר".
501. בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "הומניטרית".
502. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר ייצוג על ידי עורכי דין מהאזור".
503. בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בכפוף להוראות חוק העונשין".
504. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יחייב פרסום דוח סטטיסטי שנתי על מקומות העמדה לדין".
505. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יגדיר בבירור מהו 'מקום העמדה לדין' לעניין סעיף זה".
506. בסעיף 3(ב), יתווסף: "כל שינוי בנוהל לא יחול רטרואקטיבית על תיקים שנפתחו".
507. בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "על בסיס המלצות הדרג המקצועי באמ"ן".
508. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון לא יהיה באזור סכנה ביטחונית".
509. בסעיף 3(ב), המילה "מדיניות" תוחלף ב"הנחיות מחייבות".
510. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר נוכחות משקיפים בינלאומיים".
511. בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שייכתב בשפה משפטית ברורה וחד-משמעית".
512. בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע את סמכות המעצר עד תום ההליכים בהתאם למקום הדיון".
513. בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בכפוף לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו".

514.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי נאשמים באותו אירוע יועמדו לדין באותו מקום".
515.	בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "המבטיחה את עצמאות השופטים".
516.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על העברת נאשם לשיפוט במדינה אחרת".
517.	בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "היועץ המשפטי למערכת הביטחון".
518.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר ביקור של נציגי הצלב האדום".
519.	בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "תוך התחשבות בצרכי החקירה".
520.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי בכל מקום שיפוט תינתן זכות עיון בחומרי חקירה".
521.	בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "נאשם שרצח בנסיבות טרור".
522.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי במקרה של נאשם חולה, הדיון יתקיים בבית חולים".
523.	בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שינוסח לאחר שמיעת עמדת הסגוריה הצבאית".
524.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על כבילת נאשם במהלך הדיון בבית המשפט".
525.	בסעיף 3(ב), במקום "יקבע בנוהל" יבוא: "יפרסם הנחיות גלויות".
526.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר עדות של מומחים זרים".
527.	בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "המקדמת את מהירות ההליך".
528.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לא יידחה דיון בשל אי-התאמה של מקום השיפוט".
529.	בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "ועדה הממונה על ידי שר המשפטים".
530.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יהיה ממוזג וראוי למגורי אדם".
531.	בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "באופן שלא יפגע ביכולת ההגנה להיערך".
532.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי חומרי החקירה יועברו למקום השיפוט באמצעים מאובטחים".
533.	בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בהתאם לעקרונות המשפט המינהלי".
534.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על שינוי מקום הדיון מטעמי לחץ תקשורת".
535.	בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שייחתם על ידי היועץ המשפטי לממשלה".
536.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לנאשם תינתן שהות להיערך למעבר בין מקומות שיפוט".
537.	בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "מי שביצע פעולה עוינת".
538.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי בכל מקום שיפוט יישמר החיסיון בין עו"ד ללקוח".
539.	בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "המפחיתה את המתח הביטחוני".
540.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יהיה זהה לערכאת הערעור".
541.	בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "ראש המטה הכללי".
542.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על העמדה לדין במקומות שאינם תחת ריבונות ישראלית".
543.	בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "בכפוף להחלטת הפרקליט המנהל את התיק".
544.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי משפחות הקורבנות יוכלו להשתתף בדיון בכל מקום שייבחר".
545.	בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "כפי שיוסכם בין שר הביטחון לשר המשפטים".
546.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר כיסוי עיתונאי חופשי".
547.	בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "המתיישב עם חוק הפרשנות".
548.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר זימון עדי הגנה מהרשות הפלסטינית".
549.	בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "המורשע בפעילות חבלנית".
550.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על שר הביטחון לשנות את מקום הדיון של נאשם ספציפי".
551.	בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "המגנה על ביטחון השופטים".
552.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לא ייפתח הליך ללא קביעה מראש של מקום השיפוט".
553.	בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "מנהל הפרקליטות הצבאית".
554.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל ימנע העמדה לדין במקום המהווה הפרה של ריבונות זרה".
555.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר גישה לנציגי ארגון אמנסטי".
556.	בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "תוך התחשבות באמנות להגנת זכויות אדם".

557.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי נאשם מבוגר או חולה יועמד לדין במקום נגיש רפואית".
558.	בסעיף 3(ב), במקום "מדיניות מקום העמדה לדין" יבוא: "נהלי סמכות שיפוט פלילית".
559.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור העמדה לדין צבאי במקרים של רשלנות בלבד".
560.	בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שיאושר על ידי הועדה לזכויות הילד במידה והנאשם קטיין".
561.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר פגישה יומית עם הסנגור".
562.	בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בכפוף לחוק בתי המשפט".
563.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על העמדה לדין במקום שאינו מוכר על ידי הקהילה הבינלאומית".
564.	בסעיף 3(ב), אחרי "מחבל" יבוא: "אשר מעשיו הוכחו בראיות חלוטות".
565.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר העברת מידע להגנה בצורה דיגיטלית".
566.	בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "שר המשפטים".
567.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר נוכחות קרובי משפחה מדרגה ראשונה".
568.	בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "באופן שימנע עינויי דין".
569.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לא יועבר נאשם למקום שיפוט ללא צו שיפוט".
570.	בסעיף 3(ב), במקום "מדיניות" יבוא: "קווים מנחים".
571.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר הזמנת עדי אופי מחו"ל".
572.	בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "התואם את עקרונות מגילת העצמאות".
573.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על העמדה לדין במקום הסגור לכניסת נשים".
574.	בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בהתאם לחוק חופש המידע".
575.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר הקלטת וידאו של הדיונים".
576.	בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "בפיקוח צמוד של פרקליטות המדינה".
577.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי לנאשם תינתן זכות בחירה בין שני מקומות שיפוט לפחות".
578.	בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "מורשע בביצוע עבירת רצח אידיאולוגית".
579.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על העמדה לדין במקומות שאינם מאפשרים כניסת עורכי דין ישראלים".
580.	בסעיף 3(ב), אחרי "מקום העמדה לדין" יבוא: "תוך התחשבות בזמני הנסיעה של הסנגורים".
581.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי הדיון יתקיים בערכאה הקרובה ביותר למקום מגורי הקורבן".
582.	בסעיף 3(ב), במקום "יקבע בנוהל" יבוא: "יתקין תקנות באישור הכנסת".
583.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר שימוש בטכנולוגיית תמלול בזמן אמת".
584.	בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "המבוססת על יעילות שיפוטית".
585.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על העברת נאשם למקום שיפוט מרוחק לצורך חקירה בלבד".
586.	בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "כפי שיחליט נשיא ביהמ"ש המחוזי".
587.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר הפרדה בין נאשמים מעורבים".
588.	בסעיף 3(ב), אחרי "בנוהל" יבוא: "שייבדק על ידי מבקר מערכת הביטחון".
589.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר נגישות לנכים בהתאם לחוק".
590.	בסעיף 3(ב), במקום "מחבל" יבוא: "פושע מלחמה או טרור".
591.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יאסור על קביעת מקום דיון במטרה להסתיר את המשפט מהתקשורת".
592.	בסעיף 3(ב), אחרי "שר הביטחון" יבוא: "תוך התייעצות עם שר החוץ".
593.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר שמיעת עדויות באמצעים חזותיים".
594.	בסעיף 3(ב), במקום "על אף האמור בכל דין" יבוא: "בכפוף לזכות הטיעון של הנאשם".

595.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון לא יפגע בחיסיון מקורות עיתונאיים".
596.	בסעיף 3(ב), אחרי "מדיניות" יבוא: "שאינה חורגת מהנורמות הדמוקרטיות".
597.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יקבע כי מקום הדיון יאפשר שינה סבירה לנאשם בין הדיונים".
598.	בסעיף 3(ב), במקום "שר הביטחון" יבוא: "פורום משפטי רחב".
599.	בסעיף 3(ב), יתווסף: "הנוהל יבטיח כי מקום הדיון יאפשר נוכחות משקיפים מטעם לשכת עורכי הדין".

הסתייגויות לסעיף 4

600.	בסעיף 4, המילים: "מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל" תימחקנה.
601.	בסעיף 4, אחרי המילים "מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל", יתווסף: "או מתוך מטרה לפגוע בחפים מפשע על רקע השתייכותם הלאומית, האתנית ו/או הדתית".
602.	בסעיף 4, במקום המילים "ואחד מעונשים אלה בלבד" יבוא: "או כל עונש אחר שבית המשפט ימצא לנכון בנסיבות העניין".
603.	בסעיף 4, המילה "בלבד" תימחק.
604.	בסעיף 4, אחרי המילים "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לפגוע בערכיה הדמוקרטיות של המדינה".
605.	בסעיף 4, אחרי המילים "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך שנאה על רקע נטייה מינית, גזע או מוצא".
606.	בסעיף 4, במקום המילים "דינו - מיתה" יבוא: "יהיה בית המשפט רשאי לגזור עליו מיתה".
607.	בסעיף 4, אחרי המילים "דינו - מיתה" יבוא: "רק אם הרצח בוצע באכזריות מיוחדת".
608.	בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יוטל כעונש חובה בשום מקרה".
609.	בסעיף 4, במקום המילים "לשלול את קיומה" יבוא: "לערער את יסודות קיומה".
610.	בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן חלופות ענישה לפני שישקול עונש מוות".
611.	בסעיף 4, אחרי "מאסר עולם" יבוא: "עם אפשרות לקציבת העונש לאחר 25 שנים".
612.	בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יוטל על מי שהיה קטין בעת ביצוע העבירה".
613.	בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לעורר מלחמת אחים".
614.	בסעיף 4, במקום "הגורם בכוונה" יבוא: "הגורם במזיד ובכוונה תחילה".
615.	בסעיף 4, יתווסף: "הוראות סעיף זה יפורשו בצורה המצמצמת ביותר".
616.	בסעיף 4, אחרי "מיתה" יבוא: "בכפוף להרשעה פה אחד של הרכב מורחב".
617.	בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מוגבל בשכלו או בנפשו".
618.	בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לפגוע בסדרי השלטון והמשפט".
619.	בסעיף 4, במקום "מיתה או מאסר עולם" יבוא: "מאסר עולם, ובמקרים קיצוניים - מיתה".
620.	בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט ינמק מדוע מאסר עולם אינו מספק במקרה הקונקרטי".
621.	בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מניע של טרור דתי מכל סוג".
622.	בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יוטל על סמך ראיות נסיבתיות בלבד".
623.	בסעיף 4, במקום "דינו - מיתה" יבוא: "ניתן יהיה לגזור עליו מיתה".
624.	בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם יהיה זכאי להשמיע טיעונים לעונש במשך זמן בלתי מוגבל".
625.	בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לבצע רצח עם".
626.	בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יתחשב בחרטת הנאשם כעילה לאי-הטלת עונש מוות".
627.	בסעיף 4, במקום "ואחד מעונשים אלה בלבד" יבוא: "לפי שיקול דעת בית המשפט".
628.	בסעיף 4, יתווסף: "הוראות סעיף זה יחולו רק על עבירות שבוצעו לאחר פרסומו".
629.	בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה להשליט משטר טוטליטרי".
630.	בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יבוצע אלא אם אושר בערעור בבית המשפט העליון".
631.	בסעיף 4, אחרי "דינו - מיתה" יבוא: "ככל שלא נמצאו נסיבות אישיות המצדיקות הקלה".
632.	בסעיף 4, יתווסף: "גזר דין מוות ידרוש את הסכמת היועץ המשפטי לממשלה".
633.	בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לפגוע בביטחון הציבור באופן המוני".
634.	בסעיף 4, במקום "אדם" יבוא: "אדם אחד או יותר".

- .635 בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם קיימת אפשרות שהנאשם יפעל לשיקום הקהילה".
- .636 בסעיף 4, אחרי "מאסר עולם" יבוא: "בנסיבות מחמירות כהגדרתן בחוק".
- .637 בסעיף 4, יתווסף: "זכותו של הנאשם לערער על עצם חוקיות העונש בכל שלב".
- .638 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מניע גזעני כהגדרתו בסעיף 144א".
- .639 בסעיף 4, יתווסף: "הטלת עונש מוות תהיה נתונה לביקורת פרלמנטרית שנתית".
- .640 בסעיף 4, במקום "מיתה" יבוא: "מאסר עולם ללא חנינה".
- .641 בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יוטל במקרים של 'סיכול ממוקד' שלא צלח".
- .642 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך רצון לפגוע ביחסי החוץ של המדינה".
- .643 בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט רשאי להמיר את עונש המוות במאסר עולם בכל עת".
- .644 בסעיף 4, במקום "אחד מעונשים אלה בלבד" יבוא: "או כל עונש מאסר העולה על עשרים שנים".
- .645 בסעיף 4, יתווסף: "הוראות הסעיף לא יחולו על מי שפעל מתוך צורך או כורח".
- .646 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לשנות את גבולות המדינה באמצעים אלימים".
- .647 בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות ללא חתימת נשיא המדינה על כתב אישור".
- .648 בסעיף 4, במקום "דינו - מיתה" יבוא: "רשאי התובע לבקש עונש מיתה".
- .649 בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יוטל אם הקורבן אינו אזרח ישראלי".
- .650 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך כוונה לפגוע בשלמות הטריטוריאלית של המדינה".
- .651 בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם היה נתון להשפעה זרה בעת המעשה".
- .652 בסעיף 4, במקום "הגורם בכוונה" יבוא: "הרוצח בנסיבות טרור".
- .653 בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יוטל על נאשם שמשותף פעולה עם חקירה".
- .654 בסעיף 4, אחרי "מאסר עולם" יבוא: "ללא אפשרות לשחרור על תנאי".
- .655 בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יפרסם את פסק הדין המלא לעיון הציבור".
- .656 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לערער את מוסדות הדמוקרטיה".
- .657 בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יוטל במקרים של הגנה עצמית מדומה".
- .658 בסעיף 4, במקום "דינו - מיתה" יבוא: "עונשו המרבי יהיה מיתה".
- .659 בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את השפעת העונש על הלכידות החברתית".
- .660 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לפגוע בסמלי השלטון".
- .661 בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לייצוג על ידי הסניגוריה הציבורית בכל ערכאה".
- .662 בסעיף 4, במקום "מיתה או מאסר עולם" יבוא: "מאסר עולם או הגליה".
- .663 בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מביע צער כנה".
- .664 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לעורר מהומות דמים".
- .665 בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות לא יבוצע לפני חלוף חמש שנים מההרשעה".
- .666 בסעיף 4, במקום "דינו - מיתה" יבוא: "דינו מאסר עולם, אלא אם קבע בית המשפט אחרת".
- .667 בסעיף 4, יתווסף: "הטלת העונש דורשת המלצה של ועדת אתיקה משפטית".
- .668 בסעיף 4, אחרי "מדינת ישראל" יבוא: "או מתוך מטרה לפגוע בחופש הפולחן".
- .669 בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם המעשה בוצע מתוך רשלנות חמורה".
- .670 בסעיף 4, יתווסף: "כל הרשעה בסעיף זה תעבור בחינה של נשיאת בית המשפט העליון".
- .671 בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם יוכל להביא ראיות לעניין העונש גם לאחר גזר הדין".
- .672 בסעיף 4, יתווסף: "עונש המוות יבוטל אם הוכח שהנאשם עונה בחקירתו".
- .673 בסעיף 4, יתווסף: "הדיון בסעיף זה יתקיים בהרכב של חמישה שופטים לפחות".
- .674 בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט ימנה מומחה לבדיקת המניע האידיאולוגי".
- .675 בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם קיימת בקשה תלויה ועומדת למשפט חוזר".
- .676 בסעיף 4, יתווסף: "התביעה חייבת להודיע על כוונתה לבקש עונש מוות לפני פתיחת המשפט".
- .677 בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם יוכל לבקש שינוי מקום המשפט מטעמי הוגנות".
- .678 בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם היה כשל בייצוג הנאשם לפני הטלת עונש המוות".

בסעיף 4, יתווסף: "גזר הדין יבוטל אם התגלה חומר חקירה חדש שלא עמד בפני ההגנה".	679.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לבדיקת פוליגרף במימון המדינה".	680.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על סמך עדות שמיעה".	681.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי למתורגמן צמוד לאורך כל שעות היממה במעצר".	682.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט ייתן משקל לחשיבות השמירה על חיי אדם".	683.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אלא אם כן כל הליכי הערעור מוצו עד תוים".	684.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם רשאי להגיש עתירה לבג"ץ נגד חוקיות הסעיף במקרה הפרטני".	685.
בסעיף 4, יתווסף: "היועץ המשפטי לממשלה ימסור דיווח לכנסת על כל גזר דין מוות".	686.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לביקור יומיומי של סגורו".	687.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם פעל בודד או כחלק מארגון".	688.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מוסר מידע שמסייע למניעת טרור".	689.
בסעיף 4, יתווסף: "גזר הדין יבוטל אם הוכחה אפליה באכיפת הסעיף".	690.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבל סיוע נפשי מרגע הגשת כתב האישום".	691.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יקיים דיון נפרד בשאלת המניע 'לשלול את קיומה של המדינה'".	692.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם המדינה לא סיפקה הגנה הולמת לקורבן".	693.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם רשאי לבקש משפט בפני חבר מושבעים".	694.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את הרקע המשפחתי של הנאשם".	695.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם הפך לנכה במהלך מעצרו".	696.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לשמור על חיסיון מלא מול פסיכולוג".	697.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יזמן מומחים למדעי המדינה להגדרת 'שלול את קיומה'".	698.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם האירוע הסתיים ללא נפגעים בנפש (במקרה של ניסיון)".	699.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לעיון בכל התיקים הדומים שנפתחו בעשור האחרון".	700.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הייתה הסתה ברשתות החברתיות שהשפיעה על הנאשם".	701.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אלא באמצעים כימיים שאינם מכאיבים".	702.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לבחור את סוג ההוצאה להורג מתוך רשימה מאושרת".	703.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט ימנה אפוטרופוס לנאשם אם ימצא לנכון".	704.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם סובל ממחלה כרונית קשה".	705.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לפרסם הודעה אחרונה בעיתונות".	706.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת החינוך וההשכלה של הנאשם".	707.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות ביום חג לאומי או דתי".	708.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להיפגש עם עיתונאים באישור בית המשפט".	709.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את מידת ההרתעה שנוצרה מפסקי דין קודמים".	710.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם היה תחת השפעה מאגית או דתית קיצונית".	711.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להליך של גישור פלילי בטרם גזר הדין".	712.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט ינמק מדוע לא נעשה שימוש בסעיף החנינה".	713.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות בנאשם שגילו מעל 80".	714.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגיש בקשה להחלפת שופט אם קיים חשש למשוא פנים".	715.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם עבר תהליך דה-רדיקליזציה".	716.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות לפצות את משפחת הקורבן".	717.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לבקש איטום של חומרי החקירה לציבור".	718.
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את תנאי המעצר של הנאשם עד למתן פסק הדין".	719.
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם פתח בשביתת רעב ממושכת".	720.
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לערער על החלטת התביעה לבקש עונש מוות".	721.

בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם פעל מתוך ייאוש אישי עמוק".	722
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם הוא המפרנס היחיד של משפחתו".	723
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבל מידע על זהות התליין".	724
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את השפעת העונש על שמה של ישראל בעולם".	725
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם המדינה לא סיפקה לנאשם הזדמנות לשיקום בעבר".	726
בעבר".	
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להשמעת מוזיקה לפי בחירתו בתא המעצר".	727
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם היה קורבן לאלימות משטרתית".	728
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם הוא הורה לילד עם צרכים מיוחדים".	729
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת קובלנה פלילית נגד חוקריו".	730
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את אמינות המערכת המז"פית בתיק".	731
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם חזר בתשובה או שינה את אמונתו".	732
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת מכתבים ללא הגבלה".	733
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם הוסת על ידי מדינה זרה".	734
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם סובל מהפרעת אישיות".	735
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי ללמוד לימודים אקדמיים עד לביצוע העונש".	736
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת האבטחה בבית הכלא של הנאשם".	737
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם הציל חיי סוהר".	738
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת שירותי דת מלאים".	739
בסעיף 4, יתווסף: "הוראות הסעיף יחולו גם על עבירות בגידה כהגדרתן בחוק".	740
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את עקרון השוויון בכל גזר דין".	741
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות במטרה להפיק רווח פוליטי".	742
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לביקור של נציגי הצלב האדום פעם בחודש".	743
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם היה תחת השפעה של תעמולה אסורה".	744
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם הפך לאלטרואיסט בכלא".	745
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת בקשה לחנינה ישירות לכנסת".	746
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את מידת הנזק שנגרם לביטחון המדינה".	747
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות על מי שפעל מתוך מניע אלטרואיסטי מוטעה".	748
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת תנאים של אסיר פוליטי במידה ויוגדר כזה".	749
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת השנאה שהופנתה כלפי הנאשם בתקשורת".	750
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות במידה והנאשם הסכים לתרום את איבריו".	751
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת תביעה אזרחית נגד המדינה בגין ניהול ההליך".	752
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם היה קורבן לבריונות בבית הספר".	753
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם הוא אמן או איש רוח".	754
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבל ספרים ללא הגבלה".	755
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את מידת ההשפעה של מנהיגי הנאשם עליו".	756
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם כתב ספר זיכרונות".	757
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת בקשת מקלט במדינה אחרת".	758
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם פעל מתוך כוונה להציל אחרים".	759
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם סובל מבעיות בריאותיות קלות".	760
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת דואר אלקטרוני תחת פיקוח".	761
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת האלימות שהופעלה כלפי הנאשם בחקירה".	762
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם הוא ספורטאי מצטיין".	763
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת עתירה לשינוי תנאי הכליאה שלו".	764
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם היה תחת השפעה של סמים קלים".	765
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות לעבור טיפול פסיכולוגי".	766
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת ביקורי חברים פעם בשנה".	767

בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת האינטליגנציה הרגשית של הנאשם".	.768
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם תרם לצדקה לפני מעצרו".	.769
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת בקשה להחלפת הסניגור הציבורי".	.770
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם היה קורבן לאיומים מצד משפחתו".	.771
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות לשרת בצבא".	.772
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת מזון לפי העדפה תזונתית".	.773
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת הפופולריות של הנאשם בקהילתו".	.774
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם הציג ראיות חדשות לחפותו".	.775
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת בקשה להקלה בתנאי המעצר".	.776
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם פעל מתוך אהבה למולדת אחרת".	.777
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם סובל מבעיות שינה".	.778
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת עיתונים יומיים".	.779
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת האחריות של הנאשם לחברה".	.780
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות לחיות בבידוד".	.781
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת בקשה להחלפת מקום המאסר".	.782
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן אם הנאשם היה קורבן לניכור הוריי".	.783
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות לעבוד בעבודות כפייה".	.784
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת מכשירי כתיבה".	.785
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת החרדה של הנאשם".	.786
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות לעזוב את המדינה".	.787
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת בקשה לביקור רופא פרטי".	.788
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת הסובלנות של הנאשם לאחרים".	.789
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות ללמוד מקצוע חדש".	.790
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי לקבלת תמונות של משפחתו".	.791
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת האופטימיות של הנאשם".	.792
בסעיף 4, יתווסף: "לא יבוצע עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות לשתף פעולה עם המשטרה".	.793
בסעיף 4, יתווסף: "הנאשם זכאי להגשת בקשה להפחתת העונש מטעמי התנהגות טובה".	.794
בסעיף 4, יתווסף: "בית המשפט יבחן את רמת השנאה העצמית של הנאשם".	.795
בסעיף 4, יתווסף: "לא יוטל עונש מוות אם הנאשם מביע נכונות להתנצל בפני הציבור".	.796
בסעיף 4, יתווסף: "הוראות הסעיף יבוטלו במידה ויוכח כי הן פוגעות בחוסן הלאומי".	.797

25.11.2025

לכבוד

ח"כ צביקה פוגל, יו"ר הוועדה לביטחון לאומי - הכנסת

שלום רב,

הנדון: הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש מוות למחבלים)

לקראת המשך הדיונים בוועדה לביטחון לאומי בראשותך בעניין הצעת החוק מטעם ח"כ סון הר מלך (הצעת חוק העונשין (תיקון – עונש מוות למחבלים))¹, נבקש להביא בפני הוועדה את עמדת החתומים מטה, אנשי ביטחון ומשפט, בעניין הצעת החוק שבנדון.

בתמצית נבקש לומר כי מדובר בהצעת חוק שאם תתקבל - לא רק שלא תשפר את ההרתעה שהיא מבקשת לקדם אלא היא תפגע פגיעה קשה בביטחון מדינת ישראל ואזרחיה ועלולה לסכן יהודים וישראלים ברחבי העולם. לכן התכלית שבבסיסה, לא רק שלא תושג, אלא היא תיפגע פגיעה חמורה.

בנוסף, זוהי הצעה שאם תתקבל, תחליש את מדינת ישראל ואת הלכידות החברתית בה ותביא להעמקת השסע והקיטוב המצויים גם כך בשפל עמוק. קבלתה תפגע עוד יותר במעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל כחלק ממשפחת העמים הדמוקרטיים ולהחלשה זו משמעות מדינית וביטחונית כאחד.

כמו כן, הטלת עונש מוות תהווה סטייה חמורה מהנורמות שהיו מקובלות בישראל מימים ימימה והמקובלות ברובם המכריע של המשטרים הדמוקרטיים בעולם כולו. קבלת הצעה תביא לכתם משפטי של חקיקה שבבסיסה אפליה בין מי שעברו עבירות דומות רק בשל מוצאם האתני, עניין המנוגד לכל שיטת משפט מתוקנת.

לבסוף, ההצעה לבטל את שיקול הדעת המשפטי סותרת מושכלות יסוד משפטיות ושילובה בהצעה שנועדה ליטול חיים היא בלתי סבירה מכל היבט של תפקיד המערכת המשפטית.

הנימוקים כולם, כל אחד בנפרד וכולם ביחד, מביאים למסקנה שקבלת הצעת החוק מנוגדת חזיתית לאינטרס הביטחוני של מדינת ישראל ושל החברה הישראלית, היא פגומה משפטית באופן שהופך אותה ללא חוקתית ובסופו של יום לא תועיל אלא תביא לנזק חמור שיחליש את ישראל פנימית וחיצונית.

¹https://fs.knesset.gov.il/25/law/25_ls1_9611186.pdf

להלן נפרט בתמצית את הנימוקים שלעיל:

א. הצעת החוק, אם תתקבל, לא רק שלא תשפר את ההרתעה שהיא מבקשת לקדם אלא היא תפגע פגיעה קשה בביטחון מדינת ישראל ואזרחיה. לכן התכלית העומדת בבסיסה, לא רק שלא תושג, אלא היא תיפגע פגיעה חמורה בביטחון המדינה

1. הצעות להטלת עונש מוות על מחבלים חוזרות ועולות מדי כמה שנים והעמדה העקבית של גורמי הביטחון, בראשם שירות הביטחון הכללי, הייתה שקבלת ההצעה לא רק שלא תרתיע מחבלים מלבצע את זממם אלא תביא לתוצאות שיפגעו ישירות בביטחון המדינה.

2. בשנת 2018 נדונה הצעת חוק דומה בוועדת החוקה חוק ומשפט בראשות ח"כ ניסן סלומינסקי (הכנסת העשרים). עמדת שירות הביטחון הכללי שהוצגה באותו דיון התנגדה להצעת החוק וטעמיה היו אלה:

"...הנימוק הראשון נוגע להרתעה. אנחנו עוסקים במאגר אוכלוסייה של מחבלים, של מפגעים, שחלקו פועל מתוך מניעים אסלאמיים, חלק אחר פועל מתוך מניעים פסיכולוגיים-נפשיים. הרבה פעמים הדברים מעורבים זה בזה, כאשר הנחת העבודה שלהם חד משמעית היא שהם לא יחזרו חיים מן הפיגוע. גם אם הם מכינים לעצמם נתיב מילוט, הנחת העבודה המובילה שלהם היא, קודם כול, שהם לא יחזרו חיים מן הפיגוע. ולכן, אין כאן אלמנט של הרתעה. מדובר באנשים שידעו שהם ימותו במהלך הפעולה, פעמים רבות גם רוצים למות. הדברים האלה מבוססים גם על חקירות שאנחנו ביצענו גם על צוואות שהשאירו אחריהם מחבלים וכולי. ..."

"...סוגיה השנייה קשורה לרמת העידוד והמוטיבציה שמימוש עונש מוות יחולל בתוך האוכלוסייה שמועדת לפיגועים. וגם כאן אנחנו רואים בעייתיות רבה. אנחנו סבורים שזה יעודד פיגועי חטיפה ופיקוח (צ.ל. מיקוח), פיגועי נקם. אנחנו מדברים על ערך שהוא ערך מאוד משמעותי בחברה הפלסטינית, שבה אנחנו עוסקים. אנחנו מדברים על תסיסה והפרות סדר שהדברים האלה עלולים לעורר בשטח. וכמובן, גם כל הסוגיה שאנחנו קוראים לה "האדרת השהיד". כלומר, באמת בנייה של גיבורים והאדרת דרך הטרור.²"

3. כלומר, שירות הביטחון הכללי שביסס עמדתו על החומרים שהצטברו ברשותו קבע באותו דיון, כפי עמדתו מימים ימימה, כי אלמנט ההרתעה לא מתקיים בהחלת עונש מוות מול ארגוני טרור. ואולם, לא רק שהתכלית המרכזית של ההצעה לא תושג, אלא, כפי שציינו

² פרוטוקול מס' 708 מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, 14 בנובמבר 2018, עמ' 70

נציג השב"כ באותו דיון, קבלת ההצעה תביא לעידוד והגברת הטרור, למוטיבציה לפיגועי חטיפה ונקם, יצירת "גיבורים" וכל אלה יביאו לפגיעה בביטחון המדינה ואזרחיה.

4. לאותו דיון בוועדת החוקה הגיע גם מי שהיה סגן ראש השב"כ, יצחק אילן ז"ל. אילן, שבמהלך שירותו ארוך השנים חקר מאות אם לא אלפי מחבלים מסוכנים, פיקד על אזור השומרון בשיא ימי האינתיפאדה השנייה לרבות מבצעי סיכול טרור, לכידת מבוקשים עם דם על ידיהם וייזום של סיכולים ממוקדים רבים, והכיר מקרוב מאד את ארגוני הטרור הפלסטינים ואת הגורמים המניעים אותם.

בנמקו את התנגדותו להצעה להטלת עונש מוות התייחס אילן ז"ל לעניינים הבאים:

"... התקופה, שבין גזר הדין לבין ביצוע עונש המוות, עלולה להיות מנוצלת על ידי ארגוני המחבלים לצורך ביצוע פיגועי מיקוח, כדי למנוע את גזר דין המוות..."

"...דבר שני, זה יביא לפיגועי נקמה קשים מאוד – ביצוע גזר דין המוות – על ידי ארגוני המחבלים, שאליו הנידון למוות השתייך, או ארגון שפרס את חסותו עליו, או קרובי משפחה, או חברים שלו..."

"...לאחר מכן, וזה הכי חשוב, קושי בביצוע מעצרים של מחבלים שצפוי להם גזר דין מוות. רבותי, לא תמיד מחבלים נתפסים במקום, לא תמיד אנחנו יודעים מי הם המבצעים. תארו לעצמכם שאדם שיודע שאם הוא ייתפס, ימות, איך הוא יתנהג במעצר..."

"...דבר שלישי, המשך ביצוע פיגועים. תדעו לכם, אדם שצפוי לעונש מוות, אין לו שום סיבה לא להמשיך לעשות פיגועים. בין כה וכה, אם הוא ייתפס, אז צפוי לו גזר דין מוות. אז למה לא לקחת איתו יהודים לעולם הבא..."

"...העצמת חומרת הפיגועים, מחבל שיודע שהוא צפוי לגזר דין מוות עלול להעצים את חומרת הפיגוע תוך כדי ביצוע, למשל, בעת פיגוע מיקוח עם בני ערובה..."

"...הפיכת הנידונים למוות לגיבורים. רבותי, אתם לא מבינים, שהם יהפכו לגיבורים שיהיו מושא לחיקוי. תרבות האסלאם מעריצה ומוקירה "שהידים"³."

5. דבריו של יצחק אילן משקפים נכוחה את ההבנה לפיה לא רק שאין כל תכלית ביטחונית או הרתעתית להצעה. אימוץ ההצעה יוביל לפגיעה בביטחון המדינה, חייליה ואזרחיה משום שהיא תוביל לפיגועי נקם ומיקוח ותביא לתחושה של "אין טעם להיכנע" אצל מחבלים מה שיביא לפיגועים חמורים יותר ולהתנגדות חריפה יותר לניסיון מעצר.

³ פרוטוקול מס' 708 מישיבת ועדת החוקה, חוק ומשפט, 14 בנובמבר 2018, עמ' 66-70

6. על פי ניסיונם של אנשי הביטחון החתומים מטה, המבוסס על שירות ארוך שנים במערכת הביטחון, אנו סבורים כי הנימוקים שהוצגו באותו דיון על ידי נציג שב"כ ועל ידי סגן ראש השב"כ לשעבר יצחק אילן מבטאים בבהירות גם את עמדתנו ושומטים את הקרקע מתחת לנימוק ה"ביטחוני" כביכול העומד בבסיס ההצעה. אין בהצעת החוק תרומה לביטחון אלא יש בה פגיעה בביטחון המדינה ואזרחיה.
7. כפי שפורסם, עמדתו העדכנית של ראש השב"כ הנכנס דוד זיני שינתה את עמדת השב"כ מקצה לקצה ולפיה עמדתו של השב"כ היא "... לתמוך עקרונית בקידום החקיקה", בסייג אחד לפיו יש להותיר שיקול דעת לבית המשפט לגזור עונש מוות. לא מצאנו שלישינו העמדה צורף טעם או נימוק כלשהו המבוסס על עובדות המצדיק את השינוי ובהיעדר טעם כזה אין לתת, להבנתנו, משקל ממשי לשינוי העמדה.
8. מניסיון של מדינות אחרות ומניסיונו של עם ישראל עצמו ניתן ללמוד כי עונש מוות לא רק שלא הרתיע אלא הביא למוטיבציה יתרה, להאדרת המוצאים להורג ולתוצאה הפוכה מזו אותה רצו להשיג.
9. בהיעדר תכלית ביטחונית לחקיקה ובשל הנזק הביטחוני שקבלתה תסב לביטחון המדינה, אין כל הגיון בהמשך קידומה של הצעת החוק בנושא זה.

ב. קבלתה של ההצעה להטלת עונש מוות תפגע עוד יותר במעמדה הבינלאומי של מדינת ישראל כחלק ממשפחת העמים הדמוקרטיים ולהחלשה זו משמעות מדינית וביטחונית כאחד

10. ברוב רובן של המדינות הדמוקרטיות בוטל עונש המוות או שהוא לא מיושם בפועל. במספר מדינות בארצות הברית, ביפן ובסינגפור קיים עונש מוות. עונש מוות מבוצע בעיקר במדינות שאינן דמוקרטיות, כמו סין, איראן סעודיה וקוריאה הצפונית. במדינות האיחוד האירופי עונש המוות בוטל כליל וכל מדינה שמבקשת להצטרף לאיחוד לא יכולה לעשות כן אם קיים עונש מוות בספר החוקים שלה.
11. קבלת הצעת החוק משמעותה הצטרפותה של ישראל לגוש המדינות, שעיקרו לא דמוקרטי, המפעיל עונש מוות, וזאת בניגוד למגמה העולמית בעשרות השנים האחרונות שהביאה לצמצום דרסטי במספר המדינות המפעילות עונש מוות. מבחינת האיחוד האירופי מדינות כאלה מוקצות, פסולות להצטרפות לגוש וסותרות חזיתית את הערכים המאחדים אותו. כשותפת הסחר המרכזית של ישראל, עונש מוות יביא להעמקת הבידוד הבינלאומי של ישראל, בידוד שהוא חריף והולך ומחריף גם כן, יחזק את תדמיתה כמדינה הסוטה מעקרונות בינלאומיים המקובלים על המתקדמות שבדמוקרטיות, לניכור גובר מישראל והנורמות שהיא מאמצת ועלול לפגוע פגיעה נוספת בקשרים הכלכליים והביטחוניים של ישראל עם יבשת זו.

האיחוד האירופי, כמו גם מערכת המשפט הבינלאומית, נכונה להשלים, בדוחק, עם מדיניות שמותירה על כנה עונש מוות. לא כך באשר למדיניות שמחילות הסדר כזה כעת, לאחר שהתגבשה הסכמה לאומית רחבה השוללת באופן קטיגורי שימוש באמצעי זה. מדינה שבחרת לקבוע כעת עונש מוות, מצהירה בכך על עצמה כי אינה רואה עצמה מחויבות לעקרונות היסוד של דמוקרטיה ליברלית, ולכך צפויות להיות השלכות קשות על מעמדה הבינלאומי של ישראל.

במצבה הבינלאומי הבעייתי של ישראל, פגיעה נוספת במעמדה עלולה להיות אחת יותר מדי.

12. יתר על כן, שוני מכריע מצוי בכך שגם המדינות המעטות יחסית שעדיין משתמשות בעונש מוות מפעילות אותו כנגד אזרחיהן-שלהן, כחלק ממערכת חוקים החלה על כל מי שנתון למשפטן הפנימי. מציעי החקיקה אינם מבקשים, בפועל, להפעיל עונש מוות על אזרחים ישראלים אלא בעיקר על הפלסטינים ביהודה ושומרון, עניין המחזק ומעצים הרבה יותר את הבעייתיות הרבה הקיימת ממילא בהצעת החוק. לכן, צפוי שהצעת החוק תוביל לפגיעה אנושה במעמדה של ישראל גם מטעם זה.

ג. הטלת עונש מוות תהווה סטייה חמורה מהנורמות שהיו מקובלות בישראל מימים ימימה והמקובלות ברובם המכריע של המשטרים הדמוקרטיים בעולם כולו

13. במהלך 77 שנותיה של ישראל לא בוצע עונש מוות אלא במשפט השדה של מאיר טוביאנסקי בעצם ימי מלחמת השחרור וכן בעניינו של אדולף אייכמן. הטעמים להימנעות מהטלת עונש מוות נטועים בעיקרם בנימוקים מוסריים-ערכיים ובהכרה בכך שמערכת משפטית היא מערכת אנושית החשופה לטעויות, ובהטלת עונש מוות אין דרך לתקן טעויות משפטיות שעלולות להתרחש ומתרחשות בפועל בכל שיטת משפט.

14. הנימוק המוסרי, לפיו עונש מוות הוא עונש ששייך לתקופות ברבריות ולא לעידן מודרני של מדינת חוק הוא נחלת רוב המדינות הדמוקרטיות. מדינה המציבה גרדומים בכיכרותיה מדגימה אלימות קיצונית, מצלקת את הנשמה הקולקטיבית, מאבדת את יתרונה המוסרי ומשנה את אופייה שלה.

15. במדינה מודרנית, שבה כלי הכליאה והרחקת אדם מהחברה הוא כלי הענישה המרכזי בעבירות פליליות, על אחת כמה וכמה שעמדה מוסרית כזו, שהיא נחלת מרבית האומות כיום, חיוני שתהווה נר למערכת הנורמות של ישראל. כך נהג במדינת ישראל מאז ומעולם, למרות מלחמות ואירועי טרור קשים, ועמדה מוסרית – ערכית זו חיוני שתמשיך ותתקיים. היא חלק מחוסנה הפנימי של ישראל.

ד. קבלת ההצעה תביא לכתם משפטי של חקיקה שבבסיסה אפליה בין מי שעברו עבירות דומות רק בשל מוצאם האתני, עניין שזר לכל שיטת משפט מתוקנת

16. מעבר להיבטים הביטחוניים, הבינלאומיים והמוסריים, ההצעה עצמה מלאה פגמים כרימון, שכל אחד מהם חמור דיו כדי לבטלה כליל. בראשון, בכך שההצעה מבקשת להחיל עצמה לא על-פי חומרת מעשה הטרור אלא, לגבי אזור יהודה ושומרון, אך ורק על פלסטינים, ומוציאה מתחולתה טרור יהודי, חמור ככל שיהיה, זאת כיוון שישראלים לא נשפטים בבתי המשפט הצבאיים ביהודה ושומרון. כמו כן הקביעה לפיה עונש מוות יחול בישראל רק לגבי מי שפעל "מתוך מטרה לפגוע במדינת ישראל ובתקומת העם היהודי בארצו". חלה כמובן אך ורק על פלסטינים ומוציאה מתחולתה טרור יהודי, חמור ככל שיהיה.

17. עצם ההבחנה האתנית פוגעת באופן עמוק בחוקיות ההצעה והופכת אותה ללא חוקתית, באשר שיטת משפט ראויה לשמה קובעת את העונש על עבירות על פי חומרתן ולא על פי מוצאם של המבצעים. כידוע, מעשי טרור קשים ביותר בוצעו על ידי ישראלים ממניעים לאומניים, ולמרבה הצער יש לכך דוגמאות רבות, החל מרצח ראש הממשלה יצחק רבין ז"ל, דרך הטבח במערכת המכפלה וכלה ברצח בדומא, אם למנות רק מקצת המקרים. הסברה שמדינת ישראל מופקדת אך ורק על שלומם של אזרחים ישראלים, ואינה רואה עצמה מחויבת לפעול להגנתם גם של מי שמצויים תחת שליטתה, בשטחי יהודה ושומרון, היא שגויה מן היסוד, משפטית ומוסרית גם יחד.

18. משעה שמציעי ההצעה אינם מבקשים להחילה על פי קריטריון של חומרת המעשה, אלא לייחודה לפלסטינים בלבד, יש לפסול אותה כליל. חקיקת הוראה כזו תזהם את שיטת המשפט שלנו כולה, תביא לכך שהיא תוכרז כבלתי חוקתית ולכן בטלה.

19. זאת ועוד: ההצעה קובעת הוראה למפקד הצבאי ביהודה ושומרון להחילה על בתי המשפט הצבאיים, ברוב רגיל ולא בהחלטה פה אחד ובלא אפשרות הקלה בעונש. גם הצעה זו מנוגדת לכללי המשפט הבינלאומי המייחדים את סמכותו של המפקד הצבאי לקבוע את הכללים המשפטיים באזור הנתון לתפיסה לוחמתית, מחילים את חוקי המעצמה הכובשת על התושבים הנתונים תחת שליטתה ומפרים ברגל גסה את חובותיו של מפקד פיקוד המרכז בהתאם לכללי המשפט הבינלאומי. גם הוראה זו מגלה את אופייה הפסול של ההצעה וגם מטעם זה היא פסולה בתכלית.

20. במישור העקרוני, חקיקה של הכנסת המכוונת לתיקון תחיקת הביטחון בשטחים כדי להקל על הטלת עונש מוות על פלסטינים תושבי יהודה ושומרון בשל מעשים שביצעו באזור יהודה ושומרון, מנוגדת לערכי היסוד של המשטר הדמוקרטי ולערכיה של מדינת ישראל כמשמעותם בחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. חקיקה זו מבקשת "לחסן" את תחיקת הביטחון מפני מגבלות המשפט הבינלאומי, וזאת תוך פגיעה בעקרונות היסוד שלו. זו פגיעה חוקתית שאין לקבלה.

ה. ההצעה לבטל את שיקול הדעת המשפטי סותרת מושכלות יסוד משפטיים ושילובה בהצעה שנועדה ליטול חיים היא בלתי סבירה מכל היבט של תפקיד המערכת המשפטית

21. ההצעה מבטלת את שיקול הדעת השיפוטי ומצווה על השופט שדן בעניין לקבוע עונש מוות, ועונש זה בלבד. במילים אחרות, ההצעה מבטלת את שיקול הדעת השיפוטי ומביאה להחלה אוטומטית של עונש מוות בכל מקרה של הרשעה בעבירות כאמור.

22. ביטול שיקול הדעת של בית המשפט הוא עניין קיצוני בכל תחום, קל וחומר כאשר מדובר בהצעה ליטול את חייו של אדם. זו חריגה רבתי מכל אמת מידה סבירה וגם מטעם זה יש לפסול את ההצעה.

א. זוהי הצעה שאם תתקבל תחליש את מדינת ישראל ואת הלכידות החברתית בה ותביא להעמקת השסע והקיטוב המצויים גם כך בשפל עמוק

1. אחד המרכיבים החשובים בביטחונה של מדינה הוא הלכידות החברתית שבה. הצעת חוק להטלת עונש מוות עלולה להביא למחלוקת חברתית חמורה בשאלות יסוד של ביטחון, של מוסר ושל משפט ומחלוקת זו תפגע בעצמה בלכידות החברתית ולכן – בביטחונה הלאומי של ישראל. בהקשר לכך יש להדגיש כי בימים אלה אמנם אין ישראלים חיים המוחזקים חטופים בידי גורמים עוינים, אך מציאות זו עלולה להשתנות ואז מדינת ישראל והחברה בישראל תיאלץ להתמודד עם הצעת החוק, אם תחוקק, גם במציאות של חטופים ישראלים או יהודים.

2. בשלוש השנים האחרונות, הלכידות החברתית בישראל ספגה זעזועים חמורים שהביאו להחלשתה ולחלשת דימויה בעיני אויביה. הוספת מחלוקות ומדנים בתוך החברה הישראלית על אלו הקיימים תביא להחלשה נוספת של החברה בישראל ולערעור בסיס ההסכמה בחברה שגם כך סובלת מקיטוב הולך ומחריף. גם מטעם זה ההצעה פוגעת בביטחון הלאומי – במובנו הרחב ולא מוסיפה עליו.

לסיכום

נבקשך לשקול עמדה זו ולהביאה בפני חברי הכנסת הדנים בהצעה שכן לעמדתנו, האחריות הציבורית לטובת מדינת ישראל והחברה הישראלית עומדים בסתירה חזיתית להצעת החוק.

קבלתה תביא לפגיעה חמורה בביטחון המדינה, להחלשה נוספת של הלכידות החברתית בישראל, לערעור חמור נוסף במעמדה הבינלאומי של המדינה – מה שיוביל לפגיעה מדינית וביטחונית.

כמו כן, הצעת החוק עומדת בסתירה לנורמות וערכים שהנחו את המדינה והעומדים בבסיס שיטתה המשפטית מאז היווסדה. היא פגומה מיסודה בשל כך שהיא מכוונת לטרוריסטים ממוצא אתני אחד ומוציאה מתחולתה טרוריסטים ממוצא אתני אחר ופוגעת אנושות בשיקול הדעת של השופטים היושבים בדין עד כדי ביטולו המוחלט.

לכן ההצעה לא רק שלא תביא שיפור בביטחון אלא היא פוגעת ישירות בביטחון המדינה ופגמיה הרבים הופכים אותה ללא קבילה מבחינת הנורמות המשפטיות ולכן ללא חוקתית.

כל הטעמים האלה כולם וכל אחד מהם די בהם כדי להביא לגניזת ההצעה ולהורדתה מסדר היום ואנו מבקשים מחברי הכנסת לשיקול זאת בכובד ראש בעת הדיונים בהצעה.

על החתום:

יעקב (מנדי) אור - הממונה לשעבר על ביקורת מעב"ט במשרד מבקר המדינה, אלוף במיל.

עמי אילון – לשעבר ראש השב"כ, אלוף מיל.

אלי בכר - לשעבר היועץ המשפטי לשב"כ

מלכיאל בלס – לשעבר המשנה ליועץ משפטי לממשלה

אחז בן ארי – לשעבר היועץ המשפטי למערכת הביטחון

איל בן ראובן – אלוף מיל.

כרמי גילון – לשעבר ראש השב"כ

רות הורן, לשעבר היועצת המשפטית של המוסד לביטוח לאומי

דינה זילבר - לשעבר המשנה ליועץ המשפטי לממשלה

אבי כאלו - לשעבר יועמ"ש פיקוד הדרום, סא"ל מיל

פרופ' ברק מדינה – הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית

אריה פלמן – לשעבר ראש אגף בשב"כ וממלא מקום ראש השירות

אהוד קינן – לשעבר, היועץ המשפטי למשרד החוץ

חנה קלר - לשעבר היועצת המשפטית למשרד לבטפ

רון שמיר – לשעבר ראש אגף בשב"כ

נמרוד שפר – אלוף במיל.

עונש המוות אינו מרתיע: עובדות ונתונים

1. אין כל ראיות בעולם להשערת ההרתעה לגבי עונש המוות:

א. לפי מחקר מקיף של האו"ם שהחל ב-1988 ומעודכן עד 2016, אין הוכחה מדעית שהוצאות להורג מרתיעות יותר ממאסר עולם; מדובר בסקירה המקיפה ביותר של ממצאי מחקר על עונש המוות ושיעורי הרצח ברחבי העולם. (מקור)

ב. המועצה הלאומית למחקר בארה"ב מצאה (2012) כי שלושים שנות מחקר לא סיפקו כל ראיות אמינות לכך שעונש המוות משפיע על שיעורי הרצח במדינה. ממצא זה עולה מבדיקה של כ-700 מחקרים על ענישה והרתעה, ומתוכם 52 מחקרים שעוסקים בעונש המוות - בעיקר בארה"ב אבל גם במקומות אחרים בעולם (מקור). ב-2025 התפרסם מחקר עדכני עם מסקנות דומות (כאן)

ג. גם 88% מנשיאי האגודות הקרימינולוגיות המובילות דוחים את הרעיון שעונש המוות מרתיע רצח, מה שמראה על קונצנזוס מכריע של מומחים. גם מבין אלה שלא התנגדו להשערה הזו, סברו כי נחוץ מחקר נוסף ואין הוכחה להשפעה. (מקור)

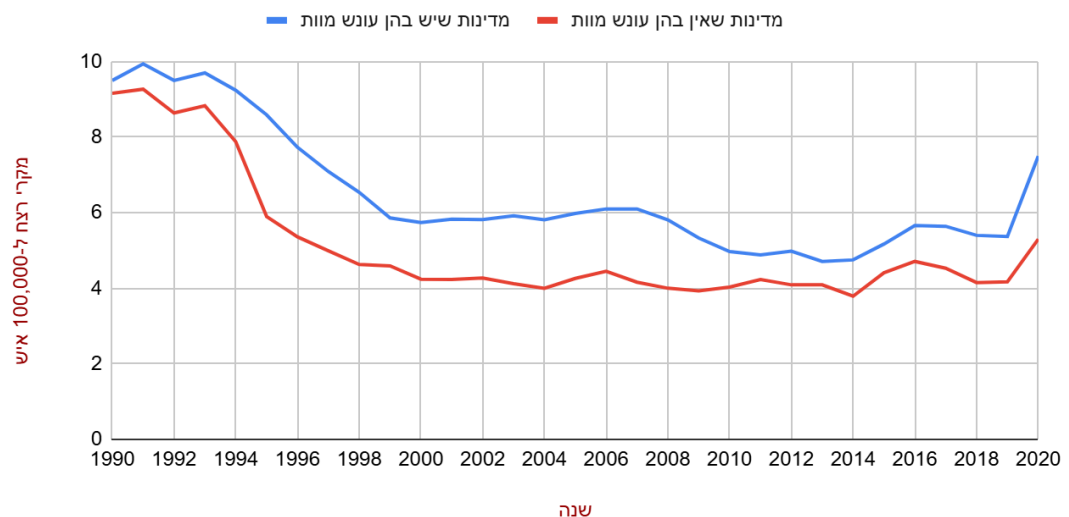
ד. השערת ההרתעה נדחית גם בפסקי דין מכוננים:

<< ב-6 ביוני 1995 קבע בית המשפט החוקתי של דרום אפריקה כי גזר דין מוות אינו יעיל יותר ממאסר עולם, ומעולם לא הוכח אחרת (The State v. Makwanyane and Mchunu, Case No. CCT/3/94). (כאן)

<< ב-2018 קבע בית המשפט העליון של מדינת וושינגטון כי עונש המוות נכשל בהשגת מטרות הרתעה כאשר הוא מוטל באופן שרירותי ובאופן מוטה גזעית, קבע בית המשפט. (State of Washington v. Allen Eugene Gregory (No. 88086-7) (מקור)

2. הוכחה בארה"ב לפי מידע מדוחות ה-FBI (מקור):

שיעור הרצח במדינות ארה"ב במדינות עם / בלי עונש מוות

הוועד הציבורי נגד עינויים בישראל גאה בתמיכה שהוא מקבל מאנשים פרטיים, קרנות, ממשלות, וגופים מקצועיים. רוב המימון של הוועד מגיע מישויות מדיניות זרות.

מסקנות מהתרשים:

- א. במדינות עם עונש מוות שיעורי הרצח גבוהים ב-25%-46%, תלוי בשנה (5.37 לעומת 4.17 לכל 100,000) מאשר במדינות ללא עונש מוות. כלומר, אם יש השפעה לעונש המוות, היא כנראה הפוכה מהרתעה.
- ב. השינוי בשיעור מקרי הרצח משתנה עם הזמן באופן דומה במדינות עם עונש מוות ובלי עונש מוות. זה ניכר במיוחד בשנים כמו 1992-1995, או 2020, בהן השינויים חדים.

3. אין עלייה בפשיעה לפני ואחרי ביטול עונש המוות:

- **מזרח אירופה:** צ'כיה, הונגריה, מולדובה, רומניה, פולין: מדינות אלה נרשמה ירידה של 61% בשיעור מקרי הרצח בשנים 2000-2008 בעקבות ביטול עונש המוות בשנות ה-90, בניגוד לתיאוריית ההרתעה.
- **אוסטרליה, דרום אפריקה וניו זילנד:** ירידות ברורות בשיעורי רצח לאחר הביטול; שיעורי דרום אפריקה נותרו נמוכים יותר מאשר לפני ביטול 1995. התמיכה הציבורית בעונש המוות קרסה עם ביטולו.
- **בטרינידד וטובגו,** 50 שנות נתונים מראות מתאם אפס בין הוצאות להורג לשיעורי רצח; לא הוצאות להורג ולא גזרי דין השפיעו על רצח. ([כאן](#))
- **הונג קונג מול סינגפור (מחקר מ-2009):** השווה שיעור הרצח במדינות אלה ב-35 השנים מאז הפסקת השימוש בעונש המוות בהונג-קונג (ההוצאה האחרונה להורג ב-1966) ואח"כ ביטולו המוחלט (1993) - לעומת סינגפור שמוציאה למוות באופן עקבי והמוני יחסית. המסקנה הברורה: אין קשר בין שיעורי הרצח בשתי המדינות לקיומו או אי-קיומו של עונש המוות. ([מקור](#))

31.3.2026

גילוי דעת מטעם חוקרי וחוקרות משפט בין-לאומי היחס ל"חוק עונש מוות למחבלים"

1. אנו, חוקרי וחוקרות משפט בין-לאומי במוסדות אקדמיים בישראל, מבקשים להביע זעזוע ולגנות באופן חד-משמעי וברור את חוק עונש מוות למחבלים, התשפ"ו-2026. החוק אינו רק בלתי מוסרי ומנוגד לצווי המצפון הציבורי הבסיסיים ביותר, אלא גם בלתי חוקי הן מבחינת המשפט החוקתי הישראלי והן מבחינת התחייבויותיה של ישראל לפי המשפט הבין-לאומי.
2. ישראל היא צד לאמנה הבין-לאומית בדבר זכויות אזרחיות ומדיניות משנת 1966. האמנה אוסרת על השבת עונש המוות לאחר שבוטל, ולפי הערה כללית 36 (2018) של ועדת זכויות האדם, איסור זה חל גם על הרחבת רשימת העבירות שעליהן חל עונש המוות או על הנמכת הדרישות הפרוצדורליות הנלוות להטלת עונש זה, וזאת אף לגבי מדינות שלא ביטלו פורמלית את עונש המוות. כל עוד עונש המוות קיים, ההליכים המשפטיים הנוגעים להטלתו חייבים לעמוד בכל ערבויות ההליך ההוגן, לרבות הזכות לבקש הקלה בעונש. זכות אחרונה זו מעוגנת גם באמנת ג'נבה הרביעית משנת 1949. יתרה מכך, לפי האמנה בדבר הזכויות אזרחיות ומדיניות, על מדינות לפעול לביטול עונש המוות, ובשום מקרה אין להטילו באופן מפלה.
3. החוק החדש מפר את כל הסטנדרטים הללו: הוא יוצר עבירה חדשה שדינה מוות (הריגה מכוונת מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל), והופך את עונש המוות הקיים כבר בדין החל בגדה המערבית ביחס לעבירה של הריגה כמעשה טרור מעונש שבשיקול דעת לעונש חובה, שניתן לסטות ממנו רק במקרים מיוחדים. נוסף, הוא מנמיך את הדרישות הפרוצדורליות הנלוות להטלת עונש המוות על פי המשפט החל בגדה המערבית, בכך שהוא מאפשר למוות בית המשפט הצבאי להטיל עונש זה אף בהחלטה שאינה פה אחד אלא ברוב של שני קצינים זוטרים, ואף אם לא היתה בקשה של התביעה להטיל עונש מוות. החוק גם מבטל את סמכותו של המפקד הצבאי להמיר את העונש או להקל בו. הוא מאפשר רק לראש הממשלה לבקש מבית המשפט לעכב את ביצוע גזר הדין לתקופה שאינה עולה על 180 ימים. בנוסף, החוק מחייב לבצע את הוצאה להורג בתלייה, צורת ענישה הנחשבת, לפי הערה כללית 36, לאכזרית, בלתי אנושית ומשפילה.
4. חשיבות מיוחדת יש בעובדה שהחוק החדש מרחיב את הנסיבות המשפטיות שבהן יחול עונש המוות, לכך שבפועל הוא יחול על נאשמים פלסטינים בלבד. הדבר מתאפשר הן משום שבבתי המשפט האזרחיים בישראל העונש יחול רק על עבירות שנעשו "מתוך מטרה לשלול את קיומה של מדינת ישראל" (מטרה שלא סביר שתיוחס לטרוריסטים יהודים), והן משום שההקלות הפרוצדורליות בהטלת עונש המוות בבתי המשפט הצבאיים בגדה המערבית יחולו במפורש רק על תושבי האזור שאינם אזרחי ישראל או תושביה. לפיכך, החוק מפר במפורש ובמשתמע הן את הזכות לחיים והן את האיסור על אפליה.
5. לדעתנו, הטלת עונש המוות בנסיבות אלה עולה כדי אפליה גזעית, ובמקרים מסוימים אף כדי פשע האפרטהייד, העשוי להקים אחריות פלילית בין-לאומית לכל מי שמעורב בכך.
6. בעצם העובדה שהכנסת מחוקקת ישירות לגבי הנעשה בשטחים, החוק חורג גם מסמכותה של ישראל ככוח כובש, ומפר את האיסור במשפט הבין-לאומי על סיפוח. לכנסת אין סמכות כללית לחוקק חקיקה לגבי תושבים פלסטינים בשטחים הכבושים, בין במישרין ובין בעקיפין באמצעות חיוב המפקד הצבאי לחוקק באופן מסוים. לפיכך החוק, ככל שהוא נוגע לשטחים הכבושים, בטל מעיקרו מבחינת המשפט הבין-לאומי.
7. אנו קוראים לבית המשפט העליון להוציא צו ביניים בעניינו של החוק, ולאחר מכן להכריז עליו בלתי חוקתי במלואו ולקבוע את בטלותו. אנו קוראים גם ליועצת המשפטית לממשלה לטרב להגן על

חוק זה בכל הליך הנוגע לחוקתיותו, שכן הגנה עליו תקשור את מוסד הייעוץ המשפטי לחוק פסול זה. אנו מזהירים גם את המפקד הצבאי באזור כי החוק החדש הוא הפרה ברורה של המשפט הבין-לאומי, וכי כל צעד ליישמו עלול לחשוף אותו, וכן אחרים הכפופים לפיקודו, לאחריות פלילית בין-לאומית. אנו קוראים לחברה האזרחית להתאחד במאבק בחוק זה וביסודותיו הגזעניים, ולכל חברי האופוזיציה הפוליטית להתחייב, במצעי הבחירות שלהם, לבטל את החוק לאחר הבחירות הבאות.

ד"ר שלי אביב-יני

ד"ר זיו בורר

פרופ' ארנה בן-נפתלי

פרופ' איל בנבנישתי

פרופ' תומר ברודי

פרופ' אייל גרוס

ד"ר נטלי דזיזון

פרופ' תמר הוסטובסקי-ברנדס

פרופ' משה הירש

פרופ' גיא הרפז

ד"ר דנה וולף

ד"ר לימור יהודה

פרופ' עמיחי כהן

ד"ר דורין לוסטיג

פרופ' אליאב ליבליך

ד"ר תמר מגידו

פרופ' רובי סיבל

ד"ר מיכל סליטרניק

ד"ר אריאל צמח

פרופ' איריס קנאור

פרופ' דוד קרצמר

פרופ' יעל רונן

ד"ר סיון שלמה-אגון

פרופ' יובל שני

ד"ר יהלי שרשבסקי